VICTOR SUVOROV

O SĂ VĂ ÎNGROPĂM!

Cronica măreţului deceniu

POLIROM

Victor Suvorov

O să vă îngropăm!

Cronica măreţului deceniu

Traducere din limba rusă
de Simona Amăriuţei

POLIROM
2012

© 2012 by Editura POLIROM, pentru ediţia în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-2718-9
ISBN PDF: 978-973-46-2719-6
ISBN print: 978-973-46-2536-9

Coperta: Radu Răileanu
Pe copertă: John F. Kennedy şi Nikita Hruşciov, Viena, 3-4 iunie 1961

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepseşte penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

VICTOR SUVOROV (Vladimir Bogdanovici Rezun), fost ofiţer al Direcţiei Generale de Informaţii a Ministerului Apărării din Uniunea Sovietică, a defectat în 1978 şi s-a stabilit în Marea Britanie, unde a lucrat ca analist de informaţii. Alte volume traduse la Editura Polirom: *Spărgătorul de gheaţă. Cine a declanşat al doilea război mondial?* (2010), *Ultima republică* (vol. I: *De ce a pierdut Uniunea Sovietică al doilea război mondial?*, 1997, 2010; vol. II: *Cauza sfântă*, 2011; vol. III: *Dezastrul*, 2011), *Ziua M. Când a început al doilea război mondial?* (1998, 2011), *Epurarea. De ce a decapitat Stalin armata?* (2000, 2011), *Acvariul. Cariera şi defecţiunea unui spion sovietic* (2011), *Speţnaz. Istoria secretă a Forţelor Speciale Sovietice* (2011).

Cuvântul autorului

Faptele înfăţişate în această carte le-am verificat şi le-am confruntat cu toate sursele la care am avut acces.

Nu garantez însă pentru exactitatea dialogurilor, pentru că nu am fost de faţă. Nu ştiu ce au vorbit participanţii la evenimente într-o situaţie sau alta, ci doar despre ceea ce ar fi putut să vorbească după părerea mea. Nu afirm, nu insist.

Dacă nu credeţi, luaţi-o ca pe o glumă.

Prolog

În locul feţei de masă fermecate, sfântul ziar *Pravda*. Pe ziar sunt trei pahare fără picior, brânză topită, castraveciori, o ceapă, o felie de pâine, o bucată de salam, o sticlă cu o căscioară pe etichetă şi cu inscripţia „Stolicinaia”. În jurul ziarului, trei bărbaţi stau aşezaţi la fel ca în tabloul lui Perov *Vânători în popas*, numai că, în locul ierbii gălbui, pe pardoseala de beton a atelierului de asamblare e o salteluţă de burete, iar în spatele lor, în locul pădurii de toamnă şi al întinderilor nemărginite, se află vagonul-platformă pe patru osii; pe el, o construcţie deosebită: o bombă cu diametrul de doi metri şi lungă de opt.

Opt metri fără a pune la socoteală focosul – două tije ascuţite din oţel ieşite în afară, de un metru şi jumătate fiecare. Se numeşte simplu: „Produsul 602”. Au asamblat produsul direct pe vagonul-platformă. Iar pentru ca platforma să fie într-un loc potrivit pentru montaj, a trebuit să fie spart peretele, să fie găurită podeaua, iar şinele să fie prelungite până în atelierul de asamblare.

Produsul cântăreşte 26 413 kilograme.

Lansarea produsului se va face cu avionul Tu-95V.

Pentru ca avionul să se poată îndepărta măcar la o sută de kilometri de explozie, bomba va fi lansată cu o paraşută care cântăreşte 813 kilograme. Cupola paraşutei are 1 600 de metri pătraţi. În total, produsul şi paraşuta au 27 de tone. Pe puţin.

Dacă paraşuta nu se deschide ori se deschide cu întârziere, un mecanism special al bombei nu îi va permite acesteia să se declanşeze înainte de a fi timpul. Cu toate acestea, echipajul avionului-lansator nu prea se bizuie pe acest mecanism.

În schimb, toate celelalte dispozitive ar trebui să funcţioneze. Tocmai în cinstea acestui viitor succes se toarnă frăţeşte, în trei, lichidul aromat şi tare.

Lansarea bombei va avea loc în trei faze. La înălţimea stabilită, care nu va fi nicidecum mai mică de patru kilometri, se va acţiona prima cascadă, cu o putere de o tonă şi jumătate de trotil. Această explozie va atrage după sine o a doua cascadă, de cinci milioane de tone, care la rândul său va genera detonarea celei de-a treia faze, cam de zece ori mai puternică. Frumos trebuie să mai bubuie. Puterea totală e undeva în jurul a 55-57 de milioane de tone. Când e vorba despre asemenea puteri, nu se poate da o cifră exactă cu mâna pe inimă. Pot să se obţină 30-40 de milioane sau poate chiar să treacă de 70. Dacă tot e să fim sinceri, atunci haideţi să recunoaştem măcar pentru noi înşine: 30 sau 70 nu e totuna? Oricum ar fi, înseamnă de câteva mii de ori mai mult decât la Hiroshima.

Dar asta nu e tot. Partea interesantă e că, cu ajutorul oamenilor de ştiinţă sovietici, a fost găsit în sfârşit drumul către crearea unui proiectil a cărui putere este de neoprit. În general, de neoprit. Într-un astfel de înveliş de peste opt metri se poate îngrămădi, dacă se doreşte, o încărcătură de 100 de milioane de tone sau chiar de o mie! O mie de milioane!!! Şi Pământul va fi aruncat în aer la mama naibii! Asta chiar că e straşnic: să te apuci să arunci în aer!

Aşa că, terminând de asamblat şi de pus ultimul şurub, creatorii se apucă de băut – nu aşa, pur şi simplu, ci cu un motiv.

Oamenii au băut şi au căzut pe gânduri: cum să îşi numească realizarea? „Produsul 602” e bine. Aşa şi va rămâne în toate documentele. Dar parcă pe rus îl zgârie un pic la ureche. Parcă am fi romantici!

— Bomba Ţarului!

— Nu merge.

— De ce?

— Or să-şi bată joc. Este la Kremlin Tunul Ţarului, cu calibrul de aproape un metru şi greutatea de 40 de tone. Numai că întrebarea e: a tras tunul ăsta vreodată? Alături e Clopotul Ţarului, de 200 de tone. N-a bătut niciodată. În 1915 a fost făcut Tancul Ţarului, Lebedenko. Ăsta nu se putea mişca din loc. Oare chiar vrem să ajungem ca ei?

— Prima bombă atomică sovietică se numea Tatiana. De ce să nu se numească şi a noastră tot aşa?

— Cum?

— Cum ar fi Ivan!

— Nu-i bun nici ăsta!

— De ce nu?

— În basmele ruseşti, Ivan e tot timpul ăla prost. Îi punem numele Ivan şi toţi cei care vor avea de-a face cu bomba se vor gândi imediat la Ivan cel Prost.

— Într-adevăr.

— Am găsit, fraţilor!

— Spune.

— Nikita Hruşciov i-a promis Americii că o să vadă ea pe mama lui Kuzka[1]. Dar ce a putut el să-i arate, în afară de pumnul său vânos şi noduros? Ei, acum poate! Frumoasa de ea! Iubita de ea! Iat-o în toată splendoarea şi măreţia ei: „Mama lui Kuzka”!

1. *Pokazat kuzkinu mat* („a o arăta pe mama lui Kuzka”), expresie frazeologică în limba rusă folosită pentru a ameninţa. În 1959, N.S. Hruşciov o adresează vicepreşedintelui Statelor Unite, Richard Nixon, cu sensul de „O să vă arătăm noi!”, însă americanii, primind o traducere *ad litteram*, au înţeles că ar fi vorba despre numele unui nou tip de armă deţinută de ruşi (n. tr.).

Capitolul 1

1

Locomotiva diesel s-a prins cât se poate de precis cu tampoanele de cele ale vagonului-platformă. Încuietorile cuplei zăngăniră. Constructorul-şef Iuli Borisovici Hariton a oftat adânc, atingând pentru ultima oară cu mâna coapsa lustruită a dolofanei: să nu mă laşi baltă, scumpo, să nu-mi faci belele, puicuţă. Inima i se strânse: îşi conducea favorita pe ultimul drum.

Întorcându-se, fără să se mai uite la ea, i-a făcut semn încruntat mecanicului de locomotivă: ia-o de-aici!

Locomotiva, de parcă nu ar fi vrut, a tras lin platforma, a scos-o afară din atelier şi s-a oprit. În lumina lunii, frumoasa străluci cu acele reflexii argintii-verzui care se aşază peste Nipru în nopţile senine. Dacă cineva nu ar fi ştiut că pe platformă se transporta o bombă, ar fi putut foarte bine să-şi închipuie că aceasta e un mic submarin elegant pentru diversionişti, atât era de lucioasă şi de minunată, de parcă ar fi fost o picătură îngheţată. Dar aici nu e nimeni străin. Aici nu au voie alte persoane. Aici sunt numai oameni din interior. Şi aici ştiu cu toţii că acesta nu e nicidecum un submarin, ci ceva cu totul diferit. Aici toţi ştiu că această „picătură” de opt metri ascunde în sine o forţă pe care nimeni nu a mai stăpânit-o înainte.

Se cuvine ca bombele de mare putere să fie scoase din atelierul de asamblare numai noaptea. În aceste nopţi, se cuvine ca toţi cei care nu sunt implicaţi direct în transportarea bombei să doarmă. Dar cine ar putea să doarmă într-o astfel de noapte?

În preajma atelierului de asamblare trebuie să se afle numai cei care iau parte nemijlocit la ultimele pregătiri. Restul n-au ce căuta aici. De altfel, nici nu sunt aici. Sunt ceva mai departe, după ferestrele atelierelor şi ale laboratorului. Fiecare fereastră care dă în atelierul de asamblare e înţesată de ochelarişti în halate albe. Cine poate rezista tentaţiei de a-şi privi creaţia? Chiar şi de departe. Chiar şi pentru o clipă. Fiecare fibră a sufletului său e îndreptată către această frumuseţe. Puţini sunt cei care au văzut-o în forma finală. Şi iată că locomotiva a ieşit din atelier, a tras după ea „picătura" strălucitoare şi un strigăt victorios a răsunat pe holuri, prin cabinete şi săli: ah, cât e de minunată!

Dar cum vor transporta „picătura"? O vor acoperi cu o prelată? În nici un caz. Pentru început, o vor fixa astfel încât să nu se mişte. Şi o vor împrejmui cu un grilaj de fier negru-portocaliu, cu barele strâns legate una de alta, construind astfel o carcasă solidă. Chiar dacă se va produce un accident, iar „picătura" se va rostogoli împreună cu vagonul, carcasa o va feri de vânătăi şi contuzii.

În timpul călătoriei prin ţară, platforma care va duce „picătura" va arăta ca un vagon de poştă obişnuit, fără ferestre, destul de murdar şi uzat, cu toate inscripţiile necesare pe margini. În timpul asamblării produsului, acoperişul şi pereţii vagonului au fost scoşi. După ce au terminat de asamblat, o macara puternică a pus înapoi acoperişul şi pereţii acolo unde le era locul, închizând „picătura" ca într-o mare cutie de fier.

Dar asta nu e tot. „Picătura" are nevoie de tandreţe şi de o grijă specială. În vagonul său intim a fost creat un microclimat – vezi, iubito, ca să nu îngheţi. Nopţile-s cam friguroase. Octombrie tocmai a venit.

Ochii critici, mijiţi ai tovarăşilor în sarcina cărora se afla treaba aceasta examinară vagonul.

Un semn aprobator din cap: totul e în ordine, vagonul seamănă cu oricare altul. Nu va atrage atenţia nimănui. Acum locomotiva va conduce vagonul de poştă pe liniile de garare. Acolo se va forma o garnitură de tren: locomotiva diesel, vagonul de pază, vagonul personalului tehnic, vagonul principal cu încărcătura, un vagon cu aparatura necesară şi încă unul de pază.

Pe această linie de cale ferată moartă se vor schimba mecanicii de locomotivă. Cei care au văzut bomba au fost verificaţi în mod special. Acolo lucrează, acolo trăiesc; şi ei, dar şi copiii lor vor rămâne acolo pentru totdeauna. În schimb, echipa cea nouă de mecanici habar nu are ce transportă: vagoanele sunt ca oricare altele, toate sunt verzi, identice.

Între paranteze trebuie spus că nici cei de la pază nu trebuie să ştie ce păzesc. Trebuie doar să le aminteşti de articolul din „Regulamentul serviciului de gardă”: să păzeşti cu vigilenţă şi să aperi cu bărbăţie. Restul nu e treaba lor.

Destinaţia eşalonului: oraşul Gorki. Acolo este staţia finală. Primul va sosi eşalonul format din locomotivă şi zece vagoane de marfă. După el, cel principal, care transportă „picătura”. Mecanicii trenului principal au ordinul să se ţină cât mai aproape de eşalonul care merge înainte, să nu piardă din vedere lanterna roşie de pe ultimul vagon. În spate, încă un eşalon, tot la o distanţă vizibilă. Aşa se va merge până la Gorki. Într-adevăr, păstrându-se o anumită distanţă.

Până la Gorki au mers fără probleme. Doar că mecanicii au observat un lucru ciudat: nu mai întâlneau nici un alt tren. Ce-o mai fi şi asta? Parcă ar fi îngheţat tot traficul feroviar până la Gorki. Lucru de mirare.

Gorki, capăt de linie.

Însă asta li s-a comunicat numai mecanicilor şi paznicilor, mulţumindu-li-se pentru efortul susţinut. La Gorki au schimbat locomotivele celor

trei trenuri, împreună cu mecanicii şi paznicii. De asemenea, au schimbat şi toate actele celor trei eşaloane. Din documente reieşea că ar fi sosit de la Taşkent.

Etapa următoare: de la Gorki la Kirov. Pe acest traseu au oprit tot traficul feroviar, în ambele direcţii. Acum toată linia era sub paza armatei şi a miliţiei. Pe acest traseu au blocat toate pasajele de cale ferată. Trenul-tampon era tot în faţă, după el, cel principal, urmat de un alt tren-tampon, pentru ca nimeni să nu intre din întâmplare în trenul care duce încărcătura delicată.

La Kirov se schimbă încă o dată mecanicii şi paznicii. De asemenea, se schimbă numerele trenurilor şi toată documentaţia. Despre trecerea celor trei trenuri vor şti numai unii şefi mari din Direcţia Căilor Ferate: sunt transportaţi nişte prizonieri deosebit de periculoşi… din Briansk.

Apoi se dă ordin să fie eliberate toate liniile până la Kotlas! Calea ferată e păzită! Să fie închise toate pasajele feroviare! Să se comunice la Kotlas că vine un tren special cu deţinuţi de la Erevan. Prizonierii n-au ce căuta în sud, ca să se bronzeze la soare. În nord le e locul!

Şi tot aşa până la Vorkuta.

La fiecare staţie nouă, documente noi. Dacă cineva ar vrea să stabilească după hârtii traseul parcurs, n-ar reuşi nicidecum să-i dea de capăt. Iar să calculeze punctul de plecare e, în principiu, imposibil. Pentru că el nu există. Localitatea în care această „picătură” a fost prelucrată şi asamblată este scoasă din subordinea administrativă a puterii locale şi este exclusă din toate documentele de evidenţă. Nu există nici pe hărţi, nici în acte.

S-a hotărât ca „Mama lui Kuzka” să explodeze peste obiectivul Moscova-700. Să nu credeţi totuşi că acesta este în Moscova sau prin apropierea ei. Nu, obiectivul Moscova-700 este un poligon nuclear din Novaia Zemlia.

2

În aceeaşi zi de 17 octombrie 1961, când „picătura” cu greutatea de 26 de tone a fost scoasă din atelierul de asamblare, prim-secretarul Comitetului Central al Partidului Comunist din Uniunea Sovietică, preşedintele Consiliului de Miniştri al URSS, tovarăşul Nikita Sergheevici Hruşciov, a anunţat de la tribuna celui de-al XXII-lea Congres al PCUS:

> Ţin să precizez că la noi testarea armelor nucleare a înregistrat un mare succes. În curând, vom încheia aceste teste. Evident, la sfârşitul lui octombrie. Pe scurt, probabil că vom lansa o bombă cu hidrogen cu puterea a 50 de milioane de tone de trotil. (*Aplauze*) Am spus că avem o bombă de 100 de milioane de tone de trotil. Şi asta e adevărat. Însă o astfel de bombă nu o vom arunca în aer, pentru că, dacă o aruncăm, chiar şi în cele mai îndepărtate locuri, tot ne vom sparge ferestrele. (*Aplauze furtunoase*) De aceea, o să ne abţinem deocamdată şi nu vom detona această bombă. Dar, lansând o bombă de 50 de milioane, testăm în acelaşi timp mecanismul şi pentru o bombă de 100 de milioane. Totuşi, aşa cum s-a mai spus, să dea Domnul să nu fim nevoiţi niciodată să aruncăm aceste bombe peste vreun teritoriu. Este cel mai mare vis al vieţii noastre! (*Aplauze furtunoase*)

3

La cel de-al XXII-lea Congres al PCUS s-a pus în discuţie noul şi deja cel de-al treilea program al Partidului Comunist.

Primul program, cel prerevoluţionar: să fie preluată puterea!

Programul a fost îndeplinit, puterea a fost preluată. De aceea, în 1919 a fost adoptat un al doilea program: să se construiască socialismul!

Socialismul a fost construit. Ce înseamnă socialism? Răspunsul lui Marx e simplu: desfiinţarea proprietăţii private. Au desfiinţat-o. Ce mai urmează? Urmează cel de-al treilea program: să construim comunismul!

Cel de-al treilea program al Partidului a fost publicat pe 31 iulie 1961 în toate ziarele centrale. Programul Partidului era dezbătut de întregul popor: în ateliere şi în ferme, în abataje şi în munca la câmp, în instituţiile ştiinţifice şi cercurile militare, pe marile şantiere şi în îndepărtatele sate de munte. Era cel mai măreţ program de acţiune pe care l-a cunoscut vreodată omenirea: până în 1970 trebuia construită prima etapă a comunismului, iar până în 1980, comunismul deplin!

Acest program cuprindea multe planuri înţelepte:

- Să fie depăşit de mai multe ori volumul de producţie industrială al SUA.
- În Uniunea Sovietică să se asigure un înalt nivel de trai, comparabil cu al oricărei ţări capitaliste.
- Fiecărei familii să i se asigure un apartament gratuit; folosirea locuinţelor să fie gratuită.
- Curent, apă, gaz, încălzire – toate gratuite.
- Transportul public gratuit.
- Haine şi masă gratuite pentru şcolari. (Acest punct era cuprins, într-adevăr, şi în programul din 1919, dar până acum nu a fost dus încă la îndeplinire.)
- Mese gratuite la locul de muncă.
- O creştere accentuată a productivităţii muncii, concomitent cu o scădere accentuată a zilei de lucru şi a săptămânii de lucru.
- Sanatorii, staţiuni, case de odihnă, baze turistice – toate gratuite.
- O îmbunătăţire considerabilă a serviciului medical pentru oamenii muncii. E clar că nu poate fi vorba despre o asistenţă medicală plătită. Toate medicamentele gratuite.

- Grădiniţe, creşe, săli de sport, bazine, stadioane – toate gratuite.
- Înrădăcinarea moralei comuniste în rândul maselor populare: să se treacă la un sistem al magazinelor fără vânzători şi al transportului public fără conductori.

Se aştepta ca, până în anul 1980, statul şi toate funcţiile sale să dispară treptat, să se facă trecerea către o autoguvernare colectivă şi să se înfăptuiască visul măreţ: *de la fiecare după posibilităţi, fiecăruia după necesităţi*.

Programul se încheia cu un slogan în forţă: *Partidul proclamă solemn: generaţia de azi a cetăţenilor sovietici va trăi în comunism*.

Totul ar fi fost bine dacă atingerea culmilor strălucitoare nu ar fi fost împiedicată de condiţiile externe. Dacă viaţa noastră va deveni atât de minunată, dacă vom putea munci cât ne va pofti inima şi vom primi cât vom vrea, dacă totul va fi gratuit, de o calitate excelentă, în cantităţi inepuizabile, atunci proletariatul asuprit din toate ţările capitaliste îşi va dori şi el o asemenea viaţă. Se vor răscula toţi. Însă burghezii nu pot permite una ca asta. De aceea, în mod sigur, vor fi o piedică în calea noastră, ne vor pune beţe-n roate, vor răspândi printre noi tot ce e mai josnic, îi vor păcăli şi îi vor prosti pe oamenii noştri, vor încuraja printre noi destrăbălarea, obrăznicia şi bădărănia, minciuna şi înşelăciunea, consumul de droguri şi beţia, hoţia, prostituţia, depravarea şi crima. Dar nu se vor limita la asta. De dragul păstrării stilului lor de viaţă, se vor vedea nevoiţi să ne distrugă, pentru ca noi, prin exemplul nostru minunat, să nu-i putem arăta proletariatului din lumea întreagă pilda măreaţă a felului în care oamenii pot trăi, fiind eliberaţi de lanţurile robiei capitaliste. Burghezii se vor strădui în mod sigur să restrângă puterea muncitorilor şi a ţăranilor sau, dacă nu, ne vor nimici pe toţi.

De aceea trebuie să ne apărăm.

Partidul Comunist şi al său Comitet Central leninist, în fruntea căruia se afla primul adept al lui Lenin, tovarăşul Hruşciov, au înţeles foarte limpede că, pentru victoria comunismului în Uniunea Sovietică, trebuie create neapărat nişte condiţii exterioare, adică să se facă astfel încât capitaliştii să nu ne încurce. Şi vor reuşi asta numai atunci când nu vor mai fi deloc pe această planetă. Conceptul e simplu şi clar. Dar fiecare idee bună trebuie consolidată prin fapte.

Iată de ce doi delegaţi ai celui de-al XXII-lea Congres al PCUS, Slavski şi Moskalenko, au părăsit în taină sala în care avea loc întrunirea. În timpul pauzei, pe hol, unde nu mai era nimeni străin, Nikita Hruşciov le-a strâns mâinile şi le-a urat succes.

Pe Aeroportul Central din Moscova, Slavski şi Moskalenko erau aşteptaţi de avionul guvernamental Il-18. Direcţia nord.

Moskalenko era mareşal al Uniunii Sovietice, comandantul Trupelor Balistice Strategice. Slavski era ministrul Industriei Construcţiilor de Maşini Medii.

Dar ce era Ministerul Industriei Construcţiilor de Maşini Medii al URSS?

Vă explic imediat. Tovarăşul Stalin a spus încă de pe vremea celui de-al Doilea Război Mondial că trebuie rezolvată problema nr. 1. A fost înfiinţată numaidecât Direcţia Generală pentru Problema nr. 1. Însă o asemenea denumire, chiar dacă era secretă, trimitea vrând-nevrând la o întrebare: ce înseamnă problema nr. 1? De aceea, organizaţia se va numi imediat altfel: Prima Direcţie Generală de pe lângă Consiliul de Miniştri al URSS. Trebuie să recunoaştem că această denumire nu mai era chiar atât de provocatoare. Dar, dacă ne gândim mai bine, denumirea n-ar fi trebuit schimbată, căci foarte puţini ştiau de existenţa unei asemenea structuri.

Problema nr. 1 atrăgea imediat după sine problema nr. 2. De aceea a fost înfiinţată Direcţia Generală pentru Problema nr. 2, care va fi denumită imediat A Doua Direcţie Generală de pe lângă Consiliul de Miniştri al URSS.

La scurt timp, Prima Direcţie Generală a devenit Ministerul Industriei Construcţiilor de Maşini Medii, iar a Doua Direcţie Generală a devenit în timp Ministerul Industriei Construcţiilor de Maşini.

Ministerul Industriei Construcţiilor de Maşini Medii se ocupa de industria atomică, adică de producţia de armament nuclear.

Ministerul Industriei Construcţiilor de Maşini se ocupa de producţia de rachete pentru acest tip de armament.

4

Biroul din Privoljsk al Glavgosstroi, KB-11, Direcţia 880 NKVD, oraşul Kremlev, Iasnogorsk, Arzamas-16, Arzamas-75, Gorki-130, Laboratorul nr. 2 AN URSS, Uzina 550, Obiectivul 550, Baza 112, toate aceste denumiri sunt ale aceleiaşi instituţii, ale aceluiaşi loc. Mai exact, ale locului în care sunt elaborate şi realizate încărcăturile nucleare. Cele mai puternice din lume.

Trenul a plecat, luminiţele roşii ale ultimului vagon au licărit şi s-au pierdut în întuneric.

Dar lumea nu doarme. Iar dimineaţă, nimeni nu are chef de treabă. Ce muncă a naibii! Pe hol, oamenii umblă fără rost. Pe toţi îi încearcă un singur gând: numai de-ar bubui! Şi o uşoară ciudă: de ce a trebuit Nikita Sergheevici să pomenească la congres de testări? Era mai bine să fi aşteptat până când frumoasa să fie dusă la locul fixat; ar mai fi verificat-o o dată şi ar fi aruncat-o în aer! Dacă totul avea să fie bine, ura! Dacă nu, nimeni

nu va afla! Fiindcă e posibil să nu reuşească. Până acum, nimeni în lume nu a mai creat şi aruncat în aer ceva asemănător. Probabilitatea că nu va funcţiona este foarte mare. Va fi ruşinos: Nikita a spus că ar fi vorba despre 50 de milioane de tone, dar ea va avea şi va dezvolta considerabil mai puţin. Până şi calculele matematice indică faptul că ideea centrală a întregii construcţii este greşită încă de la început. Doar au fost şi propuneri pentru altă variantă. Dar dacă nu se va declanşa? Ah, numai de-ar bubui!

Academicianul Hariton Iuli Borisîci s-a închis în cabinet şi s-a lipit de telefon. Iar aşteptarea nu avea să fie nicidecum mai scurtă de zece zile: până vor ajunge, apoi până o vor mai verifica o dată… Numai de-ar bubui… Numai…

Însă comandantul bombardierului strategic de cursă lungă Tu-95V, maiorul Durnovţev Andrei Egorovici, vede lucrurile cu totul diferit: numai de n-ar bubui!

Adică nu, poate să bubuie, însă numai după ce se va desprinde de avion şi îi va permite să se îndepărteze măcar la o sută de kilometri. Dar până atunci: ah, de n-ar bubui! Un singur lucru îl linişteşte: dacă va bubui, atunci avionul şi echipajul său vor dispărea imediat, nici nu vor avea timp să clipească. Aşa că nu e înfricoşător. Sau, mai curând, e înfricoşător, dar nu foarte tare.

Tu-95V e un model de bombardier strategic special modificat. Este în întregime alb, ca un vaporaş. Obiectele albe resping cel mai bine radiaţiile luminoase. Acest bombardier se deosebeşte de celelalte şi prin altceva, şi anume prin faptul că are cabinele echipajului protejate pe dinăuntru cu plăci dintr-un material special, numit spumă de plumb. Acesta reduce radiaţiile uşoare care pătrund. Acţiunii miraculoase a spumei de plumb nu i se acordă o încredere deosebită. Membrii echipajului spun în glumă:

Dacă vrei să ai copii
Capu-n plumb mereu să-l ţii.

Dar pentru cei din conducerea ţării nu protejarea de radiaţii este problema principală. Şi ce dacă mai iau băieţii câte o doză? N-o să ne uităm acum la preţ. Problema este cum să fie aruncată bomba. Împreună cu paraşuta, are 27 de tone. Cum să faci un suport pentru o bombă cu o asemenea încărcătură? Şi, chiar dacă îl faci, apare o altă problemă: greutatea excesivă se concentrează, se adună toată într-un singur punct. Aceasta va fi o încărcătură imposibilă pentru corpul avionului. Încărcătura trebuie distribuită. De aceea, un singur suport nu e suficient. Nici măcar două. Cel puţin trei. Dar, în acest caz, problemele se multiplică: pilotul apasă butonul pentru lansare, închizătorile de la două suporturi acţionează în acelaşi timp, dar cel de-al treilea închizător întârzie să se deschidă pentru o fracţiune de secundă. În acest caz, bomba coboară, dar un închizător ţine încărcătura pentru o clipă… aşa încât bomba va smulge acel suport împreună cu grinda de care atârnă întreaga încărcătură, împreună cu bucăţi din scheletul avionului şi din înveliş. Iar bombardierul strategic va cădea spre pământ împreună cu bomba.

În cel mai fericit caz, acea clipă de întârziere poate duce la deformarea corpului avionului. Iar asta, oricum ai lua-o, tot moarte înseamnă. Chiar dacă smucitura nu va distruge corpul, cea mai mică întârziere a unui închizător poate zdruncina avionul în aşa fel încât după aceea nu va mai putea zbura decât în jos.

Problema deschiderii simultane a celor trei închizătoare a fost rezolvată. În timpul testărilor, s-au acţionat toate trei în acelaşi timp. Dar oare ce se va întâmpla cu bomba adevărată?

Pe aeroportul Olenia a fost ridicat un hangar special pentru păstrarea şi verificarea Produsului

602 înainte de lansare. Din vagon, „picătura” a fost transbordată cu o macara imensă într-o remorcă de 40 de tone, MAZ 5208. Cu asemenea remorci Armata Sovietică transporta tancurile T-54. La halta nr. 41 a fost construită din timp o groapă de beton cu pod de oţel. În aviaţia strategică exista un asemenea termen: „a sta în groapă”. Asta se întâmplă atunci când bombardierul e pregătit, iar sub el se află groapa de beton cu bomba, care poate fi agăţată în orice moment. Pentru „Mama lui Kuzka” a fost pregătită o groapă specială, pentru că duduia s-a nimerit să fie ceva mai dolofană. Groapa aceasta nu e făcută ca să fie păstrată bomba în ea. Pur şi simplu, numai din această groapă o poţi pune sub burta avionului.

Au ridicat-o şi au ataşat-o. Apoi, Tu-95V a fost pregătit de decolare. În urma lui, la fel de alb, Tu-16. Sarcina lui era să ia parametrii exploziei. Încă un avion se va înălţa puţin mai târziu. De la bordul acestuia, delegaţii celui de-al XXII-lea Congres al PCUS, Slavski şi Moskalenko, vor observa de departe priveliştea.

Toate celelalte avioane şi elicoptere, atât civile, cât şi militare de pe toată întinderea nesfârşită a nordului nici măcar nu şi-au încălzit motoarele. Astăzi, toate au interdicţie de a decola. Se înţelege că nu li s-a adus la cunoştinţă cauza.

5

Timpul de la decolare până la lansare este de 2 ore şi 3 minute. Căpitanul navigator Kleşci Ivan Nikiforovici a apăsat pe buton. Suporturile bombei, realizate de geniul creator al constructorilor sovietici, s-au acţionat în acelaşi timp. „Picătura” s-a desprins din cele trei închizătoare şi s-a rostogolit din burta avionului. Acesta nu s-a zdruncinat, ci a plecat în forţă,

legănându-se. S-a legănat aşa cum numai o dată în viaţă se întâmplă.

Din cabina mitralierei din coada avionului, un strigăt de bucurie: s-a deschis!

Oftatul uşurat al întregului echipaj a venit ca un răspuns. Acum motoarele sunt la putere maximă, se prinde viteză printr-o coborâre uşoară şi cât mai departe de acest loc al sfârşitului.

Prin ceaţa de nepătruns s-a deschis o cupolă imensă, ca o floare portocalie, asemeni supuraţiei de sifilis pe trupul alb al unei femei frumoase. Bomba se îndreaptă spre pământ cu o viteză de 360 de metri pe minut. După trei minute, trebuie să fi parcurs ceva mai mult de un kilometru. Dar asta la urmă. Bomba va exploda la altitudinea de patru mii cinci sute de metri. Avionul va avea la dispoziţie cam 15 minute ca să se îndepărteze. Dar nu se întâmplă aşa. În primele secunde, „picătura” zboară fără paraşută. Apoi, după alte câteva secunde, se deschide paraşuta. Iar în aceste secunde, ce viteză a luat şi cât a reuşit să parcurgă în zbor „picătura” noastră! Când paraşuta va reuşi să reducă această viteză, până la înălţimea exploziei va mai fi foarte puţin… În total, trei minute. Mai precis, 188 de secunde.

6

Telefonul roşu de pe masa constructorului principal KB-11 a început deodată să urle, întocmai ca un deşteptător, cu acel zăngănit nesuferit care ne întoarce din lumea miraculoasă a somnului la nenorocitele zile de lucru.

— S-a întrerupt legătura, anunţă un glas liniştit.

7

Toate luminatoarele avionului-purtător, toate geamurile cabinelor, tot ce i-ar fi putut permite luminii să intre era închis ermetic. Tu-95V se îndepărtează orb de epicentru. O aprindere bruscă a lovit pe neaşteptate, luminând totul pe dinăuntru. Storurile, bineînţeles, nu-i dau voie luminii să intre. Dar aici este vorba despre o altfel de strălucire. În faţa acestei lumini diavoleşti, care năvălea din toate părţile, ca şi în faţa razelor Roentgen, nu rezistă nici un fel de storuri.

Maiorului Durnovţev, comandantul bombardierului strategic, i se păru că pământul s-a despicat în două. A bubuit de parcă planeta s-a sfărâmat în bucăţi. Efectul luminos a durat 70 de secunde. Frontul undei de şoc a prins avionul la kilometrul 115 de la epicentru după 8 minute şi 32 de secunde de la aruncarea bombei. Unda de şoc a izbit coada avionului cum loveşte o locomotivă aflată în viteză un vagon gol uitat pe şine.

Maiorul Durnovţev înţepeni la manşa străbătută de un tremur uşor. Al doilea pilot apăsă pe buton şi deschise storurile. Dar nu s-a putut hotărî să se uite la aripi şi la motoare: mai sunt întregi oare? Aşa şi ostaşul rănit se teme să-şi coboare privirea: numai picioarele i-au fost smulse sau i-a fost smuls totul până la piept?

Personajele actante

HRUŞCIOV NIKITA SERGHEEVICI (1894-1971). Unul dintre cei mai de temut tirani din istoria de mii de ani a Rusiei. În timpul Războiului Civil a fost activist politic în Armata I de Cavalerie. Apoi, activist de partid la nivel raional, regional şi republican. Intră la Politehnică, unde învaţă alături de soţia lui Stalin, Nadejda. Aceasta i-a atras soţului atenţia asupra „stalinistului loial”.

Din acest moment începe vertiginoasa ascensiune a lui Hruşciov.

În 1932 ajunge secretar adjunct al Comitetului Orăşenesc din Moscova şi al Comitetului Regional de Partid, iar în 1934 prim-secretar, adică stăpânul Moscovei. Hruşciov a dat dovadă de o cruzime nemaiîntâlnită în lupta împotriva tuturor celor care erau sau ar fi putut să fie împotriva politicii lui Stalin.

Din 1938 este prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist din Ucraina, adică dictatorul acestei provincii bogate a Uniunii Sovietice. Din 1939 este membru al Biroului Politic. La Kiev, Hruşciov îl întâlneşte pe generalul de armată Jukov, care din 1940 a comandat trupele din regiunea specială de război a Kievului, şi pe comisarul de rang 3 al securităţii naţionale Serov, care era şeful NKVD din Ucraina. În acei ani, Hruşciov şi-a îndreptat atenţia asupra inginerului Brejnev, pe care l-a promovat.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Hruşciov a fost ofiţer politic al sectorului strategic de sud-vest, în componenţa căruia intrau fronturile de sud şi de sud-vest şi flota din Marea Neagră. Hruşciov este responsabil de două dintre cele mai cumplite catastrofe de război din toată istoria mondială a războiului: înfrângerea trupelor sovietice în Ucraina din vara şi toamna lui 1941 şi catastrofa de la Harkov, din mai 1942. După război, revine ca dictator al Ucrainei. Din 1949 este dictator al Moscovei.

În 1953 ia parte la complotul împotriva lui Stalin şi la asasinarea acestuia. După moartea lui Stalin, devine prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist. Ia parte la complotul împotriva lui Beria. În 1956, la cel de-al XX-lea congres al Partidului, îl denunţă pe Stalin drept cel mai mare criminal al lumii din toate timpurile, punând pe seama acestuia toate crimele şi ororile.

În 1957, Hruşciov, susţinut de mareşalul Jukov, îi învinge şi înlătură de la putere pe Molotov, Malenkov, Kaganovici şi Şepilov, urmând ca apoi să-l îndepărteze de la putere chiar pe Jukov. Din 1958 Hruşciov ocupă în acelaşi timp postul de prim-secretar al PCUS şi pe cel de preşedinte al Consiliului de Miniştri, adică era şeful Partidului Comunist şi al guvernului URSS. Erou al Uniunii Sovietice, de trei ori Erou al Muncii Socialiste.

HARITON IULI BORISOVICI (1904-1996). Doctor în fizică şi matematică (1935), membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a URSS (1953). Între anii 1934 şi 1941, Hariton şi Zeldovici realizează calculul pentru reacţia în lanţ a fisiunii uraniului. Din 1946, Hariton devine constructorul-şef al armamentului nuclear. De trei ori Erou al Muncii Socialiste (1949, 1951, 1954), laureat cu trei Premii Stalin (1949, 1951, 1953) şi cu un Premiu Lenin (1956). De cinci ori cavaler al Ordinului Lenin.

Capitolul 2

1

Pe 30 octombrie 1961, la ora 11, 32 de minute şi 13 secunde ora Moscovei, toată radiocomunicaţia din zona Cercului Polar, de la Arhanghelsk şi Murmansk până la Ciukotka şi chiar mai departe, s-a întrerupt pe neaşteptate. Academicianul Hariton nu a putut lua legătura cu Moscova prin telefonul guvernamental, dar iată că şi legătura Moscovei cu zona în care au avut loc evenimentele s-a întrerupt.

Vestea aceasta s-a răspândit deodată prin toate sălile şi holurile de la KB-11. Legătura s-a întrerupt!

Asta înseamnă că până la urmă a bubuit, draga de ea!

Acum trebuie aşteptate rezultatele: de cât timp s-a întrerupt legătura? De cinci, zece, cincisprezece minute?

Iuli Borisovici n-a mai putut suporta; a vrut să sune la Moscova: avem legătură?

Răspuns: de 24 de minute nu avem legătură!

Iată momentul când sticlele pot fi destupate! Să-l purtăm pe braţe pe Borisîci! A avut dreptate unchiaşul nostru! Erau unii sceptici care nu credeau şi insistau cu variantele lor!

— Ei, avem legătură cu Moscova?

— Nu avem. De 33 de minute nu avem!

33 de minute, asta e o victorie.

Dar Hariton nu aşază la loc receptorul roşu. Azi e ziua lui cea mare. Ministrul Slavski e undeva acolo, zboară cu avionul în zona în care au avut loc evenimentele, aşa că las' să răspundă primul lui adjunct.

— Ei, cum e cu legătura?

— 41 de minute!

— Tot nu e?

— Tot!

Şampania n-au terminat-o dintr-odată. Pentru ca apoi să nu aibă vreo dezamăgire. Cineva cu o mână de proletar, plină de bătături l-a prins de guler pe administrator: deschide pivniţa!

Cabinetul lui Hariton e ticsit de lume. Vestea trece lunecând pe la fiecare, pe scări şi holuri.

— Ei…?

— 56 de minute! Încă nu!

Horcăind, mârâind şi bolborosind, cu întreruperi, legătura a început să se restabilească după 81 de minute. Ei, acum chiar că a bubuit!!! A plesnit!

2

Legătura a revenit, din când în când cu şuierături şi trosnete.

Ministrul Industriei Construcţiilor de Maşini Medii şi comandantul Trupelor Balistice Strategice au trimis un prim comunicat: „Moscova. Kremlin. Pentru Hruşciov. Experimentele din Novaia Zemlia au decurs cu succes. Misiunea pentru patrie a fost îndeplinită. Ne întoarcem la congres. Slavski. Moskalenko”.

A preluat legătura comandantul Tu-95V: „Misiunea a fost îndeplinită. Maiorul Durnovţev”.

A primit răspuns imediat: „Eroului Uniunii Sovietice, locotenent-colonelului Durnovţev şi întregului echipaj. Vă mulţumesc pentru serviciu. Hruşciov”.

3

Pentru cel de-al XXII-lea Congres al PCUS a fost ridicat un palat: Palatul Congreselor de la Kremlin. Construcţia lui nu a fost anunţată. Pentru delegaţii Congresului şi ai tuturor ţărilor a fost o surpriză. O sală uimitoare, incredibil de mare. Da! Acest loc a fost special conceput pentru adoptarea Programului de Construcţie a Comunismului.

La tribuna Congresului, oameni de ştiinţă şi colhoznici, oţelari şi doctori, constructori şi mineri: Acceptăm! Acceptăm! Acceptăm pe viaţă planurile partidului!

Coordonatorul dezbaterii l-a întrerupt pe cel care vorbea:

— Tovarăşi, are cuvântul tovarăşul Hruşciov.

Hruşciov a urcat la tribună. Sala a tăcut.

— Tovarăşi… Am redus încărcătura…. În loc de 100, am pus 50 de milioane de tone. Bomba noastră e îndărătnică. Vom considera 50. De fapt, ea a dat mai mult. Experimentele au decurs bine.

Nikita Hruşciov tuşeşte răguşit. Agitaţia se linişteşte. Voia să mai adauge ceva. Mai trebuia, după câte se pare, să aducă laude oamenilor noştri de ştiinţă, constructorilor, inginerilor, tehnicienilor şi muncitorilor. Dar nu se mai putea auzi nimic. Sala jubila. Coordonatorul dezbaterii încercă să restabilească ordinea, să dea cuvântul celui care venise în faţă şi pe care îl întrerupse în mijlocul frazei, însă dădu din mână dezamăgit şi anunţă o pauză până la ora 19.

4

Rezultatul a fost zguduitor. Evaluaseră explozia la 57 de milioane de tone. Ea a putut fi observată din Alaska, Norvegia, Groenlanda şi în toată partea de nord sovietică. Într-un orăşel părăsit, la 410 kilometri de epicentru, acoperişurile au zburat, casele din bârne au fost distruse, iar cele

de piatră au fost avariate. Pe insula Dikson, la 780 de kilometri de epicentru, au zburat geamurile. Explozia a fost înregistrată de toate staţiile seismice ale planetei, de pe toate continentele. Zgomotul exploziei a fost auzit până la o distanţă de 800 de kilometri. Un nor în formă de ciupercă s-a ridicat în stratosferă până la 67 de kilometri înălţime. Procesul de evoluţie a norului a durat 40 de minute. A rezultat un nor cu o structură pe două nivele circulare. Diametrul cercului superior a fost de 95 de kilometri, iar al celui inferior de 70. Norul a putut fi văzut de la o distanţă de 900 de kilometri. Unda de şoc a înconjurat globul de trei ori.

În toate manualele de război sovietice a apărut un paragraf nou. Înainte, ofiţerii şi soldaţii învăţau că armele nucleare au patru factori de distrugere: emisia de lumină, radiaţia penetrantă, unda de şoc, contaminarea radioactivă a mediului. Acum şi-au îndreptat în sfârşit atenţia şi asupra celui de-al cincilea factor de distrugere: impulsul electromagnetic ce distruge legăturile de telecomunicaţie şi scoate din funcţiune aparatura electronică. Se ştia şi înainte despre el, dar nu fusese prea serios luat în considerare.

Ziarul *Pravda* titra în forţă: „50 de milioane de tone, 100 de milioane de tone – toate astea ieri. La noi au fost create cele mai puternice încărcături”.

5

A doua zi se încheia cel de-al XXII-lea Congres istoric al PCUS.

— Tovarăşi, vom da cuvântul prim-secretarului Comitetului Central al Partidului Comunist din Uniunea Sovietică, preşedintele

Consiliului de Miniştri al URSS, tovarăşul Hruşciov Nikita Sergheevici.

Sala a răspuns printr-o ovaţie puternică.

Hruşciov a folosit cuvinte simple, pe înţelesul tuturor:

— Ţelurile noastre sunt clare, iar sarcinile stabilite. La muncă, tovarăşi!

Imediat, întreaga sală s-a ridicat de pe scaune şi a intonat puternic *Internaţionala*, imnul proletarilor din întreaga lume:

„A violenţei lume o vom nimici
O vom stârpi din rădăcini,
Şi-o lume nouă noi vom construi,
Iar cel care n-a fost nimic întru toţi
va deveni”.

Aceste cuvinte au căpătat oarecum un sens nou. Doar nu sunt vorbe în vânt. Patria proletarilor din întreaga lume a avut pentru prima dată şansa de a stârpi lumea violenţei şi de a construi o lume nouă, minunată.

6

Seara are loc un mare concert pentru delegaţii congresului. Zîkina, Magomaev, Ulanova, Troşin, ansamblul „Beriozka”.

Şi deodată, pe scenă, un număr neobişnuit: „Antrenamentul cosmonauţilor” – două sute dintre cei mai buni gimnaşti fac nişte acrobaţii extraordinare. Doar suntem în 1961. Numai cu o jumătate de an înainte, omul sovietic a zburat primul în cosmos, demonstrând lumii întregi cât de neobişnuit de înalt este nivelul dezvoltării ştiinţei şi tehnicii în Uniunea Sovietică. Vom rămâne în continuare liderii dezvoltării în întreaga lume. Urmează Luna, Venus, Marte… „Pe cărările

prăfuite ale planetelor îndepărtate vor rămâne urmele noastre!”[1]

După gimnaşti, urmează cupletiştii Neceaev şi Rudakov. Sunt preferaţii poporului. Se acompaniază singuri. Au o melodie simplă, care venerează ţara. Li s-a spus în scris: nu suntem deloc împotriva faptului că aveţi o singură temă.

Interpretau întotdeauna cuplete de câte patru versuri. Neceaev spunea primele două, care erau neutre, iar Rudakov urma cu sfârşitul care şoca.

Sala le aşteaptă apariţia. Nu există la Kremlin concerte fără ei. Iată-i! Prin simpla lor apariţie, toată sala s-a însufleţit: acuşi se dau în spectacol! Au cântat despre beţivi şi lucrători proşti, despre birocraţi şi contravenienţii din trafic. Iată finalul:

Neceaev:

„Domnii nu trebuie să uite,
Că avem rachete multe”.

Rudakov:

„O sută de milioane de trotil foc,
Să stea inima în loc”.

Sala izbucni într-un râs furtunos. Aplauda înnebunită.

7

Între timp, lumea, ca şi când ar fi stat pe un morman de gheaţă, aluneca, la început uşor, apoi tot mai repede, către un al treilea război mondial.

Peste foarte puţin timp, tovarăşul Hruşciov va lua decizia de a desfăşura pe insula Cuba divizia de rachete 51 şi unităţile combatante care vor apăra aceste rachete.

Uniunea Sovietică a fost prima care a lansat un satelit artificial al pământului, prima care a pus pe Lună un steguleţ cu stema ţării, prima care a zburat în jurul Lunii şi i-a fotografiat faţa ascunsă, prima care a trimis un om în cosmos. A făcut rachete şi încărcături nucleare cum nimeni nu a mai făcut în lume. Dar de ce să ducem rachetele în Cuba? Lasă-le să stea în Siberia, pe pământul nostru. De ce să cărăm rachetele în Cuba, dacă le putem lansa asupra Americii de pe teritoriul nostru?

Aşadar, întrebarea: *de ce să ducem rachetele în Cuba?*

Ca să înţelegem asta, trebuie neapărat să ne întoarcem puţin în timp, să facem o scurtă călătorie în Noaptea Walpurgiei din anul 1960.

Personajele actante

SLAVSKI EFIM PAVLOVICI (1898-1991). Comisar în brigada călare a Armatei I de Cavalerie. După Războiul Civil, a terminat Institutul de Metale Neferoase şi Aur din Moscova. În 1941 a fost director al Combinatului de Aluminiu Dneprovsk din Zaporoje, pentru evacuarea căruia a primit pentru prima dată Ordinul Lenin. În timpul războiului a fost director al Combinatului de Aluminiu din Ural. Din 1946, adjunct al şefului Direcţiei Generale pentru Problema nr. 1, iar din 1953, ministru al Industriei Construcţiilor de Maşini Medii. De trei ori Erou al Muncii Socialiste (1949, 1954, 1962), laureat cu două premii Stalin (1949, 1951), cu un premiu Lenin (1980) şi un Premiu de Stat (1984), cavaler de zece ori al Ordinului Lenin.

În aprilie 1986 are loc avaria de la Centrala Atomoelectrică de la Cernobîl. În urma acesteia, Slavski iese la pensie.

1. Vers dintr-un cântec sovietic (*Cred, prieteni*) din anul 1961 (n. tr.).

Capitolul 3

1

Noaptea Walpurgiei este cea dintre zilele de 30 aprilie şi 1 mai. Este o sărbătoare a vrăjitoarelor care se adună pe inaccesibilul munte Brocken în jurul Satanei, stăpânul lor, şi celebrează Sabatul. Apoi, odată cu răsăritul, începe Ziua Internaţională a Solidarităţii Muncitorilor din întreaga lume, ziua de paradă a forţelor de război ale proletariatului, ziua pregătirii pentru luptă şi pentru Revoluţia Mondială.

Comandantul-şef al trupelor de apărare antiaeriană (PVO) ale ţării, mareşalul Uniunii Sovietice Biriuzov Serghei Semenovici, a fost trezit de zgomotul telefonului roşu pe 1 mai 1960, la ora 5 şi 41 de minute.

Nu ştiu exact despre ce era vorba: ori Sabatul vrăjitoarelor nu se terminase, ori s-a terminat, lăsând loc izbucnirii sărbătorii solidarităţii proletarilor din toate ţările.

Pe scurt, în acea dimineaţă rece şi dezgustătoare, mareşalul s-a trezit exact la trecerea dintre încheierea unei acţiuni şi începutul alteia. Sau poate că n-a fost nici o trecere. Poate că Satana, proletarii şi vrăjitoarele s-au veselit în acelaşi timp, fără a se încurca unii pe alţii.

Mareşalul ridică receptorul şi, liniştit, de parcă ar fi fost un mecanism neînsufleţit, rosti:

— Sunt primul. Al o sută optulea. Obiectivul.

De cu seară, în camera de lângă dormitorul mareşalului, aghiotanţii i-au aranjat cu grijă uniforma de paradă. Nu trebuia agăţată, pentru că pe ea atârnau decoraţii grele: Steaua Mareşalului cu briliante, Steaua de Aur a Eroilor Uniunii

Sovietice, unsprezece decoraţii sovietice, fără a mai pune la socoteală medaliile străine. Decoraţiile sunt de aur, de argint şi de platină. Aşadar sunt grele. Totul este pregătit pentru parada din Piaţa Roşie.

Însă mareşalul nu are nevoie astăzi de uniforma de paradă. Parada s-a schimbat pentru mareşal. La ora 5 şi 36 de minute, la înălţimea de 21 300 de metri, un obiectiv neidentificat a trecut graniţa Uniunii Sovietice deasupra oraşului Kirovabad din Tadjikistan, cu viteza de 750-800 km/h, cu direcţia nord.

Mareşalul Biriuzov a îmbrăcat soldăţeşte, într-o jumătate de minut, uniforma de campanie. Coborî în fugă, încheindu-se din mers la nasturi.

Un ZiS-110 negru îl aştepta deja la ieşire. A fost stabilită o ordine riguroasă: dacă în cabinet sau în dormitorul mareşalului sună telefonul, în garaj se cuplează numaidecât un semnal sonor – un vuiet ascuţit care zgârie auzul – şi un semnal luminos – o lumină portocalie, neplăcută. Indiferent ce s-ar fi întâmplat, şoferul, fără alte comenzi, aduce imediat maşina în faţa intrării principale. Iar la poarta vilei ajung imediat trei motociclete cu ataş.

La ora 5 şi 43 de minute, în Moscova e pustiu. Toată tehnica de război pentru parada din Piaţa Roşie a fost deplasată zgomotos încă de astă-noapte, de la Hodînka până pe strada Gorki, până în Piaţa Manejnaia şi Piaţa Sverdlova. Iar acolo a înţepenit în aşteptare.

ZiS-ul zboară prin Moscova. Motocicletele sunt în faţă, asemeni unor peşti-pilot alături de un rechin.

Nu este mult de mers. Până la prima staţie de metrou.

Dar oare mareşalii merg cu metroul?

Şi încă cum!

Nu aţi întâlnit niciodată mareşali în metroul din Moscova?

Nu-i de mirare. Din două motive.

Primul: mareşalii nu merg cu metroul în fiecare zi, ci numai în cazul unei alerte de război.

Al doilea motiv: nu aţi întâlnit mareşali în metroul din Moscova pentru că, încă din anii ’30, Stalin a săpat pentru ei un alt metrou. Au continuat neobosit să îl sape şi pe timpul războiului, şi după ce acesta s-a încheiat, şi nu numai sub conducerea lui Stalin, ci şi după el. A urmat un al doilea metrou, mai jos decât primul. Nu încercaţi să intraţi acolo cu copeicuţele voastre muncite. N-or să vă lase. Nici pe mine nu m-au lăsat.

Şoferii şi motocicliştii convoiului nu au cum să ştie că îşi conduc pasagerul la staţia de metrou. Nici de existenţa secretă a metroului nu au cum să ştie. Ei trebuie să îl ducă pe comandantul trupelor PVO la o clădire neînsemnată din Leninskie Gorî. Sunt atâtea clădiri neînsemnate în Moscova. Gardul e verde, fără spaţii. Poarta e tot verde. După gard, o grădină deasă. Încă nu a înverzit. Porţile se deschid singure, primind pe cine trebuie. Pentru toţi ceilalţi, aceste porţi sunt bine închise. Dacă bateţi, nu veţi primi nici un răspuns.

Şoferul maşinii negre şi motocicliştii au oprit motoarele în parcarea amenajată cu pietriş. Aici, după gardul înalt, în această clădire neînsemnată, ei au o cameră de odihnă cu televizor, cu reviste *Vokrug Sveta* şi cărţile lui Aleksandr Beleaev despre omul-amfibie şi insula corăbiilor naufragiate. Aici primesc toţi de mâncare. Şi, dacă este nevoie, nu doar o singură dată. Aici poţi să şi dormi, să îţi continui visele întrerupte de alarmă. Cine ştie cât trebuie să aştepţi şi unde va trebui să pleci peste cinci minute, peste o oră, două sau peste trei zile. De aceea, şoferul şi escorta trebuie să fie proaspeţi, odihniţi, pregătiţi ca la primul semnal să îşi ducă pasagerul acolo unde vor primi ordin.

Dar mareşalul s-a ascuns după uşă.

Nici şoferul şi nici escorta nu trebuie să ştie ce face acolo. Dar el nu face nimic. După uşa aceea stă un soldat din gardă cu pistolul-mitralieră. Mareşalul trece în fugă pe hol, fără să răspundă la salut. Niciodată nu a răspuns. În faţa lui se deschide fără zgomot o uşă, întocmai ca aceea din filmele cu jefuirea unei bănci: o uşă masivă de oţel, cu strălucire mată, cântărind nu mai puţin de zece tone.

Apoi, o coborâre fulgerătoare, aproape o cădere cu liftul. Şi oprirea lină la capătul drumului, la mare adâncime. Acolo îl aşteaptă un tren cu numai două vagoane. Vagonul metroului nu seamănă deloc cu acela în care muncitorii se grăbesc dimineaţa la muncă pentru a îndeplini la timp, aşa cum a fost stabilit, planul cincinal. Vagonul e un cabinet fără ferestre, dar cu masă, fotoliu şi aparatură de comunicaţii de tip guvernamental.

— Al doilea?

— Vin.

— Al treilea?

— Ajung în patru minute.

— Al patrulea?

— Aproape am ajuns.

— Al cincilea?

— Am ajuns.

Al doilea este primul adjunct. Al treilea este şeful Statului-Major PVO al ţării. Al patrulea este comandantul Trupelor de Rachete Antiaeriene. Al cincilea este comandantul Aviaţiei de Vânătoare PVO a ţării.

Vă rog să nu o confundaţi cu Forţele Militare Aeriene (VVS). Trupele PVO ale ţării au propria aviaţie de vânătoare, echipată cu avioane de vânătoare speciale pentru rezolvarea unor misiuni speciale.

— Operativ, raportează situaţia.

— Tovarăşe prim, obiectivul îşi continuă zborul. Dacă nu îşi schimbă direcţia, atunci

traiectoria sa va trece din Afganistan peste Marea Aral, în Ural şi mai departe, în Norvegia.

— Dau ordin: alertă de război la Moscova şi în zonele PVO din Baku, armatelor izolate PVO 1, a 2-a, a 4-a, a 6-a, a 8-a, a 9-a şi a 12-a. Tuturor avioanelor civile şi avioanelor VVS: aterizare imediată pe cel mai apropiat aeroport. Cerul să fie eliberat.

— Am înţeles!

2

Alerta de război pentru armata izolată PVO a fost transmisă la 5 şi 47 de minute armatei vecine, fără a se mai aştepta ordin de sus. După două minute, semnalul alertei de război a fost primit şi de la Moscova.

Armata a 4-a izolată PVO cuprindea două corpuri, 5 şi 19, şi o divizie în stadiu de formare.

Corpul 5 PVO al ţării era alcătuit din trei brigăzi de rachete antiaeriene, cu câte cinci regimente de rachete antiaeriene, trei regimente de avioane de vânătoare şi o brigadă radiotehnică.

Corpul 19 PVO al ţării era alcătuit pe atunci din trei brigăzi de rachete antiaeriene, cu câte cinci regimente de rachete antiaeriene, două regimente de avioane de vânătoare şi o brigadă radiotehnică.

Unitatea de rachete antiaeriene era dotată cu un sistem de rachetă sol-aer S-75, un regiment de aviaţie cu avioane MiG-19, o brigadă radiotehnică RLS de tipul P-8, P-10, P-30.

Problema numărul 1: intrusul poate să treacă, dacă nu nimereşte prin zona de acţiune a rachetelor antiaeriene.

Problema numărul 2: la o asemenea altitudine, avioanele MiG-19 nu vor putea ajunge la intrus.

Însă există o speranţă: avioanele MiG-19 pot încerca să facă un salt deasupra, încercând să ţintească cu focul mitralierei obiectivul, aflat acum dedesubt. Iar mitralierele de pe MiG-19 sunt foarte bune.

3

Prima apariţie a obiectivului misterios în spaţiul aerian al Uniunii Sovietice a fost înregistrată pe 4 iulie 1956, în ziua celei de-a 180-a aniversări a independenţei Americii. Un avion de tip neidentificat, aparţinând unui alt stat, a încălcat graniţa RDG, a trecut pe deasupra Germaniei de Vest şi a Poloniei, a încălcat spaţiul aerian al Uniunii Sovietice în raionul Grodno, iar apoi a traversat Minskul, Vilniusul şi Kaliningradul. Pentru interceptarea intrusului şi-au luat zborul în total 132 de avioane de vânătoare. Numai patru dintre ele (trei Mig-17 şi un Iak-25) au putut să repereze vizual obiectivul, însă interceptarea nu a fost posibilă din cauza altitudinii şi a vitezei constructive.

Apoi năluca s-a arătat din nou. De fiecare dată cu o direcţie diferită. Informaţiile oferite de radare au pus în încurcătură conducerea sovietică: un fel de obiect aflat la o altitudine de neatins, care fie stătea suspendat în stratosferă aproape nemişcat, fie gonea cu viteza de 750-800 şi chiar 850 km/h.

Problema le-a fost expusă constructorilor aviatici de frunte din Uniunea Sovietică. Mikoian, Iakovlev şi Tupolev au răspuns categoric: aşa ceva nu se poate. Imediat ce obiectul zburător neidentificat îşi va reduce viteza la cea a unei păsări, el va cădea. Ce fel de aparat zburător este acesta care goneşte la o asemenea înălţime câte

cinci sau şase ore? Prostii. Tot ceea ce povestesc operatorii radar sunt nişte invenţii.

Trebuie adăugat că radarele sovietice de tip P-8 sau P-10 au putut cu greu să afişeze acest obiectiv de neînţeles şi mai ales să-l urmărească. Situaţia s-a schimbat odată cu apariţia unei tehnologii cu mult mai performante.

Pe 13 ianuarie 1959, radarul P-30 al corpului PVO din Turkmenistan (în acel moment, singurul din tot corpul) a reperat obiectivul la înălţimea de 20 600 de metri. Pentru interceptare a decolat un avion de vânătoare MiG-19. Pilot: locotenentul-major N. Şireaev. Altitudinea maximă la care putea zbura avionul era de 16 500 de metri. Însă pilotul, forţând aparatul de zbor, a luat-o brusc în sus, preschimbând viteza în altitudine. A reuşit să ajungă la 17 500 de metri. A văzut ceva straniu. Pilotul a raportat pe pământ că vede deasupra sa un avion cu o formă neobişnuită, la altitudinea aproximativă de 20-21 de mii de metri.

Se înţelege că pilotul sovietic nu se putea menţine la altitudinea pe care o atinsese. Reducând viteza la zero, avionul de vânătoare a coborât imediat la acele altitudini pentru care a fost construit. După aterizare, pilotul a descris silueta intrusului: corpul său era relativ scurt, iar întinderea aripilor incredibilă. Avea silueta unui planor. Însă planoarele nu pot zbura la o asemenea altitudine şi nici nu se pot deplasa cu o asemenea viteză. Mărturia pilotului a fost transmisă la Moscova. Imediat, de la Moscova a sosit comandantul aviaţiei de vânătoare PVO, de două ori Erou al Uniunii Sovietice, generalul-colonel de aviaţie E. Saviţki, în fruntea unei echipe de experţi. A avut loc o discuţie serioasă, mai curând, un interogatoriu, care a continuat timp de cinci ore. A fost trasă următoarea concluzie: pilotul a vrut să se distingă cu ceva, iar toată povestea lui e o născocire.

A trecut timpul, iar operatorii radar raportau în continuare apariţia unor obiective. Obiectivul apărea mereu la altitudinea de 20-21 de kilometri. De fiecare dată, deasupra unor obiective cum ar fi poligonul nuclear din regiunea Semipalatinsk, poligonul de rachete Tiura-Tam, poligonul trupelor de rachete PVO Sarî-Şagan, poligonul de rachete Kapustin Iar, uzina de îmbogăţire a uraniului „Maiak" din Sverdlovski, clădirea poligonului de rachete din Pleseţke.

Şi încă ceva. Obiectivul apărea rar şi, dintr-un anumit motiv, doar în zilele libere sau de sărbătoare atât americane, cât şi sovietice: 4 iulie, 7 noiembrie, 31 decembrie, 23 februarie.

Iată că în zorii zilei de 1 mai 1960 a apărut din nou.

În subsolurile adânci ale Moscovei, la Punctul Central de Comandă PVO al ţării, are loc o scurtă întrevedere. Situaţia a fost explicată. Şi chiar s-a instalat un fel de linişte. Intrusul e deja de mai bine de două ore în spaţiul aerian al Uniunii Sovietice. Se îndreaptă spre sud. Cu fiecare minut de zbor, se îndepărtează tot mai mult de graniţa pe care a trecut-o. Îi va veni tot mai greu să se întoarcă. Cu fiecare minut, se apropie de zona centrală a ţării, crescând probabilitatea să nimerească în zona rachetelor antiaeriene. Teritoriul este imens. Cel mai mare din lume. Nu-l poţi apăra în întregime cu rachetele antiaeriene. Teritoriile dintre zonele de acţiune ale rachetelor antiaeriene sunt acoperite de avioanele de vânătoare PVO MiG-17 şi MiG-19. Dar e clar că acest obiectiv nu e de nasul lor.

După primele apariţii pe cerul sovietic ale straniului intrus, au fost făcute nişte eforturi cu adevărat incredibile pentru ca avionul de vânătoare interceptor să-i poată învăţa minte pe neobrăzaţi, la orice altitudine ar zbura.

Un astfel de avion de vânătoare a fost conceput de către marele constructor aviatic Pavel Osipovici Suhoi. Se numeşte Su-9. El nu a fost

conceput pentru VVS, ci special pentru aviaţia PVO a ţării. Acesta nu era pur şi simplu un avion de vânătoare, ci un ansamblu care includea interceptorul, rachetele dirijabile pe care le purta şi staţia radar. Încă din stadiul experimentelor, Su-9 a bătut recordul mondial la altitudine cu 28 857 de metri. Vor urma recordurile mondiale la altitudine în zbor orizontal şi cele de viteză pe 100 şi 500 de kilometri de marşrut închis. Totuşi, aceste reuşite au costat mult. Aparatul de zbor s-a dovedit a fi dificil de produs, de asimilat, de pilotat, de exploatat şi de reparat. Su-9 încă nu era inclus în armamentul PVO al ţării, însă circulau deja zvonuri despre cum vor sta lucrurile pe aerodromuri: pilotul e ud, tehnicianul e transpirat, iar constructorul e Suhoi[1].

Dar zvonurile acestea circulă numai în cercurile de sus. În cele de jos, ale aerodromului, încă nu s-a auzit despre un aşa constructor.

4

Destinul şi-a adunat toată răutatea într-un pumn violent, iar cu acesta, timp de douăzeci de ani, l-a lovit neîncetat pe bietul belorus Pavel Suhoi, fără să cunoască nici milă, nici îndurare. El a început în biroul de construcţii al lui Tupolev. Din funcţia de simplu inginer a ajuns repede la cea de adjunct al constructorului principal. În imperiul lui Tupolev, Suhoi avea domeniul propriu, un fel de regat autonom. În 1933, Suhoi a creat avionul ANT-25, care în 1937 a zburat în America pe la Polul Nord, parcurgând 11 500 de kilometri şi doborând astfel recordul mondial. ANT înseamnă Andrei Nikolaevici Tupolev.

Avionul era al lui Suhoi, dar gloria a fost a lui Tupolev.

ANT-25 nu a fost construit de dragul recordurilor. Era un prototip al bombardierului de cursă lungă DB-1.

A urmat apoi avionul lui Suhoi, ANT-37. Şi acesta a doborât recorduri. Era într-adevăr un bombardier de cursă lungă.

Dar Stalin pregătea un război împotriva vecinului apropiat. Pe atunci, bombardierele de cursă lungă nu-i erau necesare. DB-1 şi DB-2 nu au intrat în producţia de serie.

Chiar înaintea războiului, Suhoi avea propriul birou de construcţii şi a câştigat incontestabil concursul pentru bombardierul cu un singur motor, numit „Ivanov", învingând astfel rivali de temut, cum ar fi Grigorovici, Neman, Polikarpov. Avionul lui Suhoi era elegant, uşor, rapid, simplu de fabricat, de întreţinut, de reparat şi de condus. Dar a izbucnit un război total diferit de cel pentru care se pregătise Stalin. Pentru războiul din scenariul său, avionul lui Suhoi s-ar fi potrivit de minune. Însă războiul a decurs după planurile lui Hitler. Pentru situaţia aceasta era nevoie de un cu totul alt avion.

Pe timpul războiului, Suhoi a creat avionul blindat de asalt Su-6, care avea excelente caracteristici de zbor. Su-6 l-a întrecut din toate punctele de vedere pe cunoscutul Il-2. Pentru crearea avionului Su-6, Suhoi a primit Premiul Stalin clasa I. Însă… avionul nu a intrat în producţia de serie. Doar nu aveau să oprească producţia deja planificată a avionului de asalt al lui Iliuşin.

Suhoi va crea un avion blindat, de asalt, mai puternic, Su-8, cu un armament de mare putere, cu un blindaj greu, având greutatea totală de 1 680 de kilograme şi aceleaşi excelente caracteristici de zbor. Su-8 avea o baterie formată din patru tunuri automate de 45 de mm, zece mitraliere, o jumătate de tonă de bombe, 8 încărcături reactive. Dar nici acest avion nu a intrat în producţia de serie, din

cauza motoarelor. Constructorul de avioane nu face motoarele. De acestea se ocupă alţi oameni, din alte instituţii. Avionul a fost gata în 1943, iar motoarele… după război.

Îndrăzneţ şi neobosit, Suhoi va crea o serie întreagă de avioane care aveau să depăşească imaginaţia. Dar soarta a găsit întotdeauna câte un motiv pentru ca ele să nu fie incluse în dotarea cu armament. Suhoi a primit o lovitură incredibil de puternică: biroul său de construcţii este închis. Îl vor numi, ca în urmă cu mulţi ani, adjunct al lui Tupolev.

Destinul l-a încovoiat şi l-a aplecat. Dar nu s-a frânt. După trei ani, îi vor propune să organizeze „de la zero” un birou de construcţii independent.

Suhoi îşi face propria firmă şi creează în acelaşi timp Su-7 pentru VVS şi Su-9 pentru aviaţia de vânătoare PVO.

În 1959, Uzina nr. 153 din Novosibirsk începe producerea primelor avioane Su-9. Timp de un an, au fost construite 150. Însă rachetele şi radarul din dotarea iniţială a interceptorului Su-9 încă nu sunt acceptate. Aceasta se va întâmpla abia pe 15 octombrie 1960. Avionul a fost primit în unele regimente, la fel şi rachetele, iar radarul trebuia să ajungă în viitorul apropiat. Chiar dacă rachetele au fost primite, ele încă nu erau considerate de război. Nu se dăduse încă ordin să fie incluse în armamentul din dotare. De aceea, colectivului tehnic de ingineri din unităţile militare nu i-a fost permis accesul la tehnica strict secretă.

Chiar la începutul anului 1960 a apărut posibilitatea extraordinară de a doborî acest avion invizibil. Acesta se îndrepta către obiectivul Moscova-400. Să nu credeţi că Moscova-400 era undeva în Moscova sau prin împrejurimi. Moscova-400 e un poligon pentru testarea armelor nucleare din regiunea Semipalatinsk.

S-a întâmplat că, undeva departe de aceste locuri, o pereche de avioane Su-9 exersau lansările

de rachetă, pe poligonul de teste. Piloţii de pe Su-9 nu erau orişicine, erau maiştrii militari principali Vladimir Nazarov şi Boris Staroverov. Existau şi avioane de vânătoare şi rachete! Într-un fel sau altul, te poţi descurca şi fără cel mai nou radar. Deşi distanţa e imensă, kerosenul este suficient să zbori până la Semipalatinsk şi să lansezi bombele, dar cum să te întorci? Se înţelege că în raionul în care se află poligonul nuclear există aerodrom, dar acesta e cu desăvârşire secret şi nu poţi să aterizezi acolo fără permisiune.

Dar tovarăşii de la KGB au dat dovadă de vigilenţă. Doar tot Semipalatinsk e! Desigur, piloţii PVO ai ţării au acces la secrete de o importanţă majoră, fiindu-le încredinţată cea mai desăvârşită tehnică de război. Dar, oricum, asta e Moscova-400. Vor afla din senin cine ştie ce secrete! Nu oricui îi este permis să aterizeze acolo. Trebuie numaidecât întocmit un permis.

Permisul pentru cei doi piloţi l-au întocmit aproape într-o clipă. Bătând toate recordurile. Era treabă urgentă! Organelor vigilente le-au trebuit în total trei ore ca să ajungă la concluzia: da, oamenii sunt demni de încredere, ştiu să păstreze un secret de război, lăsaţi-i să aterizeze, oricum pe aerodromul secret nu e nimic în afară de turnuri, hangare şi avioane de transport!

Între timp, intrusul necunoscut a trecut pe deasupra a trei dintre cele mai importante obiective ale Uniunii Sovietice, printre care şi poligonul din Semipalatinsk. Şi, netulburat de nimeni, a zburat peste mare.

Lui Hruşciov i s-a raportat: intrusul zboară în voie pe deasupra obiectivelor strategice; el are voie, dar ai noştri, verificaţi de zece ori, ei, care ar trebui să ne apere secretele, nu sunt lăsaţi acolo, ca nu cumva să aibă loc vreo scurgere de informaţii.

Hruşciov s-a înfuriat. Era de temut când se înfuria. Au zburat din posturi tovarăşi vigilenţi, pierzându-şi în căderea lor epoleţii de general şi

vipuştile. Dar momentul a trecut. Nu se mai poate face nimic. Când va apărea din nou?

5

Năluca s-a arătat pe 1 mai 1960.

După o lege nescrisă, conform căreia totul se întâmplă mereu exact anapoda, toate avioanele Su-9 erau în acel moment în cu totul altă parte decât în regiunile pe deasupra cărora s-a strecurat năluca. În urma ultimului scandal, s-a dat ordin: în condiţii excepţionale, interceptoarele Su-9 pot folosi orice pistă de aterizare, atât a Uniunii Sovietice, cât şi a tuturor aliaţilor ei. Interdicţiile au fost ridicate, chiar şi în cazul aerodromurilor guvernamentale! Dar, uite, exact acum nu e nici măcar un interceptor care să pătrundă în direcţia de zbor a intrusului.

— Ei, ce bine ne-ar prinde acum un Su-9, a oftat mareşalul Biriuzov.

Deodată, comandantul aviaţiei PVO, de două ori Erou al Uniunii Sovietice, generalul-colonel de aviaţie Saviţki, s-a trezit: avem un Su-9!

— Unde?

— Lângă Sverdlovsk, la armata a 4-a. Pe pistă.

— Ridică-l!

6

Când Dumnezeu a făcut ordine pe pământ, aviaţia era în aer. De aceea, acolo unde începe aerodromul nu mai există ordine.

Cu trei zile în urmă, căpitanul Igor Mentiukov a aterizat cu avionul Su-9 pe aerodromul Kolţovo din armata a 4-a PVO, lângă Sverdlovska. Mai departe nu i-au dat voie din cauza vremii. A

înnoptat acolo. Şi acolo s-a împotmolit. Aparatul de zbor este strict secret, nici măcar numele lui nu trebuie cunoscut de străini. Aparatul e foarte tânăr. N-a suferit de bolile copilăriei. Îi dau voie să zboare numai când e vreme foarte bună, aşa cum ai lăsa să se plimbe un copil care abia învaţă să meargă.

Imediat după aterizare, pe Su-9 l-au dus şi l-au închis în hangar, l-au sigilat şi au pus pază.

Pe aerodrom se zvoneşte că au ca oaspete un necunoscut.

— Pe cine anume?

— Oamenii spun că ar fi Iakovlev. Iak-31.

— Nu. E avionul lui Iliuşin.

— Prostii. Iliuşin n-a făcut niciodată avioane de vânătoare.

— Ei, iată că acum a făcut!

— Băieţi, nu vă certaţi. E un MiG. Numai că nu vă spun de care. E secret.

A aşteptat căpitanul Mentiukov o zi, a aşteptat două. Dar pe 1 mai s-a hotărât să tragă un pui de somn. Ziua asta e bună pentru orice, numai pentru pilotarea noului interceptor nu.

Dar nu l-au lăsat să doarmă. L-au trezit. I-au ordonat să zboare.

Şi iată că tainicul necunoscut, frumosul argintiu se pregăteşte să decoleze.

— Ei, e făcut de Iakovlev!

— Ce naiba o tot trageţi cu Iakovlev? Însuşi Tupolev s-a dat pe interceptoare!

7

Comandantul aviaţiei armatei izolate a 4-a PVO, generalul-maior de aviaţie Iuri Vovk, a raportat la Punctul Central de Comandă PVO al ţării:

— Aici, „Şoimul”. Su-9 este în aer. Nu are armament.

Era de înţeles. Chiar dacă rachetele ar fi fost deja primite în dotarea cu armament, ele oricum nu s-ar fi putut afla pe aerodrom, care era o bază pentru avioanele MiG-19. Iar pentru Su-9 încă nu erau concepute tunuri.

Moscova a primit raportul şi a dat un ordin scurt: lovitura de berbec!

Căpitanul Mentiukov era la trei mii de metri. A primit indicaţii:

— 732, aici „Şoimul”, continuă să urci, direcţia est!

Cum naiba est dacă Su-9 trebuie pilotat spre vest? Oare chiar au ordonat ca avionul să se întoarcă la uzină? De ce? Pentru că e sărbătoare. Iar „Şoimul” nu e oricine, e un SAM. Ce naiba, ce fel de zbor direcţionează însuşi comandantul aviaţiei armatei a 4-a PVO?

Mentiukov a atins altitudinea de zbor, însă „Şoimul” nu-i dă pace:

— Ia-o mai sus, tot mai sus, mai sus, am spus!

Şi deodată:

— 732, ascultă cu atenţie. Ţinta e adevărată. Execuţi lovitura de berbec. Ordin de la Moscova.

Măreaţă şi puternică, dreaptă şi liberă e limba rusă. Iar căpitanul Mentiukov, ignorând regulile de comunicare radio, care nu permit să transpară informaţii, a întrebuinţat ca un adevărat maestru cunoştinţele de o neasemuită adâncime şi bogăţie ale limbii măreţului popor pentru a-şi exprima respectul faţă de conducătorul de zbor. De unde era să ştie el, instructor de zbor la Centrul de aplicaţii militare şi perfecţionare a unităţilor de zbor, că în Consiliul de Război a fost dată alarma, că deasupra ţării se plimbă o ţintă reală, că l-au ridicat de la sol nu pentru un simplu zbor, ci pentru a intercepta? Nu are nici cască de zbor, nici costum presurizat. Pentru un zbor simplu nu ai

nevoie de ele. Dar le-ar fi găsit la regiment. Dacă l-ar fi echipat pentru o asemenea misiune. Cu atât mai mult cu cât intrusului, ca să ajungă la Sverdlovsk, i-ar fi luat mai bine de o oră. Aşa că în tot acest timp ar fi putut să-i dea pilotului echipamentul de luptă şi interceptare.

„Şoimul” a răspuns tăcând. Ce ar fi de spus? Omul merge la moarte. Nu a mai făcut nimeni niciodată lovitură de berbec la o asemenea înălţime. Fără costum presurizat şi cască, în vidul din stratosferă, pilotul va plesni pur şi simplu. Va fi sfâşiat în bucăţi.

L-au trimis să intercepteze fără să-i spună dinainte. El se aştepta la un simplu zbor.

— 732, aruncă rezervoarele.

— Le-am aruncat.

— Forţaj! Ţinta e în faţă. Activează sistemul de ochire.

— L-am activat. Nu văd nici pe dracu’. Ţinta se eschivează.

— 732, ţinta a început un viraj.

Intrusul are avantajul vitezei. Are un avantaj atât de mare, încât viteza celuilalt e considerabil mai mică. Intrusul şi-a dat seama că a nimerit într-o cursă, dar a reuşit să scape cu un simplu viraj. Interceptorul Su-9 poate atinge o viteză de două ori mai mare decât a sunetului. Iată-l cum a trecut pe lângă.

— „Şoimule”, unde e ţinta?

— Întoarce-te. Acum e în stânga ta şi mai sus. Lovitură de berbec!

— Am înţeles. Să aveţi grijă de soţie şi de mama.

— 732, o să avem. Forţaj!

— Am decuplat forţajul! Iarăşi se eschivează. Nu-l văd. Unde e?

— Şi noi l-am pierdut. Probabil că iarăşi ai trecut pe lângă el. Redu viteza. Decuplează forţajul!

— Nu trebuie decuplat!

— Decuplează-l! E un ordin!

Căpitanul Mentiukov a răspuns cu nişte cuvinte pe care eu le-am uitat de mult. Dar, chiar dacă mi le-aş aminti, oricum nu mi s-ar permite să le reproduc aici.

Fraza era lungă, dar sensul ei se rezuma la faptul că acolo, pe pământ, se operează aşa cum ar trebui să se facă pentru un MiG-19. Dar Su-9 este un aparat cu totul diferit.

Pe pământ însă, în toată agitaţia, au uitat complet de asta, iar cuvintele de mamă ale celui de pe interceptor nu le-au descifrat. Chiar dacă şi-ar fi amintit că ghidează un Su-9, nu un MiG-19, tot nu primiseră instrucţiunile strict secrete în ceea ce priveşte lucrul cu noile interceptoare din armata a 4-a PVO. Ele încă nu sunt necesare aici. De aceea, operatorii lucrează cu Su-9 aşa cum le dictează experienţa. De aici şi ordinul:

— Opreşte!

Mentiukov a oprit. A pierdut din altitudine.

— „Şoimule", unde e ţinta?

— În spatele tău! Întoarce-te! Cuplează forţajul!

— Cum hreanu' mă-sii să-l mai cuplez?! Am pierdut viteza. La o aşa viteză, nu am cum să-l cuplez! Ăsta nu e MiG!

— 732, poziţia zidului!

— Ce hreanu' mă-sii e zidul?

— „Zid", am spus! În faţa ta! Pleacă de acolo!

— Ce zid?

De unde să ştie pilotul, care a ajuns întâmplător pe aerodromul militar, ce înseamnă semnalele secrete cu care se operează numai acolo şi numai pentru o perioadă determinată de timp?

— 732, pleacă de acolo! Te lucrează.

Iată ce înseamnă. „Zidul" este zona de foc a rachetelor antiaeriene. Dar să nu îl mai reţinem pe căpitanul Mentiukov. Deodată, l-a invadat sentimentul pe care oamenii îl au atunci când merg

liniştiţi spre moarte. Acum are o singură dorinţă, o singură năzuinţă: să distrugă coada intrusului cu o lovitură năprasnică. Doar atât şi nimic mai mult. A luat viteză, a lăsat baltă forţajul şi a pornit.

I se transmitea de pe pământ:

— Ne încurci să ne facem treaba! Du-te de acolo! Du-te, îţi spun. Ai să te prăpădeşti degeaba! Mentiukov!

Iar el:

— Îl văd! Am să-l fac praf! Îl văd! Am să-l rup în bucăţi!

Iar de pe pământ:

— Igorek! Fiule! Pleacă! Ai nimerit în zonă! Acum ne ocupăm noi de el!

De furie, căpitanul a smucit maneta, s-a aruncat pe spate, peste aripa stângă a interceptorului-minune nou-nouţ, iar apoi drept în jos! De jos în sus, îi vine în întâmpinare o rachetă ca o săgeată. E V-750 a sistemului S-75. Peste foarte puţin timp, piloţii americani din Vietnam vor numi acest groaznic obiect stâlp de telegraf zburător.

Viteza stâlpului zburător este considerabil mai mare decât a interceptorului. Dar interceptorul face o manevră. Are posibilitatea să se ferească. Numai de-ar ajunge jos. Jos! Pământul se roteşte drept în faţa lui. Poate să intre în pământ. Dar asta nu îl îngrijorează pe căpitanul Mentiukov. Numai de-ar scăpa de stâlpul de telegraf şuierător şi asurzitor.

Cam cu cinci kilometri mai jos apar două avioane MiG-19. În frunte, căpitanul Aivazian, iar în urma sa, locotenentul-major Safronov. I-au trimis în cazul în care intrusul se va îndepărta la o altitudine de neatins. Acolo, cele două MiG-uri îl vor face praf şi pulbere. Împreună au şase tunuri automate, cu un calibru monstruos pentru aviaţie. Ei au primit aceeaşi comandă: „Poziţia zidului!”.

Ei sunt de-ai locului. Cunosc semnificaţia semnalului. Aivazian a avut de multe ori rolul de

ţintă pentru rachetişti. Ei îl ocheau fără să tragă, iar el se ferea. Manevra antirachetă era exersată la fel de perfect ca aruncarea pucului de către portarul de hochei Konovalov.

Mentiukov zboară cu faţa în jos, cu nasul spre pământ. Şuierat, bubuit. Interceptorilor de pe MiG li se ordonă:

— Băieţi! Plecaţi! Aţi intrat în zonă!

— Am înţeles. Plecăm.

Momentul-cheie

Fiecare ţară care se respectă are în dotarea forţelor armate trei elemente: armată, aviaţie şi flotă. Acest lucru, bineînţeles, nu se aplică în cazul statelor care nu au ieşire la mare şi care nu au flotă.

Uniunea Sovietică se respecta mai mult decât alte state, întrucât Forţele Armate ale URSS erau alcătuite nu din trei, ci din cinci elemente:

1. Trupele Balistice Strategice (RVSN);
2. Armata Terestră (SV);
3. Trupele de Apărare Antiaeriană a Ţării (PVO);
4. Forţele Militare Aeriene (VVS);
5. Flota de Război (VMF).

Fiecare element al Forţelor Armate avea propriul sediu central. Pentru fiecare dintre cele cinci elemente ale Forţelor Armate exista un ministru al Apărării şi un Stat-Major General.

RVSN este cel mai tânăr dintre cele cinci elemente ale Forţelor Armate, cel mai puţin numeros, dar şi cel mai important. Decizia de a crea RVSN a fost, fără îndoială, corectă. Aceste trupe nu sunt nevoite să interacţioneze cu altcineva. Ele execută ordine numai de la cea mai înaltă conducere a ţării. De aceea, linia subordonării este cât se poate de simplă:

conducătorul suprem al ţării, ministrul Apărării, comandantul-şef al RVSN.

În 1960, în alcătuirea RVSN erau două armate de rachete, a 43-a (cu sediul central în Viniţa) şi a 50-a (cu sediul central în Smolensk). Armatele de rachete erau alcătuite din divizii. Pe atunci, se găseau în dotare sistemele de rachetă Ianghel 8K63. În 1961 a fost inclus în armament sistemul de rachetă Ianghel 8K65. Pe 1 ianuarie 1962, primul regiment 8K65 a fost operaţional. Apoi au fost organizate alte patru armate de rachete şi câteva corpuri izolate.

Armata Terestră era, ca însemnătate, pe locul al doilea. În alcătuirea ei intrau cinci feluri de trupe: *trupele de puşcaşi* (MSV), *trupele de tancuri* (TV), *artileria şi trupele de rachete ale Armatei Terestre* (AiRV SV), *apărarea antiaeriană a Armatei Terestre* (PVO SV), *trupele de paraşutişti* (VDV).

Puterea Armatei Terestre poate fi judecată în funcţie de un simplu fapt. Pe atunci, în toată lumea existau şase armate de tancuri. Toate şase erau sovietice. În privinţa numărului de tancuri şi a artileriei, Trupele Terestre ale Armatei Sovietice depăşeau armatele tuturor ţărilor lumii luate împreună. În privinţa numărului diviziilor de tancuri şi de puşcaşi, Trupele Terestre depăşeau de asemenea toate celelalte armate ale lumii luate împreună. Pe atunci, în toată lumea existau 12 divizii de paraşutişti, 8 dintre ele fiind sovietice. Trupele Terestre aveau propriul armament cu rachete nucleare, propriul sistem PVO şi, ceva mai târziu, propria aviaţie.

Trupele PVO ale ţării se aflau, ca însemnătate, pe locul al treilea, după RVSN şi SV. În alcătuirea lor intrau trei tipuri de trupe: *trupele de rachete antiaeriene* (ZPV), *aviaţia de vânătoare* (IA PVO) şi *trupele radar* (RTV). În alcătuirea PVO erau două comandamente PVO şi opt armate izolate. În alcătuirea fiecărui

comandament PVO erau o armată şi câteva corpuri izolate.

Forţele Militare Aeriene erau alcătuite din armata aeriană a aviaţiei de front, corpurile aviaţiei de cursă lungă (strategică) şi divizii ale aviaţiei de transport militar.

Flota de Război se afla pe ultimul loc nu pentru că ar fi fost slabă, ci pentru că alte elemente erau mai puternice. Patru flote sovietice şi o flotilă aveau în componenţa lor aviaţia maritimă, submarinele, navele de suprafaţă, trupele de rachete şi artileria de coastă, precum şi infanteria marină.

Trupele de Paraşutişti (VDV) erau un tip special de trupe. Ele intrau fie în alcătuirea Armatei Terestre, fie se subordonau direct Ministerului Apărării.

În afară de ele, Ministerului Apărării i se subordonau *Trupele Civile de Apărare* şi *Forţele Armate din Spatele Frontului*.

Iar asta nu e totul. În subordinea KGB intrau *Trupele de Grăniceri*, cele mai puternice din lume, având în dotare propriile tancuri, transportoare blindate pentru trupe, artilerie şi mortiere.

În subordinea Ministerului Afacerilor Interne intrau *Trupele Interne* (VV) pentru paza obiectivelor de stat de importanţă majoră, precum şi a închisorilor şi lagărelor. Ele erau dotate cu transportoare blindate pentru trupe, mortiere şi artilerie.

1. „Uscat” (lb. rusă) (n. tr.).

Capitolul 4

1

În fiecare an, la Moscova, în dimineaţa ce urmează nopţii Walpurgiei, răsună fanfarele, bubuie tancurile şi tunurile. Pe 7 noiembrie 1957, cu ocazia celei de-a 40-a aniversări a Revoluţiei din Octombrie, în Piaţa Roşie au apărut pentru prima dată rachetele de tactică 3R7 ale sistemului „Korşun”, rachetele de tactică operativă 3R2 ale sistemului „Filin”, rachetele antiaeriene V-300 ale sistemului S-25 şi rachetele V-750 ale sistemului S-75.

Apoi, în fiecare an, Hruşciov a continuat să uimească lumea cu noi surprize. A ajuns şi la rachetele strategice Ianghel 8K63.

1 mai 1960. Hruşciov este la tribuna Mausoleului. În dreapta lui sunt mareşalii, iar în stânga membrii Biroului Politic, care în acei ani se numea Prezidiul Comitetului Central. Consilierul lui Hruşciov apăru în spatele lui, fără zgomot, ca o pisică pe sobă. Şopti ceva în urechea marelui lider. Nikita Sergheevici zâmbi. Iar consilierul se retrase, tot fără zgomot. Tot ca o pisică pe labele moi.

După parada militară urmează parada sportivilor şi abia apoi manifestaţia de câteva ore a milioanelor de oameni ai muncii. Conducătorii de la tribune nu au o sarcină dintre cele mai uşoare: cinci, şase, ba chiar şapte ceasuri trebuie să zâmbească şi să fluture mânuţele. În faţa lor plutesc propriile portrete. Alături de pancarte şi drapeluri. Şi multe flori. Şi feţe bucuroase. Şi un ocean de zâmbete.

Dar nu poţi rezista prea multe ceasuri. Vezica nu e de cauciuc. Şi nimeni nu s-a gândit să ataşeze

un furtun la organele conducătorilor. De aceea, ei coboară pe rând de la tribună ca să se odihnească puţin. În spatele Mausoleului este ascuns un mic pavilion. Acolo este o toaletă şi o cameră de odihnă. Acolo te poţi relaxa puţin, poţi sta aşezat şi chiar te poţi întinde. Poţi lua o gustare. Poţi să bei ceva.

Nikita Sergheevici i-a făcut cu ochiul ministrului Apărării, mareşalul Uniunii Sovietice Malinovski: Rodion Iaklici, vino, te rog, puţin.

Au coborât. Nikita a turnat câte un pahar. Au băut.

Îndrăznesc să adaug: acolo, în spatele Mausoleului, se bea o cu totul altă votcă decât cea pe care o bem noi. Acolo sunt numai capodopere ale producţiei de spirtoase. Şi nici gustarea nu e deloc precum cea din frigiderele noastre.

Au mormăit. Au mâncat.

Dar mareşalul Malinovski se tot uită la Nikita: mutra îi este cam languroasă, ca la o vulpe care se hrăneşte cu găini. Malinovski ţine minte această mutră vicleană încă din vara anului 1941. Au fost împreună în război. Hruşciov a fost comisar politic al Comandamentului Suprem al Sectorului Strategic de Sud-Vest, în componenţa căruia intrau cele două fronturi (de Sud şi de Sud-Vest) şi o flotă (a Mării Negre), iar Malinovski a fost comandant al corpului, al armatei şi apoi al frontului de Sud. În 1942, soarta i-a adus din nou împreună, la Stalingrad. Astfel, au ajuns să se cunoască de aproape două decenii. Malinovski cunoştea năravurile lui Hruşciov.

Nikita se lumină zâmbind.

— Deasupra ţării zboară avioane invizibile.

— Zboară, Nikit Sergheici.

— Uite, în timp ce noi stăm aici, la tribună, băieţii tăi au doborât un avion invizibil. Cu prima rachetă. Despre asta ştim numai eu, tu şi Biriuzov. Să nu scapi o vorbă. Ei, hai să mai bem un pahar. Avem de ce.

2

Poporul sovietic sărbătoreşte. În capitală. În oraşele mari şi mici. În sate şi cătune.

Şi în Siberia e sărbătoare, şi în Crimeea, în Caucaz şi în Ural. Acordeonul cântă. Fetele dansează. Aşa era şi în satul Kosulino din regiunea Sverdlovsk.

Dar deodată bubuie tare ceva în pădure!

S-a pornit o reprezentaţie. Sub nori, o salvă de rachete! Iată ce înseamnă grija pentru popor. Nu numai în capitală, dar şi aici, în sat, au început salvele. Ce frumuseţe! Apoi s-a făcut linişte. Iar pe cer o umbrelă şi un bastonaş negru care se clatină sub ea. Un paraşutist! Dar avionul nu l-a văzut nimeni. Un paraşutist din stratosferă! Sau poate din cosmos? Un venetic. În ultimii doi ani, cosmosul a ajuns să fie foarte aproape. Primul satelit! Prima fiinţă vie în cosmos – căţeluşa noastră Laika! Un steguleţ sovietic pe Lună! Zborul complet în jurul Lunii! Drumul spre cosmos este deschis! În curând, omul sovietic va zbura pe Lună! Apoi pe Marte! Pe Venus! Ce carte au adus la chioşc despre Venus! Se numeşte *Ţara norilor purpurii*. Este scrisă de fraţii Strugaţki. Cetăţeni sovietici pe Venus! Cartea este despre sfârşitul secolului XX, când, în toiul cuceririi de către om a spaţiului din jurul soarelui, pe Venus au fost descoperite zăcăminte neobişnuit de bogate de minereuri radioactive…

Iar paraşutistul e tot mai aproape. Oamenii fug încotro îl poartă vântul pe paraşutist.

Aterizarea nu a fost cu noroc. A căzut pe spate. Şi-a răsucit un picior. Bine măcar că a căzut pe câmp. Acolo e mai moale. Ar fi putut să cadă pe pietre. Sau, mai rău, uite-acolo, în brazii aceia. Sau pe o linie de înaltă tensiune. L-au ridicat. L-au scuturat. Au strâns paraşuta. Vorbesc toţi deodată. Zâmbesc cu toţii. Numai el tace. Are o cască de cosmonaut, o îmbrăcăminte nepământeană,

materialul este bun, strălucitor, străin. Iar pe piept nişte litere duşmane! La fel şi pe paraşută. Iar pistolul îi stă oarecum ciudat, nu într-o parte, ci pe coapsă, aproape de genunchi. Nu e ca la noi.

Tractoristul Vania a făcut o ultimă încercare de a rezolva conflictul pe cale paşnică. Poate că e omul nostru. S-a întors din cosmos. Iar literele străine sunt ca nu cumva să-l mănânce canibalii din Africa. Doar nu se ştie unde poate să-l ducă vântul. Iar pistolul tot pentru asta e, ca să se apere de canibali.

Ca să risipească neîncrederea şi neînţelegerea, Vania, cu un gest internaţional, i-a arătat că nu ar fi rău să bea cu ocazia zilei de 1 mai şi a aterizării pline de succes. La noi este de băut. Aşa că fii bine venit!

Paraşutistul nu a priceput asemenea semnale simple şi pe înţelesul tuturor. Iar atunci totul a devenit dintr-odată groaznic de limpede: nu-i de-al nostru!

I-ar fi tras o mamă de bătaie, dar l-a salvat casca. În ea poţi să baţi şi cu ciocanul. Dădură de câteva ori cu greblele în cască; parcă era o pârâietoare pentru copii.

Au venit numaidecât militarii într-un GAZ-63, i-au alungat pe oameni, iar lui i-au ordonat: mâinile după cap! Şi i-au arătat cum. Veneticul a înţeles. E prost, dar înţelege.

Bine că nu are arme la el. Tocul este gol.

— Vă împuşc pe toţi, urlă căpitanul sovietic. Cine i-a scos pistolul? Să-l dea înapoi!

Veneticul arată cu degetul încheietura mâinii stângi: n-ar fi rău să dea înapoi şi ceasul.

3

Pe 3 mai 1960, guvernul SUA a anunţat că un avion american care strângea informaţii ştiinţifice

în straturile înalte ale atmosferei s-a rătăcit de la marşrut şi este dat dispărut undeva prin munţii Turciei. Cu câteva minute înainte de pierderea legăturii, pilotul a spus că are probleme cu aparatul de oxigen. În aceeaşi zi, conducerea NASA a organizat o conferinţă de presă. A fost lansată presupunerea conform căreia avionul a căzut în lacul Van. Dar nu este exclusă nici varianta ca, din pricina problemei privind oxigenul, pilotul să-şi fi pierdut cunoştinţa, iar avionul să fi zburat într-o altă direcţie, spre Africa sau Oceanul Indian.

Pe 5 mai, la şedinţa Consiliului Superior, Nikita Hruşciov a declarat: ba nu, tovarăşi cetăţeni, aici nu miroase a nici un fel de ştiinţă, ci a spionaj. A zburat deasupra noastră. Şi l-am doborât, bietul de el.

Pe 6 mai, americanii au anunţat: pilotul s-a rătăcit.

Pe 7 mai, Hruşciov a replicat: el trăieşte, l-am prins, a mărturisit totul.

4

Şeful Directoratului Principal de Spionaj al Statului-Major (GRU GŞ), generalul de armată Serov, către comandantul PVO al ţării, mareşalul Uniunii Sovietice Biriuzov:

— Serghei Semenîci, băieţii tăi au lucrat ca nişte profesionişti. Dar e adevărat ce spune lumea: cu o singură rachetă?

— Adevărat.

Mareşalul s-a exprimat într-un fel oarecum indecent, a scuipat şi a adăugat:

— Adevărul curat. Numai că nu tot.

5

Alerta de război a fost dată la divizionul 2 din brigada 57 de rachete antiaeriene, fiind alertate în acelaşi timp toate brigăzile de rachete antiaeriene şi regimentele armatei izolate a 4-a PVO. Comandantul divizionului era la perfecţionare. În locul comandantului era şeful Statului-Major, maiorul Voronov Mihail Romanovici.

Divizionul trebuie să fie gata în câteva secunde. Alertă de cel mai înalt grad. Însă trece o oră şi ţinta nu apare. Trec două. Apoi trei. Toţi ar vrea să doarmă. I-au trezit devreme. Dar telefoanele tac.

Deodată, au început să sune, să zăngăne toate patru în acelaşi timp – de la vecini, de la Punctul de Comandă, de la Statul-Major al Armatei, de la Moscova: ţinta vine spre voi! Mai precis, e în dreptul vostru! Chiar la limită! Dacă ajunge în zonă, frângeţi-o! Zdrobiţi-o! Distrugeţi-o! Trimiteţi-o la mama dracului! La bunica dracului!

Mai departe, propoziţii care nu pot fi reproduse, despre unul şi acelaşi lucru: să nu îndrăznească aripile negre să zboare deasupra patriei! Mama ei!

Dar intrusul pluteşte chiar pe graniţa zonei de foc, de parcă ar şti unde este sau ar simţi-o. Ca un făcut, avioanele noastre de vânătoare sunt în aer.

Maiorul Voronov, care îndeplinea sarcinile comandantului de divizion, se aude în receptorul telefonului, către Punctul de Comandă al brigăzii de rachete antiaeriene: strângeţi-le dracului, pentru că nu ne lasă să lucrăm.

De la Punctul de Comandă al brigăzii de rachete antiaeriene la Punctul de Comandă al corpului PVO: strângeţi aceste…! Urmează un cuvânt referitor la celulele alea minuscule care se transmit în timpul actului sexual.

Deodată, intrusul e în zona de foc.

Maiorul Voronov:

— Ţinta 8630. Trei rachete. Lansaţi.

Locotenentul Feldblum a apăsat pe primul buton, apoi pe al doilea şi pe al treilea.

— Prima a plecat.

Staţi. Staţi puţin. Recunoaşteţi cu mâna pe inimă: aţi văzut cum iese din lansator racheta antiaeriană V-750?

Nu? Nu aţi văzut?

Uite, se smuceşte cu vuiet, bubuind şi scrâşnind. Ia viteză chiar în faţa ochilor. Zgomotul rachetei care se lansează e un horcăit asemănător avionului de vânătoare supersonic.

— A plecat, draga de ea! Oh, frumoasa!

— A doua!

— A doua nu a ieşit! Unghi mort!

— A treia!

— A treia nu a ieşit! Unghi mort!

Aşa e în viaţă: în cel mai nepotrivit moment, toate lucrurile neprevăzute se ţin lanţ. S-a întâmplat ceva care are loc o dată în viaţă. Punctul de comandă este pe o movilă artificială. În jurul său sunt şase platforme de lansare. În jurul fiecărei platforme este câte o biută în formă de cerc. Aceasta ascunde de privirile străine şi apără împotriva focului duşman. Fiecare platformă oferă o posibilitate de lansare de aproape 360 de grade. Cu excepţia a două puncte, când în raza de acţiune se nimereşte punctul de comandă aflat în centrul zonei de tragere. Prima rachetă a plecat, a doua nu. Exact între ţinta de pe cer şi platforma de lansare s-a nimerit să fie punctul de comandă. Dacă ar fi avut loc lansarea, atunci racheta, desprinzându-se de lansator, ar fi străpuns imediat punctul de comandă şi l-ar fi distrus, împreună cu operatorii. Constructorul s-a gândit la acest risc, dar l-a eliminat complet. În cazul în care apare o situaţie asemănătoare, se acţionează un mecanism automat care nu permite să aibă loc lansarea.

În acel moment a fost dată comanda pentru cea de-a treia rachetă, dar după câteva secunde, avionul şi-a schimbat poziţia în spaţiu şi atunci a

apărut aceeaşi situaţie: punctul de comandă era în raza de acţiune, anulând astfel lansarea.

Pe ecran sunt o mulţime de puncte în dezordine. Încearcă să înţelegi ceva dacă poţi: ori intrusul îi bruiază, ori cad bucăţi din avionul distrus. Punctele s-au mai răsfirat puţin şi totul a devenit clar: prima rachetă îşi continua zborul! Apoi s-au atins!

Nu-i nimic! Acum intrusul va trebui să zboare în zona vecină. Iar acolo s-a ordonat asupra lui: Foc! Foc! Foc!

Dar deja nu mai era nevoie. Avionul oricum a fost lovit de prima rachetă. A fost lovit aşa cum nici nu au sperat: fără ca pilotul-spion să fie rănit.

Intrusul a trecut chiar la marginea zonei până la care putea fi atins. Numai bine a intrat, că a şi ieşit. Racheta l-a ajuns la limită. Explozia a avut loc pe partea din spate. A smuls ansamblul cozii şi a distrus motorul. Dar motorul l-a salvat pe pilot, servindu-i drept scut. Întrucât nu a făcut contactul cu botul, racheta şi-a continuat zborul pentru câteva secunde, apărând astfel pe ecrane şi creând impresia unei lovituri ratate. De aceea tragerea a continuat. Apoi satele învecinate au văzut o salvă de rachete sub nori de 1 mai.

Adevărul era că avionul a fost doborât de prima rachetă.

Dar acesta nu era tot adevărul.

Avionul intrus a pătruns chiar la marginea zonei de foc a celui de-al doilea divizion, însă a nimerit imediat sub focul comun al mai multor divizioane. Întregul adevăr se rezuma la faptul că, după prima rachetă lansată de cel de-al doilea divizion, a deschis focul şi cel de-al treilea divizion. Acesta a lansat toate cele şase rachete din dotare: două serii de câte trei. Imediat s-a alăturat şi cel de-al cincilea divizion. A lansat şi el două serii de câte trei. Aşa că a existat o primă rachetă… şi alte douăsprezece.

Peste câteva zile a fost publicat Decretul Sovietului Suprem al URSS care îi decora pe ofiţerii, sergenţii şi soldaţii care s-au remarcat.

Dar de pe această listă lipseau generalii. Lipsea până şi comandantul-şef al trupelor PVO ale ţării, mareşalul Uniunii Sovietice Biriuzov. Dar de ce oare nu era decorat comandantul care a condus personal operaţiunea încă de la început? De ce să nu fie decorat, dacă, pentru prima oară în istoria mondială, un intrus a fost distrus deasupra pământului nostru, la o altitudine la care nu s-a mai ajuns până atunci, iar lumii întregi i-a fost dovedită forţa de neînvins a apărării sovietice?

În locul mareşalului, pe lista celor decoraţi a fost trecut locotenentul-major Safronov Serghei Ivanovici, comandantul celor două avioane MiG-19. El a fost decorat cu ordinul Steagul Roşu. În decret a fost scăpat, se pare că din neatenţie, cuvântul „post-mortem”.

6

Uniunea Sovietică era capabilă de multe. Putea să lanseze primul satelit artificial al Pământului, să îl trimită prima în cosmos pe cetăţeanul ei, să lanseze cea mai puternică bombă termonucleară din lume, să doboare cu prima rachetă avionul invizibil, la o înălţime aproape de neatins. Dar Uniunea Sovietică nu putea să se hrănească. Cauza era sistemul economic al socialismului.

Încă din fragedă tinereţe am încercat să îmi dau seama ce e socialismul. Mai mulţi ani la rând am adunat mai bine de patru sute de definiţii. Apoi am încetat să le adun, închipuindu-mi că sunt atâtea tipuri de socialism câţi socialişti sunt. Şi chiar mai multe. Ieri, tovarăşul Lenin înţelegea socialismul într-un fel, iar astăzi în altul.

Totuşi, ideea comună – sau, ca să spun aşa, numitorul comun – am găsit-o. Toţi socialiştii propovăduiesc într-o formă sau alta acelaşi lucru. Luaţi programul oricărui partid socialist, materialele oricăruia dintre congresele lor, discursul revoluţionarului înflăcărat sau lozincile sindicatelor progresiste, stoarceţi cuvintele şi frazele goale – care, de altfel, sunt multe –, stoarceţi-le bine, iar în ceea ce rămâne veţi găsi esenţa: VOM MUNCI TOT MAI PUŢIN, IAR DE PRIMIT, VOM PRIMI TOT MAI MULT.

Important este că omul, un grup de oameni, sindicatele sau partidele, aducând în viaţa lor acest principiu, apără libertatea şi dreptatea ca nişte luptători: nu pentru noi ne străduim, ci pentru binele întregului atelier, a întregii clase, a întregii ţări şi omeniri.

Utilizând această frumoasă lozincă (se înţelege că nu în forma ei simplă şi deschisă, ci alături de tot felul de fraze multicolore), poţi să distrugi orice economie, chiar şi pe cea mai puternică. Această lozincă vă ajută să vă croiţi drumul spre putere. Mulţimea o să vă susţină întotdeauna: cine nu vrea să muncească tot mai puţin şi să primească tot mai mult?

Dar cei care se bazează pe principiile dreptăţii şi ajung la putere se vor vedea nevoiţi să se dezică de aceste principii. Pentru că, lucrând tot mai puţin, nu poţi să obţii tot mai mult. Ţara se va ruina. Apare întrebarea: oare înţeleg ei încotro îndrumă mulţimea cea proastă? Oare îşi închipuie ei că va veni vremea să se dezică de apelurile şi planurile lor?

Dacă nu înţeleg, înseamnă că sunt idioţi.

Dacă liderii înţeleg totul, însă îndreaptă poporul, îl trag şi îl târăsc în aceeaşi direcţie, înseamnă că asemenea conducători sunt nişte mincinoşi, nişte escroci, nişte pungaşi, nişte şarlatani, nişte criminali.

Iar printre ei nu pot fi altcineva decât nişte criminali proşti – umplutura.

Dar dacă noua structură socială şi sistemul său economic dau numai cretini şi bandiţi, atunci şi rezultatul acţiunii lor nu poate fi decât prostesc şi criminal.

Iar comunismul este cel mai înalt stadiu al socialismului. Să munceşti după posibilităţi şi să primeşti după nevoi. Şi, ca să spunem mai simplu, nu doar că vom lucra tot mai puţin, dar, în general, atât cât ne va pofti inima. Iar de primit nu va fi pur şi simplu mai mult, ci tot aşa, cât îţi va dicta inima, cât vei vrea!

În 1917, în Rusia, puterea a fost luată de oameni care propovăduiau exact asta: lucrezi după posibilităţi şi primeşti după nevoi.

Imediat, ajungând la puterea mult dorită, aceşti luptători pentru dreptate şi egalitate s-au dezis de lozincile lor. Au spus: da, veţi avea după nevoi. Doar că nu acum. Mai întâi trebuie să construim socialismul, iar asta va dura câteva zeci de ani. Şi, construind socialismul, vom trece la construcţia comunismului. Iar aceasta va presupune o perioadă istorică îndelungată. Între timp, vom trăi cum se va nimeri, închizând graniţele în faţa celor care vor să fugă, distrugând milioanele care nu cred în promisiunile frumoase despre viaţa minunată care ne aşteaptă în viitorul luminos.

7

Avem o ţară imensă. Graniţa era închisă. Era aproape imposibil să fugi. În afara graniţelor, Polonia, Germania de Est, Cehoslovacia, Ungaria, România şi Bulgaria ne erau supuse. Acolo totul a fost aproape ca la noi. Dar iată că mai târziu s-a întâmplat ceva rău. Ceva monstruos, ca să vorbim

deschis. Blestematul de capitalism. Acolo oamenii trăiau cu totul altfel. Oricât i-ai fi explicat că la ei e foarte rău, poporul nostru inconştient râvnea să trăiască aşa cum trăiesc ei acolo. Iar asta nu trebuia permis. De ce? Pentru că, dacă am trăi ca acolo, atunci partidul de guvernământ va trebui să dea socoteală în faţa poporului, nu doar pentru victoriile şi realizările sale, dar şi pentru greşeli şi crime, pentru cârnaţii şi brânza insuficientă, pentru cozile kilometrice. Într-o ţară liberă, nimeni nu va vota pentru un asemenea partid. Iar conducătorii vor rămâne şomeri.

Cea mai mare neplăcere consta în faptul că Uniunea Sovietică nu putea să coexiste pentru mult timp cu nişte state normale, întrucât economia planificată (cea condusă de birocraţi) nu poate concura cu economia ţărilor libere. Tocmai de aceea nu pot prospera pentru mult timp două magazine aflate alături, într-unul din ele fiind ordine şi curăţenie, preţuri accesibile, vânzători politicoşi, abundenţă de mărfuri, iar în celălalt, rafturi goale, mizerie, gândaci, şobolani care colcăie, comportamentul grosolan faţă de client.

Pentru proprietarii celui de-al doilea magazin apare o dilemă: fie să se declare falimentari, fie să-i trimită vecinului de succes „cocoşul roşu”[1].

Tocmai de aceea, Coreea de Nord, dintr-o perspectivă istorică, nu poate exista pentru mult timp alături de Coreea de Sud, nu poate menţine cu ea legături normale. Acolo sunt coreeni, aici coreeni. Aceiaşi oameni, aceeaşi istorie, aceeaşi psihologie, aceleaşi posibilităţi. Însă Coreea de Sud este o superputere economică, în timp ce în Coreea de Nord domneşte dreptatea, lumina de mâine şi foamea de azi. Dacă se vor deschide graniţele, întregul popor va fugi din nord în sud. De aceea, graniţa e închisă. De aceea, oricare cetăţean din Coreea de Nord care va spune că în Coreea de Sud se trăieşte mai bine va fi poftit în lagărele de concentrare pentru reeducare.

Coreea de Sud construieşte automobile, televizoare şi calculatoare excelente, de neimaginat, iar Coreea de Nord lansează rachete şi bombe atomice.

Într-o asemenea situaţie s-a aflat şi Uniunea Sovietică: resursele sunt din belşug, pământuri câte vrei, iar poporul e talentat. Dar la magazine sunt cozi pentru un salam făcut din nişte produse suspecte.

Iar poporul îşi pune întrebări: de ce? Cei care şi-au pus asemenea întrebări au trebuit căutaţi, găsiţi, închişi, reeducaţi.

Tovarăşul Lenin avea dreptate: va învinge ori unul, ori altul.

Fie burghezia cea blestemată va perverti şi va atrage întregul nostru popor spre o viaţă aşa cum e la ei, fie noi îi înăbuşim pe ei, şi atunci în toată lumea se va trăi aşa cum se trăieşte la noi. Iar atunci nu vei mai avea unde să fugi. Nu va mai fi un model cu care să te compari şi pe care să-l urmezi. Atunci vor şti cu toţii că altfel de viaţă pur şi simplu nu există.

Conducătorii de la Kremlin nu au vrut să se declare falimentari. Mai rămânea de mizat pe „cocoşul roşu”. Fără alte variante. Chiar din primele zile şi din primii ani ai existenţei noii puteri, conducătorii săi au mărturisit deschis şi cu neruşinare: „O să dăm foc lumii întregi”. Despre asta se vorbea chiar şi în cântece. Dar cum să-i nimiceşti pe burghezi? Stalin a încercat, dar, în general, nu a reuşit. El a rupt o parte din Europa, ca să instaleze acolo o viaţă fericită. Dar Europa de Vest a rezistat. După sfârşitul dezastruos pentru Uniunea Sovietică al celui de-al Doilea Război Mondial, a apărut întrebarea: ce e de făcut mai departe? Să declare într-adevăr faliment? Imediat după moartea lui Stalin, s-a început căutarea intensă a ieşirii din impas.

În 1954, Serviciul General de Informaţii al Statului-Major al Consiliului Suprem al URSS a

dat aşa-numitul raport „de locomotivă”.

Esenţa consta în faptul că locomotiva capitalismului – mai precis, locomotiva economiei capitaliste – nu poate fi distrusă fără folosirea armamentului nuclear. Însă oare chiar este nevoie să distrugem întreaga locomotivă? Oare nu e mai bine să găsim o piesă anume, pe care, deşurubând-o, să putem opri toată mişcarea?

Această piesă, acest element vulnerabil al construcţiei, Serviciul General de Informaţii îl considera a fi petrolul. Trebuie pusă stăpânire pe principala resursă de petrol a planetei sau măcar trebuie luate sub control căile de distribuţie.

Programul acesta a fost considerat judicios de către conducătorii de la Kremlin şi a fost adoptat ca bază a politicii externe. Punerea lui în practică a început numaidecât. Din acel moment, atenţia Uniunii Sovietice s-a îndreptat asupra Egiptului, Siriei şi Algeriei. Acolo Hruşciov a trimis în grabă tancuri şi tunuri, avioane, mii de consilieri de război şi milioane de tone cu cele mai diverse încărcături. În 1955, constructorii sovietici au început să croiască drumuri şi să sape tuneluri în munţii din Afganistan. De la nord la sud, bineînţeles. Către Balochistan. Către mările calde, către sursa principală de petrol.

În 1956, guvernul Marii Britanii, al Franţei şi al Israelului şi-au dat seama de ce Uniunea Sovietică înarmează Egiptul şi ce întorsătură poate lua acest lucru. Egiptul nu se poate lăuda cu rezervele sale de petrol. Dar pe teritoriul său se află Canalul Suez, prin care petrolul este adus în Europa. Dacă este blocat canalul, ce va face Europa? Tovarăşii egipteni au încercat (la sugestia Kremlinului) să îl blocheze, iar asta a adus lumea în prag de război. Dar şi aici Europa a rezistat.

Criza din Suez din octombrie 1956 nu poate fi numită nicidecum o victorie a Uniunii Sovietice. Blocarea canalului nu a avut loc. Nu s-a reuşit asta.

Ce poţi face dacă nu reuşeşti să îţi nimiceşti duşmanul? Rămâne să îl ameninţi.

Pe 18 noiembrie 1956, la primirea ambasadorilor ţărilor vestice la Moscova, Nikita Hruşciov a declarat: „Istoria e de partea noastră. O să vă îngropăm”.

Acesta este tonul nostru diplomatic: *We will bury you*.

Momentul-cheie

Avionul invizibil american U-2, un avion strategic de spionaj de mare altitudine, arăta ca un hibrid între planor şi avionul de vânătoare cu reacţie. Lungimea: 15 metri; anvergura: 24 de metri. După modificări, lungimea sa a devenit de 19,2 metri, iar anvergura de 31,4 metri. Viteza maximă: 850 km/h.

Avionul a fost echipat cu o aparatură de cercetare unică, printre care un aparat de fotografiat ce putea să surprindă într-un singur zbor o suprafaţă lată de 320 şi lungă de 3 500 de kilometri, cu o rezoluţie incredibilă pentru acele vremuri.

Avionul putea de asemenea să zboare cu viteza unui avion de vânătoare cu reacţie subsonic şi să planeze în stratosferă cu motorul oprit. Corpul şi aripile sale erau acoperite cu o substanţă specială, care îngreuna considerabil descoperirea sa cu mijloacele PVO.

Existenţa unui asemenea avion a fost strict secretă în Statele Unite ale Americii.

1. În limba rusă, expresie care înseamnă „a da foc” (n. tr.).

Capitolul 5

1

În 1959, la Moscova s-a deschis Expoziţia Americană. Poporul s-a aşezat încă de cu seară la cozile care se întindeau pe străzi în lung şi-n lat. Bine că la noi poporul e călit, antrenat să se împingă la cozi. Toată noaptea, mulţimea a aşteptat momentul deschiderii. Iar dacă spre dimineaţă va fi vreo întârziere, atunci oamenii noştri, în mod eroic, vor lua cu asalt intrările, vor sparge uşile şi vor alunga paza.

Poporul a ieşit de la expoziţie jignit, zăpăcit, năucit. Existau numai două păreri.

Prima: aşa ceva pur şi simplu nu se poate!

A doua: oricum, e mai bine la noi!

Înainte de a permite maselor de oameni accesul la expoziţie, pe 24 iulie 1959, vicepreşedintele SUA, Richard Nixon, l-a condus prin săli pe Nikita Hruşciov şi i-a arătat frumuseţea vieţii americane. Nikita a început să se enerveze, să înjure mai tare sau mai încet, să spună că toată ostentaţia asta ascunde putreziciunea. Da, poate că în Uniunea Sovietică câte ceva nu ajunge, dar în curând va fi de ajuns. Iar calitatea traiului nostru va fi oricum mai bună decât la americani. Pentru că în America sistemul e în declin, iar la noi e progresist.

Cu cât Hruş trecea mai departe, pe lângă aspiratoare, maşini de spălat, televizoare şi frigidere, cu atât se mânia mai tare. La sfârşit, s-a înfuriat atât de tare, încât a declarat: îi arată el Americii pe mama lui Kuzka!

Stă în spiritul nostru: o casă ca a ta nu sunt în stare să-mi fac. De aceea, la noapte am să-i dau

foc. Pot să îţi dau şi una peste bot! Ca să nu te mai mândreşti şi să te făleşti! Pe mă-ta!

În acel moment istoric, Nikita a pomenit despre mama cuiva. Dar trebuie să ne amintim că, în limba rusă, există două tipuri de expresii despre mamă: unele traductibile şi altele intraductibile. Iar la americani este numai unul, traductibil şi foarte apropiat ca sens de al nostru. Traducerea termenului intraductibil n-a existat în acel moment. Distinsul american a înţeles altfel. Nu mai ştii ce să înţelegi: fiecare înţelege în felul său.

În limba rusă, promisiunea de a o arăta pe mama lui Kuzka înseamnă o ameninţare.

Nu ştiu cine e mama lui Kuzka. Există mai multe explicaţii. Voi lua următoarea versiune: la pomori, locuitori din nordul rusesc, Kuzka e un spirit al casei care stă după cuptor. Este înfiorător. Iar mama sa e şi mai înfricoşătoare. Mai la sud, prin pădurile Tverului şi Iaroslavului, Kuzka este numele dracului, care în folclorul popular seamănă foarte bine cu un ţap – este exact la fel, numai că fuge numai cu picioarele din spate. Pe scurt: un ţap care stă drept. Reiese că mama lui Kuzka este o doamnă cinstită în anumite cercuri, fiind în strânsă legătură cu bunica dracului.

2

Pe 14 ianuarie 1960, Nikita Hruşciov a declarat la întrunirea Consiliului Superior al URSS: „Aviaţia şi flota de război, datorită dezvoltării actuale a tehnicii de război, şi-au pierdut sensul iniţial. Aceste tipuri de armată nu sunt reduse, ci înlocuite. Aviaţia de război e înlocuită aproape complet de tehnologia rachetelor. Noi am redus acum în mod drastic şi, după câte se pare, vom continua să reducem şi chiar vom opri

producţia de bombardiere şi alte tehnologii învechite”.

Dar nu trebuie să stăm pe loc. Hruşciov spusese dinainte: „Unele state, fără să o ascundă, se consideră adversarii noştri. Ele nu vor sta pe loc. Chiar dacă aceste state nu au atâtea rachete ca noi, iar rachetele lor sunt mai puţin performante, ele au posibilitatea să recupereze întârzierile, să-şi desăvârşească tehnologia rachetelor şi poate, mai devreme sau mai târziu, să se compare cu noi”.

Din discurs reieşea că trebuie să fim în continuare primii, atât în privinţa numărului de rachete, cât şi a calităţii lor, ca să putem în orice moment să i-o arătăm blestematului de burghez pe mama lui Kuzka.

N-au trecut nici patru luni, iar un viteaz soldat sovietic de la artileria antiaeriană a doborât pe 1 mai 1960 cu prima rachetă avionul american de spionaj.

3

Pe 7 mai 1960, Nikita Hruşciov a avut două motive să sărbătorească. Nu degeaba a ţinut secretă capturarea pilotului american. Nikita a aşteptat până când americanii vor începe să spună minciuni. A aşteptat până când i-a putut da de gol! A aşteptat până i-a putut lovi! Oare ăsta nu e motiv de sărbătoare?

În aceeaşi zi, Hruşciov a mai avut o victorie.

Lenin avea la putere oameni de-ai săi. Dar, după uciderea lui Lenin, Stalin, cel mai devotat leninist, a fost nevoit să îi scoată din posturile de conducere pe toţi leniniştii rămaşi şi să îi înlocuiască cu oameni de-ai săi, stalinişti. Iar Stalin asta a şi făcut. A avut nevoie de 15 ani.

Dar, după uciderea lui Stalin, Hruşciov, unul dintre cei mai devotaţi stalinişti, a fost nevoit să îi

dea afară din posturile de conducere pe toţi ceilalţi stalinişti şi să îi înlocuiască cu oameni de-ai săi, hruşciovişti. Pentru asta i-au trebuit şapte ani.

Acest proces a fost încheiat pe 7 mai 1960. În acea zi, l-a dat în sfârşit la o parte din postul de preşedinte al Prezidiului Sovietului Suprem al URSS pe ultimul şoim stalinist, mareşalul Voroşilov. Iar în postul acesta l-a pus pe cel mai devotat prieten al său, Leonid Brejnev.

Între 1937 şi 1938, Stalin a încheiat Marea Epurare a ţării. La Moscova şi apoi în Ucraina, procesul de epurare a fost condus de Hruşciov. Pe unii i-a prins şi i-a împuşcat, pe alţii i-a căutat, i-a găsit şi i-a promovat, formându-şi în acelaşi timp propria echipă. Ucraina e mare, are multe raioane, oraşe şi regiuni; în sfântul oraş Kiev sunt multe ministere şi instituţii, iar mii de oameni aflaţi în posturi de răspundere slujesc patria. Însă Nikita Hruşciov l-a ales pe Brejnev, un simplu inginer de fabrică, i-a dat un post de conducere, iar acesta s-a descurcat; l-a ridicat şi mai mult – şi aici s-a descurcat. În doi ani, a trecut de la funcţia de inginer la cea de stăpân atotputernic al regiunii Dnepropetrovsk, una dintre cele mai puternice zone industriale din Uniunea Sovietică.

În război, atât Brejnev, cât şi Hruşciov au fost comisari politici pe front. Hruşciov a terminat războiul cu gradul de general-locotenent, iar Brejnev cu cel de general-maior. După război, Hruşciov este din nou stăpân al Ucrainei, iar Brejnev stăpân în Zaporoje şi Dnepropetrovsk, cele mai importante zone industriale ale Ucrainei.

Apoi, Stalin l-a pus pe Hruşciov stăpân al Moscovei, iar pe Brejnev stăpân al Moldovei. Amândoi aveau multe alte posturi şi funcţii înalte. După moartea lui Stalin, Hruşciov l-a chemat pe Brejnev la Moscova, l-a repus în funcţia de comisar – trebuia să îi supravegheze pe generali – şi din nou şeful de partid Brejnev s-a etalat în epoleţii aurii de general, care îl prindeau atât de

bine. Apoi, pe fişa postului lui Brejnev au apărut Kazahstanul şi din nou Moscova. Iar pe 7 mai 1960, alungându-l din funcţia de preşedinte al Prezidiului Sovietului Suprem al URSS pe mareşalul stalinist Voroşilov, Hruşciov l-a numit în acest post pe Leonid Brejnev.

Hruşciov este şeful Partidului Comunist şi, în acelaşi timp, şeful Guvernului. Iar prietenul său devotat, Lenka Brejnev, va fi acum şeful legislativului, iar din punct de vedere juridic, şeful statului. Abilul Voroşilov a ştampilat orice decret şi lege care i-au fost pe plac lui Hruşciov. Dar, oricum, e mai bine să ai în toate posturile oameni de-ai tăi.

4

Pe vremea lui Stalin şi a lui Hruşciov, 9 mai nu era considerată o zi de sărbătoare. Era o zi obişnuită de lucru. Nu erau nici un fel de parade, festivităţi, salve şi discursuri cu ocazia victoriei asupra Germaniei în cel de-al Doilea Război Mondial. În acei ani, toţi gândeau astfel: a fost război, au fost ucişi o grămadă de oameni, au ajuns până la Berlin, iar pe drept cuvânt n-avem de ce să ne bucurăm, pentru că problema Germaniei a rămas oricum nerezolvată. Abia după răsturnarea lui Hruşciov, noul conducător, tovarăşul Brejnev, s-a gândit şi a instituit o asemenea sărbătoare. Însă, în primele două decenii de după 1945, totul era simplu şi liniştit. Numai cei care fuseseră pe front se adunau după serviciu în curte pe o bancă şi îşi aminteau de zilele apuse şi de bătăliile în care au luptat împreună şi tot împreună şi-au acompaniat cântecele cu acordeonul şi cu suta de grame de pe front.

Pe 9 mai 1960, foştii combatanţi s-au adunat şi acasă la Hruşciov – un cerc de apropiaţi, pe care

Hruşciov îi ştia din război: ministrul Apărării, mareşalul Uniunii Sovietice Malinovski, comandantul-şef al trupelor PVO ale ţării, mareşalul Uniunii Sovietice Biriuzov, comandantul trupelor Regiunii Militare din Moscova, mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko, comandantul-şef al Trupelor Balistice Strategice, mareşalul-şef de artilerie Nedelin, comandantul trupelor de rachete şi artilerie ale Armatei Terestre, mareşalul-şef de artilerie Varenţov, şeful Serviciului General de Informaţii, generalul de armată Serov, şi Brejnev Leonid Ilici, susţinător al lui Hruşciov încă din anii de dinaintea războiului. Nikita şi-a aruncat pe deasupra cămăşii brodate, ucrainene, tunica militară cu epoleţii de general-locotenent. Brejnev şi-a azvârlit şi el peste cămaşa albă mundirul cu epoleţii de general.

Printre ei era un singur civil, care nu avea mundir cu epoleţi de aur. Se numea Frol Romanovici. Numele de familie era Kozlov. El n-a fost niciodată în armată, nici măcar ca soldat. Ţara trecuse printr-un război teribil, în care a pierit floarea poporului. În acest război, Frol Romanovici a dat dovadă de un măreţ eroism mult în spatele frontului. În timpul războiului avea puţin peste treizeci de ani. Nu a comandat niciodată bateria antitanc sau batalionul de genişti. Dar avea mult mai onorabila funcţie de secretar al Comitetului de Partid al Statului-Major Regional. Nu s-a apropiat la mai puţin de o mie de kilometri de zona teatrului de război. Dar în acelaşi timp a ştiut să facă astfel încât să termine războiul cu două ordine militare: Steaua Roşie şi Războiul pentru Apărarea Patriei, gradul II.

Tovarăşul Stalin personal a alcătuit statutul Ordinului Războiul pentru Apărarea Patriei. Iar în document a menţionat cine şi pentru ce fapte de curaj poate fi decorat cu acest ordin. Aşadar cu

Ordinul Războiul pentru Apărarea Patriei, gradul II, putea fi decorat cel care:

– a distrus personal cu focul de artilerie un tanc greu, mediu sau două tancuri uşoare;
– s-a strecurat în poziţiile de foc ale inamicului şi a distrus cel puţin un tun, trei aruncătoare de mine sau trei mitraliere;
– sub focul inamicului, a evacuat de pe câmpul de luptă două tancuri avariate de acesta;
– a doborât cu arma din dotare un avion al inamicului şi aşa mai departe.

Frol Romanovici n-a dat foc la tancuri inamice, n-a doborât avioane cu arma din dotare, n-a scos tancuri avariate de pe câmpul de luptă sub focul inamicului. Dar a primit ordinul.

De asemenea, Ordinul Steaua Roşie se dădea pentru fapte de război, nu pentru discursuri înflăcărate departe de front.

Dar poate că tovarăşul Kozlov a făcut ceva folositor în câmpul muncii? Tot ce se poate. Însă pentru această situaţie se dădeau alte ordine: Drapelul Roşu al Muncii, de exemplu. Oricum, Frol Romanovici a primit şi ordine ale muncii.

Iar în funcţie a avansat nu repede, ci fulgerător. Şi a avansat în aşa fel încât, la cincisprezece ani după război, a devenit omul nr. 2 în Uniunea Sovietică. Pe 13 iulie 1959, revista americană *Time* a pus pe copertă fotografia lui Kozlov şi se întreba: oare nu el îl va înlocui pe Hruşciov? Dar Uniunea Sovietică nu îşi punea asemenea întrebări. Pentru cine urmărea repartizarea puterii la Kremlin era clar: Kozlov Frol Romanovici nu e doar cel care îl va înlocui pe Hruşciov la tron, ci acela care deja aproape că l-a înlocuit.

Frol Romanovici guverna ţara. Oficial, era persoana nr. 2 din conducerea Uniunii Sovietice. În realitate însă, era ceva mai mult de atât. Frol Romanovici a surprins înclinaţia deosebită pe care

o avea tovarăşul Hruşciov pentru vizitele oficiale în străinătate şi s-a folosit de ea.

În anii săi de guvernare, Hruşciov a fost în China, de două ori în Franţa, de două ori în SUA, în Elveţia, Iran, Ghana, Indonezia, Guineea, Afganistan, Sudan, Egipt, Algeria, Birmania, Tailanda, India, de câteva ori în Finlanda şi aşa mai departe. Vizitele lui nu erau pur şi simplu de lungă durată, ci erau întârziate de vizitarea locurilor demne de văzut, multe la număr, de vizitele pe la uzine, ferme şi universităţi, de mitinguri, concerte şi banchete, de plimbările pe elefant sau pe cămilă. Dacă era în America, pachebotul oceanic, iar în Marea Britanie croazierele.

Cât despre ţările de sub şenilele tancurilor sovietice – Polonia, Ungaria, Bulgaria, România, Germania de Est, Cehoslovacia, Mongolia –, Hruşciov considera că este de datoria lui să le viziteze aproape anual.

Prin ţară călătorea fără încetare. Iar ţara noastră, să recunoaştem, este mare. Iată-l pe Hruşciov pe plantaţiile de bumbac din Uzbekistan şi iată-l la construcţia centralei hidroelectrice de la Kremenciuk, printre muncitorii petrolişti din Baku sau printre minerii din Donbas. A supravegheat instrucţia flotei, a dat sfaturi constructorilor marelui canal din deşertul Karakum, iar pe cei care au conceput tancul greu IS-7 i-a învăţat tehnici moderne de luptă.

Să nu uităm vizitele oaspeţilor străini. Ba din Nepal, ba din India, iată-l şi pe Fidel din Cuba, care a venit pentru o lună şi jumătate, iată-l şi pe Ahmed din Algeria. Un eveniment îl constituie oaspeţii din Africa, care se trezeşte şi ea. Veneau la noi încolonaţi ca un stol, unul după altul. Toţi erau primiţi cu fanfară şi imnuri naţionale, cu discursuri şi marşuri solemne ale gărzii de onoare, trecând pe străzile triumfătoare ale Moscovei, cu vizite la Mausoleul lui Lenin şi depuneri solemne de

coroane, cu înmânarea unor distincţii iubiţilor oaspeţi, cu nesfârşite recepţii şi banchete, cu semnarea unor protocoale şi acorduri, cu împărţirea pentru nenumăraţii săi prieteni a navelor şi avioanelor, a tancurilor şi transportoarelor blindate, a tunurilor şi aruncătoarelor de mine, a tractoarelor şi combinelor, a tehnologiilor unice şi a combinatelor de prefabricate pentru construcţia de case.

Frol Romanovici Kozlov se bucura de toate acestea: hai, Nikita Sergheici, prietenia între popoare! Uite, nici Australia n-ar strica. Să admiri turmele de canguri. Vreo două-trei săptămâni…

Hruşciov călătorea, Kozlov guverna ţara fără să se certe cu Hruşciov, ţinându-i isonul, copiindu-l până în cele mai mici amănunte, fără să-şi arate în prezenţa lui nici puterea, nici intenţiile, nici influenţa mereu crescândă asupra aparatului guvernamental, dar impunându-şi ferm şi de nestrămutat propria linie, repartizându-şi propriii oameni. Numai la Forţele Armate nu avea nici un sprijin. De aceea, Frol Romanovici se împrietenea cu generalii şi mareşalii. E un oaspete frecvent şi recunoscător la beţiile generalilor. Nici nu se contrazice, nici nu se ceartă. Ascultă cu atenţie, pătrunde miezul chestiunii, se interesează.

Mulţi dintre cei din conducerea Forţelor Armate înţelegeau situaţia dată şi o apreciau la justa valoare. De aceea, prezenţa acestui civil în compania foştilor combatanţi nu era privită cu suspiciune. Mai curând invers: mareşalii şi generalii sărbătoresc împreună cu Comandantul lor Suprem, deşi e prin excelenţă civil, deşi funcţia aceasta încă nu o ocupă în mod oficial.

În ziua aceea, a fost aşa cum se întâmplă la noi când se adună nişte prieteni din război: istorioare, glume, cântece despre noaptea întunecată şi focul din soba îngustă. Numai acordeonul lipsea.

Iar suta de pe front e sfântă.

Au băut. Au mâncat. Iar au băut. Au băut pentru nou-instituitul şef al statului, preşedintele Prezidiului Sovietului Suprem al URSS, generalul-locotenent Brejnev Leonid Ilici.

De la subiectul războiului, oarecum pe neaşteptate, dar absolut inevitabil, au trecut la subiectul avionului american doborât.

Iar Nikita a început: avionul era invizibil, iar noi l-am dat jos cu prima rachetă! Da, i-am trimis-o pe Mama lui Kuzka!

Hruşciov începe să numere pe degete:

— Prima rachetă balistică intercontinentală – a noastră!

— Primul satelit – al nostru!

— În curând o să facem o bombă cum nu mai are nimeni în lume!

— O să trimitem primii un om în cosmos! Koroliov a promis asta pentru sfârşitul anului.

— Africa se trezeşte!

— Asia se trezeşte!

— America Latină se trezeşte! În Cuba, Fidel construieşte socialismul!

Concluzia: gata! E timpul să punem capăt capitalismului!

Nu demult, pe 14 ianuarie 1960, strălucitul Nikita Hruşciov a declarat de la tribuna întrunirii Consiliului Superior al URSS că anul care a trecut, 1959, va intra în istorie ca primul an din ampla construcţie a socialismului în Uniunea Sovietică. Prima fază a comunismului va fi terminată prin 1970, iar triumful final va fi prin 1980.

Dar comunismul nu poate exista alături de opresiunea monstruoasă a oamenilor din ţările capitaliste. E timpul să terminăm cu asta.

5

Şeful GRU, generalul de armată Serov Ivan Aleksandrovici, înălţă capul uşor îngreunat, îl clătină, alungând uşoara ameţeală. Dar ce aude? E timpul să punem capăt? Cu ce puteri?

Ivan Aleksandrovici era un om tăios. Guverna aspru. Iubea împuşcăturile. Nu îi plăcea atitudinea absentă, de gură-cască în executarea sentinţelor, ci participarea activă şi creatoare. Îi plăcea să le dea exemplu subordonaţilor: uite, aşa trebuie! Să tragi în şănţuleţul unde craniul se uneşte cu şira spinării.

Toată viaţa Ivan Aleksandrovici l-a urmat pe Hruşciov ca pe un spărgător de gheţuri. Îl susţinea mereu şi în toate. Grupul de prieteni îl împingea pe Hruşciov în sus, iar el, ajungând şi mai sus, trăgea grupul după sine.

Înainte era şi Jukov în grup. El chiar l-a salvat pe Hruşciov în 1957. Dar lui Jukov i-a trecut vremea. A trebuit scos din turmă.

Toate ar fi bune, dar şi lui Hruşciov i-a cam trecut vremea. Oh, şi încă cum. Nu vrea să uite nicidecum de mama lui Kuzka. Şeful GRU s-a uitat în ochii lui Brejnev Leonid Ilici, cel mai devotat camarad de arme al lui Hruşciov. N-a văzut nimic interesant. S-a uitat în ochii lui Kozlov Frol Romanovici, ai lui Malinovski, ai lui Biriuzov, ai lui Nedelin. Deodată, a dat peste privirea lui Varenţov.

Şi s-au înţeles unul pe celălalt.

6

În duminica următoare, acasă la mareşalul-şef de artilerie Varenţov e mare tărăboi. Sub un măr mare, bucătarul frige şaşlâcuri. În toată grădina, în toată pădurea, numai miros. Muzica duduie. Oaspeţii urlă un cântec la modă despre liniştea care domină noaptea oraşul.

Însă mareşalul-şef de artilerie Varenţov are o discuţie serioasă cu şeful GRU, generalul de armată Serov. S-au dat mai la o parte.

— Nikita o să întreacă măsura. O să calce în străchini.

— O să calce.

— Ştii, Ivan Aleksandrovici, totul poate fi mult mai serios decât ni se prezintă nouă.

— Pune el ceva la cale, şi asta se poate termina rău. Pentru noi toţi. Pentru toţi.

— Trebuie să ne gândim la variante.

7

Pe 16 mai 1960 a avut loc la Paris întâlnirea liderilor celor patru puteri: Uniunea Sovietică, SUA, Marea Britanie, Franţa. Problema principală: Berlinul.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Germania a fost divizată în patru zone de ocupaţie: sovietică, americană, britanică şi franceză. În plus, Berlinul, care se afla în zona sovietică, a fost şi el divizat în patru sectoare: sovietic, american, britanic, francez.

Cele trei zone ale Germaniei care erau ocupate de vecinii de la vest s-au unit în Germania Federală. Cele trei sectoare ale Berlinului au devenit Berlinul de Vest.

Însă Berlinul de Vest a devenit un ghimpe în coasta socialismului.

În zona sovietică triumfa dreptatea socialistă, iar în Germania de Vest, exploatarea omului de către om, robia capitalistă. De aceea, abia după câţiva ani de la război, viaţa din Germania de Vest şi cea din Berlinul de Vest au ajuns să se diferenţieze în mod absolut de viaţa din Germania de Est şi din Berlinul de Est.

Iar nemţii din est fugeau în vest.

O graniţă pusă între Germania de Est şi Germania de Vest a reuşit să îi oprească. Dar ce era de făcut cu Berlinul? Era singurul oraş în care se afla capitala unui stat socialist, Republica Democrată Germană, şi imediat, peste câteva cartiere, se afla capitalismul mârşav, ticălos, infam, josnic, putred, dezgustător, cu magazine luxoase, în care erau de toate.

Nemţii estici veneau în capitala statului lor socialist şi treceau strada în capitalismul puturos. Acolo cereau azil politic. Apoi, cu avionul, plecau în Europa de Vest.

Din Germania de Est n-au fugit chiar cei mai răi nemţi. Dimpotrivă, cei mai talentaţi. Au fugit ingineri, doctori şi profesori, jurnalişti şi muzicieni, artişti şi pictori, arhitecţi şi agronomi, geologi şi diplomaţi. Muncitorii şi ţăranii n-au rămas mai prejos. Viaţa deosebit de atrăgătoare din Vest era pentru cei tineri. O clasă aparte o constituiau ofiţerii, sergenţii şi soldaţii armatei, aviaţiei şi flotei, ai poliţiei, ai trupelor de grăniceri, ai securităţii naţionale. Aceştia au dat dovadă de o iuţeală deosebită.

Nivelul de trai din Germania de Vest a crescut vertiginos. Odată cu această creştere, a crescut şi valul de refugiaţi din Germania de Est. La început câte unul. Apoi câte zece. S-a ajuns şi până la o sută. În vara anului 1960, ritmul plecării refugiaţilor a atins viteza de un om pe minut. 60 de oameni în fiecare oră. O mie şi jumătate de oameni în 24 de ore. Un sfert de milion pe an.

Germania Socialistă se topea precum gheaţa în tigaie. S-au golit sate şi oraşe.

Posibilităţile oferite de cel mai mare stat socialist pe teritoriul german erau folosite din plin de fraţii de clasă: polonezii, cehii, ungurii, românii, bulgarii. Chiar „fratele lor mai mare”, Uniunea Sovietică, le-a arătat cum.

În Germania de Est se afla cea mai mare concentrare de trupe terestre din lume. Se înţelege

că erau trupele Uniunii Sovietice. Vizitarea Berlinului de Est de către militarii sovietici care nu activau chiar în Berlinul de Est nu era văzută cu ochi buni. Dar asta nu a ajutat deloc. Ei au venit la Berlin pe ascuns. Şi s-au folosit de posibilitatea de a fugi.

Pentru a preveni fuga, s-a făcut uz de forţe şi mijloace neconvenţionale. Printre soldaţii şi ofiţerii sovietici se desfăşura o activitate intensă, al cărei sens putea fi exprimat în cuvintele: „hai să fugim". S-au găsit unii care să spună: hai! Când fugea un soldăţel în zona americană, americanii îl interogau, iar el spunea tot ce ştia. Apoi era împuşcat pentru trădarea patriei. Un moment neplăcut era trecerea bruscă a „americanilor" la familiarele înjurături de mamă specific sovietice.

Aceeaşi activitate se desfăşura şi printre cetăţenii Germaniei de Est.

Însă cheltuielile cu provocatorii nu au fost recuperate. De obicei, cel care se hotăra să fugă o făcea fără să se sfătuiască cu nimeni, fără să mărturisească nimănui intenţia… Printre ei erau şi dintre cei care, până mai ieri, la ordinul KGB, îi îndemnau pe tovarăşi să fugă.

Dar nu fuga în masă a poporului era răul principal. Important era faptul că *toţi* înţelegeau că *acolo e mai bine*! Iar la noi este ceva care nu merge. Trebuie schimbat ceva.

La Kremlin, tovarăşii trebuiau să ia o decizie.

Dar în privinţa a ce?

Iată că la Paris s-au adunat domnii-tovarăşi Eisenhower, Macmillan, de Gaulle şi Hruşciov, liderii ţărilor care după război au divizat Germania şi Berlinul. Orice soluţie ar fi propus liderii Vestului, aceasta era de neacceptat pentru Uniunea Sovietică. Indiferent de soluţie, oamenii tot aveau să fugă la o viaţă normală, în care nu existau secretari de partid şi colhozuri, nu existau o singură cale adevărată şi un conducător iubit, dar erau haine şi încălţări, pâine şi ulei, posibilitatea de

a intra în orice partid, de a scrie la ziar tot ce aveai chef.

Hruşciov, fără să se gândească, ca de obicei, a propus o întâlnire la cel mai înalt nivel ca să găsească o soluţie pentru problema Berlinului. Iar când întâlnirea a fost stabilită, şi-a dat seama imediat: de la această întâlnire nu ne putem aştepta la nimic bun. Li s-ar fi putut cere blestemaţilor de capitalişti să-i întoarcă pe toţi cei care au fugit la ei. Dar e clar că nu vor accepta aşa ceva. Şi, chiar dacă vor fi de acord, oricum, cei mai buni şi mai necesari vor rămâne la ei.

Însă, chiar dacă îi vor întoarce pe toţi, problema nu va dispărea. Oricum vor şti cu toţii că la noi ceva nu este în regulă.

Ce i-a mai rămas de făcut bietului Hruşciov?

I-a rămas să contramandeze întâlnirea. Iar întâmplarea cu avionul-spion doborât s-a nimerit la fix.

Pe 16 mai 1960, Nikita Hruşciov a pretins scuze de la preşedintele SUA pentru acte de spionaj împotriva Uniunii Sovietice.

Cererea nu a fost îndeplinită. De fapt, statul şi liderul ce reprezintă acest stat nu au voie să prezinte scuze nimănui. Aşa a fost stabilit acum multe sute, dacă nu chiar mii de ani în urmă. Dacă guvernul unui stat a propus ceva guvernului altui stat, iar apoi şi-a schimbat punctul de vedere, atunci nici în acest caz nu sunt prezentate scuze. În această situaţie, este revocat ambasadorul. Se declară că ambasadorul a încurcat ceva, noi nu am propus aşa ceva şi nu am fi putut propune, a spus şi el ce i-a trecut prin minte. Se înţelege că ambasadorul a propus numai ceea ce i s-a ordonat. Dar nu contează, vinovat este el şi numai el! Şi pe el îl eliberează din funcţie. Vor trimite unul nou. Aşa s-a stabilit.

Dacă statului i-a scăpat o greşeală, iar această greşeală nu poate fi pusă pe seama ambasadorului, nici în acest caz nu se prezintă scuze.

Dar Hruşciov a insistat: Eisenhower, cere-ţi scuze!

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, serviciul sovietic de informaţii a avut o activitate intensă împotriva Statelor Unite, principalul aliat în războiul contra lui Hitler. Serviciul sovietic de informaţii a furat secretul armamentului atomic. Reţeaua de spionaj a fost descoperită. Dar americanii nu au pretins scuze, înţelegând că statul şi liderii săi nu au voie să le prezinte.

Apropo, reţeaua de spionaj nu a fost descoperită cu ajutorul FBI sau al poliţiei americane. Pur şi simplu, în Canada, un criptograf sovietic, luând cu sine dosarul cu documente strict secrete, a ieşit de la ambasada sovietică şi s-a îndreptat către primul reprezentant al autorităţilor, cerând azil politic.

În mai 1960, când Hruşciov pretindea scuze, în SUA, spionul sovietic Rudolf Abel se afla în închisoare. A fost prins şi închis. Pentru activitatea lui, America nu a pretins scuze. Iar Abel intrase în arhive. Pilotul american nu a făcut asta. Nici măcar nu le putea vedea de la înălţime. Arhivele nu se află pe câmp, ci sub acoperişuri. Aşa că el a văzut numai acoperişurile.

Hruşciov tot insista. Preşedintele SUA o ţinea pe-a sa. El nu avea voie să prezinte scuze.

Dacă e aşa, nu va mai fi nici un fel de întâlnire la nivel înalt – Hruşciov a trântit uşa şi a luat avionul spre Moscova.

Însă problema Berlinului a rămas.

Personajele actante

Generalul de armată SEROV IVAN ALEKSANDROVICI s-a născut în 1905. A activat în artilerie. În timpul Marii Epurări, Stalin a exterminat chiar de la început aproape o întreagă

generaţie de cekişti din perioada Iagoda, apoi noua generaţie de cekişti din perioada Ejov. În 1939, Stalin practic a completat din nou NKVD cu o a treia generaţie de cekişti. Locuri vacante erau cu miile. În NKVD i-au adunat pe activiştii de partid, pe soldaţi, pe absolvenţii instituţiilor de învăţământ. În acest val s-a nimerit şi Serov. Acesta s-a ridicat rapid. În septembrie 1939, a fost trimis la Kiev în calitate de comisar al poporului pentru Afacerile Interne ale Ucrainei. Pe atunci, Hruşciov era prim-secretar al Partidului Comunist din Ucraina, adică dictator, iar Serov era şeful poliţiei secrete din Ucraina.

Pe 26 aprilie 1940 a fost publicat Decretul Prezidiului Consiliului Superior al URSS cu privire la decorarea grupei de cekişti. Pentru ce anume erau decoraţi nu era specificat. Dar pe listă apăreau şeful UNKVD al regiunii Smolensk, Kuprianov, şeful UNKVD al regiunii Kalininsk, Tokarev, şeful UNKVD al regiunii Harkov, Safonov. Ca spaţiu şi timp, aceste decorări coincid cu împuşcarea ofiţerilor polonezi în satul Katyń din regiunea Smolensk, în satul Mednoe din regiunea Kalininsk şi în localitatea Piatihatka din regiunea Harkov. Şefii direcţiilor NKVD din acele regiuni în care au avut loc execuţiile au primit ordinul Steaua Roşie şi Medalia de Onoare. Iar în capul listei cu decoraţi era comisarul de rangul 3 al Securităţii Statului Serov, care a fost distins cu cea mai înaltă decoraţie a statului, Ordinul Lenin.

În timpul războiului, Serov este adjunctul şefului atotputernic al NKVD, Lavrenti Pavlovici Beria. A terminat războiul cu gradul de general-colonel şi titlul de Erou al Uniunii Sovietice. După moartea lui Stalin, Hruşciov l-a pus pe Serov în funcţia de preşedinte al KGB. În 1956, Serov a fost unul dintre conducătorii represaliilor revoluţiei din Ungaria. A primit porecla „Măcelarul”. Din 1958 este şef al GRU al Marelui Stat-Major, adjunct al şefului Marelui Stat-Major

pentru investigaţii. Începând cu 1939, Serov a rămas prietenul apropiat al lui Hruşciov şi l-a susţinut în toate bătăliile sale pentru putere.

Capitolul 6

1

În Uniunea Sovietică nu sunt televizoare şi frigidere precum cele din America. De aceea, trebuie să plecăm în cosmos înaintea Statelor Unite ale Americii. În curând, va zbura în cosmos primul om. Iar acesta va fi al nostru, omul sovietic!

Iulie 1960. O consfătuire cu privire la problema creării unui echipament spaţial pentru cosmonaut. Constructorul principal al sistemelor de rachete spaţiale, Koroliov Serghei Pavlovici, întâmpină în fiecare zi o mulţime de neplăceri, de probleme şi bătăi de cap. Hruşciov îl zoreşte cu lansarea primului cosmonaut. Trebuie să le-o luăm înainte americanilor. Cu orice preţ, trebuie să invadăm primii cosmosul.

E uşor de spus „cu orice preţ”. Numai că nimeni nu vrea să plătească acest preţ. Pe 4 octombrie 1957, cu racheta sa 8K71, Koroliov a lansat primul satelit artificial al Pământului. Comitetul Premiului Nobel i s-a adresat lui Hruşciov: spuneţi numele constructorului principal, el este demn de cele mai înalte decoraţii şi distincţii. Hruşciov a răspuns: primul satelit artificial reprezintă victoria întregului popor sovietic, decoraţi întregul nostru popor!

Se înţelege că nimeni nu i-a făcut pe cei două sute de milioane de cetăţeni ai noştri laureaţi ai Premiului Nobel. În acel an, Premiul Nobel pentru fizică a fost primit de altcineva, pentru cu totul alte descoperiri şi realizări. Constructorul principal Koroliov a fost într-atât de secretizat, încât gloria triumfurilor cosmice nu a avut nimic de-a face cu

el. Gloria a zburat pe lângă el. Iată ce înseamnă „cu orice preţ”!

Iar Hruşciov îl tot zorea: hai, hai!

Koroliov i-a promis lui Hruşciov că va lansa cosmonautul în luna decembrie a anului 1960.

Dar problemele s-au înmulţit. În timp ce Koroliov era preocupat total de cosmos, concurentul său Mişka Ianghel şi-a impus racheta 8K63 Trupelor Balistice Strategice. Raza de acţiune: 2 100 de kilometri. Când Koroliov a văzut-o pentru prima oară, a strâmbat din nas dispreţuitor: ce e cu creionul ăsta? O să se frângă chiar de la început. Dar racheta nu s-a rupt. A zburat. Şi au acceptat-o în dotarea cu armament.

Acelaşi Ianghel va pregăti pentru teste racheta 8K65. Raza de acţiune: 4 500 de kilometri. Şi pe ea o vor accepta în dotarea cu armament a Trupelor Balistice Strategice.

Cu racheta 8K64 Ianghel a mai zăbovit puţin. Putea fi lansată la o distanţă de 11-13 mii de kilometri. Iar în curând vor începe să o testeze. Cosmosul era al lui Koroliov, iar Trupele Balistice Strategice erau ale rachetelor lui Ianghel. De ce i-a trebuit lui Ianghel o rachetă care să fie lansată pe o distanţă intercontinentală? Pentru a exclude din acest câmp de activitate pe 8K74 a lui Koroliov, care a fost acceptată în dotarea cu armament, numai că într-un singur exemplar. Nu a fost produsă în serie!

Problema lui Koroliov consta în faptul că el a fost primul. El a creat racheta intercontinentală balistică 8K71, în stare să ajungă în America cu o încărcătură termonucleară având greutatea de cinci tone şi jumătate. Acesta era ordinul. Dar în timp ce Koroliov crea racheta, oamenii de ştiinţă din domeniul nuclear au reuşit să reducă mult greutatea rachetei, păstrându-i în acelaşi timp puterea încărcăturii. Rezultatul a fost că rachetele lui Koroliov aveau o putere mai mare. Pentru cucerirea cosmosului e bună, dar generalilor nu le

trebuie una atât de mare, atât de scumpă şi de complicată. Lor le-ar trebui ceva de o mărime mai mică, care să poată fi produsă în serie. Şi iată că Ianghel creează tocmai acest „ceva”.

Printre generali umbla deja o glumă: Ianghel lucrează pentru noi, iar Koroliov pentru TASS[1]. Altfel spus, Ianghel lucrează pentru dezvoltarea puterii militare a ţării, în timp ce Koroliov se ocupă de tot felul de scamatorii, uimind lumea cu noile succese cosmice.

Cel mai supărător e că acesta este adevărul. Firma lui Koroliov nu se duce la fund doar pentru că înainte a creat o bună rachetă operativ-tactică, 8K11, care putea fi lansată la distanţa de 150 de kilometri. Însă şi din această zonă Koroliov va fi împins imediat afară de Makeev, cu produsul 8K14.

Pe Koroliov îl salvează doar cosmosul. Cu rachetele lui Koroliov se lansează sateliţi. Dar promisiunea făcută lui Hruşciov nu va fi îndeplinită. În decembrie 1960 omul nu va zbura în cosmos. Iar dacă nu în decembrie, atunci când? Dacă americanii îl vor trimite primii?

În fiecare zi sunt puse cap la cap probleme ce trebuie rezolvate. Iată, de exemplu, un fleac cum ar fi urinarea în starea de imponderabilitate. Despre această problemă va face o expunere o doctoriţă cu un trup voluptuos. Aici colectivul este prin excelenţă masculin. Cu o singură excepţie. Iar această excepţie are un piept atât de somptuos, încât bărbaţii îşi mută privirea într-o parte. La soare te poţi uita, dar la dânsa ba.

Printre altele, ea propune şi o soluţie: iată, pe organul de urinare vom pune un astfel de furtun de cauciuc.

Constructorul principal, Koroliov, aproape că nu mai rezistă: muierea asta aiurită mai vine cu o nerozie. Nervos, constructorul principal a aruncat cu zgomot creionul pe masă:

— Valentina Ivanovna, dumneavoastră aţi ţinut vreodată în mână acest organ?

2

Pe 9 septembrie 1960, la ora 19, vasul de pasageri „Baltica” a dezlegat parâmele şi, luându-şi rămas-bun de la portul natal printr-un şuierat prelungit, a luat cursul spre New York. La bord se afla primul-secretar al CC al PCUS, preşedintele Consiliului de Miniştri al URSS, tovarăşul Hruşciov Nikita Sergheevici, alături de cei care îl însoţeau.

Vasul de pasageri „Viaceslav Molotov” a fost construit în Olanda, la comanda Uniunii Sovietice. Au început construcţia înaintea celui de-al Doilea Război Mondial, dar abia sub ocupaţia hitleristă au terminat şi l-au predat pe „Molotov” Uniunii Sovietice. Din fericire, Hitler era un aliat de nădejde al tovarăşului Stalin, nu punea piedici la îndeplinirea comenzilor pentru patria proletariatului mondial. După lovitura de stat din 1957, celebrul nume al lui Molotov de pe vas a fost dat jos cu dălţile, fiind sudat unul nou: „Baltica”.

„Baltica” străbate oceanul, străpunge povârnişurile acvatice de smarald, aruncând într-o parte şi alta mii de tone de apă.

Negreşit în fiecare dimineaţă, Hruşciov se trezeşte la ora 6. Când vine pe puntea de comandă, cere întotdeauna permisiunea.

În acest om s-au îmbinat calităţi oarecum contrare. Cei care l-au cunoscut îndeaproape au mărturisit acelaşi lucru: era un om priceput în diverse treburi, muncitor, hotărât, binevoitor, nu era rău, ranchiunos, capricios, răsfăţat sau răzbunător. Hruşciov se adresa şoferilor săi, gărzilor de corp şi tuturor celor care la noi se

numeau pe atunci „personal de serviciu” numai pe nume şi patronimic şi numai cu „dumneavoastră”. Ştia întotdeauna cui i s-a născut un fiu şi cui i-a murit tatăl. Ţinea minte zilele de naştere a sute de oameni şi îi felicita în fiecare an, fără să uite pe nimeni, nici chiar pe cei care îi erau cu desăvârşire nefolositori. Îi ajuta pe oameni şi o făcea nu pentru un folos anume, ci chiar din bunătate sufletească.

Dar în acelaşi timp… A semnat sentinţele la moarte a mii de oameni pe care nu i-a văzut niciodată la faţă – fără să intre în detalii, fără să analizeze gradul de vinovăţie. Era cel mai viclean din tot cercul lui Stalin. În alcătuirea Uniunii Sovietice intrau 11 republici. În anii 1937-1938, conducătorii acestora au fost nimiciţi în masă. Uneori, chiar şi cei nou-aleşi. Au supravieţuit numai doi: Beria în Georgia şi Hruşciov în Ucraina. În drumul spre putere, Hruşciov a înşelat, a escrocat, a păcălit, a prostit, a tras pe sfoară, a dus cu vorba, i-a jucat pe degete pe „zimbri” cum ar fi Beria, Molotov, Malenkov, Kaganovici, Jukov. Până şi de moartea lui Stalin e responsabil.

Şi iată-l plutind spre America. O cabină de lux, pe puntea superioară, în dreapta bordului. Ce caută aici finisajul ăsta din lemn preţios? Uite la ce s-au încumetat maeştrii olandezi! Ce sunt eu? Capitalist? Să dăm jos naibii toate finisajele astea preţioase! Plastic – ăsta e materialul viitorului! Să lipim în cabină lambriuri de plastic roz!

Hruşciov mai fusese o dată în America. Prima oară când a fost, cu un an în urmă, era vesel şi prietenos. America l-a întâmpinat ca pe un oaspete drag. Bineînţeles, nu s-a putut fără lăudăroşenia autodistructivă. Ce secrete aveţi? a trântit amabilul Nikita Sergheevici. Vă citim toate cifrurile, chiar şi pe cele mai complicate.

Imediat, cele mai variate cifruri ale Americii şi ale aliaţilor săi au fost schimbate. Mai mult, au fost schimbate până şi sistemele de codare, au fost introduse mijloace şi principii cu totul noi de

secretizare a informaţiei. Munca de zeci de ani a colectivelor miilor de matematicieni sovietici a fost anulată de o singură frază a vorbăreţului lăudăros.

În rest, ce să mai vorbim, totul era de-a dreptul minunat.

După aceasta, trebuia să aibă loc vizita preşedintelui SUA în Uniunea Sovietică. Dar Hruşciov a anulat vizita: atât timp cât nu prezinţi scuze pentru zborul de spionaj, n-ai ce căuta la noi!

Şi s-a dus singur în America.

Nimeni nu l-a invitat, nimeni nu l-a chemat acolo. Însă în America se află Organizaţia Naţiunilor Unite, deci Hruşciov nu merge în vizită la americani, ci la ONU, ca să reprezinte personal Uniunea Sovietică la Adunarea Generală.

America l-a întâmpinat pe Hruşciov ca pe un oaspete nepoftit. Nu te-am chemat! Vrei să ancorezi în docurile din Manhattan? Du-te acolo, pe cheiul ăla murdar, unde sunt depozitele alea părăsite. Nu avem pe nimeni care să lege parâmele: scuze, dragule, la noi e liber, docherii sunt în grevă! Nu peste tot. Numai în acest loc jegos, unde, în mijlocul zilei, fără a se sfii de nimeni, aleargă şobolani gri de mărimea unui câine bine îngrijit.

Hruşciov a tăcut şi a înghiţit. A înfăţişat Uniunea Sovietică în toată splendoarea ei.

Pe 23 septembrie 1960, de la tribuna ONU, Nikita le-a promis din nou americanilor că le-o va arăta pe mama lui Kuzka.

Problema constă în faptul că, la ONU, translatorii fac traduceri simultane în câteva limbi. Sensul frazei nu a fost înţeles absolut deloc. Dar în această frază s-au simţit răbufniri sinistre, înfiorătoare. Şi, din nou, s-a auzit ceva despre mama cuiva.

Trântorilor de la ONU le-a ajuns. De zile şi săptămâni întregi ţin şedinţe. Hruşciov nu se

grăbea. Şi el ţinea şedinţe zile şi săptămâni întregi. De parcă acasă toate problemele ar fi fost rezolvate. Hruşciov îi întrerupea pe cei care erau la tribună, striga ameninţări şi insulte. Se avânta la tribună şi vorbea neîntrerupt. Când cuvintele nu îi erau de-ajuns, bătea cu pantoful în masă.

Hruşciov era cazat la Misiunea Permanentă a URSS la ONU. S-a înfuriat: de ce o vilă, într-un loc atât de frumos? Doar suntem proletari! Vindeţi numaidecât şi cumpăraţi un loc al nostru cât mai departe de vilele elegante şi de palate, în apartamentele muncitoreşti!

Pe 1 octombrie, Hruşciov a declarat: adevărata democraţie este posibilă numai în socialism, în comunism. Iar la voi negrii sunt linşaţi şi spânzuraţi.

Pe 11 octombrie: o să vă învingem! La noi, producţia de rachete e pe bandă. Nu demult, am fost la o uzină şi am văzut cum rachetele ies precum cârnaţii din maşina automată.

Pe 13 octombrie: aţi vrut poate să scufundaţi vasul cu care am venit? Vă rog. Am să mă scufund, dar am să vă trag şi pe voi după mine, să ştiţi!

3

Pe Hruşciov l-a făcut de ruşine un simplu marinar.

Echipajul de pe „Baltica” a fost ales şi verificat cu grijă. Dar un marinar a fugit la New York. Şi a cerut azil politic…

În ziua următoare, toate ziarele din America i-au publicat fotografia şi cererea de acordare a azilului.

Strigătele isterice ale lui Hruşciov despre superioritatea socialismului au încetat imediat. N-a

mai călcat la bordul „Balticii”. A chemat un avion şi a zburat la Moscova.

4

Uniunea Sovietică stătea pe două balene. Iar aceste balene se încăierau neîncetat, mai rău decât câinii unei haite sălbatice.

Prima balenă era secretizarea totală. În Uniunea Sovietică totul era declarat secret. În general, totul.

A doua balenă era scamatoria totală. Scamatorie în toate privinţele. În prezentarea nivelului de trai, în zborurile cosmice, în producţia de lapte şi carne, în înclinaţia întregului popor către cunoaştere, în consumul (foarte scăzut) de alcool de către populaţie, în venerarea marilor conducători de către masele populare, în lupta împotriva criminalităţii, în prietenia dintre popoare, în marile realizări din domeniile ştiinţei şi culturii şi, bineînţeles, în sectorul militar.

Nikita Hruşciov a spus că a fost la o uzină în care rachetele ies precum cârnaţii pe bandă. Nimeni nu trebuie să ştie unde se află uzina de rachete. E un mare mister. Însă Hruşciov a fost nu demult la Dnepropetrovsk, fapt despre care s-a scris în toate ziarele. De aceea se poate presupune unde se află acea uzină teribil de secretizată. Şi, într-adevăr, acolo se afla. Era Uzina de Construcţii de Maşini Sud „Iujmaş”. Acolo lucra Ianghel.

5

La Moscova, pe Hruşciov, care zbura din America, îl aştepta o veste bună.

Constructorul principal Mihail Ianghel a promis că-l va întrece pe rivalul său, constructorul

principal Koroliov, în crearea celei mai noi rachete balistice intercontinentale. Lui Hruşciov i s-a raportat: Ianghel se ţine de cuvânt. Pe 21 octombrie 1960, Produsul 8K64 a fost scos pentru prima oară pe pista de lansare.

Pe 20 octombrie, adjunctul lui Ianghel, Liova Berlin, a împlinit 40 de ani. Dar n-au sărbătorit deloc. Hai să lansăm mai întâi Produsul şi după aia o să ne odihnim.

Au râs: pentru racheta asta e nevoie de tovarăşul Hruşciov, ca să le arate americanilor pe mama lui Kuzka şi ca să rezolve problema Berlinului. Iar pe frumuseţea asta o face un inginer distins, cu numele de familie Berlin!

Însuşi Ianghel Mihail Kuzmici trebuie să împlinească pe 25 octombrie 49 de ani; de aceea au hotărât cu toţii ca atât lansarea de succes, cât şi zilele de naştere ale conducerii să fie sărbătorite odată.

Produsul 8K64 e o adevărată matahală. Are un diametru de trei metri şi 34 de metri înălţime, cât un bloc cu 12 etaje. Dar produsul a ieşit elegant şi uşor. Blocul ăsta de metal cântăreşte în total zece tone. Dar urmează să primească încărcătura. În el vor turna 130 de tone de lichid mortal de periculos. Produsul 8K64 va putea duce o încărcătură de 3-6 megatone. În funcţie de puterea încărcăturii şi, prin urmare, de greutatea ei, raza de acţiune va fi cuprinsă între 11 şi 13 mii de kilometri. Aşadar tocmai peste pol, în America! Adică acelaşi drum pe care piloţii noştri eroi au zburat cândva în America cu avionul lui Pavel Suhoi.

Pe 24 octombrie 1960, totul este pregătit pentru lansarea produsului. Misiunea e formulată simplu: să fie îndeplinită neapărat până pe 7 noiembrie, ziua aniversării Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie. Acesta va fi darul nostru pentru dragul Nikita Sergheevici Hruşciov şi pentru întregul popor sovietic.

Colectivul lui Ianghel a lucrat pentru glorie. A fost fixat un termen-limită: 6 noiembrie. Însă băieţii s-au străduit să termine de lucrat până pe 24 octombrie! Mai aveau o rezervă de două săptămâni!

Mai bine cu două săptămâni înainte decât cu un minut mai târziu. Racheta e gata. Inginerii au înconjurat-o din toate părţile. Fiecare îşi doreşte ca sistemul lui să funcţioneze, ca nu cumva să îl lase baltă. Sunt prezenţi şi constructorul general Ianghel, şi preşedintele Comisiei de Stat, comandantul-şef al Trupelor Balistice Strategice, mareşalul-şef de artilerie Nedelin.

Dar deodată…

În ultimul moment sunt descoperite nişte nereguli în circuitele electrice. Ce-i de făcut? Conform regulamentului, lansarea trebuie anulată, trebuie scos combustibilul şi să înceapă reparaţia…

Să pui în rachetă combustibil şi oxidant este o sarcină grea şi extrem de periculoasă. Iar să scoţi oxidantul şi combustibilul este o sarcină mult mai complicată şi mai primejdioasă. Dacă sunt scoase zeci de tone de substanţe toxice, întreaga rachetă trebuie verificată apoi până la ultimul şurub, iar conductele şi rezervoarele trebuie spălate şi uscate. Scoaterea oxidantului şi a combustibilului înseamnă să amâni lansarea cu o lună.

Aşa că ce-i de făcut?

Să încălcăm regulamentul! Iată ce-i de făcut! Să remediem defecţiunea direct pe racheta alimentată. Altfel nu vom reuşi până pe 7 noiembrie! Constructorul principal se enervează, îşi înfige ţigara în gură. I se aduce aminte: poate să bubuie! Aici fumatul e interzis. Constructorul s-a dus în buncăr drăcuind.

Băieţii lucrează. Nu-ţi face griji, tovarăşe Ianghel! Defecţiunea va fi remediată. Lansarea va avea loc conform planificării. La înălţime, vântul îngheţat de stepă pătrunde până la oase. Mâinile

tremură de frig şi oboseală. Oamenii lucrează până la epuizare totală. Prezenţa unei conduceri înalte le dă şi mai multă bătaie de cap. Iar conducerea este întotdeauna cu alai, dând dovadă de o uşoară nerăbdare, accentuată într-o clipă de ceilalţi: hai, hai! În ultimele zile, toţi au dormit pe apucate. Şi conducerea la fel. Cad din picioare de oboseală. Din când în când, se pierde chiar capacitatea de a înţelege sensul operaţiilor efectuate. Dar oamenii continuă să lucreze!

Pentru a găsi defecţiunea, trebuie deconectate cablurile. Sunt înlăturate toate piedicile pentru lansarea neautorizată a celei de-a doua faze. În tot acest timp, la pupitrul punctului de comandă a fost luată decizia de a se verifica activitatea distribuitorului de curent. Comanda a fost dată distribuitorului, un aparat inteligent, care a îndeplinit ordinul întocmai: pe circuitul destinat declanşării celei de-a doua faze s-a transmis curent. Particulele combustibilului şi oxidantului din cea de-a doua fază s-au unit…

Mai târziu, în documentul cu rezultatele investigaţiei vor scrie: pornirea neautorizată a motorului. Dintr-un anumit punct de vedere, chiar aşa a fost. Operatorul de la pupitrul de comandă nu a dorit nicidecum să pornească motorul. Dar, dintr-un alt punct de vedere, pornirea trebuie considerată autorizată. Piedicile sunt ridicate, comanda este dată şi executată conştiincios de către motor.

Catastrofa nu apare niciodată ca urmare a unei singure greşeli. Ea apare ca rezultat al unei serii de greşeli, fiecare agravând-o pe precedenta.

Ordinul de a programa lansarea pentru o anumită dată a fost o greşeală. În ultimele luni, săptămâni şi zile, s-a muncit într-un ritm alert, încălcându-se toate normele, instrucţiunile şi regulile, legile şi interdicţiile.

Decizia de a verifica circuitul electric pe racheta alimentată a fost criminală.

A fost o crimă să ţii atâţia oameni în jurul rachetei pregătite de lansare.

A fost o greşeală să ridici piedicile pentru o lansare neautorizată.

Tot o greşeală a fost să verifici distribuitorul de curent fără să fii sută la sută sigur că toate sistemele care împiedică motorul de la un start neautorizat funcţionează.

Operatorul a apăsat pe butonaş şi…

O erupţie puternică de foc alb, diavolesc a izbucnit cu un vuiet monstruos din duza rachetei. Prima etapă a rachetei, imensă, se odihneşte liniştită pe rampa de lansare. Dar, la o înălţime de opt etaje, motorul celei de-a doua etape, care trebuia să pornească abia în afara atmosferei, scoase un muget. A doua etapă deja se ridică spre cer, se înalţă, încercând să se desprindă de prima, asurzind totul împrejur cu un muget infernal, scăldând prima etapă, aflată la bază, într-un foc infernal. Omuleţii au început să se arunce de pe platforme. Sar atât de artistic, de parcă ar fi la un concurs de sărituri în apă. Într-adevăr, aici, înălţimea e mai mare, iar jos nu-i aşteaptă un bazin cu apă, ci betonul cosmodromului.

Uite că a explodat şi prima etapă.

Cu o putere îngrozitoare, explozia, distrugând grilajul de oţel, a azvârlit în toate direcţiile oameni cuprinşi de flăcări.

O spumă verde, lipicioasă a zburat în toate părţile şi s-a împrăştiat în bucăţi fierbinţi, arzând până la cenuşă şi ucigând tot ce era viu. Din flacăra albă sar torţe aprinse, se tăvălesc pe pământ, încercând să domolească flacăra şi, cuprinse de cele din urmă convulsii, se sting treptat, transformându-se în tăciuni negri.

6

Pe constructorul principal Ianghel Mihail Kuzmici l-au salvat nervii. Voia cu disperare să fumeze în momentul când sistemul electric a cedat. De aceea, se afla în buncăr. A sărit în momentul exploziei să-şi salveze oamenii. S-a ars şi el. Uşor.

A învins durerea, a ridicat telefonul roşu: faceţi-mi legătura cu Hruşciov.

Mâine e ziua de naştere a lui Ianghel. Astăzi a ars în cenuşa albă adjunctul său Liova Berlin. N-a mai rămas nimic din el. Astăzi a ars comandantul-şef al Trupelor Balistice Strategice, mareşalul-şef de artilerie Nedelin Mitrofan Ivanovici. I-au recunoscut cenuşa după Steaua de Aur a Eroului Uniunii Sovietice, care s-a topit. Astăzi au ars zeci dintre cei mai buni specialişti în rachete.

Ianghel raportează: trimiteţi ajutoare, sunt unii care au ars numai parţial, s-au otrăvit cu gazele toxice ori s-au ars cu acid. Avem nevoie de doctori, de mijloace de evacuare, de medicamente.

— Dar tu de ce nu ai ars? şuieră Hruşciov şi trânti receptorul.

7

Hruşciov către preşedintele KGB, Şelepin: să se comunice că mareşalul Nedelin a murit într-o catastrofă aviatică. Despre ceilalţi, tăcere. Militarii să fie îngropaţi în zona interzisă a poligonului de rachete, constructorii de la Iujmaş în Dnepropetrovsk, dar nu într-un singur loc, ci în colţuri diferite ale cimitirului, în momente diferite, iar data morţii să nu fie scrisă pe plăcile de mormânt, numai anul: 1960. Pentru ca nimeni să nu-şi dea seama că au murit mai mulţi oameni într-o singură zi.

Hruşciov lui Koroliov: concurentul tău e terminat. Ce vom face?

Sunt mai multe variante. Cea mai tentantă: Ianghel să fie pedepsit, să fie concediat, iar imensa uzină Iujmaş, echipată după ultimele standarde ale tehnicii, şi biroul ei de construcţii să fie date companiei lui Koroliov. Nu e o variantă? Va fi o producţie centralizată gigantică, cu birouri de construcţie şi uzine în Moscova, Dnepropetrovsk şi Kuibîşev. Vom aduna toată puterea într-un singur pumn! Dar concurenţa? Căci mai sunt şi Celomei, şi Makeev. Şi ei fac rachete. Şi nu-s deloc rele.

Ar putea fi şi alte variante…

Dar Koroliov s-a decis. Imediat ce a aflat de explozia de la concurenţă, a înţeles că se va pune problema soartei lui Ianghel şi a companiei lui. De aceea i-a răspuns lui Hruşciov fără să mai stea pe gânduri: i se poate întâmpla oricui, nu îl pedepsiţi pe Ianghel şi nu îl împiedicaţi să lucreze.

Soarta i-a dat dreptate lui Koroliov: i se poate întâmpla oricui. Peste exact trei ani, pe 24 octombrie 1963, pe acelaşi poligon a luat foc în momentul lansării noul produs al lui Koroliov, 8K75. Cu tot cu oameni.

Personajele actante

Mareşalul-şef de artilerie VARENŢOV SERGHEI SERGHEEVICI s-a născut în 1901. A activat în artilerie. În 1941 este colonel, şeful artileriei Corpului 6 de Puşcaşi din Armata a 6-a de pe Frontul de Sud-Vest. În catastrofa de la Kiev a reuşit să îşi protejeze propriul personal şi o parte însemnată a armamentului şi să scape din încercuire. În noiembrie 1941 a fost numit general-maior de artilerie. În timpul războiului a avansat vertiginos. În februarie 1943 este general-locotenent de artilerie, iar în luna octombrie a aceluiaşi an general-colonel de artilerie. Din

octombrie 1942 şi până la sfârşitul războiului este şef al artileriei pe Frontul Voronej, care în 1943 a devenit Frontul I Ucrainean. Responsabilul politic al Frontului Voronej (Frontul I Ucrainean) era Hruşciov, membru al Consiliului de Război.

În bătălia de la Kursk a iniţiat atacul artileriei când, cu câteva minute înainte de începerea atacului german, a fost lansată o ofensivă de o putere nemaiîntâlnită asupra trupelor germane care se pregăteau de atac. În timpul atacului de la Kiev a reuşit să concentreze între 300 şi 350 de tunuri pe un kilometru de front, determinând ruperea frontului. Pentru operaţiunea de la Berlin a fost distins cu titlul de Erou al Uniunii Sovietice. Din 1951 este şef al Direcţiei Generale de Artilerie. Apoi este comandant al Trupelor de Rachete şi Artilerie din Armata Terestră. Varenţov a avut relaţii de prietenie cu Hruşciov încă din anul 1942.

KOROLIOV SERGHEI PAVLOVICI. S-a născut în 1907. La 16 ani este activist pentru înlăturarea analfabetismului din rândul aviatorilor. În 1931 înfiinţează Grupul de Cercetare a Propulsiei cu Reacţie (GIRD), care în curând se va transforma în institut de cercetare ştiinţifică. În 1933 are loc prima lansare reuşită de rachetă. În 1936-1937 creează şi aduce până la stadiul de teste o rachetă antiaeriană cu carburant solid şi una cu rază mare de acţiune cu carburant lichid.

În 1938 este arestat şi supus unor dure încercări. Nu a recunoscut vina pe care încercau să i-o atribuie. A fost condamnat la moarte. Lista pe care era trecut Koroliov era vizată de Stalin, Molotov, Voroşilov şi Kaganovici. Totuşi, erau nişte vremuri când maşina de exterminare îşi mai reduse din potenţial. Moartea prin împuşcare a fost înlocuită de lagărul în Kolîma. Extrăgea aur pentru patria proletariatului mondial. Apoi a fost mutat într-o închisoare specială, unde, sub conducerea lui Tupolev, lucra într-un contingent de prizonieri la

proiectele bombardierelor Pe-2 şi Tu-2. În 1944 a fost eliberat, dar nu a fost reabilitat.

După război va crea o întreagă serie de rachete cu diferite destinaţii.

Este fondatorul cosmonauticii practice. Creator al rachetei R-7 (8K71), numită „A şaptea magnifică", cu ajutorul căreia a fost lansat primul satelit artificial al Pământului şi a fost realizat primul zbor al omului în cosmos. Racheta R-7 este un model remarcabil al tehnicii secolului XX; în principiu, schiţele tehnice şi motoarele nu s-au deteriorat nici după o jumătate de secol de la primul zbor; pe baza rachetei R-7 a fost elaborată o întreagă serie de rachete folosite pentru lansare, numite „Soiuz", care sunt operaţionale şi acum.

Toată viaţa, Koroliov a fost secretizat la maxim. Despre el se vorbea ca despre „constructorul principal al sistemului de rachetă spaţială", fără să i se pomenească numele.

De două ori Erou al Muncii Socialiste, laureat al Premiului Lenin.

A murit la vârsta de 59 de ani, pe masa de operaţie. Abia în ziua morţii a cunoscut gloria mondială.

1. Agenţia Telegrafică a Uniunii Sovietice – gluma reiese din rima intraductibilă în limba română: *nas* („noi") rimează cu TASS (n. tr.).

Capitolul 7

1

Hruşciov îl cunoştea pe Kiril Semenovici Moskalenko încă de la începutul războiului, din vara anului 1941. Generalul-maior de artilerie Moskalenko a comandat brigada de artilerie antitanc pe sectorul strategic Sud-Vest, unde Hruşciov era comisar politic. După două luni de război, după ce a primit, pe rând, funcţia de adjunct al comandantului diviziei şi funcţia de comandant al diviziei şi adjunct al comandantului de corp de armată, Moskalenko a fost avansat de la brigadă la corp de armată. Peste încă o jumătate de an, sărind peste funcţia de adjunct al comandantului armatei, a primit sub comandă Armata a 38-a. Drumurile lui Hruşciov şi ale lui Moskalenko se intersectau: înfrângerea înfiorătoare de pe teritoriul Ucrainei din groaznica vară a lui 1941, retragere, contraatacuri şi contraofensive, din nou retragere, atacul grandios de lângă Harkov în primăvara lui 1942 şi îngrozitoarea catastrofă care s-a încheiat cu retragerea, mai exact, cu fuga la Stalingrad, contraofensiva victorioasă de lângă Stalingrad, din nou Harkov, arcul Kursk, bătălia de pe cursul inferior al Niprului şi eliberarea Kievului…

Moskalenko a terminat războiul cu gradul de general-colonel, Erou al Uniunii Sovietice. În 1953, Hruşciov l-a numit pe generalul-colonel Moskalenko în fruntea grupului care l-a arestat pe şeful atotputernic al poliţiei secrete, mareşalul Uniunii Sovietice Beria. După arestarea lui Beria, Moskalenko a primit gradul de general de armată,

iar peste doi ani a devenit mareşal al Uniunii Sovietice.

Pe 24 octombrie 1960, şeful Trupelor Balistice Strategice, comandantul-şef de artilerie Nedelin, a murit în timpul testelor la o nouă rachetă balistică intercontinentală. Cine să-i ia locul?

Hruşciov a decis: Moskalenko.

2

Planurile atacurilor nucleare asupra duşmanului sunt elaborate de Direcţia Generală Operativă a Marelui Stat-Major, alocându-se ţinte executanţilor.

Şeful Marelui Stat-Major, mareşalul Uniunii Sovietice Zaharov, a predat personal sarcina militară noului comandant al Trupelor Balistice Strategice, mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko.

Pe scurt, ţintele avute în vedere atunci erau două: ţinta apropiată – Europa, iar ţinta îndepărtată – Statele Unite. Executanţii erau patru: Trupele Balistice Strategice, Trupele de Rachete ale Armatei Terestre, VVS şi Flota.

Mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko a decis să evalueze personal situaţia. Mai întâi de toate, Europa. Aici, aliatul principal al Trupelor Balistice Strategice va fi Armata Terestră, desigur, în strânsă cooperare cu aviaţia şi flota.

Mareşalul Moskalenko s-a aşezat în fotoliul pe care nu demult îl ocupa predecesorul său. Situaţia e nouă, necunoscută.

Trebuie înţeles faptul că secretizarea din jurul Trupelor Balistice Strategice era totală. Din moment ce mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko nu a avut niciodată contact direct cu aceste trupe, nu i se cuvenea să ştie mult mai multe

decât restul cetăţenilor sovietici. Acum el trebuia să facă un salt rapid de la necunoaşterea deplină până la o tot atât de deplină stăpânire a unui volum aproape nesecat de informaţii, să pătrundă în miezul a mii de probleme privind Trupele Balistice Strategice şi să le găsească rezolvarea.

Mareşalul a privit în jur. A apăsat pe buton.

— Să vină la mine şeful Comandamentului.

Şeful Comandamentului Central al Trupelor Balistice Strategice a apărut numaidecât. Ştia că noul comandant-şef îl va chema pe el mai întâi.

— Raportaţi situaţia, general-colonel.

— Trupele Balistice Strategice sunt subordonate ministrului Apărării şi Marelui Stat-Major. În componenţa Trupelor Balistice Strategice intră un comandament, Comandamentul Central, postul de comandă principal şi alte două de rezervă, trei poligoane de teste, instituţii ştiinţifice şi de învăţământ, unităţi şi detaşamente de aprovizionare.

— Ce fel de rachete?

— 8K63, cu rază de acţiune de două mii de kilometri. Pentru anul următor aşteptăm racheta 8K65, cu rază de acţiune de patru mii cinci sute de kilometri.

— Ce ţinte avem în Europa?

Şeful Comandamentului a raportat scurt, limpede şi clar.

După aceasta, mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko trebuia să îşi coordoneze obiectivele cu atacurile rachetiştilor Armatei Terestre.

Comandantul Trupelor de Rachete şi Artilerie ale Armatei Terestre, mareşalul-şef de artilerie Varenţov, e gata să expună planurile şi proiectele.

Sala e spaţioasă. Fără ferestre. Aici, ferestrele nu sunt permise. Pereţii, podelele, tavanele sunt ca ale unei încăperi obişnuite. Dar e o iluzie. De fapt, ele sunt metalice, duble.

Între două straturi de oţel se află microaparate de bruiaj. De aceea şi pereţii, şi podeaua, şi

tavanul, dacă stai să asculţi atent, bâzâie încet. Lumina e strălucitoare, dar nu orbeşte. Masa e de şase pe zece. Pe toată masa, o hartă în relief a Europei.

Comandantul-şef al RVSN, mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko: în Europa lucrez pe ţinte aflate la mare distanţă, am bazele de submarine nucleare americane din Spania şi Scoţia – Rota şi Holy Loch –, bazele flotei britanice din Portsmouth, Plymouth, Gibraltar. Am bazele flotei Italiei, Greciei şi Franţei. Am aerodromurile aviaţiei strategice, posturile de comandă şi nodurile de comunicaţie. E clar că le am şi pe cele din Oban, Penmarch, Pirmasens, Zweibrücken, Bitburg, Ramstein, Torrejon. Ceva nesemnificativ. Restul e al tău.

Comandantul Trupelor de Rachete şi Artilerie ale Armatei Terestre, mareşalul-şef de artilerie Varenţov: o să zdrobim Europa cu tancurile, în formaţie vârf de săgeată. Direcţia principală: Kassel – Luxemburg. O să curăţăm totul în cale. Tu vei sfărâma America în bucăţi, iar noi vom aşterne peste Europa un covor nuclear pentru armata de tancuri.

Mareşalul Moskalenko zâmbi: cu rachetiştii Armatei Terestre nu sunt nici un fel de probleme. Dacă va fi război, o să zdrobim Europa.

Dar cum vom proceda cu America?

Mareşalul Moskalenko i-a mulţumit mareşalului de artilerie Varenţov pentru expunerea limpede, clară şi exactă a situaţiei şi, luându-şi rămas bun, şi-a exprimat încrederea că RVSN şi rachetiştii Armatei Terestre îşi vor îndeplini misiunile dacă patria le cere. După aceasta, l-a chemat din nou pe şeful comandamentului propriu.

— Cu Europa e clar. Ce avem împotriva Americii?

— Împotriva Americii, 8K74. Constructorul este Koroliov. În principiu, este la fel ca 8K71, cu

care lansăm sateliţi, numai că este adaptată cerinţelor militare.

— Raza de acţiune?

— 13 mii.

— Încărcătura?

— Trei megatone.

— Câte sunt în formaţie?

— Una.

— „Una” ce? O brigadă? O divizie? O armată de rachete?

— O rachetă. În Pleseţk.

— Cum este apărată de un posibil atac al inamicului?

— În nici un fel.

— Dacă vine ordin, eu voi apăsa pe buton, câte secunde vor trece până la start?

— 16 ore dacă se lucrează fără încetare. Dar atunci, din cauza oboselii, se pot strecura erori în calcul. De aceea, dacă e să fie cu sentiment, cu înţeles, cu dicţie[1], atunci vor fi 23 de ore şi 40 de minute.

— De ce nu 24 de ore?

— Constructorii s-au gândit că nu sună prea încurajator: pregătirile pentru start vor fi gata peste 24 de ore de la primirea ordinului. De aceea, au făcut tot ce le-a stat în putinţă ca să poată raporta: pregătirea pentru lansare necesită mai puţin de 24 de ore.

— Care este probabilitatea ca 8K74 să ajungă până în America?

— 41 la sută.

— Racheta asta care nu este apărată deloc pe pista de lansare, care e atât de vrednică de încredere, care are un asemenea grad de pregătire şi care e şi exemplar unic nu-i bună nici pe dracu’.

— Nu-i bună, tovarăşe mareşal al Uniunii Sovietice. Dar, în caz de război, decât să nu avem nimic, mai bine o aşa rachetă. Este mai potrivită pentru scopuri paşnice. Cu o asemenea rachetă au

fost lansaţi în spaţiu toţi sateliţii noştri. E bună pentru zboruri în spaţiu.

— De ce e bună?

— E pe kerosen şi oxigen lichid. Nu e periculoasă. Dar pregătirea ia mult timp. Şi infrastructura e colosală. Acolo, alături de ea, e o întreagă uzină de oxigen. Racheta a fost creată pentru o încărcătură cu greutatea de cinci tone şi jumătate, însă constructorii focoaselor nucleare s-au priceput să facă astfel încât să reducă greutatea încărcăturii. De aceea, racheta are o putere excedentară. Pentru spaţiu e bună, dar pentru atacuri asupra Americii este prea mult.

— Ce aveţi în perspectivă?

— Vom mai avea încă patru asemenea rachete. Însă, dacă vrem să îi creştem gradul de pregătire, dacă vrem să scurtăm timpul în care este gata, atunci ne trebuie altă rachetă, creată special pentru atac.

— Dar nu avem o asemenea rachetă?

— Vom avea.

— Când?

— Deocamdată, nu se ştie acest lucru. Prima rachetă de acest fel a fost adusă la start, unde a şi explodat acum trei zile, omorându-l pe predecesorul dumneavoastră, grupul de generali RVSN, constructorii de la uzina Dnepropetrovsk şi pe toţi soldaţii de la faţa locului.

Comandantul-şef al Trupelor Balistice Strategice, mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko, i-a pregătit şefului propriului comandament sute de întrebări. Dar, încă de la primele răspunsuri, a căzut mult timp pe gânduri. Apoi şi-a amintit de şeful Comandamentului RVSN, care stătea drepţi în faţa sa, într-o aşteptare plină de respect.

Mareşalul voia să mai spună ceva, dar dădu numai din mână: pleacă!

3

Mareşalul Moskalenko intenţiona să lucreze toată ziua şi toată noaptea. Se decisese să pătrundă în miezul chestiunii. Dar i se înfăţişa un asemenea tablou, încât pe la ora cinci i-a ordonat adjutantului să tragă maşina. Trebuie să merg acasă, să beau ceva care să mă învioreze, să mă înfăşor în halatul de mătase matlasat, brodat cu dragoni chinezeşti aurii, să mă instalez în fotoliul de lângă căminul de marmură, să răscolesc bucăţile de mesteacăn fierbinţi şi uşor fumegânde, să tac îndelung, să reconsider tot ce am aflat astăzi din teancul de documente secrete.

ZiS-ul pentru mareşali zboară prin Moscova, cauciucurile scârţâie. Mareşalul îşi aminti o glumă: coada lungă, ouăle murdare, iar ochii îi ard. Ghici ce e!

E coada la ouă din Moscova.

Şi deodată, şoferului: stai!

Pe trotuar, şerpuindu-se după colţ ca o anacondă gri, vărgată, se întinde un rând fără sfârşit.

Adjutantului: află ce se dă.

Adjutantul a fugit, a aflat, s-a întors, raportează: e un rând la salam.

Mareşalul îşi aminti de cuvintele lui Hruşciov pe care le-a zvârlit sfidător Americii, ca pe nişte pietre de granit într-o vitrină de sticlă: da, la noi, rachetele ies precum cârnaţii dintr-un automat.

Şi şoferul, şi adjutantul, şi paza cred că Uniunea Sovietică este o mare putere în privinţa rachetelor. Asta credea şi mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko. A crezut exact până azi. Însă a ascultat raportul şefului Comandamentului RVSN, i-a auzit pe şefii de la conducerea Statului-Major, a discutat pe linia închisă, guvernamentală, cu constructorii principali de rachete Koroliov, Makeev, Ianghel şi Celomei, a sunat la uzinele de rachete din Kuibîşev, Omsk şi Dnepropetrovsk, a

cerut rapoarte de la comandanţii armatelor de rachete, de la comandanţii corpurilor şi diviziilor de rachete. Şi iată, acum, sprijinindu-se pe perna moale, de piele a limuzinei, a înţeles: uite că Nikita Hruşciov n-a minţit America.

La noi, treaba cu rachetele merge la fel ca producţia de salam.

4

Problema legată de cooperarea forţelor strategice în timpul unui posibil atac asupra Americii ar fi putut să fie analizată de comandantul RVSN, mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko, la propriul comandament, invitându-i pentru discuţii pe comandantul VVS şi pe comandantul VMF.

Dar mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko a decis să le facă el însuşi o vizită colegilor.

Prima vizită o face comandantului VVS, mareşalul-şef de aviaţie Verşinin.

Situaţia s-a dovedit a fi foarte tristă. Americanii au un bombardier strategic, B-52. El poate căra 30 de tone de bombe obişnuite sau câteva bombe nucleare. America are peste şapte sute de bombardiere de acest tip, care pot fi realimentate în timpul zborului. De aceea, ele pot părăsi propriul teritoriu, pot bombarda Uniunea şi se pot întoarce în America. În afară de aceasta, un lucru important, ei au baze în jurul Uniunii Sovietice: în Marea Britanie, Germania, Spania, Grecia, Turcia, în Asia, pe insulele din Oceanul Pacific. Dacă se simt ameninţaţi de un atac, pot dispersa aviaţia strategică pe tot teritoriul Americii sau pot conta pe bazele din prima linie.

În plus, americanii au bombardierul strategic de dimensiune medie B-47. 1 260 de aparate. Plus 300 de rezervă şi încă 300 pentru îndeplinirea altor

misiuni, de investigare şi aşa mai departe. Ei pot bombarda decolând de pe aerodromurile Europei sau ale Asiei sau pot veni în zbor din America, să alimenteze undeva în Turcia sau Groenlanda, să-şi arunce toată încărcătura de bombe şi să se întoarcă acasă.

În afară de aceasta, ei au în dotare primul bombardier strategic supersonic din lume, B-58. Viteza: 2 Mach. Poate duce o încărcătură cu puterea de trei megatone. Şi asta nu e tot. Şi Marea Britanie are aviaţie strategică. La aceasta trebuie adăugat faptul că americanii şi aliaţii lor pot să ne bombardeze cu aviaţia tactică decolând la bazele lor din Europa şi Asia, fără să fie nevoie să zboare peste Ocean. Aviaţia noastră tactică va acţiona împotriva lor pe continente. Dar în America, peste Ocean, nu va zbura.

— Noi ce avem împotriva Americii?

— Avem în dotare două bombardiere strategice grele: 3M al lui Miasişcev şi Tu-95 al lui Tupolev. Au aproximativ aceleaşi caracteristici.

— De ce am avea în acelaşi timp două bombardiere strategice grele, de construcţie diferită, dar aproximativ cu aceleaşi caracteristici?

— De aia, pentru că nici unul nu e bun. Neajunsurile unuia sunt compensate de avantajele celuilalt. Şi invers.

— Câte ai dintr-astea?

— O parte dintre avioanele lansate au fost reechipate ca avioane de recunoaştere de cursă lungă, avioane de realimentare, laboratoare zburătoare. Mai precis, 48 de Tu-95 şi 29 de 3M sunt echipate cu armament nuclear, pot fi realimentate în zbor şi sunt capabile să ajungă până în America şi să se întoarcă.

— Ce probabilitate este să reuşim prin sistemul PVO?

— Nici una. B-52 american are o altitudine de zbor de 16 mii de metri. Ale noastre au 12 mii. Ei zboară spre noi sub acoperirea avioanelor de

vânătoare. Noi trebuie să parcurgem distanţa intercontinentală fără acoperire. Imediat ce ieşim de pe teritoriul nostru şi suntem în ape neutre, se aliniază avioanele de vânătoare fie ale Americii, fie ale Marii Britanii, fie ale Canadei.

— Reiese că nu trebuie să mă aştept la un ajutor deosebit din partea aviaţiei strategice?

— Aşa reiese. Toată speranţa e în rachetele noastre intercontinentale. Slavă Domnului, sunt bune şi avem destule.

5

Următoarea vizită, la comandantul Flotei Maritime de Război, amiralul Gorşkov.

— Cu ce poate duşmanul să ne atace ţara de pe mare?

Amiralul Gorşkov oftă:

— La ei a fost lansat în misiune de război submarinul nuclear cu rachete balistice „George Washington”.

— Dar la noi?

— Primul nostru submarin nuclear echipat cu rachete este în faza de teste la nivel de uzină şi stat.

— Cum se numeşte?

— K-19.

— Dar oare chiar nu aţi putut să vă gândiţi la nimic mai interesant? La ei submarinele au denumiri frumoase, iar la noi litere şi cifre, ca la prizonierii din lagărele de muncă silnică.

— Aşa s-a stabilit la noi.

— Suntem puţin în urmă, dar se păstrează o oarecare egalitate: ei au un submarin, în curând vom avea şi noi unul. Aşa e?

— Nu, nu e aşa. Nu există egalitate: ei au pe submarin 16 rachete, iar noi trei.

— Înseamnă că ne-au întrecut de cinci ori.

— Iarăşi nu. Racheta noastră R-13 are o rază de acţiune de 600 de kilometri, iar la ei, „Polaris”, 2 200 de kilometri şi deja au început testele pentru un model modificat cu o rază de acţiune de 2 800 de kilometri. La noi încă nu se întrevede nimic.

— Dar încărcătura?

— Ale noastre sunt de două ori şi jumătate mai puternice. De aceea la ei precizia este de două ori mai mare şi de aceea trag de trei ori mai departe. Încărcătura de pe „Polaris” va fi ca la noi, însă raza de acţiune şi precizia vor fi de patru ori mai mare.

— Ce alte veşti bune îmi mai dai, comandante?

— La ei startul este subacvatic. Pot fi gata de lansare într-un minut. La noi, la suprafaţa apei. Pregătirea de start sub apă e de 30 de minute. Apoi ieşim la suprafaţă şi lansăm rachetele. La suprafaţă trebuie să stăm minimum 12 minute… în imediata apropiere a ţărmului american.

— Şi asta nu e totul?

— Nu e totul. Peste un an şi jumătate ei vor avea nouă submarine nucleare, iar noi cinci. Ei vor avea pe cele nouă submarine 144 de rachete, iar noi pe cele cinci, 15. Ei sunt pe carburant solid, noi pe lichid. Noi putem ţine pregătită racheta maxim trei luni; după aceea, trebuie să o descărcăm de pe submarin şi să îi facem întreţinerea. La ei, întreţinerea e abia peste jumătate de an. Şi, chiar dacă am avea pe submarinele noastre atâtea rachete câte au ei, într-adevăr, gata de lansare, ei ar avea mai multe. Cel mai important e că ei vor putea lansa rachete de pe o suprafaţă maritimă pe care nu se află flota noastră şi unde sunt acoperiţi de flota lor de suprafaţă şi de aviaţie, iar noi vom fi nevoiţi să lansăm rachete numai de acolo unde nu este nici flota noastră de suprafaţă, nici aviaţia, unde acţionează împotriva submarinelor noastre nu doar flota lor, dar şi aviaţia de coastă.

— Asta e tot?

— Nu. Peste două luni, americanii vor primi în dotarea cu armament un bombardier nuclear supersonic, „Vigilante”. El va putea transporta cele mai puternice încărcături termonucleare. Are raza de acţiune de 1 000 de kilometri. Ei pot lansa atacuri strategice de pe portavioane. Noi nu avem asemenea vase.

— Şi?

— Şi să nu uităm de flotele Marii Britanii, Italiei, Germaniei, Japoniei. Poate că şi Franţa va da un ajutor.

6

Încă o întâlnire cu comandantul Trupelor de Rachete şi Artilerie ale Armatei Terestre, mareşalul-şef de artilerie Varenţov, pentru stabilirea unor ultime detalii.

Varenţov: numai America să o ciuruiţi, cu Europa nu vor fi probleme.

Mareşalul Uniunii Sovietice oftă adânc:

— Serghei Sergheevici, nu am voie să-ţi povestesc, dar să ştii: America nu am cu ce să o ciuruiesc.

— Cum nu ai cu ce?

— Uite-aşa. Repet: nu am voie să îţi vorbesc despre asta, dar secretizarea asta a noastră o să ne dea o lecţie tristă cândva. Ne amăgim cu o putere care nu există. Tu plănuieşti ca, în caz de război, să cureţi drumul spre Ocean cu atacuri nucleare pentru tancurile armatei. Asta se poate întru totul. Dar nu îţi strică să ai în vedere că pentru aceste atacuri ne-o vom lua pe cocoaşă de la americani. Iar noi n-avem cu ce să le răspundem. Să te văd cum ieşi din asta.

— Dar cosmosul, sateliţii, zborul în jurul Lunii?

— Toate rachetele strategice pe care le face industria s-au transformat dintr-odată într-o scamatorie: au lansat o rachetă – au trimis şi un satelit, au lansat alta – încă unul. Pentru misiunea de război împotriva Americii n-avem nici pe dracu'. Aşa stau lucrurile.

— Dar aviaţia strategică? Dar submarinele nucleare?

Mareşalul Moskalenko nu mai răspunse nimic. Doar îl bătu pe Varenţov pe umăr, oftă şi îşi întoarse privirea.

7

Şeful GRU, generalul de armată Serov, a strâns cu grijă ziarul *Pravda* şi l-a băgat în coşul de gunoi. Era ziarul cu declaraţia lui Hruşciov despre cum ies rachetele la noi, precum cârnaţii pe bandă.

— Ce vom face? Aceasta e o întrebare adresată comandantului Trupelor de Rachete şi Artilerie ale Armatei Terestre, mareşalul-şef de artilerie Varenţov.

E o întrebare care poate să rămână fără răspuns.

Munca oricărui comandant se rezumă la culegerea tuturor datelor despre inamic şi trupele lui, evaluarea situaţiei, luarea deciziilor, emiterea ordinelor de luptă, ţinerea sub control a executării acestora.

Varenţov şi Serov au evaluat situaţia. Dar mai departe? Unde e decizia?

Situaţia e clară. Hruşciov a stabilit sarcina de a lansa un om în cosmos în decembrie 1960. Acuşi e octombrie. Zborul omului în cosmos va fi o dovadă că puterea Uniunii Sovietice în privinţa rachetelor este de netăgăduit. Imediat ce omul va zbura, Hruşciov va începe să sperie Europa şi

America cu rachetele, să ceară soluţionarea problemei Berlinului. Pentru nimicirea Europei sunt rachete, dar pentru nimicirea Americii nu. În timpul discuţiei se va ridica tonul… şi totul se poate termina foarte trist pentru toţi. Să blufezi când nu ai un atu în mână înseamnă să te sinucizi. Pentru că acesta nu e un joc de *durac*[2]. Lucrurile pot evolua către un al treilea război mondial.

— Şi dacă îi avertizăm pe americani că Hruşciov blufează, că noi nu avem în unităţile militare asemenea rachete care să ajungă până în America?

— Şi cum îi avertizezi? Te duci şi le spui: „nu-l credeţi pe Hruşciov”? Şi de ce ar trebui să te creadă pe tine, şi nu pe el?

— Avem o singură soluţie: să le oferim americanilor informaţii pe care ei să le poată verifica şi să se convingă că nu minţim.

— Şi cum le transmiţi aceste informaţii? Cum le transmiţi în aşa fel încât ei să le creadă?

— Iarăşi, o singură soluţie: un ofiţer de-al nostru va permite să fie recrutat de serviciile secrete americane şi le va transmite secrete, iar ei vor verifica.

— Şi care ofiţer se încumetă la aşa ceva?

— Trebuie căutat unul.

Momentul-cheie

Gradul incredibil de secretizare care cuprindea în Uniunea Sovietică efectiv toate sferele vieţii, alături de un la fel de incredibil grad de mascaradă creau efectul unei oglinzi de trei ori distorsionate. Înşişi conducătorii aveau o imagine greşită despre starea reală a lucrurilor. În acei ani, şi poporul sovietic, şi întreaga lume vedeau în URSS un stat puternic, în stare să lanseze primul satelit artificial al Pământului din lume, să înfigă

pe Lună un steguleţ cu stema ţării, să realizeze primul zbor complet în jurul Lunii şi să îi fotografieze faţa ascunsă, nevăzută. Puterea cosmică a Uniunii Sovietice înfricoşa şi fermeca în acelaşi timp.

Astăzi, cea mai înaltă conducere a Forţelor Armate ale Uniunii Sovietice este nevoită să recunoască faptul că în ianuarie 1961 dispunea de *o singură* rachetă capabilă să ajungă în America. Aceasta, 8K74, era produsă de Koroliov pe unitatea „Angara" – poligonul Pleseţk, platforma 151-1 (*Krasnaia Zvezda*, 16 aprilie 2001). Dar această singură rachetă nu a fost folosită niciodată într-o misiune de luptă.

Gradul de siguranţă, securitate şi pregătire de luptă al produsului 8K74 în îndeplinirea misiunilor strategice în cazul unui război nuclear mondial era considerat nesatisfăcător. Tocmai de aceea cercetările şi testele pentru produsul lui Ianghel 8K64 se desfăşurau cu o asemenea repeziciune. Tocmai de aceea, Ianghel, împotriva tuturor regulilor şi interdicţiilor, a ordonat să se facă reparaţia circuitelor electrice ale rachetei fără să scoată oxidantul şi combustibilul.

1. „Cu sentiment, cu înţeles, cu dicţie" – citat din comedia *Prea multă minte strică*, scrisă de Aleksandr Griboedov. În original, această enumeraţie indică felul în care trebuie citit un text. Aici, citatul a fost preluat pentru a indica ceva bine făcut (n. tr.).
2. Joc de cărţi popular în URSS (n. tr.).

Capitolul 8

1

Alături de cabinetul şefului GRU se află o mare sală de lucru. E cu atât mai bună cu cât acolo sunt mese întinse, pe care pot fi desfăşurate hărţi de orice dimensiune. Astăzi, mesele erau acoperite cu dosarele personale ale ofiţerilor GRU. Sarcina generalului de armată Serov este de aşa natură încât nu poate fi lăsată nici în seama locţiitorilor, nici a adjuncţilor, nici a adjutanţilor.

Toată noaptea, toată ziua şi din nou toată noaptea, întărindu-se cu porţii de cafea, generalul a ales dosare, punând la început deoparte douăzeci, a selectat dintre ele cinci şi, în sfârşit, a rămas doar unul.

Prin urmare, există un candidat. Colonelul GRU Penkovski Oleg Vladimirovici. Artilerist activ. A terminat Institutul Militar. La 20 de ani, a fost în primul război, groaznicul război cu Finlanda. Imediat după el, războiul cu Germania. La 25 de ani, comandantul Regimentului 51 Artilerie antitanc. Pe scurt, un condamnat la moarte. Artileria antitanc e formată din acei băieţi cu tunuri care sunt trimişi în bătaia săgeţii, în faţa liniei de tancuri ce trebuie spartă. Penkovski a supravieţuit. Pieptul său e plin de ordine: Aleksandr Nevski, de două ori Drapelul Roşu, Războiul pentru Apărarea Patriei, rangul I, Steaua Roşie. După război, două academii militare. Printre care cea Militară şi Diplomatică, cea cu desăvârşire secretă, locul în care se formează cadrele GRU. La 31 de ani, era colonel. A lucrat în străinătate, într-o funcţie de mare răspundere: rezident al GRU în Turcia. Aceasta e o funcţie de

general. Acoperirea oficială: ataşat militar. Şi aceasta e o funcţie de general. Penkovski a ocupat în acelaşi timp două funcţii de general, a lucrat pentru doi generali, dar a rămas colonel. S-a împotmolit în funcţia de colonel timp de zece ani. În război ar fi fost general, dar pe timp de pace generalii nu prea au trecere: nu se supun conducerii, îşi apără opiniile cu prea mare dârzenie. Aceştia îşi pun în valoare toate calităţile numai în timpul războiului. Numai într-acolo tind. Într-acolo le e drumul.

2

Misiunea e de o complexitate extraordinară: să găseşti un om care să poată avertiza America… Şi nu numai! Nu numai America! Să avertizeze toată planeta de primejdia care o paşte. Primejdia nu consta în faptul că Hruşciov avea multe rachete, ci se rezuma dintr-odată la faptul că Hruşciov nu avea în acel moment nici o rachetă în stare să distrugă America. Din această cauză, dezordonatul Hruşciov s-a decis să intre în joc cu muşchii umflaţi cu aer. S-a decis să blufeze. Iar asta e o ameninţare pentru toţi. Este o ameninţare pentru viaţa planetei.

Aşa că oare cât de greu i-a fost şefului GRU, generalul de armată Serov, să găsească un om care să renunţe la viaţa sa demnă de dispreţ pentru salvarea planetei?

Mă încumet să adaug: i-a fost greu.

Durerea împărtăşită se suportă mai uşor. E uşor să mergi la moarte când toţi ceilalţi îţi cunosc fapta plină de un curaj sinucigaş. Însă şeful GRU, generalul de armată Serov, trebuia să găsească un asemenea om care să se decidă la o faptă plină de curaj sinucigaş despre care nimeni, niciodată nu trebuie să ştie.

Dintre cei care vor să-şi imortalizeze numele sunt destui, slavă Domnului. Dar iată că nu toţi sunt gata să îşi dea viaţa înfăptuind un act vitejesc, despre care nimeni nu trebuie să ştie. Mai mult, nu e vorba numai despre ameninţarea cu moartea. În caz de eşec, omul care va salva planeta de la pieire va fi declarat trădător, iar numele lui va fi defăimat pentru totdeauna.

De aceea au hotărât astfel: şeful Serviciului GRU, generalul de armată Serov Ivan Aleksandrovici, va căuta omul potrivit, iar comandandul Trupelor de Rachete şi Artilerie ale Armatei Terestre, mareşalul-şef de artilerie Varenţov Serghei Sergheevici, va căuta şi el. Apoi ei se vor întâlni şi fiecare îşi va prezenta candidatul, iar împreună îl vor alege pe cel mai bun.

Serov l-a ales pe al său, iar Varenţov pe al său.

Şi iată că s-au întâlnit. Fiecare ţine în mână câte un dosar personal.

Serov a explicat că cel mai bun pentru această treabă va fi Penkovski Oleg Vladimirovici: a luptat pe front, a respins atacurile „Panterelor" şi „Tigrilor", a rezistat, după război a ajuns la serviciul de informaţii al armatei, aici s-a remarcat, a lucrat în străinătate, în Turcia, ţară cu o situaţie de agentură foarte grea, era colonel, dar se descurca, în acelaşi timp, cu două funcţii de general, ca persoană era viteaz, principial, nu făcea exces de alcool, era un familist exemplar. Cel mai important e că acesta e un soldat care va merge la luptă şi la moarte fără să stea pe gânduri, dacă asta cere datoria militară. Tu pe cine ai?

Mareşalul-şef de artilerie a deschis dosarul său:

Candidatul meu nu e mai rău decât al tău, îl cunosc personal din timpul războiului, e tot colonel, tot din artileria antitanc şi tot aşa îl cheamă: Penkovski Oleg Vladimirovici.

3

În 1960, o comisie specială a analizat dosarele personale a trei mii cinci sute de piloţi de pe avioanele de vânătoare ale VVS, PVO şi VMF. Dintre aceştia, au selectat 37 de candidaţi. Cu fiecare s-a lucrat în mod serios. Prima discuţie începea cu întrebarea:

— Aţi vrea să zburaţi pe aparate noi de zbor?

— De care?

— Noi.

— Dar care sunt altitudinile şi vitezele?

— Altitudinile sunt mai mari. Şi vitezele la fel.

Cărui pilot de avion de vânătoare nu-i place zborul rapid?

După cel de-al doilea filtru, au mai rămas 12 oameni. Echipa aceasta a primit numele de „Grupa VVS nr. 1”.

Din această grupă au ales şase. Dintre ei, o primă grupă de trei: Gagarin, Neliubov, Titov.

Dintre cei trei, au selectat unul.

Şeful GRU, generalul de armată Serov, a făcut căutări aproximativ în acelaşi an. La început, dosarele erau multe, apoi tot mai puţine, până când a rămas unul singur. Iar discuţia cu colonelul Penkovski a început aproximativ cu aceeaşi întrebare:

— Aţi vrea să luaţi parte la o operaţiune de investigare deosebit de importantă, neînchipuit de complexă şi mortal de riscantă?

— Da.

— Sunteţi pregătit?

— Pregătit.

— Am nevoie de un voluntar. Vă dau dreptul, colonele, să renunţaţi în orice moment la îndeplinirea acestei misiuni. Miezul chestiunii. În cel mai scurt timp, în Uniunea Sovietică va fi lansată o navă cosmică cu un om la bord. Aceasta poate însemna începutul sfârşitului. Sfârşitul

omenirii. Sistemul economic al Uniunii Sovietice nu va rezista concurenţei cu economia Vestului. Mai devreme sau mai târziu, şi cred că mai devreme, Uniunea Sovietică se va destrăma. Conducătorii noştri au o singură speranţă: să îşi comercializeze resursele.

— Dar să îţi comercializezi resursele înseamnă să îţi vinzi patria!

— Corect. După cum văd, colonele, nu aţi uitat sfaturile tovarăşului Stalin. Aşa spunea şi Stalin: să îţi comercializezi resursele înseamnă să îţi vinzi ţara. Dar Hruşciov a uitat de aceste sfaturi. Sau, mai curând, nu a împărtăşit niciodată acest punct de vedere. Hruşciov a decis să îşi vândă resursele, adică patria. În Uniunea Sovietică a început construcţia celei mai mari conducte din lume, pentru a pompa petrolul nostru. Am să spun mai mult: Hruşciov are de gând să vândă petrolul rusesc pe dolari americani.

— Asta nu se poate! Nu poate fi adevărat!

— Din păcate, colonele, este adevărat.

— Dar de ce pe dolari? Să-şi aducă mărfurile la noi, o să le punem impozit la graniţă şi lasă-i să vândă ce au ei mai bun. Să câştige ruble şi pe ele să cumpere petrolul nostru.

— Corect, însă lui Hruşciov îi este mai uşor să vândă pe bani americani de nimic. Problema constă în faptul că, oricâţi ar câştiga, sistemul nostru este astfel construit încât oamenii fug de la noi în Vest, dar din Vest spre noi nu fug. Gaura principală prin care fug e Berlinul de Vest. Iar dacă e să privim mai în ansamblu, Germania de Vest. Acum, primul om va zbura în cosmos, iar Hruşciov va începe o ofensivă diplomatică şi politică pentru a soluţiona problema Berlinului şi, în general, problema Germaniei. O ofensivă diplomatică şi politică poate să conducă la un război. Pe scurt, la cel de-al treilea război mondial. Cel mai groaznic e faptul că Hruşciov blufează.

— Şi dacă îi avertizăm pe americani?

— Chiar despre asta e vorba. Dacă veţi reuşi, colonele, atunci vă garantez vipuşca de general.

— Un joc dublu?

— Da, colonele.

— Cu toate riscurile asumate?

— Exact.

Penkovski a răspuns precum căpitanul Mentiukov, care, cu ceva timp în urmă, fără un costum presurizat, a plecat să dea lovitura de berbec în stratosferă:

— În caz de ceva, să nu uitaţi de soţia şi fiica mea.

— Vom face totul. Eu risc împreună cu dumneavostră, colonele. Dacă şi cu mine se va întâmpla ceva, atunci gloriosul nostru sistem, numit Serviciul General de Informaţii, nu va uita nici de dumneavostră, nici de mine.

4

Serov şi Penkovski şi-au dat seama împreună de care diplomat aveau nevoie. Fără îndoială că era agent de informaţii. Din ce ţară? Să spunem aşa: dintr-una dintre ţările din Vest, membre NATO. Acesta trebuia să predea un material a cărui însemnătate să risipească imediat, în mod definitiv şi irevocabil, toate îndoielile. Trebuia dezvăluit un asemenea secret cu care nu e de glumit.

Pe 7 noiembrie 1960, la două săptămâni după moartea comandantului Trupelor Balistice Strategice, mareşalul-şef Nedelin, şi a grupei de rachetişti, Penkovski l-a întâlnit pe acest diplomat la recepţia organizată în cinstea celei de-a 43-a aniversări a Marelui Octombrie al revoluţiei socialiste.

Când au rămas singuri, i-a strecurat un pachet cu un teanc îndesat de documente:

— Predaţi-le guvernului SUA.

5

Diplomatul din Vest a riscat, dar nu prea mult. Ştiţi, imunitatea diplomatică. Convenţia de la Viena din 1815. Diplomatul nu poate fi arestat. Nu poate fi cercetat. Iar dacă este arestat dintr-o neînţelegere, atunci trebuie eliberat numaidecât. Iar dacă nu vă place comportamentul lui, expulzaţi-l. Dar să îl reţineţi şi, cu atât mai mult, să îl cercetaţi să nu vă încumetaţi.

Pe aceasta s-a întemeiat calculul lui Serov şi al lui Penkovski: predai într-o clipă şi pleci, fără cuvinte de prisos. Peste vreo două săptămâni, te întâlneşti cu el şi te interesezi: ei, ce-ai făcut cu cadouaşul?

Poţi nici să nu pui o asemenea întrebare. Primind un *asemenea* pachet şi trimiţându-l instanţelor, orice diplomat va primi numaidecât ordinul să-l găsească pe cel care a transmis o informaţie atât de importantă şi să stabilească un contact. Şi să-i ceară celui care a făcut predarea să părăsească într-un fel graniţele Uniunii Sovietice pentru o discuţie serioasă pe un teritoriu sigur.

Dacă diplomatul a riscat în vreun fel, atunci a făcut-o numai pentru un moment, până ce a ajuns între pereţii ambasadei natale. Ambasada este o bucăţică dintr-o altă ţară aflată la Moscova. Ambasada este inviolabilă. Un atac asupra ambasadei înseamnă un atac asupra ţării înseşi. Cu tot ce rezultă de aici.

Imediat ce documentul ajunge la ambasadă, mai rămâne de împachetat în bagajul diplomatic. Să nu credeţi că documentele cu o importanţă deosebită sunt trimise în pliculeţe. Absolut deloc. Ele rămân în arhivele agenţiei de informaţii, care acţionează sub acoperirea ambasadei. Aceste

arhive sunt speciale. Se află în buncăre de beton. În caz de pericol, trebuie ruptă siguranţa şi tot ce se află în interior va arde într-un jet de oxigen, fără să rămână nici măcar cenuşa.

Pentru a trimite documentele importante la agenţiile de informaţii, acestea sunt fotografiate pe un film special, cu o reţetă specială de developare. Dacă cineva străin încearcă să-l developeze, imaginea se pierde. Filmele nedevelopate sunt puse într-un ambalaj special cu acid. Ambalajul nu e deloc mare, el încape în servietă, iar servieta este încredinţată curierului diplomatic.

Curierii diplomatici şi bagajul lor sunt de asemenea inviolabili. Atacul asupra curierului diplomatic echivalează cu un atac asupra ambasadorului, adică asupra ţării pe care o reprezintă. Printre altele, curierii diplomatici sunt înarmaţi. Ei pot opune rezistenţă în faţa atacatorului. E dreptul şi privilegiul lor. În afară de asta, dacă ceea ce transportă este ameninţat, curierul trebuie numai să apese pe un buton şi acidul din interiorul ambalajului va distruge filmul. Dar în tot acest timp, documentele originale se vor afla în seifurile ambasadei. Dacă apar îndoieli în ceea ce priveşte autenticitatea documentelor primite, atunci cel mai simplu e să trimiţi la ambasadă experţi, iar aceştia vor confirma pe loc îndoielile sau le vor risipi.

Astfel, diplomatul care a primit pachetul trebuie numai să ajungă până la ambasadă…

Şi să predea documentele.

Iar apoi să se descurce conducerea.

Însă el nu a dus pachetul primit la ambasadă. L-a dus acasă. În ziua următoare a purtat pachetul cu sine. Apoi încă o săptămână şi încă una.

După două săptămâni, Penkovski îl întreabă: ei, ce-ai făcut cu cadouaşul? Şi răspunsul diplomatului prudent: ştiţi, eu nu sunt spion. Luaţi-vă hârtiile.

6

Puteau să o păţească cu toată afacerea asta.

Diplomatul şi-ar fi putut uita servieta cu documente într-un taxi. Sau în parc, pe o bancă. Însă poporul nostru este vigilent. Ar fi dus pliculeţul unde trebuie. Iar aceasta ar fi însemnat condamnarea la moarte a conspiratorilor: şi a lui Serov, şi a lui Penkovski. Ar fi fost descoperit şi mareşalul-şef de artilerie Varenţov. Documentele erau de un asemenea calibru, încât puteai să îi numeri pe degetele de la o mână pe cei care aveau acces la ele. I-ar fi găsit pe toţi. Imediat.

— Ce vom face, tovarăşe colonel?

— Ne vom strădui, tovarăşe general de armată.

7

Moartea comandantului Trupelor Balistice Strategice, mareşalul-şef de artilerie Nedelin, pe 24 octombrie 1960, le-a încurcat multora jocurile. Printre aceştia, şi rachetiştilor. Lansarea omului în cosmos a fost mutată din decembrie în ianuarie, apoi în februarie, iar apoi în martie.

Momentul-cheie

Conducătorii Forţelor Armate ale Uniunii Sovietice nu au ascuns niciodată faptul că Oleg Penkovski, colonelul de la Serviciul General de Informaţii, nu a acţionat din proprie iniţiativă, ci din ordinul conducerii sale. *Voenno-istoriceskii jurnal,* organ al Ministerului Apărării al Federaţiei Ruse informează (nr. 8, 1992, p. 69): „Penkovski a primit însărcinarea, sub pretext că este un angajat al Comitetului de Stat pentru Ştiinţă şi Tehnică, de

a câştiga încrederea agenturii americane sau britanice din Moscova".

Ziarul *Krasnaia Zvezda*, organ central al Ministerului Apărării al Federaţiei Ruse, precizează pe 29 ianuarie 1997 cine anume i-a încredinţat lui Penkovski o asemenea misiune: şeful Serviciului General de Informaţii al Marelui Stat-Major, Erou al Uniunii Sovietice, generalul de armată Serov Ivan Aleksandrovici: „Întrucât chiar el l-a plantat pe Penkovski la Comitetul de Stat pentru Ştiinţă şi Tehnică, cu o însărcinare mai mult decât ciudată, aceea de a câştiga, sub pretext că este un angajat al Afacerilor Externe, încrederea agenturii americane sau britanice din Moscova".

Capitolul 9

1

Pe 20 noiembrie 1961, John Fitzgerald Kennedy a depus jurământul şi a primit funcţia de preşedinte al SUA. În discursul de învestire, noul preşedinte s-a adresat Uniunii Sovietice: „Haideţi să explorăm spaţiul împreună…”.

În această vreme, Uniunea Sovietică lansase deja primul satelit artificial al Pământului, pusese prima pe Lună un steguleţ cu stema ei, făcuse pentru prima oară zborul complet în jurul Lunii şi adusese pe Pământ fotografii cu latura ei opusă, nevăzută. Uniunea Sovietică pregătea prima lansare a unui om în spaţiul cosmic. Aceste cuvinte ale noului preşedinte i-au fost raportate imediat lui Hruşciov. Acesta a rânjit în colţul gurii. Se înţelege, apelul a rămas fără răspuns.

2

Pe 23 martie 1961, cosmonautul Valentin Bondarenko a murit în timpul antrenamentului. Băiatul avea numai 23 de ani. Se înţelege că presa nu a comunicat nimic despre asta. Între timp, a fost fixat un termen-limită pentru primul zbor al omului în cosmos: aprilie 1961.

3

Pe Iuri Alekseevici l-au îmbrăcat într-un costum ca de scafandru. Casca e albă, costumul portocaliu, iar ghetele negre. O frumuseţe, nu altceva.

Însă o operă de artă, după ce este terminată, trebuie privită întotdeauna şi din alt unghi. Poate că în ultimul moment observi vreo scăpare.

L-au examinat: frumosule! Ei, asta-i tot. Eşti gata? Zboară!

— Stai! strigă constructorul principal Koroliov. Stai!

— Ce nu-i bine, Serghei Palîci?

— Nu putem trimite în cosmos un om îmbrăcat aşa!

— De ce nu?

— Uitaţi-vă şi voi la el! Cu cine seamănă?

— Cum cu cine? Cu primul cosmonaut al planetei!

— Ei, nu mai spune! Nici n-a trecut un an de când vitejii noştri soldaţi de la artileria antiaeriană au doborât cu prima rachetă avionul american de recunoaştere U-2. Pilotul-spion Powers a fost prins, judecat şi închis. Iar acum, primul nostru cosmonaut din lume, în costumul lui portocaliu, nu se deosebeşte de pilotul-spion american. O să aterizeze cu paraşuta, iar ţăranii beţi, în extazul lor patriotic, or să-l ridice în furci.

— Of! Chiar aşa! Trebuie să-i punem repede o stea roşie pe cască.

— Şi cum i-o pui?

— I-o punem noi!

— Pictorul! Să vină pictorul aici!

Dar unde găsiţi dumneavoastră pe cosmodrom înainte de zborul unui om în cosmos, chiar înaintea primului zbor din lume, exact înainte de start, când totul e deja gata, un pictor? Acolo nu-i loc pentru pictori!

Dar ai noştri se descurcă. Când vor.

Imediat, au adus aproape de păr un pictor: uită-te la el, secătura, se încălzea în atelier.

Serghei Palîci măsură pictorul cu privirea: e cam jigărit. În fine, fie ce-o fi.

— Unde-s vopselurile?

— Iată-le!

— Pensulele?

— La mine.

— Bun, hai, pictează-i chiar acum o stea direct pe cască! Şi repede, pentru că omul trebuie să zboare spre stele.

— Nu.

— Ce „nu”?

— Nu desenez.

— Îţi dau eu ţie „nu”! Ai s-o vezi pe mama lui Kuzka! De ce nu vrei?

— Omul ăsta zboară în cosmos pentru prima dată! Sute şi mii de ani după, pe toate continentele i se va admira fotografia. Iar pe costumul său de scafandru – o stea strâmbă! Un pictor nu poate desena uite-aşa, o stea, direct pe casca aflată deja pe cap, fără un şablon şi cu precizie. Nu poate!

— Da. Aşa e.

— Dar dacă scriem CCCP?

— Scrie!

4

Dacă vrei să te înscrii la cosmonauţi, e bine să nu suferi de claustrofobie.

Locotenentul-major Gagarin este înfăşat în scaunul de catapultare, de parcă ar fi mumia uscată a unui faraon. L-au închis ca într-o temniţă, într-o sferă indestructibilă, l-au ferecat – n-are cum să iasă. În această poziţie trebuie să aştepţi până când se va termina pregătirea pentru lansare. Dacă va bubui, atunci va distruge totul. Şi chiar există mari şanse să bubuie. N-a trecut nici măcar jumătate de an de la acel moment în care, chiar aici, alături, pe platforma 41, pe 24 octombrie 1960, cu 13 minute

până la primul start, a ars cea mai nouă rachetă balistică intercontinentală, Produsul 8K64.

Are la ce se gândi locotenentul-major. Constructorul principal Koroliov a mai lansat spre cosmos şapte asemenea sfere, dar fără oameni la bord.

Prima navă a efectuat programul de zbor şi urma să se întoarcă pe pământ, dar s-a dus în sus, pe o orbită mult mai înaltă. Dacă asta se va întâmpla şi astăzi, atunci moartea în pustiul îngheţat va fi lungă şi chinuitoare. Pentru această situaţie, Gagarin are un pistol Makarov.

Cea de-a doua navă, cu doi câini la bord în loc de oameni, a explodat în zbor. În secunda 41. E cea mai bună variantă. Moartea într-o clipă, fără chinuri.

Cea de-a treia a zburat în cosmos şi s-a întors cu succes. Pasageri: doi câini, Belka şi Strelka.

Cea de-a patra, cu doi câini, a explodat în secunda 115.

A cincea aproape că a ajuns în cosmos, dar nu a intrat pe orbită. A aterizat într-o cu totul altă parte decât trebuia. Sistemul de catapultare nu s-a activat. Câinii au avut de îndurat nişte condiţii îngrozitoare şi o aterizare dură. Dar ca prin minune au rămas în viaţă. Omul nu ar fi putut supravieţui unor asemenea condiţii şi unei asemenea aterizări.

A şasea, cu un manechin pe nume Ivan Ivanovici şi câinele Cernuşka, a zburat fără probleme. Ivan Ivanovici a fost catapultat la înălţimea stabilită. Paraşuta s-a agăţat de un copac, speriind trei sate vecine: iarăşi au doborât un spion american, atârnă de copac, nu mişcă! Dar constructorilor le-a fost clar că, dacă Ivanovici ar fi fost viu, şi nu umplut cu rumeguş, atunci ar fi putut face manevre în aer, n-ar fi atârnat în copac şi totul ar fi fost minunat.

Şi cea de-a şaptea navă, cu acelaşi Ivan şi câinele Zvezdocika, s-a întors cu succes din cosmos.

Iar în cea de-a opta, în locul câinelui, trebuie să zboare locotenentul-major Gagarin. O muncă de câine în cel mai adevărat sens.

Ştiind că variantele pot fi dintre cele mai diferite, au pregătit imediat trei declaraţii diferite:

Prima: triumf. Ura, omul a păşit în cosmos!

A doua: apelul guvernului sovietic adresat guvernelor tuturor ţărilor cu cererea de ajutor şi sprijin în căutarea şi salvarea primului cosmonaut din lume.

A treia: de doliu. În timpul experimentării primului zbor în cosmos… cetăţeanul Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste locotenentul-major Gagarin Iuri Alekseevici… Glorioasa amintire îi va fi păstrată pentru totdeauna în inimile noastre.

Şi lui Gagarin însuşi, cu două zile înainte de start… Asta ca să nu fie în ultimul moment: scrie-i, frate, o scrisoare soţiei tale, Valentina… Dacă vei pieri, acestea vor fi ultimele rânduri de la tine pentru ea. Şi mamei să-i scrii.

Nu sunt uitate nici dublurile. În acelaşi timp cu Gagarin, în exact acelaşi costum portocaliu, l-au îmbrăcat şi pe Gherman Titov. Şi lui i-au scris în grabă pe cască „CCCP”. L-au adus în locul de start cu acelaşi autobuz. Va sta în buncăr până la decolarea rachetei. Dacă în ultima clipă se întâmplă ceva cu Gagarin, Titov este numaidecât gata de zbor. De aceea, cu două zile înainte de start, i-a fost oferită şi lui posibilitatea de a le scrie soţiei şi mamei câteva rânduri de despărţire.

Pe cea de-a doua dublură, Grigori Neliubov, nu au mai îmbrăcat-o în costum. Însă era şi el acolo. Dacă se întâmplă ceva cu Gagarin şi cu Titov, atunci startul va fi amânat cu şase ore. Iar primul în cosmos va zbura Neliubov. De aceea, şi el şi-a luat prin corespondenţă din timp rămas-bun de la rude şi apropiaţi. Toate cele trei plicuri au fost sigilate şi închise în seiful generalului-colonel

de aviaţie Kamanin, adjunct al comandantului VVS pe cosmonautică.

Iată că Gagarin este închis în capsula spaţială. Pregătirile pentru start continuă.

Ceasul ticăie. Locotenentul-major Gagarin aşteaptă. Ticăie şi el. Din când în când, vorbeşte cu el constructorul principal Koroliov Serghei Pavlovici.

— „Cedrule", aici „Răsărit unu". Cum te simţi?

— „Răsăritule", aici „Cedrul". Mă simt bine.

Din nou, linişte şi tăcere. Dar poate să şi bubuie. În orice moment. Sfera cea grea se poate izbi de pământ de la o înălţime imensă, în vâlvătaia combustibilului rachetei.

Alungându-şi emoţiile obişnuite, locotenentul-major îngână un cântec la modă:

Lăcrămioară, lăcrămioară,
Luminos salut de mai,
Lăcrămioară, lăcrămioară –
Alb buchet, vai.

Apoi trece la varianta populară:

În stufăriş să intrăm,
Pe tot să îl adunăm,
La dracu' pe lăcrămioară să o dăm…

Fiecare respiraţie a cosmonautului este înregistrată. Este un material de nepreţuit, care va fi prelucrat apoi de toate institutele de ştiinţă. Iar planeta Pământ îi va povesti despre asta fiilor ei:

— „Cedrule", aici „Răsărit unu". Vă aud bine.

Ah, da. Înregistrarea merge.

— „Răsăritule", aici „Cedrul". Recepţionat.

Şi din nou aşteptarea plictisitoare şi istovitoare a posibilei catastrofe: cu 13 minute

înainte de start sau în secunda 41. Şansa de reuşită a proiectului, determinată experimental, e ceva mai mică de 43%.

A urmat apoi celebrul *Poehali*…[1] rostit de Gagarin.

Iar cântecul popular *În stufăriş să intrăm* va fi interpretat de cosmonauţii sovietici înaintea fiecărui start.

5

La telefon, Hruşciov către ministrul Apărării, mareşalul Uniunii Sovietice Malinovski:

— Rodion Iaklici, mă auzi?

— Vă aud, Nikit Sergheici, să trăiţi!

— Rodion Iaklici, zboară băiatul!

— Zboară, Nikit Sergheici!

— Dar de ce e locotenent-major?

— Dar ce să fie?

— Ia gândeşte-te! Primul în cosmos!

— Ei, atunci îl fac căpitan!

— Căpitan pe dracu'!

— Bine. Atunci să fie maior. Acum semnez ordinul.

— Necioplit mai eşti, Rodion Iaklici.

Iar Levitan[2] în emisiune:

— Aici Moscova. Aici Moscova. Toate staţiile radio din Uniunea Sovietică sunt pe emisie. Ora Moscovei, 10 şi 2 minute. Transmitem ştirea despre primul zbor din lume al omului în spaţiul cosmic. Pe 12 aprilie 1961, Uniunea Sovietică a lansat pe orbită, pentru prima dată în lume, nava-satelit „Vostok", cu un om la bord. Pilotul-cosmonaut al navei-satelit este cetăţean al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, pilotul maior Gagarin Iuri Alekseevici…

Iar pe orbită, la ora 10 şi 18 minute, căpitanul V.I. Horoşîlov, mesaj necodat:

— „Cedrul”, aici „Primăvara”. Tovarăşe maior, cum vă simţiţi?

Nici un răspuns. Legătura cu nava cosmică s-a întrerupt aici.

6

Constructorul principal al sistemului de rachetă cosmică, Koroliov Serghei Pavlovici, stă la masă cu capul plecat. Devastarea e deplină şi absolută. Nava trebuia să intre pe orbită la altitudinea de 230 de kilometri, a ajuns la 327. Nu e o catastrofă. Nu e nici măcar pe-aproape. E clar că nu va ateriza în punctul calculat. Nu-i de speriat. O să-l găsim. Numai de-ar fi purtat spre pământ, şi nu în direcţia opusă, în momentul încetinirii. Numai nu în cea opusă. Şi apoi să aterizeze. Numai de-ar ateriza.

Un ocean de nelinişti în spate. Şi un ocean în faţă.

7

Deodată, sfera a început să se rotească în toate direcţiile. Maiorul se învârte ca într-o maşină americană de spălat de la expoziţia din Sokolniki. Mâinile şi picioarele au o greutate nu de plumb, ci de uraniu, lumina i s-a stins în ochi, capul aproape că are o tonă, exact ca o ghiulea de piatră de la Tunul Ţarului. Parcă stă să cadă în orice moment.

Deodată, s-a făcut mai uşor. Deodată, un şuierat şi o văpaie bordo după storurile luminatorului. Storul e coborât, dar licărirea bordo răzbate oricum pe la margini. Sfera zboară ca o steluţă care se rupe de pe cer. Probabil că de departe se vede frumos. Încărcătura a aruncat în aer trapa, sistemul de catapultare s-a activat,

maiorul a zburat din nava cosmică exact ca pluta de la sticla de şampanie. Cupola, portocalie ca şi el, s-a desfăcut cu foşnet deasupra lui, maiorul s-a lovit de pământ şi, trăgând aer în piept, a fost cuprins de un fior.

Planeta şi-a deschis braţele.

1. „Am plecat” (n. tr.).
2. Iuri Borisovici Levitan, cel mai cunoscut crainic de radio şi televiziune din Uniunea Sovietică (n. tr.).

Capitolul 10

1

La telefon, Hruşciov către constructorul principal Koroliov:

— Bine! Foarte bine! Ei, când îl trimitem pe următorul?

— În august.

— Cu ce program?

— Poate să facă o singură rotaţie în jurul Pământului, ca astăzi. Atunci va ateriza pe teritoriul Uniunii Sovietice, aproximativ în acelaşi loc de unde a plecat. Sau poate fi un zbor de 24 de ore. Atunci, după 17 rotaţii, va apărea în acelaşi loc, ca şi după una singură.

— Lasă 24 de ore! Cu 17 rotaţii!

2

Diplomatul britanic nu putu să-şi reţină admiraţia:

— Unde aţi găsit un astfel de băiat? Cu o biografie atât de proletară, cu un nume de familie atât de aristocratic şi princiar, cu un zâmbet atât de hollywoodian?

În loc de răspuns, preşedintele Comitetului de Stat pentru Ştiinţă şi Tehnică al Consiliului de Miniştri al URSS, cetăţeanul Penkovski, i-a strecurat un pachet îndesat:

— Predaţi-l guvernului Majestăţii Sale.

În pachet, pe lângă teancul de documente, era şi un bilet: „Întâlnire la Londra. 20 aprilie. 18:00. De la intrarea în staţia de metrou «Lancaster Gate»

voi merge în sensul acelor de ceasornic în jurul hotelului «Lancaster». Cel care se va întâlni cu mine să meargă în direcţia opusă. Semnalmentele lui: pălărie verde, ochelari, în mâna stângă o umbrelă. Semn distinctiv: un inel cu piatră albastră pe mâna dreaptă. Să vină după mine. Întâlnire de rezervă, în aceleaşi condiţii, a doua zi. Aleks".

3

Peste doi ani şi jumătate, pe 20 septembrie 1963, ţinând un discurs la şedinţa Adunării Generale a ONU, preşedintele SUA, John Kennedy, a declarat din nou: „De ce trebuie ca primul zbor al omului pe Lună să fie un rezultat al concurenţei interguvernamentale? De ce trebuie ca Statele Unite şi Uniunea Sovietică, pregătind asemenea expediţii, să dubleze cercetările, eforturile de construcţie şi cheltuielile?". Kennedy a propus să fie trimişi pe Lună „nu reprezentanţii unuia dintre state, ci reprezentanţii ambelor ţări".

Lui Hruşciov îi mai rămânea numai să fie de acord, iar întâietatea în cosmos ar fi rămas pentru totdeauna a Uniunii Sovietice. În septembrie 1963, Uniunea Sovietică era lider incontestabil al experienţei cosmice. Printre victoriile sovietice, acum nu mai era doar primul satelit artificial al pământului, doar zborul complet în jurul Lunii cu un aparat fără pilot care a transmis fotografii ale părţii sale nevăzute, dar şi zborul lui Gagarin, primul om în cosmos, zborul lui Titov, primul zbor cosmic din lume al omului cu o durată de peste 24 de ore, zborul lui Nikolaev şi Popovici, primul zbor în grup din lume a două nave cosmice. În sfârşit, în vara lui 1963, încă un zbor simultan a două nave cosmice: „Vostok-5" (cosmonautul Bîkovski) şi „Vostok-6" (Valentina Tereşkova, prima femeie care a ajuns în cosmos).

Pe atunci, America nu avea nimic asemănător. Dar nu pierdea vremea, recupera vertiginos. Hruşciov trebuia să accepte propunerea preşedintelui american, şi zborul pe Lună ar fi fost pregătit prin eforturi comune. Tuturor le-ar fi fost limpede: zborul este, bineînţeles, comun, dar se înţelege că Uniunea Sovietică a adus cea mai mare contribuţie – ia uite ce realizări a avut! Uite cât de departe a ajuns!

Constructorul principal al sistemului de rachetă cosmică, Koroliov Serghei Pavlovici, încerca să-l convingă pe Hruşciov să accepte propunerea Americii.

Însă Hruşciov i-o reteza astfel: „Eu nu dau Luna capitaliştilor”.

Hruşciov trăia într-o lume a iluziilor. Experţii i-au arătat cum sunt distribuite forţele: americanii sunt în urmă, dar curând ne vor ajunge. Şi ne vor întrece. Dar Hruşciov credea cu sfinţenie în superioritatea socialismului: o să ne descurcăm! O să-i întrecem! O să-i învingem!

De învins, nu era cu ce. Racheta lui Koroliov R-7 au exploatat-o cât s-a putut. Iar o altă rachetă, mai puternică Uniunea Sovietică nu avea încă.

Primul satelit artificial al Pământului a fost lansat pe orbită pe 4 octombrie 1957. Peste o lună, pe 3 noiembrie, a plecat spre orbită cel de-al doilea satelit al Pământului. Iar peste patru zile, pe 7 noiembrie 1957, era mare sărbătoare: 40 de ani de la Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie.

Au trecut zece ani. Se apropia o nouă şi foarte rotundă dată: 7 noiembrie 1967, 50 de ani de putere a comuniştilor în Uniunea Sovietică. Lumea s-a oprit într-o aşteptare plină de bucurie: uite, acum sigur ruşii zboară pe Lună!

Aşteptarea era, bineînţeles, încordată, generală. În revistele de ştiinţă din Vest apăruseră articole cu previziuni despre cum va fi. Asta pentru că Uniunea Sovietică nu şi-a făcut niciodată publice planurile de cucerire a cosmosului. Toate

realizările au fost neaşteptate şi mereu în preajma unei sărbători. Comuniştii nu au cum să nu-şi marcheze cei 50 de ani de la revoluţie printr-o realizare grandioasă. E clar că pregătesc ceva. Lumea aşteaptă o surpriză.

Iar TASS a fost nevoită să anunţe: cetăţeni, nu trebuie să aşteptaţi surprize, nu vom lansa nimic cu ocazia sărbătorii.

Anunţul a fost adevărat. În caz contrar, aşteptările înşelate s-ar fi putut revărsa într-un şuvoi de scorneli şi presupuneri fantastice despre cauzele întârzierii.

În tot acest timp… În SUA, încă din 1960, au fost elaborate proiectele pentru racheta „Saturn". Pe 10 ianuarie 1962 au fost dezvăluite intenţiile cu privire la crearea celei mai puternice rachete din istoria omenirii, „Saturn-5", capabilă să transporte pe orbită în jurul Pământului 140 de tone de încărcătură sau 41 de tone pe orbită în jurul Lunii.

Pe 7 şi 8 noiembrie 1967, poporul sovietic şi toată omenirea progresistă au sărbătorit cea de-a 50-a aniversare a Marelui Octombrie. Iar pe 9 noiembrie americanii au lansat primul „Saturn-5". Lansarea a decurs cu succes.

Uniunea Sovietică a creat în secret o rachetă proprie, cu aproximativ aceleaşi dimensiuni şi caracteristici. Racheta se numea N-1 „Raskat". Au avut loc patru lansări ale unor asemenea rachete. Toate cele patru starturi ale rachetei N-1 „Raskat" s-au dovedit fără succes. Gradul de nereuşită: 100%.

Printre altele, şi racheta, şi motoarele pe care le făcea erau culmea perfecţiunii. Problema consta în grabă şi neajunsul mijloacelor. Trebuiau construite nişte platforme gigantice pentru testele la sol. Pentru o rachetă de asemenea dimensiuni, acestea ar fi trebuit să aibă dimensiuni ciclopice şi costuri de neimaginat. S-au hotărât să se descurce fără ele… Să rezolve totul în timpul lansărilor de

probă. Au încercat să facă economie. Dar i-a ajuns mai scump.

Americanii au luat-o pe un alt drum. Au construit standuri. A costat bani mulţi. Însă totul a fost perfectat pe pământ.

În cosmos au fost trimise 13 rachete „Saturn-5”. Toate starturile au fost reuşite. Gradul de siguranţă era de 100%. Cu aceste rachete, americanii au zburat pe Luna pe care Hruşciov nu voia pentru nimic în lume să le-o dea.

Dar asta a fost mai târziu. Să ne întoarcem în primăvara victoriosului an 1961. Când, în timpul unei recepţii la Kremlin cu ocazia primului zbor în cosmos al omului, Nikita Hruşciov, care era deja destul de cherchelit, a transmis în direct la radio întregului popor sovietic şi lumii: Iurka a văzut din cosmos cine îşi ascute topoarele spre noi! Dar noi o să le…

La aceste cuvinte, operatorii de la radioul Uniunii au dat drumul la muzică de Ceaikovski.

4

Întâlnirea conspirativă (*iavka*) şi apartamentul conspirativ sunt două lucruri diferite.

În terminologia GRU, *iavka* înseamnă o întâlnire conspirativă a iscoadelor sau agenţilor care nu se cunosc.

Cel mai simplu e să te întâlneşti într-un apartament conspirativ: au recrutat un om, iar acum îi folosim apartamentul sau o parte din el pentru întâlnirile secrete. Nimic mai simplu: ţii minte adresa, e bine să te asiguri că nu te urmăreşte nimeni şi apeşi pe sonerie. Sau şi mai simplu: ţine o cheie…

Însă apartamentul conspirativ e bun pentru contraspionaj. I-au dat informatorului adresa, programul întâlnirilor, iar el trebuie să raporteze în

fiecare joi în apartamentul conspirativ, ca să nu fie văzut pe lângă Departamentul Regional KGB şi luat în vizor.

Apartamentul conspirativ e bun şi pentru spionaj, dar numai dacă lucrăm pe teritoriul nostru sau pe un teritoriu neutru.

Însă, dacă lucrăm pe teritoriul duşmanului, atunci apartamentul conspirativ poate să ne tragă la fund. Dacă îl reperează băieţii veseli de la contraspionajul local, îşi aranjează un post în apartamentul vecin şi ani la rând vor asculta, ba chiar vor trage şi cu ochiul prin găurică.

De aceea, pe teritoriul duşmanului, pentru spionaj nu se folosesc apartamentele conspirative, ci întâlnirile conspirative.

Întâlnirea conspirativă este stabilită din timp şi are loc o singură dată. Fiecare ofiţer GRU care adună informaţii, odată ajuns în străinătate, începe să îşi construiască propriul teatru de operaţiuni. Întâi de toate, trebuie să găsească o rută ce trebuie monitorizată. Trebuie să aibă mai multe. Fiecare necesită nu mai puţin de patru ore, cu câteva zeci de locuri ce trebuie monitorizate. Iar asta nu e simplu, cum ar fi să stai lângă o vitrină cu oglindă şi să vezi cine vine în urma ta. Nu, e ceva mult mai serios. Fiecare loc trebuie verificat nu doar ca să te convingi că neastâmpăraţii nu ţi-au dat de urmă, cât să verifici într-un mod firesc, elegant, fără să ridici suspiciuni şi chiar fără să arăţi ca un detectiv experimentat, ca un profesionist care se asigură.

Traseele trebuie să aibă un sens: nu umbli haihui pe străzi, ci mergi cu un scop, iar acesta trebuie să fie cât se poate de convingător.

Nu trebuie folosite acelaşi traseu şi acelaşi loc de monitorizare. Dacă le repeţi, te-ai ars.

După ce ai ales traseul, încearcă să cauţi un loc pentru semnale, ascunzişuri, întrevederi şi întâlniri conspirative. Şi nu doar pentru tine. Pentru adjunctul rezidentului, pentru rezident,

pentru şeful secţiei, al delegaţiei, al administraţiei, al Administraţiei Generale.

Dacă ai găsit locul cu pricina, descrie-l: „Strict secret. Întâlnirea conspirativă «Orizont-5». Locul… Ora… Semnalmente… Semn distinctiv… Parolă… Revocare…”.

Toate acestea sunt trimise destinatarului şi sunt păstrate undeva.

Dacă şeful delegaţiei are nevoie urgent de un loc pentru un semnal grafic în Milano, el deschide seiful şi alege una dintre sutele de variante posibile. Apoi, pe descriere se pune o cruce roşie. Niciodată acest loc nu va mai fi folosit pentru amplasarea unor semnale. Fiecare şef are pregătite dinainte pentru fiecare situaţie locul întâlnirii, traseele de investigare, întâlnirile conspirative. Este nevoie de un ascunziş de scurtă durată în Marsilia? Iată descrierea locului. Este nevoie de un ascunziş pe termen lung în munţii din Norvegia? Nici o problemă.

Fiecare şef de la serviciul de informaţii are pregătite variantele cu mulţi ani înainte. Şeful GRU, generalul de armată Serov, a fost nevoit să organizeze o întâlnire conspirativă la Londra. Pentru aceasta, era suficient să deschidă seiful imens. Acestea sunt ascunzători mici, acestea sunt mari, acestea sunt locurile pentru semnale, iar acestea sunt locurile pentru întâlnirile conspirative. Uite unul potrivit: „Ursuleţul 41”. De ce este bun? Pentru că este legat direct de zona staţiei de metrou „Lancaster Gate”. Acolo este o singură ieşire. N-ai cum să greşeşti. În toată zona este o singură clădire imensă, hotelul „Lancaster”. E aproape de centrul Londrei, dar aici nu este niciodată aglomeraţie. Dacă omul nostru merge în sensul acelor de ceasornic de la ieşire, iar cel cu care trebuie să se întâlnească merge în sens invers, atunci ei se pot vedea unul pe altul. Nici unul dintre ei nu are nevoie să stea pe loc şi să aştepte.

Dacă nu se întâlnesc de la primul cerc, poate reuşesc la al doilea…

În cadrul GRU nu sunt departamente de cercetare ilegală. Fiecare şef de administraţie şi delegaţie conduce câteva rezidenturi, legale şi ilegale. Cele mai importante rezidenturi ilegale sunt conduse personal de şeful GRU. Pentru aceasta, are o echipă care îl sprijină.

În afacerea Penkovski, pe şeful GRU, generalul de armată Serov Ivan Aleksandrovici, nu avea cine să îl ajute. El singur a pus la punct operaţiunea, folosindu-se de colonelul Penkovski atât în calitate de sfătuitor, cât şi de executant.

Deci, „Lancaster”… Numai de nu s-ar arăta la fel de prudenţi englezii precum acel diplomat de la Moscova.

5

Cetăţeanul Penkovski a apărut fix la ora 18:00. De la ieşire, a pornit în sensul acelor de ceasornic. Pe trotuar, nimeni. Pe partea cealaltă a străzii, tot pustiu. A cotit după colţ, nimeni. A mai cotit o dată. Înaintea sa, un trecător singuratic: pălărie verde, ochelari, iar în mâna stângă o umbrelă. Penkovski a trecut pe lângă el, s-a oprit la colţ de parcă ar fi şovăit: să merg într-acolo? S-a întors. A pornit încet către gara Paddington. Pălăria verde s-a ivit pe cealaltă parte a străzii – posesorul ei venea în urma sa. Păstra distanţa. Paddington e la două cvartale de hotel, dar acolo e deja altă situaţie. Este prima gară din lume. Paddington este una din minunile secolului al XIX-lea. De aici, Brunel, cel mai mare inginer al tuturor timpurilor şi din lume, a construit o cale ferată până la Bristol. Calea ferată uimea prin lungimea ei. De aceea a fost numită şi Marea Cale Ferată de Vest. Iar la Bristol Brunel a ridicat primul pod metalic

suspendat din lume, unind cele două stânci ale masivului canion. Imediat a construit primul pachebot din lume, „Great Britain”: te duci la Londra, în gara Paddington, urci în tren, iar la Bristol te aşteaptă pachebotul cu imensul coş negru şi pânzele în trei colţuri pe cele şapte catarge care te duce direct la New York.

Şi asta nu e tot. La Paddington s-a înfiinţat prima linie de metrou din lume, Paddington-Farringdon. Şapte staţii. Anul 1864. De atunci, la Paddington e o vâltoare de oameni. De aici şi-a început călătoriile eroul cărţilor pentru copii, ursuleţul fără nume. L-au numit Paddington. La gara Paddington e o întreagă galerie de magazine cu ursuleţi Paddington. Cel care cândva a ales ca întâlnirea conspirativă să aibă loc la Londra, la hotelul „Lancaster”, a denumit-o „Ursuleţul”, făcând aluzie la apropierea de gara Paddington.

Locul a fost ales în cunoştinţă de cauză, iar eu aş spune cu gust. În locul de contact, aproape niciodată nu e nimeni. E uşor să observi în ultimul moment dacă eşti urmărit. Şi tot atât de uşor să-l identifici pe cel cu care te întâlneşti. Însă alături e Londra clocotitoare, cu mii de puburi, magazine, hoteluri grandioase şi nenumărate hoteluri mici cu câte cinci-şapte camere. Ai ce vedea la Paddington. Şi ai motiv ca să explici prezenţa ta acolo: e păcat să te afli la Londra şi să nu vezi Paddingtonul.

Şi mai bine e că îţi poţi pierde urma uşor.

6

Întâlnirea e cât se poate de scurtă. Dar, în afară de semnalmentele generale, vizibile de departe, trebuie să mai fie unul, aproape neînsemnat, care să convingă în mod definitiv că aceasta este exact persoana care trebuie.

Domnul cu pălărie verde luă în mână un urs de pluş de la un chioşc şi, examinându-l, se întoarse spre lumină. Un inel cu o piatră albastră străluci pe deget.

Penkovski, privind într-o parte:

— Hotelul „Mount Royal”, camera 413.

— Puteţi astăzi?

— Pot după zece.

7

Delegaţia Comitetului de Stat pentru Ştiinţă şi Tehnică al URSS a ales „Mount Royal”. Aici este cel mai potrivit loc să ai o întâlnire de agentură. Se înţelege că nu în camera lui Penkovski. Cel mai bine e să iei o altă cameră, pe acelaşi palier. Dacă Penkovski vrea să plece undeva, atunci tovarăşii de la delegaţie pot să se intereseze: unde ai fost aseară? Răspunsul: am fost aici, n-am ieşit nicăieri, uite, pelerina e uscată.

Sunt patru britanici. S-au prezentat: John, David, Graham şi Bob. Şi-au spus şi numele de familie. Dar Penkovski n-a încercat să le reţină şi nici nu le-a spus să le repete. E clar că oricum n-au cum să fie adevărate.

După accent, şi-a dat seama că doi sunt britanici, iar doi americani.

Toţi patru i-au mulţumit lui Penkovski pentru copiile documentelor. A urmat întrebarea: de ce s-a hotărât Penkovski să facă un asemenea pas?

Răspunsul primit a fost simplu şi previzibil: avea nevoie de bani.

Momentul-cheie

Zborul lui Gagarin, pe 12 aprilie 1961.

Oricine a urmărit pulsul planetei a înţeles clar: acum, Hruşciov va cere numaidecât soluţionarea problemei Berlinului în folosul Uniunii Sovietice.

Aşa s-a şi întâmplat. Planeta jubila. În mahalalele din Rio de Janeiro şi în îndepărtatele sate ale Nepalului, mamele îşi botezau fiii nou-născuţi Iuri.

Vestea despre zborul omului în cosmos a zguduit planeta. Portretele lui Gagarin erau tipărite pe timbrele poştale din zeci de ţări. În acest tumult triumfător, Nikita Hruşciov a înaintat un ultimatum în problema Berlinului. Acesta a devenit punctul de plecare al crizei Berlinului şi apoi al celei din Caraibe. Lumea aluneca spre cel de-al treilea război mondial.

Pentru Hruşciov, toate se aranjau de minune. Pe 16 aprilie 1961, Fidel Castro a făcut o declaraţie publică privind caracterul socialist al revoluţiei cubaneze.

Pe 20 aprilie, pe insula Cuba, în Golful Porcilor, au fost debarcate trupe de contrarevoluţionari. Ei se pregăteau pentru lupte grele. Se aşteptau la un foc concentrat de mitralieră. Însă armata Cubei a fost reînarmată de Uniunea Sovietică. N-o să ne pară rău pentru armele date fraţilor de clasă mai tineri. Contrarevoluţionarii n-au întâmpinat un foc concentrat de mitraliere, ci salvele aruncătoarelor de proiectile reactive BM-13, focul intens al obuzierelor ML-20 de calibru 152 mm, ale căror proiectile cântăresc fiecare câte 44 de kilograme şi, imediat, atacul tancurilor T-34-85, susţinute de autotunurile Su-100. Înfrângerea a fost rapidă, hotărâtoare şi deplină.

Dar în aceste zile a mai avut loc un eveniment. Pe 20 aprilie 1961 a avut loc prima discuţie detaliată a colonelului Penkovski cu reprezentanţii serviciului britanic de informaţii din Londra.

S-au întâmplat atât de multe în numai opt zile:

- primul zbor al omului în cosmos;
- primul stat din Emisfera de Vest a pornit pe drumul dezvoltării socialiste, anunţând oficial acest fapt;
- respingerea cu succes a încercării de a înăbuşi Cuba socialistă prin puterea armelor;
- prima discuţie a colonelului Penkovski cu serviciul britanic de informaţii.

Cineva ar putea crede că este vorba despre o simplă coincidenţă temporală. Dar ne vom îndrepta atenţia spre succesiunea evenimentelor şi vom încerca să le înţelegem logica.

Pentru ca, în sfârşit, să putem pătrunde logica şi să o evaluăm, trebuie ştiut că prima discuţie cu agenţii serviciului de informaţii ai Marii Britanii a fost precedată de întâlnirea fugitivă de la Moscova a lui Penkovski cu diplomatul britanic, chiar în ziua primului zbor al omului în cosmos. Da, chiar în ziua de 12 aprilie 1961.

Capitolul 11

1

Ceea ce a comunicat Penkovski i-a amuzat pe britanici, dar pe americani i-a alertat, i-a supărat, i-a înfuriat şi i-a insultat.

Încă din timpul Primului Război Mondial, Marea Britanie, cândva o „suverană a mărilor" şi cea mai puternică economie a lumii, a cedat primul loc Americii. După cel de-al Doilea Război Mondial, Uniunea Sovietică, cu bombele şi rachetele sale, s-a strecurat în rândul marilor puteri. Dar Germania şi Japonia, învinse în cel de-al Doilea Război Mondial, şi-au revenit repede în urma înfrângerii. Fără să se împovăreze prin costuri imense pentru înarmare, ele şi-au adus economia la un asemenea nivel, încât au sufocat Marea Britanie pe pieţele mondiale. Dacă e să dăm crezare propagandei sovietice, Marea Britanie a coborât în mod definitiv şi irevocabil de la înălţimea poziţiei de lider mondial atât în economie, cât şi în domeniul militar. Iar dacă îl credem pe colonelul rus Penkovski, situaţia Marii Britanii, pe fondul unei puteri sovietice hiperbolizate, nu e deloc atât de tristă…

Însă aceleaşi informaţii nu sunt deloc pe placul americanilor. Cum e posibil? Uniunea Sovietică n-are rachete suficiente? Bine, credem. Dar cu ce ne încântă pe noi?

Politicienilor, generalilor, industriaşilor şi bancherilor americani le era mai bine când Hruşciov bătea cu pantoful la ONU sau pomenea de mama cuiva. Sub acest tunet, sub aceste urlete isterice, America îşi sporea puterea de atac. Hruşciov a fost aliatul principal al celor mai

agresivi duşmani ai URSS, deşi, prin simplitatea sa, el nu a înţeles asta.

Generalii şi amiralii americani nu mai erau nevoiţi să înduplece Congresul să îşi deschidă punga pentru nevoile militare. Hruşciov a făcut asta pentru ei. O singură frază scurtă de-a lui Hruşciov a fost de-ajuns ca să îi convingă pe toţi cei care se îndoiau. Iar fraza a fost următoarea: „O să vă îngropăm!”.

Magnaţii din mediul de afaceri american, care scoteau miliarde din producţia de armament, nici măcar nu aveau motive să facă reclamă producţiei lor şi să îi explice Majestăţii Sale Contribuabilul de ce este nevoie de atâta armament într-un timp atât de scurt şi de ce trebuie plătite asemenea sume nebuneşti. În loc de reclame şi explicaţii, era mai simplu să i-l arate poporului american pe mitocanul care răcnea de la tribuna Adunării Generale ONU.

În fiecare an, în timpul guvernării lui Hruşciov, America a dat în folosinţă câte unul dintre cele mai noi portavioane de atac din clasa „Forrestal”. Viteza: 34 de noduri. Nu orice contratorpilor poate atinge viteza asta. Însă fiecare „Forrestal” are un deplasament de maxim 76 de mii de tone, un echipaj de cinci mii de oameni şi 70 de avioane militare. E mult oare 70 de avioane? La noi, regimentul aviaţiei de vânătoare are 40 de avioane: trei escadrile cu câte 12 avioane şi patru avioane cu rol de comandă a formaţiilor. Regimentul bombardierelor de front (sau, cum sunt numite în Vest, de tactică) are 30 de aparate: trei escadrile cu câte 9 aparate şi 3 aparate cu rol de comandă a formaţiilor. Dacă e să calculăm după standardele noastre, rezultă că un „Forrestal” însumează cam cât două regimente aviatice. Cel mai contrariant era faptul că după numai trei ani de la montarea chilei, fiecare „Forrestal” era încredinţat flotei.

În 1960 a avut loc o întrerupere: flota SUA nu a primit nici un portavion. În schimb, chiar în anul următor, 1961, industria unchiului Sam a recuperat pierderea cu două dintre cele mai noi portavioane, unul din clasa „Kitty Hawk”, cu un deplasament de 80 de mii de tone, care putea să transporte până la 85 de avioane, şi unul atomic, „Enterprise”, cu un deplasament de 90 de mii de tone, viteza de 35 de noduri, iar distanţa nelimitată. „Enterprise” a fost construit în trei ani şi jumătate. Iar ca să aibă cine să-i ţină de urât pe ocean, odată cu el a fost dat în folosinţă primul crucişător atomic din lume, „Long Beach” – acesta apăra portavionul de avioanele, navele de suprafaţă şi submarinele duşmanului, formând o echipă cu el: lucrează, portavionule atomic, cu ţinte de lungă distanţă, nu-ţi face griji pentru siguranţa ta, crucişătorul atomic e întotdeauna alături.

În 1961, flota americană a primit patru submarine nucleare cu torpile din clasa „Skipjack”, având viteza subacvatică de peste 30 de noduri. Ritmul de dezvoltare a flotei a crescut. În acelaşi an au fost lansate şapte submarine nucleare: patru cu torpile, din clasa „Thresher”, şi trei cu rachete, din clasa „Ethan Allan”. Imediat au fost introduse încă 15: 5 cu torpile, din clasa „Thresher”, şi 10 cu rachete, din cea mai nouă clasă – „Lafayette”.

Submarinele nucleare, atât cele cu rachetă, cât şi cele cu torpilă, au intrat în funcţiune după doi ani, doi ani şi jumătate de la începerea construirii lor. S-a decis să se continue tot aşa. Să fie construite în acelaşi ritm. Şi, împreună cu ele, crucişătoarele, contratorpiloarele şi tot restul de care e nevoie pentru a dormi liniştit, fără să-ţi pese că cineva bate cu pantoful la tribună.

Pentru portavioanele noi era nevoie de avioane noi. Dar pentru Forţele Aeriene trebuiau construite şi mai multe avioane. Gama era variată: avioane de vânătoare, avioane de asalt, aeronave

de transport, avioane de recunoaştere, bombardiere, avioane de tactică şi strategice, elicoptere de diferite tipuri şi scopuri. De asemenea, rachete antiaeriene şi rachete strategice. Din moment ce ruşii au un avans, ei trebuie ajunşi.

Congresul s-a preocupat şi de apărarea antirachetă. Au băgat în ea o mulţime de bani – pentru staţii radar polarizate orizontal, pentru sisteme de alarmă rapidă, pentru construirea unor puncte de comandă şi adăposturi săpate în granit. Atâta forţă de muncă! Atâtea utilaje şi materiale! Iar pentru furnizarea lor, altă forţă de muncă! Participanţii la aceste măreţe realizări vor câştiga bani, îşi vor cumpăra case noi, mai exact, dintr-acelea care le erau prezentate năuciţilor cetăţeni sovietici la Sokolniki. Vor cumpăra şi maşini, şi frigidere, şi televizoare. Iar asta înseamnă alte locuri de muncă, alţi cetăţeni înstăriţi, cu bani în buzunare şi planuri pentru procurarea unei case, a unui apartament, a unei toalete moderne.

Iar America nu se limitează la construcţia de rachete, submarine, portavioane şi crucişătoare. Ea creează multe altele, deoarece crede (şi vrea să creadă!) în ameninţările lui Hruşciov.

Dar dacă e să-i dea crezare nu lui Hruşciov, ci colonelului Penkovski, atunci tot ce înseamnă „Polaris”, „Minuteman” şi „Titan” nu foloseşte la nimic. În orice caz, nu în asemenea cantităţi şi nu atât de curând. Dacă ruşii au un singur submarin nuclear cu trei rachete, ce pot fi lansate doar de la suprafaţă şi cu o rază scurtă de acţiune, atunci de ce i-ar trebui Americii 41 de submarine nucleare, cu 656 de rachete, care în plus pot fi lansate subacvatic, cu o asemenea rază de acţiune şi precizie?

În cazul în care colonelul Penkovski spune adevărul, iar dacă acest adevăr va deveni cunoscut poporului, atunci vor trebui întrerupte programele de dezvoltare ale tuturor acestor submarine, crucişătoare, portavioane, rachete, bombardiere

strategice, bombe nucleare, torpile, proiectile de artilerie şi focoase pentru rachete. Oare guvernul se va bucura când va auzi un asemenea adevăr? Guvernul a cerut miliarde pentru cheltuieli militare nemaiîntâlnite până acum în lume, de dragul preîntâmpinării unei ameninţări. Iar ameninţarea se dovedeşte a fi umflată cu aer! Care conducători vor recunoaşte că s-au înşelat amarnic?

Dumneavoastră, cetăţeni cititori, credeţi cumva că liderii aşteaptă de la serviciul de informaţii comunicate adevărate? Să nu credeţi! Încercaţi pe propria piele! Iată, să zicem că poştaşul trece pe la cutia dumneavoastră. Ce aţi vrea să primiţi de la el: ceva plăcut sau adevărul? O, aţi vrea să primiţi un adevăr plăcut. Aşa ceva nu există. Adevărul este detestabil. Acum, puneţi-vă în locul conducătorilor. Informatorul este cel care-i furnizează guvernului noutăţi. Ia gândiţi-vă, conducătorilor le place să ştie adevărul? Sunt oameni şi ei ca şi dumneavoastră. Doar că mai răi.

Dar ce fel de revelaţie din partea lui Penkovski ar asculta serviciul american de informaţii? Serviciul american de informaţii culegea date mai ales din ziarele sovietice. Iar acestea, care erau atât de sincere, recunoşteau: da, sunt neajunsuri. Totuşi, şi conducătorii sovietici, şi presa întrebuinţau întotdeauna cuvântul *neajunsuri* alături de alt cuvânt: *anumite neajunsuri*. În Uniunea Sovietică nu existau probleme. În general, de nici un fel. Existau *greutăţi*. Dar şi acest cuvânt se întrebuinţa numai în strânsă legătură cu altul: *greutăţi temporare*. Repetarea insistentă a aceloraşi termeni i-a influenţat în mod magic pe analiştii de la serviciul american de informaţii. În afară de asta (iar aceasta e important), bugetul de război e o plăcintă mare, chiar foarte mare şi foarte aromată. Fiecare vrea să rupă din această plăcintă cât mai mult. De aceea, serviciile de informaţii ale armatei, aviaţiei şi flotei SUA erau în concurenţă.

Pentru America, ameninţarea cea mai îngrozitoare o reprezentau rachetele sovietice. Ameninţarea e mai bine să o supraestimezi, decât să o subestimezi. Iar serviciul de informaţii al Forţelor Aeriene americane o supraestima. Oarecum. Pe baza acestei informaţii, conducerea Forţelor Aeriene a arătat că este nevoie cât mai urgent de rachete strategice într-o cantitate imensă, dar că acestea trebuie depozitate în adăposturi subterane. E ca o cheie reglabilă într-o mână bătătorită: dacă intri în luptă, trebuie să te gândeşti şi la consecinţe – ţeasta duşmanului trebuie sfărâmată din prima lovitură. Însă racheta are un neajuns teribil: dacă o lansezi, nu o mai poţi întoarce. De aceea trebuie la fel de multe bombardiere strategice. Duşmanul nu vede racheta îngropată, de aceea nici nu se teme de ea. Însă bombardierul strategic este o ameninţare vizibilă şi, în plus, el poate în ultima clipă să îşi aleagă altă ţintă sau, dacă nu, să se întoarcă, evitând o catastrofă nucleară. În afară de asta, este necesar un sistem de apărare antiaeriană şi antirachetă. Uite ce putere au ruşii!

Corect, a răspuns serviciul de informaţii al flotei americane. Dar cel mai bine e să plasezi rachetele strategice nu pe teritoriul Americii, ci în oceane, pe submarine, iar bombardierele pe portavioane. În acest caz, ruşii vor trebui să îşi irosească încărcăturile nucleare nu atacând continentul american, ci întinderea oceanică. Iată de ce trebuie construite submarine şi portavioane.

Serviciul american de informaţii al armatei a fost de acord cu asta. Dar a mai adăugat: nu trebuie să apărăm doar America, ci şi pe numeroşii săi aliaţi din Europa şi Asia. Ruşii şi-au băgat nasul până şi în Africa. Iată, până şi în Cuba, în coasta Americii, au adus socialismul. Pentru apărarea prietenilor noştri de pe celelalte continente ne trebuie tancuri. Uite câte au ruşii! Dacă nu ne apărăm prietenii, atunci, în curând,

sovietele se vor răspândi în toată lumea. Deja sunt în Egipt şi Indonezia, în Congo şi Bolivia. Nu-i stârpeşti cu nici un fel de rachete din Algeria şi Siria. De aceea, trebuie tancuri! Şi transportoare blindate! Obuziere, tancuri şi tractoare de artilerie! De asemenea, trupe aeropurtate şi de infanterie transportate cu elicoptere. Şi cât mai multe dispozitive antitanc, tehnică inginerească, mijloace de comunicaţie şi control al trupelor. Racheta strategică e bună. Însă ea e barosul. Nu e bună la orice. Pe alocuri, te poţi descurca şi cu un simplu ciocan. De aceea, trebuie rachete tactice, cu rază de acţiune de zeci şi sute de kilometri, şi încărcături nucleare mici şi foarte mici…

Fiecare o ţine morţiş pe a sa şi fiecare are dreptate. Ce-i de făcut? Să se mărească bugetul, ca să le ajungă la toţi. Dar ruşii nu bat pasul pe loc. Ei au trimis primii un om în cosmos. Ruşii au creat cea mai puternică încărcătură nucleară din lume. Iar despre numărul tancurilor nici nu mai vorbim: altă bătaie de cap.

Dar dacă presupunem pentru o clipă că Penkovski are dreptate, atunci serviciului de informaţii n-o să-i fie prea bine. În vremurile de demult, solul îi ducea sultanului o veste fără să ştie dacă este bună. Dacă vestea era proastă, atunci solului i se tăia capul. Lucrul acesta îl făcea pe sultan să se simtă mai bine. Pentru vestea proastă că Uniunea Sovietică este lipsită de putere, serviciului american de informaţii nu i se va tăia capul, ci bugetul. Împotriva unei Uniuni Sovietice puternice trebuie un serviciu de informaţii puternic, dar dacă duşmanul este lipsit de putere, de ce să se cheltuiască o groază de resurse cu serviciul de informaţii?

Va fi afectat fiecare informator în parte: ce-i asta, băieţi, ani la rând aţi tulburat apele şi vreţi să mai fiţi numiţi profesionişti?

Nu degeaba un informator din Moscova a refuzat să ia documentele lui Penkovski!

Blestemaţii de britanici au intrat în contact: cum să ne mai descotorosim acum de informaţia lui Penkovski?

Cea mai bună cale este să îl prindem pe Penkovski cu inexactităţi, cu contraziceri sau cu minciuni şi să nu-l mai credem.

Pe 20 aprilie 1961, chiar la sfârşitul primei întâlniri de la Londra, Penkovski a anunţat că peste două-trei luni sunt aşteptate nişte evenimente foarte importante în Germania – politice, militar-politice sau de-a dreptul militare.

— Cu ce scop? nu le venea să creadă celor doi gentlemeni americani. Dumneavostră sunteţi un simplu colonel, de unde aţi putea şti planurile lui Hruşciov?

— Eu nu ştiu planurile lui Hruşciov. Dar ştiu că în vară se pregăteşte zborul pentru cel de-al doilea cosmonaut sovietic.

— Şi ce legătură există între Germania şi cosmonaut?

— E simplu. Hruşciov va încerca să se folosească pe pământ de succesul obţinut în cosmos.

2

Cea mai ingrată muncă din lume e să faci pronosticuri. Abţineţi-vă de la ele! Dacă pronosticul dumneavoastră se va împlini, nimeni nu îşi va aminti de el, nimeni nu vă va mulţumi. Iar dacă pronosticul nu se împlineşte, îşi vor aminti neapărat de prevestirile dumneavoastră, vă vor acuza de şarlatanie, ignoranţă, lipsă de profesionalism.

Colonelul Penkovski a jucat totul pe o carte. A trebuit să recurgă la nişte măsuri extreme pentru a fi crezut: de aceea, a dat pronosticul că în Germania vor avea loc în vara anului 1961 nişte

evenimente majore politice, diplomatice sau militare.

Dar la finalul întâlnirii cei doi gentlemeni americani şi-au frecat mâinile: previziunile lui Penkovski nu se vor împlini; de aceea, va fi declarat agitator şi niciodată nu va mai fi crezut.

3

La trei săptămâni după zborul în spaţiu al lui Iuri Gagarin, pe 5 mai 1961, astronautul american Alan Shepard a efectuat în cosmos un zbor suborbital, cu o durată de 15 minute şi 28 de secunde. Nava cosmică „Mercury" s-a ridicat la altitudinea de 187 de kilometri şi, fără a intra pe orbită, s-a întors pe Pământ. Sau, mai curând, în apă.

Pe atunci, nu se ştia cine a făcut racheta sovietică. Dar pe cea americană se ştia cine a făcut-o: Wernher von Braun, prizonier în regimul nazist, constructor de rachete de croazieră şi apoi balistice, care, destul de recent, au zdrobit cu surle şi trâmbiţe Londra. De aceea, în lumea întreagă, victoria americanilor în spaţiu nu a fost receptată ca fiind doar americană. Iar pe britanici aceasta i-a înfuriat cu atât mai mult: este aceeaşi persoană? Cauţi un erou şi îl găseşti în haita lui Hitler!

America, se înţelege, jubila. Dar gustul amar nu a trecut. Uniunea Sovietică a fost prima. Iar America a doua. Diferenţa nu constă numai în asta. Gagarin a făcut o rotaţie în jurul pământului. Shepard, numai un salt cu o întoarcere imediată. Zborul lui Gagarin a durat 108 minute. Al lui Shepard, 15 minute.

Însă Alan Shepard va recupera. Peste 10 ani, în 1971, el va zbura pe Lună la comanda navei „Apollo-14". Va face o plimbare pe Lună cu un vehicul de teren. Va lua cu el trei mingi de golf şi

va fi primul care va juca golf pe cărările acoperite cu praf selenar, folosind pe post de crosă un obiect la îndemână.

Însă asta va fi mai târziu. Între timp, întâietatea Uniunii Sovietice în dezvoltarea tehnicii rachetelor cosmice nu era disputată de nimeni. Iar dacă succesele Uniunii Sovietice în ceea ce priveşte cosmosul erau atât de clare, evidente şi impresionante, atunci şi rachetele militare trebuiau să fie tot atât de înspăimântătoare şi desăvârşite. Nu-i aşa?

Nu, nu-i aşa, susţinea colonelul Penkovski.

4

Întârzierea Americii în prima etapă a cursei cosmice a avut un motiv simplu.

La sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, Statele Unite aveau o flotă militară puternică şi o aviaţie strategică la fel, iar în afară de asta, aveau şi armament nuclear. În plus, în Europa şi Asia, Statele Unite aveau un număr mare de baze militare, care, în caz de nevoie, puteau lovi puternic Uniunea Sovietică. În America au fost create cele mai bune rachete cu rază medie de acţiune din lume, cu bază atât terestră, cât şi maritimă. Statele Unite nu prea aveau nevoie de o rachetă intercontinentală balistică. De ce să loveşti Uniunea Sovietică de pe teritoriul SUA, atrăgând asupra ta un atac de răspuns, dacă se poate să faci asta de pe teritoriul Marii Britanii, al Turciei, Italiei, Greciei şi aşa mai departe? În America s-au făcut demersuri pentru crearea unei rachete intercontinentale, dar nu într-un ritm alert.

La sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, Uniunea Sovietică nu avea nici flotă puternică, nici aviaţie strategică, nici armament

nuclear. Nu avea nici baze de pe care să fi putut lovi America.

La sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, flota sovietică nu avea nici măcar un portavion. În perspectivă nu se contura nimic. Flota sovietică avea trei nave de linie. Dar ele au fost construite încă din timpul ţarului Nikolai. Au luptat în două războaie mondiale, şi-au trăit veacul şi era timpul să fie casate.

La sfârşitul războiului, Uniunea Sovietică nu avea bombardiere strategice. A trebuit să fie copiat modelul american B-29, care în timpul războiului a executat o aterizare forţată pe un aerodrom sovietic după ce lansase un atac cu bombe asupra Japoniei. Avionul a fost reprodus şi numit Tu-4.

Totuşi, a copia înseamnă să rămâi în urmă. Copiem ceea ce duşmanul are deja. În timp ce noi copiem, el merge înainte. Copierea durează ani întregi. Apoi mai trebuie nişte ani pentru adaptarea producţiei. În timp ce Tupolev copia B-29, în America a fost creat B-36, cel mai mare bombardier din istoria omenirii. Bombardierul strategic din generaţia precedentă, B-29, îi încăpea sub aripă. Iar sovieticul Tu-4, asemănător ca două picături de apă cu B-29, putea fi pus sub cealaltă aripă.

Atât timp cât nu exista o flotă oceanică, o aviaţie strategică valoroasă şi nici baze de pe care să se poată ajunge în America, atunci au trebuit căutate alte soluţii. Iar soluţia nu putea fi decât una: crearea unei rachete intercontinentale balistice.

America nu prea avea nevoie de ea, dar noi aveam mare nevoie.

O asemenea rachetă a fost creată de Koroliov. Se numea 8K71, cu variantele 8K72, 8K74 şi altele. Pentru o implementare în masă, o asemenea rachetă nu este potrivită. Ea se prezenta ca un mănunchi format dintr-un bloc central şi patru laterale, care nicidecum nu puteau fi ascunse într-

un siloz. Lungimea rachetei este de 32 de metri, iar diametrul „pachetului” de blocuri al primei faze inclusiv flapsurile este de 10,3 metri. Chiar dacă s-ar reuşi construirea unui siloz, atunci ar trebui un acoperiş cu greutatea de mai multe mii de tone. Fiecare rachetă ar avea nevoie de timp îndelungat pentru pregătirile de start şi de o infrastructură imensă, inclusiv o staţie de oxigen nu departe de platforma de lansare. Însăşi platforma de lansare ar avea o structură ciclopică, extrem de vulnerabilă şi perfect vizibilă pentru avioanele de recunoaştere.

Pe 21 august 1957, o asemenea rachetă (după trei încercări anterioare nereuşite) a lovit ţinta propusă. Pe 27 august, TASS a făcut cunoscut acest lucru în toată lumea. A fost o ştire de senzaţie. Un adevărat scandal. Serviciul american de informaţii nu a putut avertiza din timp guvernul SUA în legătură cu faptul că în Uniunea Sovietică se efectuează lucrări pe scară largă în această direcţie.

Mai târziu, America va recupera. Dar pentru asta a fost nevoie de timp.

Repet: racheta R-7, „A şaptea magnifică”, este bună pentru zboruri în cosmos, dar nu a fost ideală pentru o implementare în masă ca rachetă de atac.

5

Între timp, imperiul Hruşciov-Kozlov a trosnit şi s-a desfăcut din încheieturi.

Imediat după moartea lui Stalin, în vara anului 1953, Germania de Est a trebuit să fie potolită cu tancurile.

În 1956, din Imperiul Sovietic mai că nu s-au rupt Polonia şi Ungaria. Tancurile au salvat situaţia. Dar şi în Uniunea Sovietică poporul fierbea de mânie. Ţara noastră e pur şi simplu

imensă, toate mijloacele de informare sunt sub controlul Kremlinului, iar dacă într-un loc arde, într-altele nu se va şti nimic despre asta. În 1956 a izbucnit o revoltă în Novorossiisk. Oamenii au luat cu asalt şi au devastat secţia de miliţie, i-au bătut pe miliţieni, au ars documente. În acelaşi an, la fel s-a întâmplat în Orenburg. În octombrie 1956, când tancurile striveau Budapesta, s-au ridicat cei din oraşul sovietic Slaviansk.

Pe 11 iunie 1957 a avut loc o revoltă în Podolsk.

Între 1 şi 4 august 1959, a fost o răscoală în Temirtau. Comitetul de partid şi secţia de miliţie au fost devastate. Răsculaţii au pus mâna pe arme. Pentru înăbuşire au fost detaşate trupe. În timpul luptelor, ambele tabere au făcut uz de arme de foc. 109 soldaţi şi ofiţeri au fost răniţi, dintre care 32 cu arme de foc. 11 participanţi la răscoală au fost ucişi, iar 29 răniţi. Cinci dintre răniţi au murit la spital. Ordinul de a împuşca răsculaţii a fost dat de membrul Prezidiului CC al PCUS, generalul-locotenent Brejnev Leonid Ilici.

Pe 15 şi 16 ianuarie s-a ridicat Krasnodarul. Lozinca: să destituim puterea sovietică şi să organizăm o nouă Ungarie! Poporul a fost „liniştit” de comandantul trupelor din sectorul militar nord-caucazian, generalul-colonel Iliev Issa Aleksandrovici. I-a liniştit temeinic. În anul următor, a fost înaintat de Hruşciov la gradul de general de armată.

Nici n-au reuşit bine să înăbuşe Krasnodarul, că flacăra revoltei a izbucnit în Kirovabad.

Pe 25 iunie 1961 s-a răzvrătit Biiskul: înfrângerea miliţiei, împuşcături în stradă, trei instigatori condamnaţi la moarte.

Pe 30 iunie 1961 s-a ridicat oraşul Murom. Au fost devastate secţiile de miliţie, departamentul KGB din oraş, a fost bătut procurorul oraşului, răsculaţii au pus mâna pe arme de foc, pe care le-au folosit pentru propria apărare. Răscoala a fost

reprimată cu ajutorul detaşamentelor de miliţie şi al trupelor trimise din alte raioane. Trei conducători ai răscoalei au primit pedeapsa cu moartea.

6

Nici situaţia din agricultură, industrie, transport şi Forţele Armate nu era îmbucurătoare.

Cauza era sistemul economic extrem de ineficient al socialismului.

De dragul dreptăţii socialiste, în Uniunea Sovietică a fost eliminată proprietatea privată în mijloacele de producţie. Dar dacă în ţară nu există proprietate privată în mijloacele de producţie, atunci cine va conduce producţia? Răspuns firesc: statul. Dar ce este statul? Răspuns firesc: instituţiile de stat sunt guvernul, ministerele, comitetele de stat şi aşa mai departe. Pe scurt, birocraţia.

Una din două:

- industria, transportul, agricultura, ziarele, revistele, teatrele, televiziunea şi comerţul se află fie în mâinile cetăţenilor ţării,
- fie în mâinile birocraţiei.

Socialismul presupune puterea statului, adică a birocraţiei. Dacă e aşa, înseamnă că în toţi aceşti ani de guvernare comunistă, din momentul luării puterii în 1917 şi până la prăbuşirea din 1991, ţara a trăit în condiţiile unei crize economice monstruoase şi ale unui total deficit de mărfuri. În ţară, nimic nu era de-ajuns: locuinţe şi autobuze, pantofi şi genţi, şosete şi mănuşi, covoare şi mobilă, automobile şi garaje, lenjerie de corp şi instrumente medicale, drumuri şi poduri, echipamente agricole şi articole de menaj, hârtie

igienică şi manuale şcolare, detergent şi carne, piese de schimb şi lămpi de radio.

Un banc despre viaţa de atunci: un bărbat căra zece suluri de hârtie igienică. Toţi care îl întâlneau, întrebau: de unde, de la ce magazin ai cumpărat? El le răspundea tuturor care îl asaltau: n-am cumpărat-o! Am luat-o de la curăţătorie!

Cozile sunt semnul distinct al socialismului. Peste tot unde economia trecea sub controlul statului, adică al birocraţiei, se formau numaidecât cozi: pentru pâine şi petrol lampant, pentru săpun şi chibrituri, pentru salam şi papuci albi. Cozile însemnau lipsă, lipsa genera piaţa neagră. Iar aceasta înflorea. Hruşciov se lupta cu piaţa neagră prin metoda favorită: execuţiile prin împuşcare. Încerca să rezolve problemele economice cu instrumentele călăului. E clar că asta nu ducea la nimic. Lipsa obiectelor de trebuinţă se agrava, piaţa neagră se răspândea în ţară, totul se obţinea numai prin cunoştinţe şi pe sub mână.

Doar votca le ajungea la toţi. Oamenii lucrau, construiau tancuri şi avioane, rachete şi submarine. Iar pentru munca lor primeau bani. Dar mărfurile erau puţine. În termeni ştiinţifici, aceasta înseamnă că „cererea depăşeşte oferta”. Dacă statul tipăreşte mulţi bani, dar nu este nimic de cumpărat cu ei, atunci preţurile explodează, iar banii se depreciază. Statul socialist nu e capabil să mărească producţia de mărfuri şi să le crească acestora calitatea. Mai rămânea ca, într-un fel sau altul, aceşti bani să fie scoşi din buzunarele cetăţenilor. Metoda găsită era simplă: să se pună monopol pe producţia de votcă şi să se facă comerţ cu ea. În stil sovietic, lupta cu inflaţia însemna să faci poporul dependent de băutură. Orice altă producţie de votcă în afara celei de stat a fost declarată infracţiune de drept comun. Oricine încerca să distileze votcă singur era închis.

Hruşciov a adus economia unei mari ţări până acolo încât, pe la sfârşitul deceniului său de autoritate, au fost introduse cartelele pentru pâine.

Despre felul în care se prezenta economia Uniunii Sovietice în acel victorios an 1961 stă dovadă următorul fapt. După şase zile de la primul zbor al omului în cosmos, pe 18 aprilie 1961, primul-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, preşedintele Consiliului de Miniştri al URSS, tovarăşul Hruşciov Nikita Sergeevici, a semnat o dispoziţie secretă: „Se consideră necesar să îi fie oferite în numele Guvernului URSS primului pilot-cosmonaut al URSS, maiorul Gagarin I.A., şi membrilor familiei sale un automobil Volga, o locuinţă, mobilă şi echipament potrivit anexei…”. Pe acea listă erau numeroase lucruri utile, printre care:

- lenjerie de pat – 6 seturi;
- plapumă – 2 bucăţi;
- pantofi – două perechi (negri şi deschişi la culoare);
- cămăşi albe – 6 bucăţi;
- ciorapi – 6 perechi;
- batiste – 12 bucăţi;
- mănuşi – 1 pereche.

Dacă Gagarin n-ar fi zburat în cosmos, ar fi rămas fără ciorapi şi lenjerie de pat.

Iată „un tablou în ulei”: conducătorul unei superputeri, şeful primului stat socialist din lume, liderul mişcării comuniste mondiale distribuie, printr-un ordin personal, batiste celor care s-au distins în mod special.

Ei! Crede, tovarăşe: în curând va veni o viaţă plină de fericire şi bucurie, când toţi vor avea după nevoi.

7

Pe 3 iulie 1961 a avut loc o avarie pe K-19, primul submarin nuclear sovietic, înarmat cu rachete balistice cu focoase nucleare. Din cauza sudurii de proastă calitate din fabrică, conducta primului circuit al reactorului a cedat. Dozimetrele au fost date peste cap. Capacul reactorului a strălucit cu o lumină violetă. Sistemul de răcire al reactorului s-a defectat, provocând o încălzire rapidă. Prin eforturile eroice ale echipajului, a fost creat un sistem de răcire de urgenţă.

Ofiţerii şi membrii echipajului care au montat noul sistem de răcire, neprevăzut de nici un fel de instrucţii şi proiecte, au primit doze puternice de iradiere. Imediat, sub privirea colegilor, ei au început să se umfle.

Pe lângă toate acestea, s-a pierdut şi legătura radio. K-19, cu un singur reactor şi în poziţie de suprafaţă, a mers într-o zonă în care, după calculele comandantului navei, căpitanul de rangul I, Nikolai Vladimirovici Zateev, trebuiau să se găsească nave sovietice.

Timp de zece ore, K-19 a mers fără legătură radio, fără posibilitatea de a comunica cele întâmplate. În sfârşit, a fost observată silueta unui submarin, cu care s-a stabilit o legătură prin semnale de rachetă.

Moartea nu s-a lăsat aşteptată. Opt oameni au murit după câteva zile. Apoi moartea i-a ajuns şi pe ceilalţi. Nu ştie nimeni câţi dintre ei au murit din cauza dozei primite. Organul central al Ministerului Apărării, ziarul *Krasnaia Zvezda*, anunţă pe 26 decembrie 1992 (după 21 de ani de la cele întâmplate): „Soarta de mai târziu a tuturor celor 139 de membri ai echipajului K-19 este necunoscută”.

Cei din echipaj au păstrat legătura, şi-au scris, s-au întâlnit. Însă patriei noastre măreţe îi este indiferentă soarta fiilor săi. Soarta marinarilor nu mai interesa pe nimeni, nici pe cei din guvern, nici din Ministerul Apărării, nici din conducerea flotei.

Momentul-cheie

Punctul slab al planului operativ (dar, în acelaşi timp, marea problemă a şefului GRU, generalul de armată Serov, a comandantului Trupelor de Rachete şi Artilerie ale Armatei Terestre, mareşalul-şef de artilerie Varenţov, cât şi a celorlalţi care au luat parte la conspiraţie) a fost acela că Penkovski nu a reuşit să stabilească un contact cu un informator american de un rang suficient de înalt, căruia să i se poată încredinţa soarta planetei Pământ. Contactul a trebuit să fie stabilit cu serviciul britanic de informaţii, însă informaţia transmisă de Penkovski nu era utilă guvernului britanic. Această informaţie viza, în primul rând, opoziţia dintre URSS şi SUA. De aceea, ea îi era folositoare numai guvernului SUA. Britanicii au evaluat informaţia, le-au comunicat-o americanilor şi abia după aceea americanii s-au decis asupra contactului.

Informaţia lui Penkovski a ajuns în acelaşi timp la două servicii de informaţii şi la două guverne. O asemenea situaţie nu putea dura prea mult. Cu atât mai mult cu cât informaţia lui Penkovski îi deranja pe americani.

Capitolul 12

1

Mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko, primind comanda Trupelor Balistice Strategice şi ascultând raportul colegului său, comandantul Flotei Maritime Militare, amiralul Gorşkov, despre puterea noastră în privinţa rachetei subacvatice, s-a indignat, şi nu degeaba, de faptul că submarinele americane au nume frumoase, pe când cele sovietice nu au nume, ci numere, de parcă ar fi prizonieri în lagărele de muncă silnică. În privinţa flotei parcă au simţit nemulţumirea mareşalului şi au îndreptat situaţia: K-19 a primit un nume foarte frumos, deşi neoficial, „Hiroshima".

„Hiroshima" va fi însoţită şi mai târziu de eşecuri. Aşa le este dat navelor: soarta lor seamănă întru câtva cu soarta oamenilor. Există oameni fără noroc. Aşa sunt şi navele. „Hiroshimei" nu i-a mers de la bun început. Câţiva oameni au murit încă de pe vremea construirii submarinului, până să fie lansat la apă.

În timpul ceremoniei oficiale, sticla de şampanie nu s-a spart. Şi aşa mai departe…

După avaria din 1961, „Hiroshima" a fost trimis la reparaţii şi decontaminare, unde a şi rămas vreo doi ani şi jumătate.

În 1969, „Hiroshima" s-a ciocnit sub apă cu un submarin american, însă, cu botul şifonat, a reuşit totuşi să se întoarcă la bază.

Pe 24 februarie 1972, în timpul unui incendiu, pe „Hiroshima" au murit 30 de ofiţeri şi marinari. Alţi 12 au rămas blocaţi în cabina de la pupa, unde au petrecut 24 de ore fără lumină, fără posibilitatea de a comunica, fără mâncare, cu rezerve de apă pe

terminate, primind cu întrerupere aer de la alte cabine. Aceştia au avut noroc. Au rămas în viaţă.

Dar în popor era o glumă: cum îl recunoşti pe întuneric pe un marinar din Flota de Nord? Foarte simplu: străluceşte.

2

În schimb, cei care lucrau în cinematografie nu prea s-au făcut de ruşine. Ei au arătat întregului popor crudul adevăr al vieţii. Chiar în acelaşi an, 1961, la „Mosfilm", regizorul Iuri Vîşinski a făcut un film care chiar aşa se numea: *Submarinul*. Subiectul era acesta: Războiul Rece, lumea e în pragul unei catastrofe nucleare, în orice clipă poate izbucni al treilea război mondial, oceanul, adâncimea, submarinul nuclear, legătura cu baza e pierdută, căpitanul nu ştie, a început sau nu războiul, să pornească asupra duşmanului un atac de rachetă sau să mai aştepte puţin… Iar un marinar a fost iradiat, trebuie luat cât mai repede de pe navă şi dus la spitalul de la bază. Dar s-a luat decizia să nu fie întreruptă îndeplinirea misiunii de luptă doar din cauza unui om. Lasă-l să se chinuie!

Premiera filmului a avut loc pe 17 ianuarie 1962.

Spectatorii au plâns cu sughiţuri.

Dar întrebarea e: ce e de plâns aici? Submarinul din film e american. Iar marinarul tot american. Un imperialist. La ei, în lumea lor de fiare, în lumea banilor, aşa se comportă cu oamenii.

În acelaşi timp, în măreaţa noastră ţară rula şi filmul *Sângele alb*, făcut de fraţii noştri est-germani. Regizorul era Gottfried Kolditz. Premiera a avut loc la Moscova pe 15 august 1960. Subiectul: un ofiţer vest-german ia parte la testarea unei arme nucleare în SUA. Scopul testului: cu

ajutorul încărcăturii nucleare să fie distrusă apărarea roşilor, pentru ca imediat după tunetul exploziei să se pătrundă prin epicentru. Nişte invadatori, ce poţi să le ceri? Cei care atacă sunt în total 7-8 oameni. Toţi sunt în costume de scafandru argintii, asemănătoare celor ale cosmonauţilor. Însă viclenii de americani doar n-aveau să trimită oameni de-ai lor la testare, să fie supuşi la radiaţii, ci parteneri mai tineri, din blocul NATO. Ofiţerului vest-german i s-a rupt costumul de scafandru şi a luat o doză… Mai departe, drama… Urmează moartea lentă şi chinuitoare. Îl tratează, dar medicina e neputincioasă. În ultimele cadre, eroul îşi vine în fire şi priveşte spre spectator şoptind ceva de genul: „Oamenilor, v-am iubit! Fiţi vigilenţi!”.

Şi din nou spectatorii au plâns cu sughiţuri.

Dar cu şase ani înaintea premierei, pe 14 septembrie 1954, la iniţiativa şi sub conducerea distinsului comandant de trupe mareşalul Uniunii Sovietice Jukov Gheorghi Konstantinovici, s-a jucat acelaşi scenariu la poligonul Toţki al sectorului militar Ural Sud. Bombardierul Tu-4 a aruncat o „Tatianochka” – aşa se numea prima serie de bombe atomice sovietice PDS-4, cu o putere de 28 de kilotone (care e aproape de două ori şi jumătate mai mare decât puterea bombei atomice aruncată asupra Hiroshimei) – peste apărarea pregătită a duşmanului convenţional, după care, prin spărtura creată în apărarea duşmană, s-au năpustit trupele. 45 de mii de oameni.

În groaznicul film despre blestemaţii imperialişti erau 7 sau 8 oameni. La noi, 45 de mii. La adversari, se ataca în costume de scafandru argintii. La noi, în pelerine de hârtie. La ei, sunt trimişi partenerii mai tineri din blocul NATO, la noi, sunt trimişi ai noştri. La ei, îi tratează. La noi, nu.

Organul central al Ministerului Apărării, ziarul *Krasnaia Zvezda* informează pe 9 iulie 1992:

> Nu au fost luate măsuri elementare, precum decontaminarea echipamentelor, a armelor şi a uniformelor. Nu au fost făcute observaţii medicale de specialitate cu privire la starea lor de sănătate. Secretizaţi şi uitaţi, ei au trăit cum au putut, fără nici un fel de atenţie din partea statului… Fiecare a semnat un act prin care se obliga prin jurământ să păstreze tăcerea despre acest lucru timp de 25 de ani.

45 de mii de bărbaţi tineri au murit lent (sau repede), fără a avea dreptul să le spună doctorilor ce au păţit. Iar doctorii, confruntându-se pentru prima oară cu semnele unei boli necunoscute de ei, nu i-au putut ajuta cu nimic.

Şi asta nu e tot. Nimeni nu i-a prevenit pe participanţii la aceste exerciţii: băieţi, mai bine v-aţi abţine de la perpetuarea speciei. S-au întors acasă de la slujbă, s-au însurat, au făcut copii. Şi în prima, şi în următoarele generaţii au avut descendenţi cu oase moi, capete mărite, trei picioare şi o singură mână.

Iar noi plângeam la cinematografe când ne uitam la *Sângele alb* şi *Submarinul*.

3

Între timp, imperiul Hruşciov-Kozlov sau, mai curând, Kozlov-Hruşciov se îndrepta cu paşi siguri spre propria-i prăbuşire. Pe 23 iulie 1961 s-a răsculat oraşul sovietic Aleksandrovsk. Ca de obicei în asemenea cazuri, mânia poporului a fost îndreptată împotriva secţiei de miliţie şi a comitetului orăşenesc al Partidului Comunist. Revolta a fost înăbuşită. Din nou, activiştii au fost

condamnaţi la închisoare, iar patru instigatori au primit sentinţa la moarte.

Peste o săptămână, pe 30 iulie 1961, ziarul *Pravda* a publicat al treilea Program al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. Poporul trebuia să îl studieze, să-l aprobe, să aducă specificări şi completări. Acest program trebuia aprobat în octombrie 1961, la cel de-al XXII-lea Congres istoric al Partidului Comunist.

Şi iată că am ajuns în momentul despre care vorbeam la începutul cărţii.

Acum adaug doar că cel de-al treilea Program al Partidului Comunist a fost scris de proşti şi criminali.

Judecaţi singuri.

Conform celui de-al treilea Program al Partidului Comunist, până la sfârşitul anului 1965, în Uniunea Sovietică se plănuia desfiinţarea impozitelor pentru populaţie. Prima fază a comunismului s-a hotărât să fie construită până în 1970. Comunismul deplin avea să fie, peste încă zece ani, până în 1980.

Repet cu mândrie acele planuri măreţe. Până în 1970 se intenţiona:

- Să fie depăşit şi chiar lăsat mult în urmă volumul de producţie industrială al SUA.
- O creştere accentuată a productivităţii muncii, în acelaşi timp cu o scădere accentuată a zilei şi a săptămânii de lucru.
- Fiecărei familii să-i fie pus la dispoziţie în mod gratuit un apartament, a căruit utilizare să fie de asemenea gratuită.
- Să fie desfiinţată plata pentru electricitate, apă, gaz şi încălzire.
- Transportul în comun să fie gratuit.
- Hrana şi îmbrăcămintea pentru şcolari să fie gratuite, precum şi mese gratuite la cantină pe timpul lucrului.
- Sanatoriile, staţiunile, casele de odihnă, bazele turistice să fie gratuite.

- Acelaşi lucru era valabil şi pentru grădiniţe, săli de sport, bazine, stadioane, circuri, teatre, cinematografe, spectacole, meciuri de fotbal şi altele.
- Toate magazinele să fie transformate în magazine fără vânzători.
- Îmbunătăţirea accentuată a serviciului medical pentru oamenii muncii. Medicina şi toate medicamentele să fie gratuite.

Se aştepta ca până în anul 1980 statul şi toate funcţiile sale să dispară treptat, să se facă trecerea către o autoguvernare colectivă şi să se înfăptuiască visul măreţ: *De la fiecare după posibilităţi, fiecăruia după necesităţi.*

Pe scurt, oamenii vor lucra nu pentru că sunt împinşi de nevoie, ci pentru că îşi dau seama că munca fiecăruia contribuie la binele întregii societăţi. Iar fiecare va primi nu în funcţie de rezultatele muncii, ci de necesităţi, adică atât cât va vrea. Nimeni nu va mai constrânge pe nimeni. Statul va muri. Vor rămâne numai comunităţi libere de oameni.

Este de la sine înţeles că în societatea comunistă nu vor fi crime. Nu va fi nevoie de ele. Dacă ai vrut ceva, te-ai dus şi ţi-ai luat.

Toate acestea sunt cum nu se poate mai bune. Totuşi, băieţii veseli care au conceput programul au uitat că necesităţile ne vor depăşi *întotdeauna* posibilităţile. Iar aici pun accent pe cuvântul *întotdeauna*.

Necesităţile sunt la fel de neatins ca şi orizontul.

Culmea viselor pentru un prizonier din lagărele de concentrare de pe vremea guvernării tovarăşului Lenin era o bucată de pâine neagră. Numai să ai o bucată de pâine, iar apoi poţi să mori. Dar cel care a avut o bucată întreagă visa să aibă şi un ceaunaş cu zeamă fierbinte. Iar cel care a avut şi pâine, şi zeamă se gândea la o cană cu

rachiu de sfeclă. Întotdeauna vrem ceva mai mult decât avem. Sublocotenentul vrea teribil de mult să ajungă locotenent, iar locotenentul, căpitan. Cel care are un milion visează la zece. Cel care are zece, visează la o sută. Iar apoi cât mai mult.

A încercat oare cineva dintre autorii acestui document epocal să identifice măcar teoretic trebuinţele materiale cel puţin ale uneia dintre femeile noastre? Să o luăm de exemplu pe scumpa mea Tatianocika. Poate oare cineva să-i calculeze trebuinţele materiale? S-a gândit oare cineva câte perechi de pantofi îi mai trebuie până la o fericire deplină, câte haine de blană, pelerine, rochii şi pălării, câte perechi de mănuşi, genţi şi eşarfe, câte briliante, opale, smaralde, rubine şi safire? S-a gândit oare cineva de câte verigi, brăţări, inele, broşe, lănţişoare sau ceasuri e nevoie ca să îi fie satisfăcute dorinţele? Şi-a închipuit oare cineva de câte automobile, iahturi sau palate este nevoie pentru a-i satisface necesităţile materiale? Şi-a imaginat cineva cu ce avioane ar zbura ea, la ce hoteluri s-ar opri, ce limuzine ar purta-o pe drumuri, dacă totul nu ar fi limitat de posibilităţile noastre modeste, ci de vastele ei necesităţi materiale?

Aşa că, iată, trăind deja de patruzeci de ani cu o femeie frumoasă şi deşteaptă, ruinându-mă pentru nunta de rubin pentru un ineluş modest, cu o piatră pe măsură, cântărind şi apreciind cele petrecute şi trăite împreună, anunţ în mod solemn: comunismul este imposibil. În principiu.

Dar uite că şi bărbaţii au necesităţile lor. Eu personal am nevoie să trăiesc sub palmieri, pe malul mării azurii. Şi nu e nici pe dracu' de făcut. Nu-mi trebuie palat. Sunt un om simplu. Mi-ar ajunge o vilă cu verande şi balcoane deasupra plajei goale, cu nisip alb. Trebuinţa mea modestă: un mic dejun cu şampanie, homari roşii şi mari pentru prânz, câteva icrişoare negre la cină, alături de o votculiţă Baikal.

Problema e că nu doar eu sunt aşa. Şi alţi bărbaţi au trebuinţe. Diferite şi nenumărate. Şi dacă toţi vor primi după necesităţi, cine va mai vrea să vegeteze în mlaştinile pline de malarie, să îngheţe în tundră, să se apere de gâze şi ţânţari în taigaua de nepătruns, să se chinuie prin deşert, să înghită însetat apa sărată din stepa dogoritoare.

Au dreptate oamenii când gândesc: dacă aş fi ştiut să joc cărţi, aş fi trăit la Soci[1]. Însă, în 1961, dragul Partid Comunist a publicat un program din care reieşea: cetăţeni, nu trebuie să vă pricepeţi la cărţi! Nici măcar nu trebuie să luaţi cărţile în mână, în curând, vom trăi cu toţii după necesităţi!

Dar, dacă e aşa, toţi se vor repezi la Soci. Cine va mai vrea apoi să înghită fumul otrăvitor din Magnitogorsk, să îşi crească copiii în Celiabinskul radioactiv sau să îşi petreacă viaţa în Jezkazganul otrăvit pentru vecie?

În acei ani, oamenii se avântau nu doar spre Soci, dar şi spre Moscova, Piter şi Kiev.

Dar acolo nu aveau voie. În Moscova (la fel şi în Odessa şi Rostov, în Erevan şi Tbilisi, în Voronej şi Konotop) puteau trăi doar cei care s-au născut şi au crescut acolo, cei care au trăit acolo dintotdeauna sau cei care au fost repartizaţi acolo la lucru. Astfel, te duci într-un oraş „ca să trăieşti mai bine", dar acolo nu ai voie să stai. Sistemul era construit astfel încât nu oricine avea voie la oraş. Nici într-unul. Şi nici dintr-un orăşel mic, sărăcit, într-unul mai mare nu era voie.

Să ne imaginăm comunismul. Uite oraşul, zeci de milioane de oameni, fiecare luându-şi un apartament după necesitate. Fiecare vrea să fie cât mai aproape de centru, să fie linişte şi să aibă balcoanele către soare. Şi mai vrea multe altele. Vă închipuiţi ce va fi când fiecare va începe să îşi satisfacă necesităţile? Şi când într-acolo se vor năpusti locuitorii împrejurimilor îndepărtate şi apropiate?

Dar iată că dragul nostru Partid Comunist a publicat programul activităţii sale şi al organizării vieţii noastre viitoare: vom trăi în funcţie de necesităţi!

Dacă ar fi încercat să pună în practică acest program, atunci zeci de milioane de oameni ar fi luat-o din loc spre unde le este mai bine, lăsând în seama lupilor şi a vulpilor Bratskul şi Abakanul, Magadanul şi Taişetul, Ust-Ilimul şi Nahodka.

Nevoia ne împinge să trăim acolo unde nu vrem. Ticăloasa de ea ne mai pune să ne ocupăm cu acele lucruri cu care nimeni nu s-ar ocupa de bunăvoie din prima. De dragul necesităţii, trebuie să ne trezim la trei sau la cinci dimineaţa şi să ne culcăm după miezul nopţii. De dragul asprei necesităţi, oamenii sunt nevoiţi să îndeplinească o muncă grea, plicticoasă, ingrată, înjositoare şi periculoasă: cară saci de ciment şi spală toalete publice, respiră praf de azbest, sfarmă roci în minele de uraniu, strâng resturile altora la restaurante, curăţă conductele de canalizare şi sapă morminte în cimitire. Dar dumneavoastră aţi fost vreodată la abator, la ocolul vitelor, la locul deşeurilor radioactive, la crematoriu, la oţelărie? Acolo e groapă de gunoi. La un gater obişnuit e un zgomot atât de strident, încât seara îţi ţiuie capul. Iar în filatură e praf şi vuiet. Dacă toţi vor primi după necesităţi, dacă nevoia nu îi va mai mâna pe oameni la Novaia Zemlia, Spitzbergen, la Anadîr şi Barabaş, atunci cine va asuda acolo unde nimeni nu doreşte să fie? Cine va curăţa în locul nostru grajdul? Dacă eu (şi Tatianocika mea) aş fi avut de toate după trebuinţă, m-aş mai fi apucat de scris cărticica asta? N-am nici sănătate, nici nervi pentru ocupaţia aceasta plicticoasă şi istovitoare. Mi s-a prescris să mă odihnesc şi să mă tratez.

Aşa că, iată, dacă undeva, cândva, cineva va reuşi să asigure consumul în funcţie de necesităţi, atunci nimeni nu va mai face munca dăunătoare, primejdioasă, plicticoasă, murdară şi ingrată.

Dar aici mi se va spune: probabil că în comunism va fi stabilită o muncă minimă, pe care fiecare este obligat să o îndeplinească, şi va fi determinat un consum maxim.

Bine gândit, cetăţeni. Dar nici în lucrările teoreticienilor marxismului, nici în cel de-al treilea Program al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice nu sunt prevăzute nici un fel de clauze cu privire la limitarea consumului. Acolo se spune clar: fiecăruia, după necesităţi! Nici despre minimul necesar al unei activităţi de îndeplinit nu este vreo referinţă, vreun cuvânt. Lucrezi după posibilităţi şi gata!

Însă dacă cei care au întocmit acest document aveau în vedere că fiecare va trebui să îndeplinească o muncă minimă, iar necesităţilor noastre le va fi stabilită un fel de limită maximă, în acest caz, trebuia să se spună lucrurilor pe nume: *de la fiecare o normă, fiecăruia o raţie*.

Deci despre ce vorbesc? Despre faptul că icrele negre oricum nu ajung pentru toţi. Şi nici vilele luxoase de pe malurile azurii.

Dacă cineva dintre autorii celui de-al treilea Program al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice nu a înţeles asta, înseamnă că era un prost.

Iar dacă a înţeles totul şi cu bună ştiinţă a condus poporul spre atingerea unor scopuri irealizabile, înseamnă că era un criminal.

Comuniştii sunt buni şi răi.

Cei buni sunt cei care nu au ajuns până la puterea supremă: Marx, Che Guevara, Buharin.

Iar toţi cei care au ajuns la putere, fără nici o excepţie, intră în categoria proştilor sau a criminalilor: Ceauşescu, Castro, Pol Pot, Rákosi… Lista o puteţi completa singuri.

Iar asta nu e întâmplător. Numai nişte ticăloşi înrăiţi sau nişte nerozi fără speranţă puteau să conducă poporul spre un viitor în care fiecare va primi după necesităţi. În intervalul dintre aceste

puncte extreme se aflau majoritatea luptătorilor din această haită (sau turmă): nişte criminali proşti.

Mi-e greu să îl clasez pe Nikita Sergheevici Hruşciov într-o categorie sau alta. A fost un criminal inveterat, însetat de sânge şi viclean. De asta nimeni nu se îndoieşte. Dar şi prostie avea destulă.

4

Însă lumea jubila. Pe 6 august 1961 a fost lansată pe orbita din jurul Pământului naveta spaţială „Vostok-2", cu un om la bord. Acest om era Titov Gherman Stepanovici. Un maior de 25 de ani. Pentru următoarea jumătate de secol, va rămâne cel mai tânăr om care a fost vreodată în cosmos. Zborul lui Titov este primul zbor cosmic cu o durată mai mare de 24 de ore. Nava a făcut 17 rotaţii în jurul Pământului, iar în ziua următoare a aterizat.

Pe 9 august, Moscova îl întâmpina pe erou. Deasupra oraşului aflat în sărbătoare a trecut avionul guvernamental Il-18, cu o escortă din şapte avioane de vânătoare – câte două la fiecare aripă şi încă trei care închideau formaţia. Pe aerodrom, Hruşciov, Kozlov şi tot anturajul lor. Un covor roşu era întins de la locul în care trebuia să oprească avionul până la tribuna guvernamentală. Il-18 a trecut împreună cu escorta pe deasupra aerodromului, s-a întors şi a aterizat lin. Iar avioanele de vânătoare s-au regrupat şi s-au depărtat luând altitudine, de parcă ar fi salutat. Il-18 a rulat lin pe pistă şi s-a oprit exact în locul care îi era desemnat. Pe scara avionului a coborât maiorul Titov, a mers pe covorul roşu şi a raportat: am îndeplinit misiunea, sunt gata să îndeplinesc orice misiune pentru patrie!

Pe străzile şi pieţele Moscovei, milioane de oameni. În Piaţa Roşie s-a organizat o demonstaţie. La tribuna Mausoleului erau Hruşciov şi Kozlov împreună cu Gagarin şi Titov.

Jurământul pionierilor este modificat numaidecât:

Precum Gagarin şi Titov,
Fii gata! –
Întotdeauna gata!

Către seară, recepţie la Marele Palat al Kremlinului. Preşedintele Prezidiului Sovietului Suprem, tovarăşul Brejnev Leonid Ilici, citeşte un decret: pentru îndeplinirea misiunii de importanţă guvernamentală, pentru bărbăţia, curajul şi eroismul de care a dat dovadă în îndeplinirea acesteia, i se conferă titlul de Erou al Uniunii Sovietice maiorului Titov Gherman Stepanovici, cu înmânarea Ordinului Lenin şi a medaliei Steaua de Aur.

A urmat imediat discursul lui Hruşciov. Nici aici nu se putea fără mama lui Kuzka. Hruşciov aminti de ea: o să le-o arătăm noi! Şi tovarăşul Hruşciov a declarat că avem ce arăta! Avem bombe de 50 de megatone, avem şi de 100, avem şi de mai mult!

5

Lumea jubila, presa era în extaz. În acest entuziasm, pe 12 august 1961, Uniunea Sovietică a încălcat Acordul de la Potsdam. Semnat în 1945 de către şefii Uniunii Sovietice, SUA şi ai Marii Britanii, acesta prevedea libera circulaţie prin Berlin. Punându-şi semnătura, tovarăşul Stalin a contat pe faptul că proletariatul din Vest,

folosindu-se de oportunitate, va fugi prin Berlin în raiul socialist. Dar ei fugeau în iadul capitalist. Pentru a-i reţine de la nebunia suicidală, pe 12 august 1961 a trebuit să fie blocat accesul în Berlinul de Vest cu detaşamente ale poliţiei est-germane şi agenţi înarmaţi, să fie înconjurat întregul perimetru cu sârmă ghimpată, să fie întreruptă circulaţia dintre partea de vest şi cea de est a oraşului. Iar în noaptea de 13 august 1961 s-a început ridicarea Zidului Berlinului.

Construcţia s-a desfăşurat sub controlul şi acoperirea miliţiei şi a trupelor, care au primit ordinul să ucidă pe oricine încerca să fugă din „rai". Ordinul era valabil şi în cazul copiilor de orice vârstă. În Codul Penal exista următorul articol: pentru tentativa de fugă – opt ani, pentru acordarea ajutorului în pregătirea fugii – închisoare pe viaţă.

Berlinul de Vest era înconjurat din toate direcţiile de un zid care se întindea pe 155 de kilometri. La început, acesta era doar un zid din blocuri de beton cu înălţimea de trei metri şi jumătate. Însă dezvoltarea şi îmbunătăţirea lui au continuat neîncetat.

În curând, zidul s-a transformat într-un adevărat complex de lucrări inginereşti, compus din cinci linii de îngrădire, cu lăţimea totală de 150 de metri: escarpe, şanţuri, contraescarpe, ziduri, reţele de sârmă ghimpată, arici antitanc, sudaţi din bucăţi de şină, tetraede din beton prin care nu pătrunzi nici cu tancul, bucăţi de pământ umplute cu ghimpi ascuţiţi de fier, sisteme complicate de observaţie şi semnalizare, care permiteau nu doar să fie dată alarma în caz de încălcare a graniţei, dar şi să fie ucis intrusul, chiar şi fără participarea grănicerilor.

Dar nici grănicerii nu au rămas fără lucru. La fiecare jumătate de kilometru a fost ridicat un turn de beton cu locaşuri pentru tragere, cu reflectoare, camere de filmat, mijloace de supraveghere,

comunicaţie şi aşa mai departe. Existau 302 astfel de turnuri.

Pentru paza vigilentă a zidului, în afară de oameni, erau şi 1 500 de câini de pază.

6

Prin ridicarea Zidului Berlinului, Uniunea Sovietică a încălcat Acordul de la Potsdam. Aceasta a însemnat un pas în plus spre înrăutăţirea relaţiilor. Un pas spre război. Agenţia Centrală de Informaţii a Statelor Unite s-a grăbit să îi amintească preşedintelui Kennedy: doar v-am avertizat! Ştiam că la vară va zbura al doilea cosmonaut sovietic. E limpede, Hruşciov va încerca să folosească acest triumf pentru a soluţiona problema Berlinului.

Din acel moment, Agenţia Centrală de Informaţii a Statelor Unite a început să îl considere pe colonelul Penkovski o sursă de o importanţă deosebită.

Iar Ministerul Apărării Statelor Unite, o foarte importantă sursă extrem de nepotrivită.

7

Zidul nu putea rezolva problema coexistenţei a două sisteme. Asta le era clar la toţi. În primul rând lui Hruşciov. Trebuia căutată o soluţie radicală. Iar această soluţie radicală se rezuma la distrugerea termenului de comparaţie. Oamenii noştri nu trebuiau să aibă ocazia să vadă ce se face în partea cealaltă şi să clatine din cap: da, maşinile pe care le au ei sunt mai bune decât ale noastre, şi ce mai pantofi, ce mai haine… Pentru ca cetăţenii noştri neştiutori să nu îşi compare viaţa cu a oamenilor normali, s-a folosit o energie colosală

de la uzinele electrice pentru a înăbuşi glasul de la radio al duşmanului! Din această cauză, pe ringurile de dans, miliţia şi membrii detaşamentului le rupeau pantalonii strâmţi celor care voiau să se ia după moda duşmană. Din această cauză, hrăneam partidele comuniste din toate ţările lumii: să submineze pe banii noştri blestematul capitalism!

Dar toate acestea sunt jumătăţi de măsură.

Trebuia făcut astfel încât la ei să fie la fel de rău ca la noi. Iar pentru asta trebuia ca măcar Germania să fie adusă „pe calea cea dreaptă". De ce să nu se retragă trupele americane, britanice şi franceze din Germania de Vest? De ce să nu se unească Germania într-un singur stat democratic, având partidul muncitoresc la conducere, cu dreptate socială şi construirea în perspectivă a unui viitor luminos?

Ce trebuie făcut pentru asta?

Înainte de toate, să alungăm trupele americane, britanice şi franceze din Germania de Vest. Ca să nu ne încurce. Dar cum? Cu ameninţări, cum altfel?

După două săptămâni şi jumătate de la începerea construirii Zidului Berlinului, pe 31 august 1961, Uniunea Sovietică a anunţat că renunţă la obligaţia luată asupra sa de a nu testa arme nucleare. Între anii 1959 şi 1960, Uniunea Sovietică, Marea Britanie şi SUA au încetat de bunăvoie testele nucleare. Acum, tovarăşul Hruşciov a spus: ajunge! Faceţi ce vreţi, dar noi reluăm testele!

Pe 8 septembrie 1961, Hruşciov a declarat: „Cei care visează la o nouă agresiune să ştie că avem o bombă egală ca putere cu o sută de tone de trinitrotoluen, că există deja o asemenea bombă şi ne-a mai rămas doar să testăm detonatorul".

Lumea vedea puterea nemaiîntâlnită, atotdistrugătoare a Uniunii Sovietice. Dar nu vedea şi cealaltă parte. Imperiul se destrăma. Pe 15

septembrie 1961 s-a răsculat oraşul sovietic Beslan. Revolta a fost înăbuşită de trupe şi miliţie. Mulţimea de cetăţeni inconştienţi a fost potolită cu grenade fumigene, iar când asta nu ajuta, cu foc automat. Ziarele nu au comunicat nimic despre asta. Ele trâmbiţau despre realizările noi şi nemaiauzite ale ştiinţei, tehnicii, artei, industriei, transportului şi agriculturii.

Ziarele erau ticsite cu rapoarte ale colectivelor de muncă. Ţara se pregătea pentru deschiderea celui de-al XXII-lea Congres istoric al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.

Momentul-cheie

Conducătorii noştri, tovarăşii Hruşciov şi Kozlov, Andropov şi Brejnev, Kosîghin şi Gorbaciov, Malenkov şi Molotov, Beria şi Abakumov şi mulţi, mulţi, mulţi alţii, au trăit în comunism. Tot ceea ce ne promiteau pentru viitor ei înşişi aveau în prezent: vile pe ţărmul mării azurii, şampanie la micul dejun, homar la prânz şi icre negre seara, alături de o votculiţă Baikal. Iar pentru ei totul era gratuit: sanatorii şi case de odihnă, bazine de înot şi săli sportive. Aveau apartamente gratuite, cu apă, încălzire şi electricitate care şi ele erau gratuite. Hainele şi pantofii, se înţelege, erau gratuiţi, la fel ca şi hrana pe timpul lucrului. Îi tratau cei mai buni medici şi primeau gratuit cele mai bune medicamente din blestemata străinătate.

Automobilul tovarăşului Lenin era un Rolls-Royce. Conducătorul se pricepea bine la automobile. Tovarăşul Dzerjinski umbla în manta soldăţească (deşi n-a fost niciodată în armată), dar asta era, cum se spune acum, o „podoabă”. Însă tovarăşul Dzerjinski locuia într-o vilă care până la revoluţie îi aparţinuse celui mai bogat om din

Rusia. Şi mânca pe măsură. Conducătorii se odihneau în palatele ţarului, sub zgomotul valurilor care se sparg de ţărm.

Dar asta nu e tot. Cei care ne-au condus spre un viitor luminos aveau în prezent chiar mai mult decât ne promiseseră pentru deceniile următoare. Aveau legiuni întregi de servitori: bucătari şi frizeri, femei de serviciu şi şoferi, gărzi de corp şi croitori, stomatologi şi bucătari, maseuze, chelneriţe şi vânători profesionişti, grădinari şi piloţi personali.

Să ne imaginăm: a venit anul promis, 1980. Şi toţi sunt egali. Icrele negre şi palatele sub palmieri, cum deja am stabilit, nu au putut ajunge pentru toţi. În principiu. Conducătorii noştri s-au văzut nevoiţi să împartă cu poporul spaţiul locativ şi salamul. Trebuie să credem că asta au şi visat.

Să ne imaginăm că a venit o minunată zi când foştii servitori ai conducătorilor primesc după necesităţi. Dar trebuie să ţinem seama că necesităţile slugii sunt mai mari decât necesităţile stăpânului. Nu degeaba se spune: nu da, Doamne, porcului coarne şi iobagului boierie. Dar dacă sluga de ieri va primi după necesităţi, atunci de ce să mai strângă farfuriile murdare ale conducătorului, să îi bată covoarele şi să îl scarpine în tălpi seara?

Să cântărim: oare chiar voiau conducătorii să construiască comunismul şi să trăiască în acea epocă minunată, când ştiau că nimeni nu îi va mai păzi şi sluji? Că nimeni nu le va mai mâna vânatul în plasă şi nu le va mai masa spinările muncite?

Aşa că iată: conducătorii Uniunii Sovietice, atât cei de la Kremlin, cât şi cei ai ultimului comitet sătesc, nu aveau nevoie de comunism. Toate cele trei programe ale Partidului Comunist au fost nişte înşelăciuni ordinare: cetăţeni, strângeţi astăzi cureaua, iar mâine vom avea cu toţii după necesităţi.

1. În Uniunea Sovietică, în staţiuni, cum ar fi Soci, se practica jocul de cărţi pe bani (n. tr.).

Capitolul 13

1

Pe 17 octombrie 1961, la Palatul Kremlin şi-a început lucrările cel de-al XXII-lea Congres al PCUS. Acesta a fost momentul triumfal al lui Nikita Hruşciov, nivelul cel mai înalt al activităţii sale. La fel şi în privinţa carierei lui Kozlov Frol Romanovici.

Ordinea de zi a Congresului:

- Raportul CC al PCUS. Raportează tovarăşul Hruşciov.
- Proiectul celui de-al treilea Program al PCUS. Raportează tovarăşul Hruşciov.
- Despre schimbările din Statutul PCUS. Raportează tovarăşul Kozlov.
- Alegerile pentru organele centrale al Partidului Comunist.

Congresul Partidului Comunist înseamnă cea mai înaltă stare de alertă pentru toată puterea KGB, a miliţiei şi a Forţelor Armate. Altfel spus, toată conducerea Uniunii Sovietice – politică, militară, ideologică, economică, de transport, ştiinţifică, toţi miniştrii, mareşalii, întregul Comitet Central sunt adunaţi într-o singură sală. Într-un singur punct, dacă doriţi. Pe posturi au rămas numai adjuncţii. Oare duşmanii vor pune la cale dintr-odată un război? Oare provocatorii serviciului de informaţii imperialist vor provoca dintr-odată o nouă revoltă într-un oraş sovietic?

Pentru această eventualitate, păstrăm praful de puşcă uscat. Iar pe străzi patrulează detaşamente sporite ale miliţiei. Pentru această eventualitate, în magazine e o abundenţă

nemaivăzută; dacă ai bani, poţi cumpăra, să zicem, salam sau cârnaţi. În acele zile, la Moscova s-au vândut până şi banane. Uite cum trăim. Şi vom trăi şi mai bine!

Dar în acest timp… Imperialiştii stăteau de veghe.

Încă de pe 29 septembrie 1961, în Berlinul de Vest, pe Friedrichstraße au fost scoase zece tancuri americane M-48 şi trei tansportoare blindate M-59, care au rămas staţionate. Pe 26 octombrie 1961, tancurile M-48, având montate lame de buldozer, s-au deplasat la punctul de control „Charlie” de la graniţa cu Berlinul de Est, cu intenţia vădită de a face o spărtură în Zidul Berlinului şi de a dărâma barajul ridicat de autorităţile RDG, în pofida Acordului de la Potsdam.

Chiar în acel moment, delegaţii istoricului congres al partidului discutau programul grandioaselor reforme, nemaiîntâlnite în istoria omenirii. Chiar atunci, pe aerodromul „Olenia”, dincolo de Polul Nord, produsul „Mama lui Kuzka” trecea de ultimele verificări.

Din momentul apariţiei tancurilor americane pe Friedrichstraße, ele au fost supravegheate permanent de sovietici. Pe 26 octombrie, imediat ce motoarele tancurilor americane au început să urle, acest lucru a fost raportat numaidecât la Direcţia de Informaţii a sediului central al GSVG (Forţele Sovietice din Germania).

GSVG este alcătuită din şase armate: două armate de gardă tancuri (1 şi 2), două armate gardă trupe (a 8-a şi a 20-a), una de atac (a 3-a), care întrece ca putere oricare armată de tancuri, şi o armată aeriană (a 16-a). GSVG totalizează 7 600 de tancuri, 2 500 de avioane militare, 8 100 de transportoare blindate şi tractoare blindate de artilerie, mii de tunuri şi aruncătoare de mine, zeci de mii de autocamioane, o jumătate de milion de soldaţi şi ofiţeri.

În acel moment, comandantul-şef al GSVG, mareşalul Uniunii Sovietice Konev, se afla desigur la Moscova, la congresul partidului. Deciziile erau luate de primul adjunct al comandantului GVSG, generalul-colonel Iakubovski Ivan Ignatievici. Imediat ce zece tancuri americane s-au deplasat spre barieră, din partea sovietică le-au venit în întâmpinare zece T-54 sovietice – Compania a 7-a a Regimentului 68 Gardă tancuri a Diviziei a 6-a Gardă motorizată din cadrul Armatei a 20-a Gardă.

Aici nu e de glumă: rezervoarele exterioare de combustibil au fost înlăturate, au fost acoperite numerele de pe blindaj, au fost descoperite ambrazurile cătării, au fost scoase prelatele de pe tunuri, de pe mitralierele jumelate şi de pe cele antiaeriene.

Zece pe zece – partea vizibilă a unui conflict fără vărsare de sânge deocamdată. Au fost scoase exact zece împotriva a zece, pentru ca situaţia să nu se înrăutăţească. Dar întregul Regiment 68 Gardă tancuri e acolo, în imediata apropiere, pe străzile şi străduţele învecinate: 94 de tancuri şi 12 BTR. Dar alerta de război (fără a părăsi taberele militare) a fost dată de generalul-colonel Iakubovski pentru toate trupele, au fost alertaţi toţi cei cinci sute de militari. Odată ce comanda este dată, brigăzile, diviziile, regimentele motorizate, de tancuri, de artilerie, antiaeriene şi toate celelalte, dărâmând garduri şi ziduri, se vor năpusti într-o clipă din taberele de război, vor ocupa poziţiile de luptă şi zonele de concentrare.

Generalul-colonel Iakubovski a dat alarma şi a trimis imediat o telegramă cifrată la patru adrese: tovarăşului Hruşciov, tovarăşului Kozlov, ministrului Apărării, mareşalul Uniunii Sovietice Malinovski, şefului Marelui Stat-Major, mareşalul Uniunii Sovietice Zaharov.

Congresul îşi continuă lucrările. Ies în faţă minerii şi ţesătoarele, oţelarii şi feroviarii:

Aprobăm! Aprobăm! Aprobăm! Planurile partidului sunt ale noastre!

Însă delegatul Congresului Partidului Comunist, comandantul GSVG, mareşalul Uniunii Sovietice Konev Ivan Stepanovici, goneşte deja în limuzină ajutat de girofarul roşu pe strada Gorki. Mai repede, la Aerodromul Central! Chiar acum trebuie să fie în Germania.

Mareşalii Uniunii Sovietice Malinovski şi Zaharov, fără să facă un zgomot, au părăsit şi ei sala de şedinţe. Destinaţia lor era adâncul buncăr din subsolurile microraionului Lenin: Grupei de trupe din Nord (acestea sunt trupele noastre din Polonia) – alertă de război! Grupei din Sud (aceasta e în Ungaria) – alertă de război! Flotei baltice! Detaşamentelor militare din statele baltice, Bielorusia, Kiev şi spaţiul carpatic! Trupelor Balistice Strategice! Trupelor PVO ale ţării! Alertă! Alertă! Alertă!

2

În Berlinul de Est, toate căile de acces în zona confruntării tancurilor sovietice şi americane au fost blocate de poliţia est-germană. Dar cinci tineri comunişti, strict controlaţi, au fost lăsaţi să treacă. Ei au decorat blindajul tancurilor sovietice cu flori. Toate ziarele Germaniei de Est fremătau de bucurie: o, cât de bine trăim noi, locuitorii Germaniei de Est, în spatele sârmei ghimpate, atât de bine, încât nici nu ştim cum să le mulţumim dragilor noştri eliberatori, cu ajutorul cărora am reuşit să ne izolăm de blestematele vitrine burgheze.

Două detaşamente a câte zece tancuri în ambele părţi. Timp de mai multe ceasuri, stând una în faţa celeilalte şi îndreptând una asupra alteia ţevile, au văzut rânjetul adversarului prin cătări.

Iar lumea era pe punctul de a începe un al treilea război mondial. Pe punctul de a se autodistruge. Ar fi fost timpul să se pună întrebarea: de ce ne întărâtă blestemaţii de americani? Oare chiar nu au înţeles că un singur foc de armă, cum a fost cel de la Sarajevo al lui Danilo Princip din 1914, poate să atragă o reacţie ireversibilă? În cazul de faţă, o reacţie în lanţ, în adevăratul sens al cuvântului! Iar împuşcătura ar putea fi întâmplătoare!

Întrebarea este justă. Dar trebuie să ne gândim şi la un alt lucru: ce le-a mai rămas lor dacă Uniunea Sovietică a încălcat Acordul de la Potsdam?

Comandantul Companiei a 7-a Tancuri a Regimentului 68 Gardă tancuri, căpitanul Voitcenko, stătea împreună cu ofiţerii din gardă în faţa tancurilor americane ca un îmblânzitor în faţa unui leu furios. Undeva se desfăşurau negocieri secrete la cel mai înalt nivel, cineva încerca să convingă pe altcineva, cineva încerca să îi demonstreze ceva altcuiva. Undeva, s-a ajuns la un acord şi a fost dat ordin de sus: căpitane, adună-ţi flăcăii.

Tancurile Companiei a 7-a s-au retras câte unul cu spatele, fără să-i arate duşmanului părţile din spate. S-au retras pe o străduţă, iar abia acolo s-au reorganizat. Comandantul companiei s-a retras ultimul, fără să înceteze să ochească ţinta prin cătare.

Imediat s-au retras şi tancurile americane. Nicidecum nu s-ar fi putut retrage primele. Ar fi reieşit că au venit la linia de separare, s-au ciocnit cap în cap cu tancurile T-54 şi s-au întors înapoi… Ca să se evite asta, s-a ajuns la un compromis diplomatic: ei au ieşit în faţă, s-au confruntat cu tancurile sovietice, au stat 24 de ore. Tanchiştii sovietici, îndeplinindu-şi misiunea, s-au retras, iar americanii s-au întors acasă. Remiză.

Dar în acea seară, pe „Mama lui Kuzka” au agăţat-o sub pântecele bombardierului.

3

Cum s-a nimerit „Mama lui Kuzka” tocmai în acel moment pe aerodromul „Olenia”, dincolo de Cercul Polar!

La Berlin a fost un tablou frumos, aproape o idilă: tancurile americane s-au dus să se plimbe pe Friedrichstraße, să vadă ce culoare are bariera. Ai noştri au ieşit şi ei să ia puţin aer. Au stat, s-au admirat unii pe alţii. Dându-şi seama că americanii nu au de gând nimic rău, ai noştri au plecat acasă. Americanii s-au întors şi ei liniştiţi de unde au venit. Foarte bine! Minunat! Dacă voi nu aveţi nici o pretenţie, nu avem nici noi. Nici măcar nu ne-am luptat.

Peste 48 de ore, la mii de kilometri de aici, a bubuit în aşa fel încât planeta s-a cutremurat.

Explozia celei mai puternice încărcături termonucleare din istoria mondială nu a fost în nici un fel legată de criza de la Berlin. Explozia a fost pregătită cu mult timp înainte; de unde avea să ştie cineva că, la sfârşitul lui octombrie 1961, tancurile americane se vor deplasa către bariera de la frontieră?

Ei s-au deplasat, au fost opriţi, conflictul a fost dezamorsat. Peste câteva zile – explozia! Însă o explozie cum nu a mai fost nicicând. Şi sper că nici nu va mai fi.

Nimeni nu a plănuit asta. Aşa s-a întâmplat. Şi a ieşit minunat: voi v-aţi ţinut de năzbâtii, iar noi v-am răspuns; apoi, o mică adăugire pentru încheierea conflictului. O aluzie fină: nu mai faceţi glume dintr-astea, că puteţi să v-o luaţi pe cocoaşă… Şi, în general, n-aţi putea să vă alegeţi pentru plimbări nişte străduţe mai îndepărtate?

4

Din nou, întâlnirea lui Penkovski cu agenţii de informaţii britanici şi americani. Priviri încordate, neîncrezătoare: ne tot vorbeşti despre slăbiciunea Uniunii Sovietice, dar în Uniunea Sovietică a explodat o bombă cu o putere de 57 de milioane de tone de trotil. Asta e o dovadă de slăbiciune?

— Exact, domnilor. E o dovadă de slăbiciune.

Acesta era purul şi sfântul adevăr. Explozia era o dovadă de slăbiciune.

Produsul 602 cântărea împreună cu paraşuta peste 27 de tone. Nici o rachetă sovietică nu a fost capabilă să ridice o asemenea greutate. Numai bombardierul strategic Tu-95V a putut duce o asemenea încărcătură. Bomba a fost produsă într-un singur exemplar, iar avionul purtător al bombei, Tu-95V, a existat de asemenea într-un singur exemplar. Dimensiunile bombei erau de aşa natură încât au trebuit să fie scoase trapele de la compartimentul bombei, dar nici atunci bomba nu a încăput. De aceea, au trebuit scoase rezervoarele din fuselaj şi a trebuit să fie tăiată o parte din acesta.

Deoarece o parte dintre rezervoare au trebuit scoase, raza de acţiune a bombardierului a scăzut. Deoarece pântecele bombei ieşea de sub fuselajul avionului purtător, iar compartimentul bombei nu a fost închis de trape, caracteristicile aerodinamice s-au înrăutăţit considerabil. Prin urmare, a crescut consumul de carburant, iar raza de acţiune a scăzut şi mai mult. Pe Tu-95 putea fi încărcată o bombă cu greutatea maximă de 12 tone. Dar au încărcat una de 27 de tone. Cu o asemenea greutate, Tu-95V nu putea ajunge până în America. Însă, chiar dacă un bombardier singur, greoi, subsonic, cu o încărcătură excesivă, fără acoperirea avioanelor de vânătoare ar putea să ajungă până în America trecând peste pol, oricum nu ar avea vreo şansă să

pătrundă în centrele vitale ale ţării, peste zonele de patrulare a avioanelor de vânătoare supersonice americane şi canadiene.

Hruşciov s-a chinuit să prezinte bomba ca pe o superarmă, cu care ar putea distruge America. Ca să îi facă pe plac lui Hruşciov, constructorii au numit bomba „Mama lui Kuzka". Însă această superarmă era ineficientă. Bomba putea exploda numai pe propriul teritoriu, după principiul: loveşte-i pe ai tăi, astfel încât ceilalţi să se teamă. Dar nu exista nimic cu care să-i loveşti pe ceilalţi. Doar după nume bomba era „Mama lui Kuzka"; în realitate, era Bomba Ţarului, asemănătoare Clopotului Ţarului, care n-a bătut niciodată, şi Tunul Ţarului, care n-a tras niciodată.

Toate acestea colonelul Penkovski le-a expus simplu şi limpede.

Ce reieşea din toate acestea?

Din toate acestea nu putea să reiasă decât că bomba a fost aruncată doar pentru a intimida America şi lumea întreagă. Dar de ce să o intimideze? Pentru soluţionarea unor sarcini concrete. Care anume? În mod evident, pentru a rezolva definitiv problema Berlinului şi a Germaniei.

— La ce să ne aşteptăm în continuare?

— Cum la ce? se miră Penkovski. În continuare trebuie aşteptate alte acţiuni de intimidare. Ele nu vor înceta să apară, atât timp cât problema Germaniei nu va fi rezolvată în folosul Uniunii Sovietice, cât timp din Germania de Vest nu vor fi retrase trupele străine, iar Germania nu se va uni într-un singur stat democratic. Democratic în accepţiunea noastră.

— O nouă criză? O nouă intimidare? O bombă şi mai puternică?

— Nu. Sigur că nu. Aruncarea unei bombe şi mai puternice este primejdioasă numai pentru însăşi Uniunea Sovietică. Va fi o altfel de intimidare.

— De care anume?

Acest lucru colonelul Penkovski nu îl ştia. În schimb, a avertizat că va fi! Nu prevestesc nimic altceva, pentru că acest lucru este imposibil de prevestit. *Expect unexpected*[1].

5

Pentru CIA, Penkovski este o sursă de o importanţă extraordinară. Nicicând n-a mai fost ceva asemănător în istoria serviciului de informaţii. Şi nici nu ar fi putut să existe. Era pentru prima dată când avea loc o asemenea confruntare, în pragul unui război nuclear şi al unei distrugeri reciproce. Tocmai în acest moment, o superputere se uita în cărţile celeilalte. Serviciul american de informaţii era nedumerit însă în privinţa incredibilului grad de informare al colonelului. Nu avea de unde să ştie atâtea. Nu a putut avea acces la atâtea documente. Dar tot ceea ce comunica era supus verificării şi confirmat. Tot ceea ce a prevestit s-a împlinit şi a avut loc.

Însă pentru Forţele Armate ale Americii, pentru bancheri şi magnaţii din industria de război, pentru miniştri şi senatori, pentru generali şi amirali, revelaţiile lui Penkovski erau mai rele decât cele mai înfricoşătoare veşti de la bursă. Informaţiile lui Penkovski ameninţau America cu repetarea Marii Crize din 1929, când totul s-a prăbuşit, iar milioane de şomeri se îngrămădeau la cozi pentru o supă gratuită.

Se înţelege că numai cei mai înalţi şefi ai CIA şi preşedintele SUA cunoşteau de unde provine informaţia. Nimeni altcineva nu mai ştia. Dar serviciul de informaţii adună şi prelucrează date despre adversar nu pentru sine, ci pentru cei care conduc statul, forţele armate şi industria de război,

adică exact pentru senatori şi miniştri, generali şi amirali, bancheri şi industriaşi.

Această informaţie nu le convenea deloc. Şi nu voiau să-i dea crezare sub nici o formă. Dar dacă blestemaţii de ruşi se prefac doar că sunt slabi, ca să ne adoarmă atenţia, pentru ca în superioritatea lor să se avânte şi mai departe?

Fântâna arteziană trebuia astupată. Dar cum, dacă nu se ştie de unde provin datele? Foarte simplu: trebuie să facem cunoscută scurgerea de informaţii. Să ştie Hruşciov că cineva îi divulgă secretele. Să-l caute singur pe cel care toarnă.

Nu demult, Hruşciov a fost în America şi a zdrăngănit: vă citim toate cifrurile!

A venit momentul să i se răspundă cu aceeaşi curtoazie: şi noi ştim câte ceva despre dumneavoastră!

6

Pe fiecare aparat telefonic al Armatei Sovietice era un avertisment strict: *Duşmanul ascultă*! Aceste două cuvinte erau scrise pe fiecare aparat de emisie-recepţie, pe zidul fiecărui punct de comandă, al fiecărui nod de legătură. Fie că duşmanul ascultă sau nu, discuţiile trebuiau purtate ca şi cum certitudinea ar fi fost că ascultă. De la aceasta trebuia pornit.

Şi aceasta era certitudinea. În timpul testărilor rachetelor sovietice, navele flotei URSS se îndreptau spre o zonă dinainte stabilită din Oceanul Pacific, cu sarcina de a marca locul exact de cădere a focoaselor. Odată cu ele, spre aceeaşi zonă se îndreptau navele adversarului real, americane şi britanice. Navele sovietice se menţineau în grup, fără a trăda zona de impact. Abia în ultimul moment, primind un semnal codat, s-a împărţit în trei direcţii, închipuind colţurile

unui triunghi, în centrul căruia trebuia să cadă focosul. La fel ca navele sovietice, s-au împărţit în trei direcţii şi spectatorii nepoftiţi. Dar s-a observat un lucru ciudat: uneori, navele americane începeau manevra înainte ca navele sovietice să primească semnalul. Iar acest lucru a dat de gândit.

Au existat şi alte indicii care să confirme că duşmanul nu doarme. De aceea, în chestiuni de importanţă majoră, nu se puteau încrede în legătura radio şi comunicatele cifrate. În decembrie 1961, ambasadorul extraordinar şi plenipotenţiar al Uniunii Sovietice în SUA, Menşikov Mihail Alekseevici, s-a confruntat cu o problemă care nu putea fi transmisă printr-o telegramă cifrată. El nu a încredinţat un asemenea comunicat nici mijloacelor de legătură, nici măcar propriului criptograf. Printr-un semnal convenţional, a transmis la Moscova: am ceva de comunicat personal înaltei conduceri a ţării.

Pe atunci, nu existau zboruri directe din Uniunea Sovietică în America. Ele nu foloseau nimănui: pe cine şi unde să ducă? Şi de ce? Dar nici tehnica acelor vremuri nu permitea să se efectueze zboruri atât de departe. Peste un an, în decembrie 1962, vor fi deschise curse directe între Moscova şi Havana. Pe această linie va zbura cel mai mare avion de pasageri din lume, Tu-114. Traseul Moscova-Havana va fi atunci cel mai lung din lume. Dar asta va fi mai târziu. În decembrie 1961, pentru un singur pasager, putea fi chemat la Havana un avion. Un Tu-114 guvernamental era întotdeauna pregătit pentru o situaţie ca aceasta sau pentru una asemănătoare.

Dar cum să ajungă ambasadorul sovietic la Havana, dacă relaţiile dintre SUA şi Cuba erau la un pas de război? E simplu: de la Washington în Mexic, iar din Mexic în Cuba.

Înaintea zborului, ambasadorul l-a chemat pe primul său adjunct şi, în prezenţa martorilor, a închis în seif un pachet sigilat: imediat ce ajung la

Moscova, când dau semnalul, distrugi pachetul fără să-l deschizi. Dacă voi muri pe drum, îl deschizi, îl analizezi, memorezi totul şi zbori chiar tu la Moscova. Iar pachetul îl sigilezi din nou. Această informaţie trebuie raportată înaltei conduceri a ţării, însă este interzisă transmiterea ei prin telegramă cifrată.

7

Ambasadorul Menşikov a zburat fără peripeţii. Trebuia să se întâlnească personal cu Hruşciov Nikita Sergheevici şi să îi raporteze. Dar Hruşciov lipsea. Fie călătorea prin teritoriile sale, fie făcea vizite regulate. Acasă a rămas gospodar tovarăşul Kozlov Frol Romanovici. Însă problema nu suporta amânare. A trebuit să îi raporteze tovarăşului Kozlov.

Ambasadorul a raportat că sursa de informaţii M-10-V, cu care ambasadorul are stabilite relaţii de încredere, aflându-se într-o uşoară stare de ebrietate, a comunicat în timpul unei recepţii diplomatice date care au indicat scurgerea unor secrete de importanţă naţională chiar de la înalta conducere militară a Uniunii Sovietice.

Americanilor le sunt cunoscute următoarele fapte:

- în componenţa Trupelor Balistice Strategice sunt două armate de rachete, una cu comandamentul în Vinniţa, iar alta în Smolensk;
- baza unităţii de rachete e alcătuită din lansatoarele 8K63 şi s-a început implementarea unor modele de lansatoare mult mai puternice, 8K65;
- constructorul principal al 8K63 este Ianghel sau Enghel;

- 8K63 poate duce o încărcătură cu puterea de o megatonă sau 2,3 megatone; combustibil: kerosen.

Amabasadorul nu ştie dacă într-adevăr e aşa. El nu trebuie să ştie nimic de genul acesta. Dar dacă într-adevăr e aşa…

Tovarăşul Kozlov se interesă: cum de a putut ţine minte ambasadorul toate acestea?

Ambasadorul a răspuns că, pentru un diplomat, memoria este un instrument, aşa cum este înălţătorul pentru lunetist. Totuşi, fără a se baza pe memorie, în timpul discuţiei, ambasadorul s-a retras pentru o scurtă vreme şi şi-a notat totul. Apoi s-a întors la convorbire, a mai întrebat o dată, a înţeles exact şi a notat încă o dată.

Personajele actante

KOZLOV FROL ROMANOVICI s-a născut pe 5 august 1908. La 15 ani este muncitor necalificat la o fabrică de textile. A terminat Institutul Politehnic. Inginer metalurg. Din 1939, organizator de partid al uzinei metalurgice. Din 1940 şi aproape pe toată durata războiului, secretar al Comitetului Orăşenesc al Partidului Comunist din Ijevsk. Din 1944 face parte din aparatul central al Partidului Comunist. Din 1947 este al doilea secretar al Comitetului Regional al Partidului Comunist din Kuibîşev. Din 1950, prim-secretar al Comitetului Orăşenesc al Partidului Comunist din Leningrad, adică stăpân al Leningradului. Din 1953, prim-secretar al Comitetului Regional al Partidului Comunist din Leningrad, adică stăpân al Leningradului şi al regiunii Leningrad. Din 1958, prim-adjunct al preşedintelui Consiliului de Miniştri al URSS. Din 1960, secretar al Comitetului Central al PCUS. Practic, Kozlov era

al doilea secretar al Comitetului Central şi al doilea om al ţării, după Hruşciov, deşi oficial funcţia sa era de „secretar CC”.

1. „Aşteptaţi-vă la neaşteptat” (engl.).

Capitolul 14

1

Tovarăşul Kozlov a chemat un referent pe care l-a întrebat: câte armate de rachete avem? I s-a răspuns: două. Un comandament la Vinniţa, iar altul la Smolensk. Tovarăşul Kozlov a cerut imediat să fie întocmită o listă cu toţi cei care au acces la această informaţie. Lista s-a dovedit a nu fi foarte lungă.

Cât timp referentul întocmea lista, tovarăşul Kozlov a chemat un alt referent, pe care l-a întrebat despre puterea încărcăturilor nucleare pentru racheta 8K63. A cerut din nou o listă cu toţi cei care ar putea avea informaţii despre acest lucru. Să nu credeţi că lista a fost foarte lungă. De fapt, ofiţerii rachetişti nu aveau deloc motive să ştie ce putere au încărcăturile acelor rachete pe care le pregătesc pentru start. Mai mult, nici măcar acei ofiţeri (în armată li se spune „căpoşi”), în a căror obligaţie intră depozitarea, asistenţa tehnică, cuplarea şi pregătirea pentru utilizare a focoaselor, nu au deloc motive să ştie care este puterea produsului. În timpul instrucţiei, li se pot oferi date exagerate sau minimalizate. Ori se poate să nu li se comunice nimic: produsul cântăreşte atâtea kilograme, e alcătuit dintr-atâtea părţi şi trebuie îngrijit conform instrucţiunilor… Aceste cunoştinţe sunt suficiente. Iar în cazul în care „căposul” lucrează cu un focos uşor, atunci nu are deloc motive să ştie că, pe lângă acesta, pentru aceeaşi rachetă, există şi un focos greu. Iar dacă cineva cunoaşte şi acest lucru, de unde să ştie dacă pentru racheta respectivă au fost create două tipuri de încărcătură sau cinci?

La tovarăşul Kozlov a fost chemat şi un al treilea referent. Au fost puse întrebări, s-au dat răspunsuri şi a fost întocmită încă o listă.

Apoi, tovarăşul Kozlov l-a chemat pe preşedintele KGB, generalul-colonel Semiceastnîi Vladimir Efimovici.

Semiceastnîi a primit funcţia de preşedinte KGB al URSS pe 13 noiembrie 1961. A trecut exact o lună de la numirea sa în funcţie şi iată că, pe 13 decembrie, al doilea (dar de fapt primul) om în stat l-a chemat pe Semiceastnîi în cabinetul de conducere, i-a ordonat să verifice cele trei liste şi să îi demaşte pe cei care erau trecuţi în toate trei.

Cererea l-a pus în încurcătură. Pe liste apăreau oameni pe umerii cărora străluceau mândru fie stele de primă importanţă, fie constelaţii întregi de stele de un calibru mai mic. Toţi purtătorii de stele participaseră în război. Nici unul dintre ei nu are şi nu poate avea un contact direct cu străinii. Cu toţii trăiesc şi lucrează sub paza şi supravegherea unor organe vigilente. Orice contact cu străinii are doar un caracter protocolar şi se poate desfăşura numai în prezenţa celor care urmăresc atent ceea ce se întâmplă.

Dar scurgerea de informaţii putea proveni numai din acest cerc. Iar dacă nu ei sunt cei care au un contact direct cu serviciul de informaţii duşman, a mai rămas de presupus că acest contact nu era direct, ci mijlocit de un intermediar. Iar acesta trebuie identificat.

Tovarăşul Kozlov a încredinţat această misiune şefului KGB Semiceastnîi, avertizându-l că deocamdată este mai bine ca Hruşciov Nikita Sergheevici să nu fie alarmat. Kozlov însuşi îl va informa pe primul conducător al ţării la momentul oportun.

2

Ambasadorul extraordinar şi plenipotenţiar al Uniunii Sovietice în SUA, Menşikov Mihail Alekseevici, n-a mai ajuns niciodată în America. Omul care a aflat despre scurgerea de informaţii de la înalta conducere a Forţelor Armate ale URSS nu doar că nu trebuie lăsat în America, dar nici măcar în ţara prietenă Bulgaria. Pe 30 decembrie al aceluiaşi an 1961, Menşikov a fost eliberat din funcţia de ambasador al URSS în SUA şi a fost numit ministru al Afacerilor Externe… al Federaţiei Ruse.

Să ne gândim ce a însemnat această înaintare. Marea Britanie este alcătuită din Anglia, Ţara Galilor, Scoţia şi Irlanda de Nord. Fără a mai pune la socoteală Insulele Normande Jersey şi Guernesey, Gibraltar, Insulele Cayman şi multe altele. Anglia este teritoriul de bază şi cel mai important al Marii Britanii. Uneori, sunt confundate, Marea Britanie fiind numită din greşeală Anglia. În Marea Britanie există un ministru al Afacerilor Externe care se află la Londra. Dar trebuie oare, în afară de el, să fie şi un ministru al Afacerilor Externe al Angliei, care să stea şi el în Londra? Dacă se va înfiinţa o asemenea funcţie, cu ce se va ocupa ministrul Afacerilor Externe al Angliei? Va ţine morţiş la ideile sale în contradictoriu cu politica externă a Marii Britanii?

După acelaşi principiu a fost construită şi Uniunea Sovietică. În alcătuirea ei intrau 15 republici. Federaţia Rusă era partea centrală şi cea mai importantă, fără de care nu putea exista nici un fel de Uniune Sovietică.

Capitala Uniunii Sovietice era Moscova. Ministrul Afacerilor Externe al Uniunii Sovietice era tovarăşul Gromîko Andrei Andreevici.

În afară de asta, Moscova era şi capitala celei mai puternice republici a Uniunii Sovietice, Federaţia Rusă. Şi ele sunt confundate uneori, numindu-se Rusia întreaga Uniune Sovietică.

La Moscova a fost instituit ministru al Afacerilor Externe al Federaţiei Ruse tovarăşul Menşikov Mihail Alekseevici. Cu ce se ocupa el, care erau obligaţiile lui şi de ce a fost gândită o astfel de funcţie nu pot să-mi dau seama.

Indiferent cu ce s-ar fi ocupat el, nu i s-a mai dat voie în afara Moscovei. Nici măcar în concediu pe ţărmul dragii noastre Mări Negre.

3

Între timp, în Uniunea Sovietică treburile nu mergeau în cel mai strălucit mod. Problema aprovizionării cu alimente se agrava. Miniştrii propuneau o soluţie simplă şi de mult verificată: introducerea cartelei pentru pâine, carne şi ulei. Ca pe timpul războiului. Nu asta era soluţia? Hruşciov tot amâna, dar situaţia nu se îmbunătăţea. Cozile la magazinele alimentare creşteau alarmant de la o zi la alta. S-a decis să fie mărite preţurile la produsele de bază, printre care şi la produsul principal, care în acele vremuri era votculiţa. Acest lucru a fost prezentat ca o nouă dovadă a grijii pe care partidul o are pentru binele populaţiei. S-a făcut următorul calcul: dacă poporul va avea mai puţini bani, înseamnă că şi cozile vor deveni mai mici. Dar nici acest calcul „întemeiat pe motive economice” nu s-a adeverit, din cine ştie ce cauze. Cozile nu s-au redus. Însă, faţă de grija manifestată regulat de către dragul Partid Comunist pentru bunăstarea lui, poporul răspundea cu anecdote despre abundenţa promisă şi versuri cum ar fi acestea:

„Tovarăşe, crede, va veni
Preţul de dinainte al votcii,
Iar la mâncare preţul va scădea –
Va ieşi la pensie Nikita”.

Din mână în mână trecea şi o strofă cu răspunsul la întrebarea: „Cine trăieşte bine în Rusia?”:

„Bufetierei Niurka,
Lui Gagarin Iurka,
Hruşciovului şi Brejnevului,
Şi, la fel ca înainte, restului”.

Hruşciov nu avea de ales. Popoarele din Uniunea Sovietică şi din toate lagărele sovietice înţelegeau că rămânem în urmă, iar *acolo* viaţa e mai bună! Hruşciov a fixat nişte sarcini grandioase: să-i ajungem şi să-i depăşim! Dar, din cine ştie ce motive, nu am reuşit să-i ajungem din urmă. Economia socialismului, adică economia condusă de criminali şi proşti, nu putea garanta prosperitate.

Ce era de făcut? Trebuia gândit ceva în aşa fel încât *acolo* să fie la fel de rău ca la noi. Sau chiar mai rău. Pentru aceasta, Germania de Vest trebuia adusă pe calea dezvoltării socialiste, nivelul ei de trai trebuia coborât până la standardele Germaniei de Est sau chiar mai bine, până la nivelul din Uniunea Sovietică sau şi mai jos.

Istoria a pus problema de-a dreptul: fie Hruşciov reuşeşte să scoată trupele americane din Europa, să unească Germania şi să o întoarcă pe calea dreptăţii socialiste, fie economia lumii libere, prin succesele şi realizările ei, prin exemplul ei, va perverti atât populaţia Uniunii Sovietice, cât şi a celorlalte state aflate sub puterea ei. Şi cauza măreaţă a lui Lenin se va prăbuşi, împreună cu Uniunea Sovietică şi cu toate lagărele socialiste.

Iar pentru a se ajunge la retragerea trupelor americane din Germania sau, şi mai bine, din întreaga Europă, se putea recurge doar la ameninţări. De aceea criza era inevitabilă.

4

Criza rachetelor era iminentă. Trebuia prevenită cu orice preţ. Chiar aşa: *cu orice preţ*.

Şeful GRU, generalul de armată Serov, şi comandantul Trupelor de Rachete şi Artilerie ale Armatei Terestre, mareşalul-şef de artilerie Varenţov, aveau în faţă o sarcină de o complexitate deosebită. Trebuiau să convingă guvernul SUA şi, în acelaşi timp, guvernul Marii Britanii de faptul că forţa nucleară a Uniunii Sovietice este mult exagerată. Dacă nu vor reuşi să-i convingă, dacă liderii Vestului vor crede în puterea monstruoasă a submarinelor sovietice, a bombardierelor strategice, a rachetelor, a încărcăturilor nucleare şi termonucleare, atunci şi acţiunile lor, în cazul unei crize, vor fi pe măsură, adică extrem de violente. Iar întreaga omenire va trebui să plătească cel mai îngrozitor preţ pentru această părere greşită.

Încrederea conducerii SUA şi a Marii Britanii putea fi dobândită numai prin transmiterea unui volum imens de informaţii prin intermediul colonelului Penkovski, pentru ca experţii americani şi britanici, confruntând mii de fapte şi verificând o mulţime de cifre, să se poată convinge: toate se potrivesc, Penkovski nu minte, trebuie crezut, iar în momentul conflictului care se apropie în mod inevitabil nu trebuie să cedăm ameninţărilor nulităţii de la Kremlin.

Dar cum să transmiţi cel puţin cinci sau zece mii de fotografii ale unor documente strict secrete, de o importanţă deosebită?

Erau doar două metode.

Prima: Penkovski, ca membru al delegaţiei sovietice, poate ajunge la Paris şi la Londra. Astfel, are posibilitatea să transporte microfilmele, ascunzându-le în fundul dublu al geamantanului sau în tocul ghetei.

A doua: să predea materialele la Moscova diplomaţilor britanici sau americani.

Care soluţie este mai bună?

Amândouă sunt cât se poate de rele. Orice agent de informaţii ştie că 90% dintre eşecurile serviciilor de informaţii sunt datorate legăturilor de agentură. Legătura de agentură se face prin radio, semnale grafice, ascunzători, întâlniri faţă în faţă. Fiecare metodă de transmitere a informaţiei are neajunsurile ei. În cazul de faţă, legătura radio nu putea fi de folos, întrucât trebuiau transmise copii ale documentelor. Mai rămâneau ascunzătorile şi întâlnirile.

Este extrem de periculos să iei peste graniţă copiile documentelor, întrucât la trecerea graniţei toţi sunt scuturaţi. Într-un mod cât se poate de serios. Dar dacă eşti diplomat sovietic? Dacă e să ne luăm după Convenţia de la Viena din 1815, nici măcar propriii grăniceri nu au voie să îl scuture pe diplomat. Staţi liniştiţi. La noi totul se poate. Şi diplomatul sovietic e scuturat. Numai că în secret. Ca să nu producă nelinişte. La noi se pricep. Atunci când vor.

E mult mai simplu să fotografiezi documentele la Moscova, să le predai la ambasadă, iar apoi să zboare cu poşta diplomatică.

Dar şi aici sunt probleme.

Această metodă e mai rea decât celelalte, pentru că în Moscova toţi străinii sunt urmăriţi îndeaproape.

S-a decis să fie folosite ambele metode. Microfilmele să fie predate la Moscova, iar la întâlnirile faţă în faţă din străinătate să se răspundă la întrebări, să se primească noi sarcini pentru clarificarea acelor întrebări care ridică îndoieli şi prezintă cel mai mare interes.

La Moscova, colonelul GRU Penkovski Oleg Vladimirovici era atât de acoperit, încât era imposibil să i se găsească vreo vină: da, mă întâlnesc cu străinii. Da, port conversaţii. Aceasta e meseria mea. Recrutez agenţi deosebit de importanţi din rândul diplomaţilor britanici şi

americani. La ordinul personal al şefului GRU, generalul de armată Serov Ivan Aleksandrovici. Şi-i dau socoteală doar lui, întrucât afacerea este extrem de importantă, serioasă şi strict secretă.

Iar în caz de ceva, Ivan Aleksandrovici poate confirma: da, ne străduim să sabotăm planurile ambasadorului american (sau britanic). Numai că până acum nu a ieşit nimic. La agentură nu merge cu atacul de cavalerie. Acolo e o muncă migăloasă…

Penkovski devenise o legendă, iar a-l suspecta sau a-l da drept vinovat era imposibil.

Dar necazul venea din altă parte.

Membrului Prezidiului Central al Comitetului Partidului Comunist, al doilea om în Uniunea Sovietică, tovarăşul Kozlov Frol Romanovici, i s-a raportat că cineva dintre generalii din cele mai înalte cercuri ale conducerii militare sau poate chiar şi dintre mareşali sabotează deciziile conducerii ţării şi transmite duşmanului informaţii deosebit de importante şi strict secrete. Mai mult, tovarăşul Kozlov a aflat şi ce fel de informaţii se scurg.

Deoarece datele erau de o asemenea importanţă, s-a dovedit simplu de calculat cercul celor care aveau acces la fiecare bucăţică de informaţie. Iar pentru că informaţiile erau din sfere diferite, au rezultat câteva grupuri cu acei cărora le erau cunoscute. Compararea listelor i-a scos la iveală pe cei care aveau acces simultan la toate aceste bucăţele strict secrete.

5

În jurul fiecărui mareşal, al fiecărui general cu patru stele, era un cerc puternic, format din informatori: şoferi, adjutanţi, cameriste, menajere, bucătari, chelneri, băiaşi, maseuri, adică toţi cei

care, în 1980, în momentul instaurării comunismului, nu vor mai avea aceste funcţii, adică toţi cei fără de care, în 1961, viaţa oamenilor de stat sau a celor din domeniul militar era imposibilă. Toată această servitorime, care în acele vremuri se numea personal de serviciu, era o bază de recrutare a KGB. Toţi, fără nici o excepţie, se obligau în scris la colaborare, încă din momentul când erau acceptaţi la lucru. Paznicii, în schimb, erau colaboratori KGB fără nici un fel de acoperire. Din cine ştie ce motive, în acele timpuri, paznicii erau numiţi „ataşaţi". Primul punct din îndatoririle lor nu era paza celor aflaţi în grija lor, ci supravegherea acestora. Paza şi protecţia fizică erau socotite al patrulea aspect din îndatoririle lor. Aşa că, iată, toţi aceşti oameni, de la ataşaţi până la bucătari, aveau stabilită o misiune de război: să îşi sporească vigilenţa, să acorde o atenţie deosebită următoarelor momente…, să raporteze zilnic.

Peste o săptămână, pe 20 decembrie 1961, preşedintele KGB, generalul-colonel Semiceastnîi, îi raporta tovarăşului Kozlov: scurgerea de informaţii porneşte de la mareşalul-şef de artilerie Varenţov prin şeful GRU, generalul de armată Serov. Drept curier serveşte colonelul GRU Penkovski Oleg Vladimirovici.

La Moscova, Penkovski putea să nu se teamă deloc de urmărirea KGB. Se întâlnea aproape liber cu agenţii de informaţii americani şi britanici în centrul Moscovei, în cele mai şic hoteluri şi restaurante. Doar asta e meseria lui, să îşi facă cunoştinţe printre potenţialii purtători de secrete duşmănoase, să comunice cu străinii, să îi studieze, să le descopere punctele slabe, interesele şi pasiunile şi apoi să îi recruteze. La Moscova, mii de ofiţeri KGB şi GRU se ocupă cu această activitate nobilă. Aşa că Penkovski era bine apărat de o lovitură din faţă.

Însă colonelul Penkovski era extrem de vulnerabil la o lovitură din spate. Informaţiile au fost primite din SUA. Lovitura venită din această parte a fost mortală, pentru că era imposibil să te fereşti din calea ei. Nici măcar teoretic.

6

Comunismul are o particularitate interesantă. El nu trebuie înţeles parţial. El nu trebuie neînţeles parţial. Dacă nu îl înţelegi, atunci neînţelegerea este totală, adâncă şi deplină. Însă, dacă l-ai înţeles, atunci ai făcut-o total, până la capăt.

Remarcabilul scriitor George Orwell a înţeles comunismul deplin. Şi l-a descris în grandiosul roman *1984*: perspectiva strălucitoare asupra fericirii ce avea să vină pentru întreaga omenire, un conducător genial în fruntea societăţii, o singură învăţătură dreaptă, război împotriva tuturor celor care nu sunt cu noi, sunetul asurzitor al propagandei, care transmite la radio despre incredibilele realizări, puternica poliţie secretă, turnătoria în masă, străzile murdare, casele distruse, neajunsul în privinţa a toate, cozi, nimic de mâncat, o votcă tulbure, prost distilată în loc de băutură. În schimb, poliţia secretă lucrează cu o acurateţe de bijutier.

Înţeleptul britanic a murit la vârsta de 46 de ani. Nu a mai prins epoca „Mamei lui Kuzka” şi a celui de-al treilea Program al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, care promitea o fericire uluitoare peste 20 de ani, prin anul 1980. Însă tot ce a prezentat el în această carte s-a repetat în afacerea Penkovski. Poliţia secretă a acţionat de aşa natură încât fapta sa eroică poate fi trecută în manualele de contraspionaj.

Pentru corpul de conducere al Partidului Comunist, pentru poliţia secretă şi pentru armată,

tovarăşul Stalin a ridicat clădiri imense, cu apartamente luminoase şi spaţioase. Penkovski era colonel, dar avea funcţie de general, iar la vremea sa, lucrând în Turcia, a ocupat în acelaşi timp două funcţii de general. De aceea, trăia într-o casă de general, iar ferestrele apartamentelor sale dădeau pe cheiul râului Moscova. Era imposibil de privit pe fereastra cabinetului său, pentru că era la înălţime. De aceea, a înşirat instrucţiunile strict secrete lângă fereastră şi le-a fotografiat. Acolo era mai multă lumină. Însă tovarăşii de la KGB au găsit o metodă pe partea cealaltă a râului navigabil, destul de larg, în apartamentul unui imobil, a fost instalat un post de observaţie cu instrumente optice de mare performanţă (e clar că erau vest-germane).

Dar asta nu e tot. În mod regulat, apartamentul lui Penkovski era percheziţionat cu minuţiozitate. Însă fiecare farfurie din bucătărie, fiecare cărticică de pe raft şi fiecare preş de la intrare rămâneau după percheziţie exact în acelaşi loc unde trebuia să fie. Ca la Orwell: după percheziţia secretă, până şi semnul de carte rămânea la locul său.

Ca să nu încurce percheziţia, Penkovski, soţia şi fiica lui erau urmăriţi de echipe de agenţi secreţi. Dacă unul dintre cei supravegheaţi se întorcea acasă, celor care percheziţionau li se dădea semnalul de alarmă: strângeţi undiţa!

E clar că întregul apartament era ascultat. Mai mult, locatarul care ocupa etajul de sus a fost mutat în secret împreună cu familia într-o altă casă. În apartamentul care s-a eliberat au făcut o gaură minusculă şi insesizabilă deasupra mesei de scris a lui Penkovski, iar tot ceea ce colonelul aşeza pe masă era fotografiat.

Mai mult de atât, deasupra ferestrei de la camera care îi servea lui Penkovski drept cabinet se afla balconul etajului de sus. În acest balcon, fără zgomot şi scârţâit, a fost făcută o gaură şi

instalată o aparatură care permitea examinarea cabinetului din afară, prin fereastră, şi înregistrarea lui Penkovski în momentul când acesta, cu un aparat de spionaj „Minoks", fotografia documentele secrete. Când afacerea Penkovski a căpătat notorietate, nimeni nu s-a gândit să răspundă la o întrebare simplă şi evidentă: cum a reuşit Penkovski să ducă acasă documentele strict secrete, dacă întotdeauna se lucrează astfel încât ele să nu trebuiască să părăsească locul în care sunt păstrate. Fără ajutorul unui protector sus-pus, acest lucru ar fi fost imposibil.

Nu mai trebuie explicat faptul că echipele de supraveghere care îl urmăreau pe colonel nu erau alcătuite, ca de obicei, din 5-7 oameni. Erau unităţi formate din câte 30-40 de bărbaţi şi femei, cu zeci de autovehicule. Supravegherea se făcea 24 de ore din 24. Agenţii de urmărire îşi schimbau hainele, perucile, umbrelele, genţile şi alte asemenea, creând impresia că nu apare de două ori aceeaşi persoană. În afară de aceasta, înseşi echipele de supraveghere se schimbau în mod regulat, cu acelaşi scop.

Nici măcar cel mai experimentat spion nu şi-ar fi dat seama că Penkovski e urmărit. Împotriva lui a fost mobilizată forţa celei mai puternice poliţii secrete din istoria omenirii.

Totul a durat aproape un an. Dar iată întrebarea: de ce colonelul Penkovski nu a fost arestat imediat ce a devenit clar cu ce se ocupă? De ce KGB nu a oprit această activitate?

Oare pentru că cekiştii îi dădeau lui Penkovski nişte informaţii false, iar el, fără să-şi dea seama de acest lucru, hrănea serviciul de informaţii duşman cu minciuni gogonate?

Nu, cetăţeni. Colonelul Penkovski a transmis până la sfârşit numai informaţii exacte, în cantităţi imense, de cea mai mare importanţă şi cel mai înalt grad de secretizare.

Acest lucru straniu i-a interesat pe mulţi. Cum vine asta: colonelul GRU transmite informaţii duşmanului, KGB ştie asta, înregistrează printr-o găurică din balconul de deasupra cabinetului nu numai expresia feţei lui Penkovski în momentul când fotografiază, dar înseşi documentele. Dovezile sunt destule. Provenienţa materialelor a fost şi ea stabilită. Opriţi, tovarăşi cekişti, grozăvia! Legaţi-i mânuţele albe! Târâţi-l în subsol şi chinuiţi-l!

Cum de nu au întreprins nimic cekiştii, cu toate că ştiau ce se întâmplă? La această întrebare nu a dat nimeni vreodată un răspuns.

7

Răspunsul era evident. Trebuia doar să îţi aminteşti cine era tovarăşul Kozlov Frol Romanovici şi în ce consta interesul lui.

Interesul celui de-al doilea secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist era să devină prim-secretar, altfel spus, cârmuitor al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste şi în acelaşi timp stăpân al tuturor ţărilor înfrăţite: Polonia, Germania de Est, Cehoslovacia, Ungaria, România, Bulgaria, Mongolia, Vietnamul de Nord, Cuba şi multe altele. Cu toţii ştiau: Kozlov e următorul. Americanii îi tipăreau portretul pe coperţile revistelor: iată-l pe cel care îl va înlocui pe Hruşciov. Însă Hruşciov zăbovea şi nu se pregătea nicidecum să plece. Nikita trebuia de mult trimis să se odihnească, aşa cum sugerau şi cântecele poporului. Dar, pentru a-l da la o parte pe Nikita şi a ocupa tronul, acesta trebuia coborât încă o dată în ochii poporului şi ai nomenclaturii guvernamentale. Hruşciov trebuia într-un mod foarte serios să… cum să mă exprim cât mai delicat? Pe scurt, trebuia să greşească în mod

serios, să ajungă într-o situaţie cât se poate de neplăcută.

Ambasadorul Uniunii Sovietice în SUA, tovarăşul Menşikov, i-a raportat lui Kozlov despre scurgerea de informaţii strict secrete, de importanţă naţională, din adâncurile Ministerului Apărării. Iar tovarăşul Kozlov a înţeles: iată momentul de glorie! Iată posibilitatea de a-l arunca pe Hruşciov într-un scandal. Hruşciov umblă haihui prin străinătăţuri, iar în tot acest timp uite cu ce umblă mareşalii! Oare nu e vremea ca tovarăşul Hruşciov să fie scos din funcţie? Oare nu e vremea să punem ordine în armată şi în stat?

Afacerea Penkovski i-a dat posibilitatea lui Kozlov să împuşte doi iepuri dintr-un foc. Hruşciov era primul iepure, iar vârfurile Armatei Sovietice al doilea.

Tovarăşul Kozlov avea totul sub control, sub aripa sa caldă. În afară de Armata Sovietică. El însuşi nu era un cadru militar. În timpul Marelui Război de Apărare a Patriei, n-a slujit nici o zi, nici măcar ca soldat. Generalii şi mareşalii îl priveau fără un respect deosebit. Afacerea Penkovski îi dădea lui Kozlov ocazia să schimbe, în cazul preluării puterii, conducerea Armatei Sovietice, punând în locul generalilor şi al mareşalilor oameni de-ai săi.

Tovarăşul Kozlov i-a ordonat preşedintelui KGB, generalul-colonel Semiceastnîi, să continue activitatea împotriva lui Penkovski, dar acesta să nu fie deranjat. Totul e sub control, tovarăşul Kozlov îl va informa personal pe tovarăşul Hruşciov la momentul potrivit.

Preşedintele KGB, generalul-colonel Semiceastnîi, a judecat la rece: prim-secretarul Comitetului Central al Partidului Comunist, tovarăşul Hruşciov, va împlini în curând 70 de ani. Nu va trăi o veşnicie. Şi căderea va fi dureroasă… Iar al doilea secretar, tovarăşul Kozlov, are 53 de ani. Oficial, el este al doilea om în Uniunea

Sovietică, dar în practică e ceva mai mult de atât. În curând va fi primul. Şi, imediat ce va deveni primul, oamenii lui Hruşciov îi vor fi nefolositori. Puţin câte puţin, îi va risipi. Şi îi va pune pe oamenii săi. Aşa că de ce să nu i se demonstreze de pe acum tovarăşului Kozlov că şeful KGB, generalul-colonel Semiceastnîi, nu este deloc un om de-al lui Hruşciov, ci de-al lui Kozlov? Iar pentru asta trebuie doar să continue, aşa cum s-a ordonat, activitatea împotriva lui Penkovski, să nu se intervină în îndeletnicirile acestuia, iar tovarăşul Hruşciov să nu fie deocamdată deranjat cu rapoarte.

Momentul-cheie

America a depăşit considerabil Uniunea Sovietică în privinţa numărului de rachete balistice intercontinentale (RBIC). Cu toate acestea, întreaga lume era convinsă de contrariu.

Da, Uniunea Sovietică a reuşit pentru prima dată, în august 1957, să lanseze cu succes o rachetă balistică intercontinentală. Totuşi, să efectuezi teste e una, iar să o incluzi în dotarea cu armament, să dezvolţi o producţie serioasă, să pregăteşti personalul, să creezi o infrastructură, să regrupezi corpurile şi unităţile de rachete în zone strategice e alta.

SUA au efectuat prima lansare mai târziu; în schimb, grupările lor de rachete au fost desfăşurate şi date în folosinţă mai devreme.

În septembrie 1959, în SUA, a fost inclusă în dotarea cu armament o RBIC „Atlas D”. Raza de acţiune: 14 500 de kilometri; încărcătura: o megatonă şi jumătate; timpul pregătirilor tehnice pentru lansare: 15-20 de minute. Există diferite informaţii despre raza de acţiune a acestei rachete. Eu am menţionat-o pe cea minimală. Dar şi o

asemenea rază de acţiune era mai mult decât suficientă pentru ca Uniunea Sovietică să fie atacată de pe teritoriul Statelor Unite.

Cele trei modele de rachetă „Atlas” se distingeau puţin unul de celălalt, prin caracteristici şi particularităţi de construcţie, dar se diferenţiau radical prin metoda de depozitare.

Rachetele „Atlas D” erau păstrate în silozuri, în poziţie orizontală. Înainte de start, erau scoase din siloz, ridicate în poziţie verticală şi pregătite pentru lansare. Au fost construite 32 de baze de lansare a acestor rachete.

Depozitele din beton pentru următorul model, „Atlas E”, nu erau la suprafaţă, ci în adăposturi subterane. Acest lucru sporea considerabil gradul de apărare al rachetei în cazul unui atac nuclear. Unda de şoc a atacului nuclear trecea pe deasupra adăpostului, fără să producă nici o stricăciune. Pentru acest model au fost construite tot 32 de baze de lansare.

Însă pentru următorul model, „Atlas F”, a fost construit un siloz subteran foarte solid, cu adâncimea de 80 de metri. Silozul suporta încărcături puternice, chiar dacă ar fi avut loc o explozie nucleară în imediata sa apropiere. În silozuri, rachetele se păstrau în poziţie verticală, fiind gata în orice moment de start. Au fost date spre exploatare 80 de asemenea silozuri, dintre care 71 până la începutul crizei rachetelor din Cuba.

Desfăşurarea unităţilor de rachete balistice intercontinentale era un lucru nou, neobişnuit, care presupunea multe riscuri, neclarităţi şi imprecizii. De aceea, conducerea SUA a hotărât, pentru o mai mare siguranţă, crearea a încă unui nou tip de rachetă balistică intercontinentală, „Titan”, urmând ca altă corporaţie să creeze independent de prima ceva asemănător. Lucrul la construcţia rachetelor „Titan” şi „Atlas” a mers în paralel.

În februarie 1959 a avut loc prima lansare a rachetei „Titan”. Raza de acţiune: 10 200 de kilometri. Încărcătura: 3,75 megatone. În afară de focoase, racheta dispunea şi de un sistem de autoapărare, lansând focoase false. Eroarea circulară probabilă nu era mai mare de doi kilometri. În 1960, racheta a fost inclusă în dotarea cu armament. Bazele de lansare semănau cu nişte adevărate oraşe subterane, cu un grad de apărare foarte ridicat. Nimic asemănător nu a mai fost creat în lume, nici măcar la începutul mileniului al treilea. Fiecare bază de lansare presupunea existenţa a trei rachete. Trei asemenea baze formau o escadrilă. În total, au fost desfăşurate şase escadrile, adică 54 de instalaţii de lansare. Pe lângă acestea, încă o bază de lansare, cu trei silozuri, era folosită pentru lansările de probă şi efectuarea calculelor. Dar şi aceasta putea fi folosită în scop militar.

Racheta „Titan”, ca şi racheta lui Koroliov 8K74, avea drept combustibil kerosenul şi oxigenul lichid. În schimb, americanii păstrau lansatoarele, focoasele, combustibilul şi oxidantul sub pământ.

Cuplarea focoaselor, alimentarea şi pregătirea pentru lansare au loc în construcţiile subterane deosebit de rezistente. În ultimul moment, se deschideau cele două trape de deasupra silozului, de câte 125 de tone fiecare, racheta fiind adusă la suprafaţă cu un ascensor şi lansată imediat.

În Uniunea Sovietică, nici o rachetă cu rază medie de acţiune (adică între două şi cinci mii de kilometri) şi cu atât mai mult cu rază de acţiune intercontinentală (adică rachete de genul celor americane „Atlas” şi „Titan”) nu avea adăpost subteran în acea perioadă. Asta însemna că, dacă Uniunea Sovietică va lovi prima cu un atac nuclear, în mod sigur, la rândul ei, va fi atacată. Dar în cazul în care America va fi cea dintâi care

va lansa un atac, atunci Uniunea Sovietică nu va mai avea cu ce să răspundă.

Între timp, sub pocnetul pantofului lui Hruşciov, Congresul SUA a aprobat acordarea unor sume de bani pentru începerea lucrului la rachetele balistice intercontinentale „Titan-2”. În principiu, racheta avea noi posibilităţi de luptă. Raza de acţiune: 15 mii de kilometri. Încărcătura: 9 megatone. Combustibilul putea fi păstrat pe termen lung. Ai alimentat şi ai coborât-o în siloz fără nici o problemă. Întrebuinţarea unui combustibil lichid cu punct de fierbere ridicat permitea nu numai scurtarea timpului de pregătire până la 60 de secunde, dar şi amplasarea instalaţiilor de lansare la mare distanţă unele de altele, adică trecerea la un sistem de start individual, crescând astfel semnificativ invulnerabilitatea lor. Era imposibil de distrus deodată două silozuri, prin intermediul unei singure explozii termonucleare. Dar şi un singur siloz era destul de greu de distrus. Silozurile pentru rachetele „Titan” sunt durabile. Capacul unui siloz cântăreşte 740 de tone. Era nevoie de o precizie deosebită pentru a lovi în imediata apropiere a unui siloz. S-a decis să fie desfăşurate trei zone de poziţie ale rachetei „Titan-2”, cu câte 18 silozuri cu lansatoare în fiecare zonă.

În acei ani, America a făcut într-adevăr un salt revoluţionar, creând pentru prima dată în lume o RBIC uşoară, „Minuteman”, cu combustibil solid: ai scos-o din uzină, ai coborât-o în siloz, i-ai pus capacul şi nu mai ai probleme cu întreţinerea. Iar dacă trebuie lansat un atac, ai apăsat pe buton, capacul silozului a zburat într-o parte, iar frumuseţea argintie a pornit acolo unde a fost stabilit. Raza de acţiune: 10 mii de kilometri; încărcătura: 1,2 megatone. Eroarea circulară probabilă este incredibilă, de numai 400 de metri.

Racheta cu combustibil lichid presupune mecanisme dintre cele mai complicate, precum şi

asamblarea în uzine de către ingineri şi personal de înaltă calificare. Iar racheta cu combustibil solid este, în linii mari, o conductă mare, acoperită cu un compus care seamănă cu smoala. Avantaje: costuri mici de producţie, este uşor de exploatat şi întreţinut, timpul scurt pentru pregătirea tehnică pentru start (30 de secunde), absenţa unei infrastructuri complicate, un număr mic de agregate pentru întreţinere, lipsa mijloacelor de alimentare.

Racheta „Minuteman" cântărea în total 30 de tone, chiar mai puţin: 29,7.

Nu era deloc mare: avea lungimea de 16,4 metri, iar diametrul de 167 de centimetri. Silozurile pentru aceste rachete au un diametru redus, şi de aceea sunt mult mai durabile şi mai ieftine.

Silozurile puteau fi dispuse oriunde, deoarece, în principiu, racheta nu avea nevoie de nici un fel de asistenţă. Întreţinerea acestor rachete nu necesita prezenţa unor efective militare imense. Într-o escadrilă erau 50 de instalaţii de lansare.

La noi, 40 de rachete strategice, nu intercontinentale, ci cu rază medie de acţiune, însemnau nu o escadrilă sau un regiment, ci o divizie, având în frunte un general. O divizie însumează 11 mii de oameni, dintre care 1 900 de ofiţeri, 1 700 dintre cele mai diferite autocamioane şi tractoare. Iar raza de acţiune a rachetelor noastre nu e de 10, ci de 2-4 mii de kilometri. Şi toate se află nu în silozuri, ci în spaţii deschise, fără apărare. Iar pregătirea pentru lansare durează 2-4 ore.

La americani, 3-4 escadrile de rachetă „Minuteman" alcătuiau o aripă. Aceasta echivalează la noi cu regimentul sau brigada. Într-o aripă sunt 2 558 de oameni, sub comanda unui colonel. În alcătuirea unei aripi intră 150-200 de silozuri cu lansatoare.

La noi, pentru întreţinerea unui asemenea număr de rachete era nevoie de o armată de rachete cu un întreg alai de generali, cu state-majore şi posturi de comandă, cu veşnica problemă a locuinţelor pentru ofiţeri, cu gradul scăzut de pregătire militară, cu la fel de redusa capacitate de luptă şi cu gradul foarte ridicat de vulnerabilitate al întregii unităţi de rachete şi al sistemului său de conducere.

Din noiembrie 1962, guvernul SUA plănuia să înceapă lucrul la rachetele „Minuteman". Dar câte rachete „Minuteman" a decis America să aibă? Exact o mie. Ca să nu se încurce cu mărunţişuri.

Hruşciov trebuia să se grăbească. Trebuia să realizeze ceva până în noiembrie 1962.

Problema se agrava şi mai mult, din cauză că, pe lângă RBIC „Atlas" şi „Titan", pe lângă ordinul dat pentru rachetele „Minuteman", care în viitorul apropiat urmau să fie produse în cantităţi masive, America avea şi rachete strategice cu rază medie de acţiune. 60 de rachete „Thor" în Marea Britanie, 30 de rachete „Jupiter" în Italia şi 15 rachete „Jupiter" în Turcia.

Acestea erau rachete din prima generaţie, pe kerosen şi oxigen lichid. Raza de acţiune: 2 400 de kilometri; încărcătura: o tonă şi jumătate. După caracteristici, ele corespundeau aproximativ cu racheta lui Ianghel, 8K63. Diferenţa consta în faptul că americanii le puteau lansa de pe teritoriul Marii Britanii, al Italiei şi Turciei asupra Uniunii Sovietice. Dar Uniunea Sovietică, având o rachetă aproximativ cu aceleaşi caracteristici, nu putea trage asupra Americii. Nu avea un câmp de operaţii.

Capitolul 15

1

Pe 23 aprilie 1962, ministrul Apărării al URSS, mareşalul Uniunii Sovietice Malinovski, şi adjunctul ministrului Apărării, comandantul-şef al Trupelor Balistice Strategice, mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko, au sosit la Kremlin chemaţi de urgenţă.

În fostul cabinet al lui Stalin au fost întâmpinaţi de prim-secretarul CC al PCUS, preşedintele Consiliului de Miniştri al URSS, tovarăşul Hruşciov Nikita Sergheevici, şi al doilea om în stat, tovarăşul Kozlov Frol Romanovici.

Tovarăşul Hruşciov se interesă despre cum mergeau lucrurile la Forţele Armate şi apoi, dintr-odată, ca din întâmplare, întrebă: ce-ar fi să transformăm Cuba revoluţionară într-un câmp de operaţii pentru atacuri nucleare asupra Americii?

Iar tovarăşul Kozlov adăugă: de aici îl vom ameninţa pe Sam!

Mareşalul Malinovski tăcea. Scoase doar un oftat adânc. Acesta putea fi interpretat după plac: un consimţământ, o aprobare, ceva nedefinit, care nu înseamnă nimic. Mareşalul Malinovski nu se grăbea să îşi spună părerea în faţa conducerii, nu-i plăcea să îşi ardă punţile în spate.

Însă mareşalul Moskalenko nu a tăcut:

— Nu are sens să plasăm în Cuba o cantitate mică de încărcătură.

— Dar noi nu vorbim despre o încărcătură mică, i-o reteză cu tărie Hruşciov. Acolo vom trimite cam o sută de bucăţi, ba chiar şi două sute de încărcături. Şi tot atâtea lansatoare.

— Şi tot atâtea lansatoare, întări tovarăşul Kozlov Frol Romanovici.

— Cum adică două sute? nu înţelese Moskalenko.

— Uite-aşa, îi explică tovarăşul Kozlov.

— Staţi puţin, Cuba e dincolo de Ocean, încărcăturile şi lansatoarele trebuie transportate cu vase obişnuite de pasageri. Un singur regiment de rachete înseamnă 11 mii de tone de încărcătură. Dar încărcătura e voluminoasă. Doar nu sunt nişte buşteni, să îi trânteşti în cală.

— O să încărcăm cu grijă, încredinţă tovarăşul Hruşciov.

— Cu foarte mare grijă, întări tovarăşul Kozlov.

— Şi câte vase vor trebui?

— Câte vor trebui, atâtea vom aloca.

— Dar cum le vom apăra pe Ocean? De câte crucişătoare şi contratorpiloare putem dispune? În Atlantic domneşte flota SUA; pe lângă faptul că aceasta depăşeşte în mod absolut flota sovietică, acolo mai este şi flota britanică, şi cea canadiană, şi altele. Dar şi ăsta e un fleac în comparaţie cu faptul că, pentru navele militare, cu atât mai mult pentru cele de transport, principala ameninţare vine din aer, aşa ne învaţă experienţa războiului. Ei au baze pe litoralul ambelor părţi ale Atlanticului, plus portavioane. Iar noi nimic.

— O să le transportăm fără pază. Le închidem în cale şi nimeni n-o să-şi dea seama.

— Să trimitem peste Ocean, în nave comerciale, două sute dintre încărcăturile noastre nucleare fără apărare? Şi, odată cu ele, lansatoarele?

Mareşalul Moskalenko s-a ferit să numească proiectul hruşciovian-kozlovian o aventură. S-a exprimat mai delicat: trebuie să se mai gândească.

Dar nu a avut prea mult timp de stat pe gânduri. A doua zi, pe 24 aprilie 1962, mareşalul Uniunii Sovietice Moskalenko a fost eliberat din

funcţia de adjunct al ministrului Apărării şi comandant-şef al Trupelor Balistice Strategice şi numit inspector-şef la Ministerul Apărării. Funcţia era respectabilă şi deloc complicată. E întotdeauna uşor să găseşti nereguli. O, m-aş fi dus şi eu la inspectori sau la revizori: uite, aici aveţi un gard pe care nu l-aţi vopsit până la capăt, iar aici nu aţi strâns mucurile de ţigară!

Se înţelege că inspectorul-şef de la Ministerul Apărării îi va lua mai aspru: aici, la voi, deşeurile radioactive se varsă în marea Barens, aici taigaua este poluată total cu substanţe cancerigene, iar pregătirea sergenţilor în diviziile de învăţământ nu serveşte nici pe dracu'.

Ca funcţie, inspectorul-şef de la Ministerul Apărării se află undeva dincolo de nori, dar scopul activităţii sale este acelaşi ca al oricărui alt examinator: să-şi bage nasul în neajunsurile şi scăpările celor neglijenţi. Toţi îi aşteaptă vizita tremurând. Şi toţi se tem de el. Toţi îi caută privirile, toţi încearcă să-i facă pe plac. Un singur inconvenient: inspectorul nu are acces la puterea reală. Nu el este cel care ia deciziile hotărâtoare.

Tovarăşul Hruşciov l-a eliberat pe Moskalenko din funcţie, dar în ochi i se citeşte îndoiala: pe cine să punem în loc?

— De ce nu pe Biriuzov? sugeră tovarăşul Kozlov.

— De ce nu? consimţi tovarăşul Hruşciov.

2

În aceeaşi zi, adjunctul ministrului Apărării, mareşalul Uniunii Sovietice Biriuzov, a cedat funcţia de comandant al Trupelor PVO ale ţării, a acceptat funcţia de comandant-şef al Trupelor Balistice Strategice şi a primit ordinul clar ca peste o săptămână să-şi prezinte consideraţiile cu privire

la desfăşurarea rachetelor strategice în Cuba, iar peste o lună, un plan amănunţit.

Mareşalul Biriuzov ştia că nu avea rost să stea la discuţii: dacă ai vreo obiecţie, zbori imediat din noua funcţie. Iar Hruşciov îl va numi pe un oarecare Ciuikov Vasili Ivanovici, care, în treacăt fie spus, era şi el mareşal al Uniunii Sovietice. Acesta, fără să-şi bată capul în privinţa urmărilor, va duce încărcăturile în Cuba. La fel şi lansatoarele. Ce va ieşi din asta? Nu, în această problemă nu trebuie îngăduiţi neghiobii! Trebuie să accepte funcţia de comandant-şef al Trupelor Balistice Strategice şi, aflându-se în această funcţie şi având la îndemână toate informaţiile şi toate instrumentele de conducere, să întreprindă ceva. Această numire trebuia abordată cu grijă. Dar cum? Ne gândim cum şi răspundem numaidecât: Se face!

3

Flota Aeriană Civilă a URSS (GVF) era civilă numai cu numele. De-a lungul timpului, această flotă „civilă”, din timpul tovarăşului Stalin şi până la prăbuşirea Uniunii Sovietice, a fost comandată de:

– generalul-colonel (mai târziu, mareşal de aviaţie) Astahov;
– mareşalul de aviaţie Javoronkov;
– mareşalul de aviaţie Loghinov;
– generalul-colonel (mai târziu, mareşal şi mareşal-şef de aviaţie) Bugaev.

Cea mai importantă subdiviziune a GVF era Detaşamentul Aviatic pentru Misiuni Speciale (AOON GVF SSSR). Pasagerii săi erau cei mai înalţi lideri ai Uniunii Sovietice.

Pe 29 mai 1962, un Tu-114 din componenţa acestui detaşament a transportat în Cuba un grup de specialişti în agricultură. Grupul era condus de agronomul Redin (în realitate, membru supleant al Prezidiului Comitetului Central al PCUS, prim-secretarul Comitetului Central al Partidului Comunist din Uzbekistan, Raşidov Şaraf Raşidovici). Adjunctul şefului grupului de agronomi era specialistul în îmbunătăţiri funciare Bersenev (noul comandant-şef al Trupelor Balistice Strategice, mareşalul Uniunii Sovietice Biriuzov Serghei Semenovici.)

Grupul de agronomi şi specialişti în îmbunătăţiri funciare a primit de la tovarăşii Hruşciov şi Kozlov următoarea misiune: să îl convingă cu orice preţ, cu orice ameninţări şi promisiuni pe tovarăşul Fidel să accepte transformarea Cubei într-o bază de operaţii pentru rachete nucleare a Uniunii Sovietice. Agronomii au luat cu ei borcane cu dulceaţă şi coşuri cu fursecuri. N-au uitat nici cnutul: Fidel a nimicit operaţia de debarcare a contrarevoluţionarilor? Foarte bine! Dar ce te faci dacă data viitoare nu îţi mai trimitem muniţie pentru armele noastre, piese de schimb pentru tancurile, navele şi avioanele noastre?

Vă voi explica, în mare, tactica specialiştilor noştri în îmbunătăţiri funciare. Tovarăşul Raşidov a ştiut să înfăţişeze prieteneşte acele ultimatumuri aspre. Doar era din Orient – acolo, la ei, în Uzbekistan, se pricep la asta. Într-un cuvânt, Fidel a fost înduplecat.

4

În timp ce specialiştii sovietici în îmbunătăţiri funciare împărtăşeau împreună cu colegii din Cuba cunoştinţele în privinţa creşterii productivităţii la

cereale, agricultura sovietică era într-o fundătură adâncă şi fără speranţă.

Cauza era fundamentală.

Proştii şi criminalii care în 1917 au pus mâna pe putere în măreaţa noastră ţară au mers spre victorie sub lozinca: Daţi pământ ţăranilor! Şi le-au dat. L-au împărţit după dreptate: fiecărei familii, în funcţie de numărul gurilor de hrănit. Dar au trecut cinci, şase ani şi satul s-a împărţit în săraci, pătură mijlocie şi bogaţi.

Cel care se trezea la zece dimineaţa, bea basamac în mijlocul zilei, juca toată seara şi cânta la acordeon a rămas sărac. Niciodată nu-i mai ajungea şi nu s-a putut hrăni nici pe el, nici pe familia sa.

Cel care s-a străduit s-a ridicat din sărăcie şi a putut să îşi hrănească familia.

Iar cel care se trezea înainte de răsărit, care ara toată ziua fără să-şi îndrepte spatele a ajuns bogat.

Totuşi, acest lucru nu a durat multă vreme. A apărut un fenomen care, în termeni oficiali, se numea „greutăţile de colectare a grânelor”.

Ce fel de greutăţi erau acestea? Să pătrundem înţelesul termenilor: grânele sunt multe, numai că sunt greu de depozitat. De ce? De aia, pentru că industria fusese naţionalizată, adică se afla în întregime în mâinile statului. Industria de stat producea tot ce îi trebuia statului: tancuri, tunuri, avioane, submarine, oţelul necesar pentru fabricarea tuturor acestor tancuri, tunuri şi submarine, minereu de fier şi cărbune necesare pentru producerea oţelului… Iar necesităţile poporului erau satisfăcute abia la urmă. Adică ceea ce nu-i folosea statului îi folosea poporului.

Mai mult, comerţul privat cu grâne era interzis.

Singurul care cumpăra grâne era statul. Un monopol de fier, de nepătruns. Iar preţurile de

cumpărare ale grânelor sunt dictate de interesele statului, adică sunt groaznic de mici.

Dar singurul producător al mărfurilor industriale se dovedeşte a fi tot statul. Şi aici e un monopol de fier, de nepătruns. Şi aici tot statul e cel care stabileşte preţurile, pe baza intereselor sale. Dar statului îi convine să cumpere de trei ori mai ieftin şi să vândă de trei ori mai scump. De aceea, preţurile kerosenului şi cuielor, ale topoarelor şi semănătorilor, ale plugurilor şi ţesăturilor sunt groaznic de ridicate.

Şi pentru acest fenomen exista un termen argumentat ştiinţific: „nepotrivire de preţuri”.

Plugarul cel harnic, câştigând mulţi bani, privea împrejur: dar ce pot cumpăra eu cu banii ăştia? Tanc nu îmi trebuie, care oricum nu e de vânzare. Am cumpărat furci, lopeţi, lămpi cu gaz şi galoşi cu o groază de bani. Nici nu este altceva la magazin. Aşa că de ce să vând grânele şi cartofii, dacă cu banii primiţi oricum nu am ce cumpăra?

Majoritatea populaţiei ţării e formată din ţărani. Dintre cei harnici şi prin urmare bogaţi sunt milioane. De ce le trebuie o asemenea autoritate, care întreţine pe socoteala popoarelor Rusiei partidele comuniste din lumea întreagă? La ce bun această birocraţie care devorează tot ceea ce poporul a produs prin muncă? La ce bun acest sistem în care banii sunt mulţi, dar nu este nimic de cumpărat?

Imediat ce un ţăran se îmbogăţea, începeau să apară zvonurile, încât devenea dintr-odată un posibil duşman.

Iar această problemă trebuia rezolvată.

Geniile de la Kremlin au găsit o soluţie: toţi ţăranii îmbogăţiţi să fie deschiaburiţi, adică să li se ia tot ceea ce au şi să fie trimişi iarna în taiga, în tundră, în stepele bătute de viscol ale Kazahstanului, să fie azvârliţi acolo în frig. Lasă-i să piară pe capete. Iar cei care se împotrivesc să fie împuşcaţi pe loc.

Printre masele populare a fost lansată lozinca: *Vom lichida clasa chiaburilor*!

Şi au lichidat-o. În adevăratul sens al cuvântului.

Pe unul dintre cei mai crunţi duşmani ai poporului îl chema Mihail Şolohov. Acest alcoolic lipsit de talent a scris repede o cărticică, *Pământ desţelenit*, despre felul în care Armata Roşie a dus la pieire pe timp de iarnă mii de familii cu copii mici. Şolohov afirma extaziat: ca să nu încurce construirea unei vieţi fericite!

În timpul războiului, Churchill a fost în Uniunea Sovietică, a dus tratative cu Stalin, iar seara au devenit prieteni. Iar Churchill s-a interesat: câţi ţărani aţi evacuat şi i-aţi lăsat de izbelişte prin zăpezile de dincolo de Ural? A primit răspunsul: zece milioane.

Au trecut mulţi ani şi devotatul adjunct al lui Stalin, tovarăşul Molotov, şi-a exprimat dezacordul: nu, nu a fost aşa. „Stalin a spus că am evacuat zece milioane. De fapt, am evacuat douăzeci de milioane.”[1]

Cu ţăranii cei harnici lucrurile s-au aranjat. I-au lichidat. Dar mai departe?

Mai departe trebuia rezolvată o sarcină dublă. Pe de o parte, trebuia făcut astfel încât toţi ceilalţi ţărani să nu se îmbogăţească. Niciodată. Pe de altă parte, lucrurile trebuiau organizate astfel încât ţăranului, în general, să nu i se plătească nimic pentru grâne şi cartofi, pentru unt şi carne. Astfel încât să nu fie nevoie să se trateze cu fiecare în parte, ci să se ia din hambarele comune.

Aşa a apărut ideea gospodăriei colective – colhozul.

Pământul, bineînţeles, aparţine ţăranilor, după cum s-a promis, numai că nu fiecăruia în parte, ci întregii mulţimi. Şi vacile, şi caii, şi semănătorile – totul să fie în comun şi să aparţină colectivului. Doritori să intre în colhoz nu s-au găsit. Trebuia să fie aduşi cu forţa. Pentru aceasta, ţăranilor le-au

fost luate toate alimentele. Aproape toate. Dacă intri în colhoz, îţi dăm de mâncare; dacă nu intri, o să crapi de foame. Au murit cu milioanele. Însă orânduirea colhoznică a învins! Acum nu mai trebuiau cumpărate grânele de la ţăran. Acum colhozului i-a fost impus un plan: să dea atâta carne, atâtea cereale, atâta in şi atâta mazăre.

Pentru munca sa, colhoznicul nu primea bani. În general, deloc. Era plătit în natură, ca în Evul Mediu. Preşedintele şi şefii de brigadă socoteau ziua de lucru în funcţie de îndeplinirea unui anumit volum de muncă – „norma de muncă”. După ce colhozul îndeplinea planul impus de stat de predare a produselor, restul de cartofi şi sfeclă, de paie şi fân era împărţit între colhoznici, proporţional cu eforturile depuse.

Munca de sclav era neproductivă. Lucrul pământului ca sclav era de trei ori mai neproductivă. Lucrul pământului nu înseamnă să ciopleşti pietre, să pavezi drumuri, să construieşti piramide. Lucrul pământului înseamnă creaţie. Însă orice iniţiativă în colhoz a fost nimicită, la fel şi propriul interes. Mai mult, cea mai activă şi mai „descurcăreaţă” parte a ţăranilor rămaşi se alătura imediat şefilor. Semănătorul mediu de ieri devenea preşedinte, adjunct al preşedintelui, ajutor sau şef de brigadă. Cu fiecare dintre aceştia, ţara îl pierdea pe unul dintre cei care asigurau hrana şi câştiga încă un birocrat.

Birocraţia colhoznică se desfăşura ca orice birocraţie din lume: se reproducea, se înmulţea, fura şi înşela. Preşedinţii de colhozuri erau înconjuraţi de telefoane, secretari, birouri, contabili, dulapuri cu hârtii, administratori, grafice cu semănatul şi culesul, planuri şi rapoarte despre îndeplinirea lor la timp.

Favoritul şefului de brigadă sau fiica preşedintelui erau promovaţi pentru ceva ce nu au făcut. Dar pe socoteala cui? Pe socoteala acelora care se speteau din greu. Aşa că de ce să te speteşti

din greu dacă succesele tale sunt puse pe seama unchiului Vania sau a mătuşii Maşa?

Aşa că poporul fugea de asemenea colhozuri pe unde apuca. Nu, cetăţeni! La noi totul este prevăzut. Pentru ca poporul să nu fugă din colhoz, au fost introduse paşapoarte interne. Dar numai pentru cei care trăiesc la oraş. Paşaportul nu era destinat colhoznicului. Nu, nu paşaport pentru străinătate. Graniţa e sub lacăt. N-ai cum să fugi din rai. Colhoznicul nu avea dreptul la paşaport intern. De ce e sclav? Fără paşaport, colhoznicii, adică majoritatea populaţiei ţării, nu figurau în mod formal drept cetăţeni ai propriei ţări. Câinii aveau dreptul la paşaport, dar colhoznicul nu. Câinele putea fi dus cu avionul, însă colhoznicul n-a zburat niciodată. Nu pentru tine, dragă tovarăşe, se chinuie constructorii Tupolev şi Antonov. Nu-i de nasul tău să zbori într-un avion de pasageri. Nici în hoteluri colhoznicii nu aveau voie. Vitele şi colhoznicii n-au ce căuta acolo.

Aşa trăiau.

Iată, acestei ţări în care cea mai mare parte a populaţiei fusese adusă la rangul de sclavi, care nu aveau unde să fugă, cărora nu li se cuveneau bani pentru muncă, tovarăşii Hruşciov şi Kozlov îi promiteau o viaţă în comunism în care fiecare va lucra după posibilităţi şi va primi după necesităţi. Dar, promiţând aceste lucruri, nu au anulat robia colhoznică, nu le-au dat pământ ţăranilor, cum de altfel nu le-au dat nici paşapoarte interne şi nici nu i-au plătit cu bani pentru munca depusă.

Repet: liderii comunişti sunt nişte neghiobi şi nişte criminali. Având ca exemplu promisiunile tovarăşilor Kozlov şi Hruşciov, încercaţi să distingeţi ce se găsea mai mult în conducătorii noştri: neruşinare criminală sau prostie obişnuită?

5

Însă poporul nostru e viclean. Ţara întreţinea o armată imensă pentru a speria duşmanul, iar în fiecare an, în rândurile ei se adunau toţi băieţii ajunşi la vârsta înrolării. În armată pentru trei ani, în flotă pentru patru ani, iar în alte vremuri chiar şi cinci. Băiatul îşi termină stagiul şi e vremea să se întoarcă acasă. Însă ţara construieşte noi uzine de tancuri şi rachete, pentru care este nevoie de noi combinate metalurgice, de noi abataje şi mine, de noi centrale electrice şi căi ferate. Ţara e în construcţie. Şi fiecare ministru are o mare bătaie de cap: de unde să ia muncitori? E nevoie de uraniu îmbogăţit. Dar pentru asta trebuie multă electricitate. Pentru aceasta, trebuie ca râurile siberiene să fie blocate de cele mai puternice baraje din lume. Dar cine e prost să meargă în taiga, la ţânţari? Nu sunt doritori. Iar ministrul trimite mesageri în unităţile militare pentru a-i recruta pe cei demobilizaţi. Aceştia pleacă în Abakan şi Bratsk, în Ust-Ilim şi Taişet. Numai nu în colhozuri. Pe marile construcţii sunt alaiuri de băieţi tineri. Dar e un deficit de fete. Aici sunt bani, dar lipsesc de toate, în afară de votcă. Votca e uşor de adus în taiga. Că doar nu e ca roşiile, să putrezească. Pe marile şantiere e beţie, e huliganismul maselor de bărbaţi tineri, fără rădăcini şi necontrolaţi de nimeni. Aici au loc bătăi la beţie din cauza muierilor sau pur şi simplu din lipsa a ceva mai bun de făcut în timpul serilor.

Acolo, pe şantier, băiatul s-a transformat în muncitor industrial sau în transporturi, în locuitor al oraşelor, acolo a primit paşaport şi nici un fel de program de lucru n-avea să-l momească înapoi în colhoz.

Încă o scăpare: şcoala de ofiţeri. Hruşciov a lovit dureros în armată, eliminând sute de mii de ofiţeri fără pensie, fără profesie, fără apartament. Apoi, numărul celor care doreau să devină ofiţeri a scăzut drastic. În şcolile militare e un deficit. Iar băieţii din sat, făcându-şi stagiul de un an ca

soldaţi, se avântă în şcoli. Nu le trebuie epoleţi de ofiţeri. De-ar termina şcoala ca să se facă ofiţeri, iar peste un an se pot declara bolnavi. Şi nu se mai întorc în colhozul nesuferit.

Războiul i-a nimicit pe bărbaţi. După război, din sate au plecat peste tot băieţii tineri. Au rămas numai fetele. Dar şi ele şi-au găsit un drum. Trebuiau numai să se căsătorească cu un orăşean şi primeau paşaport. Nu era vorba despre iubire, despre o familie stabilă şi perpetuarea neamului, ci despre posibilitatea de a scăpa. Iar apoi familia se destrăma; căsătoria era, în esenţă, fictivă.

Aşa cum oamenii din Germania de Est fugeau în Vest, poporul rus fugea prin toate mijloacele din sat. Satul murea. Astfel, au apărut neajunsurile în privinţa alimentelor.

6

În agricultură, statul a investit mijloace colosale, iar în colhozuri au fost aduse sute de mii de tractoare, autocamioane, combine, milioane de tone de îngrăşământ, un număr imens de piese de schimb, carburanţi şi lubrifianţi. Institutele şi şcolile medii tehnice pregăteau şi trimiteau în agricultură mulţimi nenumărate de agronomi, ingineri, specialişti în îmbunătăţiri funciare, zootehnişti, specialişti în irigaţii şi veterinari.

Sistemul agricol era condus de un secretar special, delegat al Comitetului Central al Partidului Comunist, împreună cu un număr imens de cadre. Lui i se subordona Ministerul Agriculturii. În afara acestuia, mai exista şi Ministerul de Colectare. Şi Ministerul Construcţiei de Maşini Agricole. Şi Ministerul Construcţiei de Maşini Zootehnice şi Furajere. Şi Ministerul de Producere a Îngrăşămintelor Minerale. Şi Ministerul Culturilor Tehnice. Şi Ministerul

Zootehniei. Şi Ministerul Sovhozurilor. Şi Ministerul Culturii de Bumbac. Şi Ministerul Produselor din Grâu. Şi Ministerul Dezvoltării şi al Resurselor de Apă.

În afară de acestea, fiecare republică avea propriul secretar agricol de partid, cu un număr imens de cadre şi propriile ministere. În fiecare regiune şi raion erau de asemenea un mare număr de responsabili agricoli.

Situaţia din agricultură se discuta în mod regulat la cel mai înalt nivel: la congresele Partidului Comunist şi la şedinţele plenare ale Comitetului său Central. S-au dat rezoluţii şi s-au formulat concluzii practice. S-a ajuns până acolo încât înţeleptul Partid Comunist a adoptat prin deciziile sale grandiosul Program de Aprovizionare cu Alimente, a cărui implementare, nu se ştie de ce, a fost un eşec.

Pentru dezvoltarea agriculturii, Partidul Comunist a delegat activişti de partid şi tineret, ofiţeri demobilizaţi şi lucrători ai pământului. Pentru agricultură lucrau institute ştiinţifice şi o întreagă Academie de Ştiinţe Agricole. La strânsul recoltei erau trimişi soldaţi, lăsând la o parte pregătirea pentru luptă, muncitori din uzine, zădărnicind planurile de producţie, studenţi şi şcolari, dând peste cap procesul de învăţământ.

Dar loturile de pe lângă casă ale locuitorilor ţării reprezentau 2,5% din domeniile agricole şi aveau o producţie agricolă de 51%. Acestor jalnice petice de pământ le corespundeau 62% din producţia zootehnică.

Ce însemna aceasta?

Tabloul era următorul: pe 97,5% din domeniul agricol lucrau toată ziua întreaga populaţie rurală, acolo erau toate tractoarele şi combinele, toţi specialiştii în agricultură, acolo intrau toate investiţiile de capital, acolo trudeau cu spor toţi specialiştii şi toată armata de mai multe milioane de soldaţi, studenţi, şcolari şi celelalte

ajutoare. Iar seara, ţăranul obosit se întorcea acasă şi săpa cu cazmaua straturile, fără să ţină seama de rezoluţiile congresului şi ale şedinţelor plenare, fără să încerce să înţeleagă recomandările Academiei de Ştiinţe Agricole, fără să dea importanţă directivelor Comitetului Central, ministerelor, instituţiilor de stat, comitetelor regionale şi raionale, fără să asculte de ordinele preşedintelui de colhoz, aflându-se în afara ariei de control a şefului de brigadă, descurcându-se fără indicaţiile înţelepte ale agronomului, fără tractor şi combină, fără îngrăşământ, fără ajutorul armatei sau al flotei. Şi obţinea mai mult decât ceea ce creştea pe imensele câmpii ale măreţei noastre patrii.

Dar de unde au apărut aceşti 2,5%?

O, e clar că n-au apărut „din senin”. Aici totul era calculat, fundamentat ştiinţific şi verificat de practica a zeci de ani.

La început, când toţi ţăranii au fost băgaţi cu forţa în colhozuri, toate pământurile au trecut în proprietatea comună. Iar asupra ţării a venit foametea. Ca să se scape de foamete, s-a decis să se mai slăbească puţin jugul colhoznic, să li se dea voie colhoznicilor să aibă în faţa casei şi în spatele ei un petec de pământ – chipurile, ca să planteze flori. Iată că, pe aceste petece de pământ, poporul, trudind din greu noaptea, a cultivat morcovi şi ceapă, cartofi şi roşii. A plantat meri şi peri, agrişe şi coacăze. Însă foametea n-a dispărut. De aceea, parcelele s-au mai mărit puţin. Şi au ajuns până la 2,5%. Iar ţara, într-un fel sau altul, a reuşit să răzbească.

Dar de ce să nu le dăm ţăranilor 3% dintre pământuri? Sau chiar 5%! Atunci toţi ar avea de toate! Doar uite cât pământ avem!

Nu, cetăţeni fără minte, asta nu se putea nicidecum! Imediat ce ţăranilor li s-ar fi dat puţin mai mult decât acei nepreţuiţi 2,5%, ei s-ar fi putut descurca şi fără colhoz, ar fi devenit liberi, ar fi

arat pe lângă casele lor şi nu i-ar mai fi dat ascultare preşedintelui. Şi i-ar fi durut în cot de deciziile congreselor şi de hotărârile şedinţelor plenare, de miniştri, secretari şi tot restul şefilor, agronomilor, contabililor, normatorilor şi şefilor de brigadă.

De aceea, i-au dat poporului pământ, i-au dat şi i-au tot dat, iar apoi s-au gândit deodată: e prea mult! Şi au mai redus. Imediat a început un fenomen care în mod oficial a fost denumit ştiinţific „*satisfacerea incompletă a nevoilor crescânde ale populaţiei*". Sau „*anumite neajunsuri în aprovizionarea cu alimente a populaţiei*".

Dacă îi dădeau ţăranului ceva mai puţin pământ pentru loturile de pe lângă casă, în ţară n-ar mai fi fost nimic de mâncare. Dacă îi dădeau ceva mai mult, poporul ar fi devenit capabil să se hrănească singur, ar fi devenit independent.

Bunicul meu, Vasili Andreevici, s-a spetit toată viaţa ca fierar în colhozul Şevcenko din raionul Solonianskii din regiunea Dniepropetrovsk. Bunicul meu şi bunica Irişka aveau şi o mică livadă, şi o grădină de zarzavat, şi o vacă, şi găini ce alergau prin curte. Dar a venit un ordin: să li se taie din grădini! Iar prin spatele tuturor caselor a trecut tractorul cu plugul, a făcut brazde, iar acele pământuri au trecut în proprietatea comună, le-a năpădit buruianul şi un fel de plantă ţepoasă. Colhozul oricum nu are nevoie de ele. Colhozul are pământ în toate zările.

Şi atunci, oamenii, pe suprafeţele ce le-au rămas, au ridicat productivitatea. Drept răspuns, a venit o nouă decizie înţeleaptă a dragului nostru Partid Comunist: să se pună impozit pe toţi merii. Iar atunci bunicul a luat un topor şi a tăiat merii. Cătunul se numea Sadovîi[2]. Dar după decizia Partidului au rămas numai plopi de-a lungul şleaului prăfuit. Pentru plopi, dragul nostru partid nu a mai luat impozit. Împreună cu bunicul meu,

tot cătunul a tăiat livezile şi, odată cu el, ţara întreagă. Le-a venit rândul şi vacilor. Iar atunci ţăranii şi-au tăiat Joienele.

Iar apoi, dintr-odată, imensul oraş Dniepropetrovsk, în care, apropo, Mihail Ianghel îşi nituia în secret produsele 8K63 şi 8K65, a început să vuiască din cauza satisfacerii incomplete a nevoilor crescânde. Iar pe ziduri au apărut nişte inscripţii duşmănoase şi în popor se auzeau anecdote necuviincioase despre iubitul nostru partid şi conducerea sa. Această larmă, prin milioanele de informatori, a ajuns până la organele vigilente, iar apoi până la înalta conducere. După lungi consfătuiri, elaborări şi concilieri, s-a ajuns la următoarea decizie a şedinţei plenare a CC al PCUS: să se adauge o cât mai mică bucată de pământ la loturile de pe lângă casă, să se permită deţinerea unei singure vaci în fiecare gospodărie şi să nu fie pus impozit pe meri.

A trecut foarte puţin timp, poporul a prins puteri şi totul s-a repetat.

2,5% nu reprezintă o valoare fixă. E axa în jurul căreia, curbându-se şi rotindu-se, a oscilat cursul general al Partidului Comunist.

7

Pe 1 iunie 1962, tovarăşii Hruşciov şi Kozlov au început o nouă ofensivă asupra parcelelor de pe lângă case. Decizia partidului: parcelele de pe lângă case să fie înjumătăţite! Preţurile la alimente să fie mărite! Plata lucrului în industrie, construcţii şi transporturi să fie micşorată.

Decizia e corectă, înţeleaptă, la momentul oportun. Cozile la magazine sunt imense, este înghesuială, obrăznicie. Cu aceasta trebuie să luptăm, altfel nu ne va fi uşor cu străinii care ne-au luat-o înainte. Dacă poporului i se va plăti mai

puţin, atunci va cumpăra mai puţin, iar cozile se vor micşora. Şi dacă, pe lângă asta, vor creşte şi preţurile, atunci cozile vor deveni mici de tot. Atunci va fi abundenţă. Uite-aşa o să răzbim. Până în 1980, când toţi vor avea după nevoi.

În acea zi de 1 iunie 1962, la ora 11 dimineaţa, în secţia de turnare a pieselor din oţel de la uzina de locomotive electrice din oraşul Novocerkassk a fost anunţată scăderea cu 30% a salariilor pentru produsele fabricate. Uzina e imensă, se lucrează în trei schimburi, fiecare cu câte patru mii de muncitori. În secţia de turnare a pieselor din oţel e munca cea mai grea. Era pauză. S-a anunţat la radio că partidul şi-a exprimat îngrijorarea pentru populaţie – prin deciziile sale înţelepte a crescut preţul la carne şi produsele din carne cu 30%, iar la ulei cu 25%. Creşterea preţurilor va îngădui dezvoltarea ulterioară a agriculturii şi îi va apropia pe toţi locuitorii ţării de acel viitor luminos, când toate vor fi din belşug.

Pe atunci, un inginer primea 120 de ruble pe lună. Un muncitor calificat, 100-110 ruble. Unul necalificat, 60-70 de ruble. Femeile de serviciu şi muncitoarele auxiliare, 35-40 de ruble. Cu şapte ani mai târziu, eu, un tânăr locotenent din gardă, primeam o leafă de neimaginat, de 180 de ruble: 70 de ruble pentru gradul de locotenent şi 110 ruble pentru funcţia de comandant de pluton. Priveam în jos către ingineri, doctori, actori de cinema. O sticlă de votcă era 2 ruble şi 87 de copeici sau 3 ruble şi 12 copeici. Un kilogram de salam prost costa 2 ruble şi 20 de copeici. Oamenii trăiau în apartamente supraaglomerate. Din leafă trebuia să plăteşti pentru apartament, electricitate şi altele. Trebuia să hrăneşti şi să îmbraci copiii… Într-un cuvânt, URSS era o superputere.

Însă ajuta Indonezia şi Cuba, India şi Egiptul, Algeria şi Siria, Mongolia, Vietnamul de Nord, Coreea de Nord şi multe alte state.

La 11 dimineaţa, pe 1 iunie 1962, în secţia de turnare a pieselor din oţel de la uzina de locomotive electrice din Novocerkassk a apărut un fenomen de rezonanţă, adică o suprapunere a frecvenţei exterioare ce vibrează cu frecvenţa interioară a unui sistem oscilant.

Iată un exemplu de rezonanţă: podul vibrează întotdeauna puţin. Însă pe pod trece o companie. Podul e o construcţie trainică. Iar tropotul a sute de bocanci soldăţeşti nu presupune o forţă atât de mare. Dar dacă ar avea loc o suprapunere a cadenţelor, atunci şi cel mai trainic pod ar ceda. De aceea, când vă conduceţi compania pe un pod, amintiţi-vă punctele din regulament, daţi comanda „Nu ţineţi cadenţa!" şi aveţi grijă să fie respectată. Trebuie să existe o nepotrivire.

În 1906, la Duma de Stat a Rusiei s-a dărâmat tavanul. Sub tavanul sălii se învârtea ventilatorul. Ritmul său a coincis cu altceva…

Pe 1 iunie 1962, muncitorii din secţia de turnare a pieselor din oţel s-au revoltat. Toţi în acelaşi timp. Iar acţiunea exterioară, reprezentată de comunicatul cu privire la noua manifestare a grijii partidului pentru creşterea bunăstării muncitorilor, s-a suprapus cu agitaţia interioară. Muncitorii s-au strâns în grupuri, au analizat ştirea. Dar trebuie amintit că Novocerkassk este capitala cazacilor de pe Don. Acolo oamenii sunt curajoşi, mândri, nesupuşi. Pauza se terminase, însă nimeni nu şi-a reluat lucrul. A început un miting spontan. Muncitorii îl chemau pe director. Directorul uzinei, B.N. Kurocikin, ar fi putut să vorbească cu poporul ca de la om la om, să îl liniştească, să-i promită, aşa cum se pricep la noi, însă a spus o vorbă care sub nici o formă nu trebuia spusă: „N-aveţi bani de carne, înfulecaţi plăcinte". Mai mult ca sigur, directorul nu ştia că odată o doamnă suspusă a rostit ceva asemănător, iar acest lucru s-a încheiat cu decapitări în masă în Place de la

Concorde. Iar capul frumoasei regine s-a rostogolit la picioarele ei…

A avut loc o nouă suprapunere a vibraţiilor. Iată că aici a început. Pe lângă uzină trecea o linie de cale ferată. Au blocat-o. Pe o locomotivă au scris cu litere mari: „Hruşciov în loc de carne”. I-au alungat pe mecanici din cabină, iar locomotiva a început să vuiască. Imediat în urma ei a început să vuiască sirena uzinei. Au vuit pe două glasuri neîncetat, timp de ore întregi.

Pentru instaurarea ordinii a sosit un detaşament al miliţiei, numărând 200 de indivizi. Miliţia avea arme pentru a-i împrăştia. S-a observat de mult că bolovanul e arma proletariatului. În miliţieni au aruncat cu pietre, cu şuruburi şi piuliţe; imediat, înarmându-se cu vergele de oţel, resturi de ţeavă, bucăţi de armătură, mulţimea s-a aruncat cu ură asupra celor care păzeau ordinea. Aceştia s-au retras ruşinos.

Comandantul trupelor din sectorul militar nord-caucazian, generalul de armată Pliev, a dat alerta de război la Divizia a 18-a Tancuri, a scos în stradă tancuri şi transportoare blindate.

Pentru draga noastră putere toţi sunt duşmani. Nu trecuse nici un an de când generalul-colonel Iakubovski a scos tancurile pe străzile Berlinului pentru a intimida duşmanul. Iar înainte de asta, tot cu tancurile a fost zdrobit poporul Germaniei de Est. Şi al Poloniei. Şi al Ungariei. Şi acum, iată, poporul rus. Apoi va urma Cehoslovacia. Apoi Georgia şi Lituania. Iar apoi tancurile au trebuit scoase pe străzile Moscovei, împotriva dragilor moscoviţi.

Dar asta va fi mai târziu. Acum e rândul Novocerkasskului. Trebuie recunoscute meritele conducerii locale. Tovarăşii au înţeles numaidecât că treaba e serioasă. Imediat s-a cerut ajutor de la Moscova. În aceeaşi zi, la Novocerkassk a zburat tovarăşul Kozlov Frol Romanovici. A zburat cu avionul guvernamental Il-18. În treacăt fie spus,

este vorba despre acelaşi Il care, cu un an în urmă, îl adusese din Kuibîşev la Moscova pe primul cosmonaut al planetei, maiorul Gagarin Iuri Alekseevici.

Tovarăşul Kozlov nu a sosit singur. Împreună cu el erau tovarăşii plini de răspundere Mikoian, Kirilenko, Şelepin, Polianski, Ilicev şi adjunctul preşedintelui KGB, generalul-colonel Ivaşutin.

Din urmă au aterizat încă două Il-18. Cu acestea au sosit cele mai bune brigăzi de supraveghere ale Direcţiei a 7-a KGB. Cei sosiţi, amestecându-se în mulţime, încercau să îi descopere pe guralivi şi instigatori.

Noaptea târziu, trupele au reuşit cu ajutorul tancurilor să scoată mulţimea afară din incinta uzinei. Iar mulţimea s-a mai împrăştiat puţin. Cei răsculaţi nu erau conduşi de nimeni. Revolta era spontană. Erau câţiva oameni care au dat dovadă de iniţiativă şi care ar fi putut să fie consideraţi instigatori. Tovarăşii moscoviţi i-au identificat, dar apoi, abia spre dimineaţă, toţi până la unul au fost legaţi fără zgomot în pătuţurile calde.

Dimineaţă, mulţimea s-a adunat din nou şi s-a deplasat spre clădirea Comitetului Orăşenesc. Podul peste râul Tuzla era blocat de tancuri. A fost primit ordinul de a se trage în mulţime, însă tanchiştii, spre cinstea lor, au refuzat să îndeplinească acest ordin. Mulţimea a trecut râul prin vad şi pe pod, pe deasupra tancurilor. Tanchiştii nu i-au împiedicat. Dându-şi seama că mulţimea se îndreaptă spre clădirea Comitetului Orăşenesc al Partidului Comunist, tovarăşul Kozlov împreună cu alţi tovarăşi au fugit de acolo imediat, găsindu-şi refugiu în unitatea militară. Însă mulţimea a intrat în piaţă.

Şi a început să se tragă.

Există două versiuni.

Prima: au tras cekiştii veniţi de la Moscova.

A doua: au tras *abrek*-ii[3] din forţele speciale ale generalului de armată Pliev.

Nu ştiu care dintre aceste versiuni este adevărată. N-am să mă apuc acum să analizez. Dar nu aceasta e important. Important nu este faptul că la împuşcături au luat parte poliţişti, ci că au avut un motiv poliţienesc. Iată care era sarcina: să bage frica în popor. Focurile nu au fost întâmplătoare. Au fost pregătite dinainte. Judecaţi şi dumneavoastră: imediat, în piaţă au apărut basculante pentru transportul cadavrelor şi autospeciale de stins incendii care au spălat cu apă sângele. Au curăţat piaţa atât de repede şi de bine, cum ar fi putut să o facă numai dacă aveau în prealabil ordinul de pregătire corespunzătoare a oamenilor şi a tehnicii.

Nu încape îndoială că decizia a fost luată de tovarăşul Kozlov Frol Romanovici. Se înţelege că mai întâi s-a pus de acord cu tovarăşul Hruşciov. Toată gloata de lideri de cel mai înalt rang din partid a fost prezentă acolo doar pentru a face legătura între vărsarea de sânge şi conducere în acest incident, pentru ca apoi tovarăşului Kozlov să nu i se poată reproşa: ţi-ai secerat poporul cu focul automat. Pentru această situaţie, tovarăşul Kozlov are o scuză: ah, eu n-am fost singur acolo, dragi tovarăşi, doar avem o conducere de tip colectiv.

Momentul-cheie

În curând, s-a alcătuit un complet de judecată. Cei şapte „instigatori” – Aleksandr Zaiţev, Boris Mokrousov, Mihail Kuzneţov, Vladimir Cerepanov, Andrei Korkaci, Serghei Sotnikov, Vladimir Şuvaev – au fost condamnaţi la moarte şi împuşcaţi. 105 oameni au primit între 10 şi 15 ani de închisoare, cu executarea într-o colonie cu regim sever. Termenul general pentru toţi era de 1 341 de ani.

Locomotivele electrice produse de uzina care s-a răsculat îi purtau numele – N8 (Novocerkassk, opt osii). Acest nume le-a fost schimbat. Locomotivele urmau să se numească VL8. VL de la Vladimir Lenin, întemeietorul primului stat din lume în care puterea aparţinea muncitorilor şi ţăranilor.

Hruşciov şi Kozlov au primit un semnal: nu s-a reuşit rezolvarea problemelor economiei Uniunii Sovietice. Înseamnă că pentru problemele interne ale ţării trebuie căutată o soluţie externă. Şi asta cât mai repede.

1. Feliks Ciuev, *Molotov. Poluderjavîi vlastelin*, Olma-press, Moscova, 1999, 458 pp.
2. Livada (n. tr.).
3. Termen cu rădăcini în limbile nord-caucaziene care desemnează o persoană care trăieşte în afara societăţii şi a legilor acesteia (n. tr.).

Capitolul 16

1

Generalul-locotenent Akandinov a fost desemnat şeful statului-major al colectivului de specialişti agricoli sovietici din Cuba. Dar cine să fie desemnat comandant?

Pe 10 iunie 1962, ministrul Apărării al URSS, mareşalul Uniunii Sovietice Malinovski, le-a propus spre examinare tovarăşilor Hruşciov şi Kozlov câţiva candidaţi. Hruşciov a citit în fugă scurtele informaţii despre fiecare şi a dat hârtiile la o parte în mod ferm:

— Cine a fost săptămâna trecută la comanda trupelor care au instaurat ordinea în Novocerkassk?

— Comandantul trupelor din sectorul militar nord-caucazian, Erou al Uniunii Sovietice, generalul de armată Pliev.

— Uite, tot el să comande şi în Cuba. Nu o să ne dezamăgească.

2

Pe 10 iulie 1962, avionul guvernamental Tu-114 a adus în Cuba grupul de specialişti în producţia de zahăr. În fruntea grupului se afla inginerul Pavlov (în realitate, comandantul trupelor din sectorul militar nord-caucazian, generalul de armată Pliev Issa Aleksandrovici).

Pe 12 iulie, încă un Tu-114 a adus în Cuba un grup de specialişti în îmbunătăţiri funciare. În fruntea acestora se afla comandantul Diviziei a 51-

a de Rachete RVSN, generalul-maior de artilerie Staţenko Igor Demianovici.

Din urmă au sosit grupurile de recunoaştere ale regimentelor de rachete.

Ai noştri descifrau cuvântul „Cuba” în felul lor: Comunism pe malurile Americii[1].

3

În iulie 1962, în Uniunea Sovietică, într-un secret absolut, s-au început exerciţiile strategice „Anadîr”, cu participarea tuturor unităţilor şi corpurilor Forţelor Armate şi cooptarea forţelor şi mijloacelor Ministerului Căilor Ferate şi ale Ministerului Flotei Maritime.

Scopul exerciţiului era să verifice în practică posibilitatea tuturor formelor de înarmare din raioanele centrale ale ţării de a detaşa mari unităţi şi corpuri militare în porturile maritime, să verifice capacitatea de mobilizare a transportului feroviar şi a flotei comerciale pentru transportul pe scară largă al trupelor.

În toiul strânsului recoltei, guvernul a cerut Ministerului Căilor Ferate să aloce pentru exerciţiu 21 de mii de vagoane, cu un număr corespunzător de locomotive.

Guvernul i-a cerut Ministerului Flotei Maritime să întrerupă cursele regulate a 86 de nave de transport marfă şi pasageri şi să le aloce pentru desfăşurarea exerciţiului.

— Să întrerupem cursele pentru o zi, două, pentru o săptămână, două?

— Să fie întrerupte până la noi ordine!

— Am înţeles, a spus ministrul Flotei Maritime şi a pus receptorul în furcă.

4

Căpitanul vaporului „Omsk” a primit ordinul de a sosi la Sevastopol să ia o încărcătură.

De ce la Sevastopol? „Omsk” este un vas civil, iar Sevastopol e o bază militară maritimă, un port închis şi un oraş închis, cu un regim special. Toate operaţiunile navale de pe Marea Neagră se fac prin Odessa, Nikolaev, Novorossiisk. Ce fel de încărcătură poate să ia de la Sevastopol şi unde poate să o ducă?

Ordinul nu se discută. Căpitanul a executat ordinul. Sevastopol e doar Sevastopol. La bord au urcat numaidecât douăzeci de băieţi tineri. Cel mai mare s-a prezentat:

— Eu sunt Ivanov. Noi o să asigurăm paza.

— Ce fel de pază?

— Ei, să nu se lovească vreunul într-un cui, să nu cadă nimeni peste bord.

Au început numaidecât să încarce. Încărcătura: containere.

— Unde mergem?

— Unde ni se va ordona.

Răspunsul e tranşant. La noi aşa e stabilit: când va fi nevoie, se vor da informaţii, dar numai celor care sunt implicaţi direct în îndeplinirea misiunii şi numai în limitele a ceea ce se cere de la omul în cauză pentru îndeplinirea îndatoririlor sale.

Căpitanul nu a mai pus alte întrebări, însă după o serie de observaţii şi-a dat imediat seama că nici „Ivanov”, nici echipa lui nu ştiu nici pe dracu’, numai se prefac că ştiu, ca să creeze mister.

Însă un mic indiciu a scăpat întâmplător. Un container s-a dovedit a fi cu sigiliul rupt. A trebuit să fie verificat conţinutul şi să fie întocmită o declaraţie: containerul este primit cu o stricăciune, noi nu suntem răspunzători de conţinutul său, în momentul primirii, în el s-au găsit: cizme înalte îmblănite – 410 perechi; corturi cu izolaţie termică

pentru condiţiile din zona polară – 80 de bucăţi; seturi de haine foarte groase…, scurte de blană…, schiuri…, căciuli de blană…

Mai era un indiciu: primind ordinul la centrul operaţional al comandamentului flotei Mării Negre, căpitanul vasului „Omsk” a auzit denumirea codată a exerciţiilor de instrucţie: „Anadîr”. Din fragmentele de discuţii reieşea că la operaţiune, în afară de vaporul „Omsk”, vor lua parte zeci de alte nave. Dar ce înseamnă Anadîr? E capitala Ciukotkăi. Iar pe acolo trece un râu cu acelaşi nume. Până la Marea Bering. Prin strâmtoarea Bering din Alaska.

Dar erau şi alte semne mici şi mărunte care indicau un curs nu pe la Cercul Polar, ci pe la Tropice. De mult pregătea Uniunea Sovietică instaurarea ordinii sovietice în Indonezia. Într-acolo tovarăşul Hruşciov a trimis arme cu dare de mână. De aceea, drumul spre Indonezia părea foarte probabil.

În ultima noapte de încărcat, vaporul a primit la bord pasageri: 318 băieţi cu sacou şi şapcă.

5

Pe 5 august 1962, „Omsk” a pornit la drum.

Pasagerii erau în cală, pe paturile de scândură. Exact aşa, în urmă cu mai mulţi ani, căpitanul i-a dus pe prizonierii din Nahodka şi Vanino în Kolîma.

Portul de destinaţie este necunoscut. După trecerea prin apele teritoriale ale Uniunii Sovietice, căpitanului i s-a ordonat să deschidă, în prezenţa „tovarăşului Ivanov” şi a celui mai înalt în comandă dintre pasageri, primul pachet. Au intrat în ape neutre, s-au trecut toţi trei pe plic, au pus data şi ora, au rupt sigiliul de ceară roşie şi au citit ordinul: să se îndrepte spre Bosfor şi Dardanele,

iar după ieşirea în Marea Mediterană să deschidă pachetul nr. 2.

Au trecut de Bosfor, au trecut de Marea Marmara, au trecut de Dardanele, au deschis şi cel de-al doilea pachet şi au citit ordinul: să o ia spre Oceanul Atlantic, iar după trecerea prin Gibraltar să aştepte semnalul „Aisberg 135". Dacă se primeşte semnalul, să deschidă cel de-al treilea pachet şi să acţioneze potrivit indicaţiilor conţinute de acesta.

Şi iată că au ieşit în Ocean. Căpitanul a raportat la Moscova: am lăsat Gibraltarul în urmă. Drept răspuns, un cuvânt din şapte litere şi trei cifre: Aisberg 135.

Căpitanul l-a chemat pe „Ivanov" şi pe cel mai mare dintre băieţii cei tineri şi voinici, care, în cală, pe paturile de lemn, recuperau lipsa totală de somn de care au avut parte şi de care vor mai avea, au pus trei semnături pe pachet, au indicat data şi ora, au rupt cinci sigilii de ceară roşie şi au citit ordinul: portul de destinaţie, Mariel, insula Cuba. Două semnături sub ordin: a ministrului Flotei Maritime a URSS, Bakaev, şi a ministrului Apărării al URSS, mareşalul Uniunii Sovietice Malinovski.

— Ei, voi, cei din cală! Cui îi trebuie pâslari, cui îi trebuie schiuri?

6

Toate încărcăturile nucleare ale Uniunii Sovietice erau sub controlul Direcţiei a 12-a Generale a Ministerului Apărării al URSS (12 GU MO). Acestei Direcţii Generale i se subordonau Obiectivele „S". Fiecare Obiectiv „S" era un arsenal nuclear ce se ocupa de recepţia, paza, transportul, depozitarea şi asistenţa tehnică a focoaselor nucleare şi pregătirea lor pentru

întrebuinţare militară. Obiectivele „S” depozitau încărcături nucleare pentru toate tipurile de forţe armate, pentru toate lansatoarele de arme nucleare, indiferent de apartenenţa şi subordonarea lor.

Obiectivele „S” erau subordonate numai Comandantului Suprem. Numai la ordinul său acestea trimiteau încărcături nucleare la PRTB.

PRTB e o bază tehnică de rachete mobilă, un arsenal mobil. PRTB e o unitate militară ce se ocupă de recepţia, verificarea, depozitarea, asistenţa tehnică, transportul şi asamblarea focoaselor.

Pentru a masca această abreviere, ea a fost transcrisă puţin diferit: bază tehnică mobilă de reparaţii. PRTB colaborează direct cu unităţile de rachete, cu unităţile aviatice, de artilerie, cu navele de suprafaţă şi cu submarinele care au în dotare lansatoare de rachete nucleare.

S-a decis ca în Cuba să se transfere un Obiectiv „S” şi zece PRTB: cinci pentru divizia de rachete RVSN, una pentru lansatoarele Armatei Terestre, două pentru unităţile VVS şi două pentru flotă.

Pentru o asemenea rezervă de arme nucleare e nevoie de lansatoare. Mai mult, tot arsenalul de pe mare şi din aer trebuie protejat, păzit şi apărat de duşmanul terestru.

7

Pe 24 mai 1962, exact după o lună de la numirea mareşalului Uniunii Sovietice Biriuzov în funcţia de comandant al Trupelor Balistice Strategice, planul operaţiilor era gata, iar ministrul Apărării, mareşalul Uniunii Sovietice Malinovski, l-a predat înaltei conduceri a ţării. Planul a fost analizat şi aprobat. A primit denumirea codată „Anadîr”.

Condiţia esenţială a succesului era păstrarea secretului.

Nici unul dintre participanţii la operaţie, inclusiv comandantul diviziei, nu avea idee despre adevărata sa amploare. Totul era simplu: regimentul dumneavoastră şi divizia dumneavoastră sunt mobilizate în alertă de război pentru a participa la exerciţii. Scopul exerciţiului este de a verifica posibilitatea detaşării de trupe pe distanţă lungă prin intermediul transportului feroviar. Era nevoie de multe mijloace de transport. Un regiment de rachete înseamnă 11 mii de tone de încărcătură. Pentru fiecare regiment este nevoie de 17-18 garnituri feroviare. Iar în cadrul unei divizii, în afară de cele cinci regimente, sunt şi alte unităţi: comandamentul, batalionul de comunicaţii, batalionul de geniu şi altele. Pentru detaşarea diviziilor de rachete e nevoie de 112 garnituri feroviare.

Însă nu era o singură divizie. În afara ei, erau două divizii de rachete antiaeriene şi mai multe regimente izolate. Însă puţini erau cei care ştiau asta.

— Cine mai ia parte?

— Numai voi.

— Staţia de destinaţie?

— Vitebsk. De acolo, după toate probabilităţile, vă veţi întoarce.

Dar, din cine ştie ce motive, trenul nu a mers la Vitebsk, ci în altă direcţie. Iar într-o gară cu numele Ahtîrka a fost fixată o nouă misiune: trebuie să mergeţi la Kirovograd.

Într-o bună zi, garnitura a ajuns la Sevastopol (sau Baltiisk, Nikolaev, Murmansk, Poti, Liepaiu). Iar acolo li s-a ordonat să descarce. Porturile sunt blocate. Din acel moment, orice legătură cu lumea de afară a participanţilor la exerciţiu s-a întrerupt: nu aveau voie nici să dea telefoane, nici să trimită telegrame şi scrisori.

Participanţii la instrucţie nu trebuiau să ştie câte şi ce fel de trupe sunt implicate. Fiecare îşi vede de propriul batalion, de propriul regiment, de propriul comandament şi nimic mai mult. Iar exerciţiul e în toi. Următoarea etapă este îmbarcarea pe vas – se înţelege, în scopul exerciţiului. Nu vă faceţi griji: vă îmbarcaţi şi imediat o să şi debarcaţi.

Însă după îmbarcare nu a fost anunţată debarcarea, ci o ieşire de instrucţie în larg, pentru a verifica în condiţii reale dacă echipamentele sunt bine fixate.

Ieşirea în larg pentru exerciţiu se prelungea: din Marea Baltică în Oceanul Atlantic, din Marea Neagră în Mediterana şi mai departe pe Ocean. Abia acolo li s-a spus că exerciţiul s-a terminat şi a început misiunea: mergem în Cuba.

Pe 5 august 1962 a ieşit în larg primul dintre cele 86 de vase.

Pe 11 august 1962, în Uniunea Sovietică a avut loc lansarea navetei spaţiale „Vostok-3”, avându-l la bord pe cosmonautul Andrian Nikolaev. A doua zi a fost lansată „Vostok-4”, avându-l la bord pe Pavel Popovici.

Eram din nou în fruntea întregii planete. Era pentru prima dată în istorie când două navete spaţiale zburau împreună! Lumea jubila.

Personajele actante

BIRIUZOV SERGHEI SEMENOVICI s-a născut în anul 1904. La 18 ani a intrat voluntar în Armata Roşie. A terminat şcoala militară la Kremlin. A fost comandant de pluton şi de companie. Apoi a fost şef de stat-major de batalion şi comandant de batalion. A absolvit Academia Militară. A fost şef de stat-major de divizie. A intrat în război ca general-maior, fiind

comandantul Diviziei a 132-a Puşcaşi, care înainta în secret spre graniţă. Războiul nu se desfăşura conform scenariilor lui Stalin, ci după planurile lui Hitler. Divizia a fost încercuită, însă generalul-maior Biriuzov a reuşit să o salveze, salvând totodată o mare parte din personal, armament şi tehnica de război. În timpul operaţiunii de ofensivă strategică de la Stalingrad, grupul de armate al lui Manstein a încercat să elibereze din încercuire grupul trupelor germane din raionul Stalingrad. În sectorul principal de atac, Stalin a scos în faţă Armata a 2-a Gardă, sub comanda generalului-locotenent Malinovski; şeful Statului-Major era generalul-maior Biriuzov. Armata a 2-a Gardă a blocat tentativele de pătrundere spre trupele germane încercuite din raionul Stalingrad.

Mai departe, Biriuzov a fost comandantul Armatei şi al Statului-Major al Frontului. A terminat războiul cu gradul de general-colonel. După moartea lui Stalin, a luat parte la complotul pentru răsturnarea adjunctului şefului guvernului sovietic, mareşalul Uniunii Sovietice Beria. Biriuzov făcea parte din cercul de apropiaţi ai lui Hruşciov.

În 1955 este numit în funcţia de comandant-şef al Trupelor PVO şi promovat în gradul de mareşal al Uniunii Sovietice.

În 1962 este numit în funcţia de comandant-şef al Trupelor Balistice Strategice, cu sarcina imediată de a pregăti şi executa operaţiunea de desfăşurare a forţelor sovietice de rachete în Cuba. S-a achitat de sarcină. Totuşi, amintindu-şi de anul 1941, a căutat o cale de a evita catastrofa. Şi-a împărtăşit îndoielile colegului său, mareşalul-şef de artilerie Varenţov.

Astfel, în complotul Serov-Varenţov a mai intrat un membru.

1. În limba rusă: *Kommunizm u beregov Ameriki* (*Kuba*) (n. tr.).

Capitolul 17

1

Cel mai secretizat, mai vulnerabil, mai păzit şi mai protejat element al grupului de trupe sovietice din Cuba era Obiectivul „S” (J 713), pe care îl comanda colonelul Beloborodov, ulterior general-locotenent.

Obiectivul „S” detaşat în Cuba depozita, oferea asistenţă tehnică şi pregătea pentru operaţii de luptă toate încărcăturile nucleare: bombe aviatice, focoase pentru rachetele de croazieră, torpile, rachete balistice atât strategice, cât şi tactice.

De la Obiectivul „S”, încărcăturile nucleare ajungeau la cele zece baze tehnice de rachete mobile (PRTB) care se ocupau de predarea încărcăturilor către lansatoare, asamblarea lor şi pregătirea pentru operaţiunile de luptă. Cinci PRTB erau pentru aprovizionarea cu încărcături nucleare a celor cinci regimente de rachete, pentru misiuni strategice, încă cinci PRTB erau pentru aprovizionarea cu încărcături a lansatoarelor aviaţiei, ale flotei şi ale trupelor terestre.

Principala forţă de atac din grupul trupelor sovietice din Cuba era Divizia Centralizată de Rachete a generalului-maior de artilerie Igor Demianovici Staţenko. În componenţa Diviziei de Rachete sunt cinci regimente:

- Trei regimente aveau rachete 8K63 (raza de acţiune: 2 100 de kilometri; încărcătura: o megatonă). Fiecare regiment avea câte opt instalaţii de lansare şi un complet şi jumătate de muniţie, adică 12 lansatoare. În total, în trei regimente erau 24 de instalaţii de lansare, 36 de

rachete de luptă şi 36 de încărcături pentru ele. Pe lângă acestea, fiecare regiment avea câte două rachete de luptă pentru instrucţie, care erau folosite pentru antrenarea personalului, iar în caz de nevoie, acestea ar fi putut să fie întrebuinţate ca mijloace de luptă.

- Două regimente aveau rachete 8K65 (raza de acţiune: 3 200 de kilometri cu încărcătură grea, de 2,3 megatone, sau 4 500 de kilometri, cu încărcătură uşoară, de o megatonă). În fiecare regiment erau de asemenea câte opt instalaţii de lansare şi un complet şi jumătate de muniţie, iar pe lângă acestea, câte două rachete de luptă pentru instrucţie. În total, în aceste două regimente erau 16 instalaţii de lansare, 24 de rachete de luptă 8K65 şi 4 de instrucţie, 16 încărcături de câte o megatonă şi 8 încărcături de câte 2,3 megatone.

În total, în divizie erau 11 mii de oameni, dintre care 1 900 de ofiţeri, 1 695 de automobile pentru diferite scopuri, 60 de rachete de luptă şi 10 rachete de luptă pentru instrucţie, 52 de încărcături de o megatonă şi opt încărcături de câte 2,3 megatone. În total, încărcături de 70 de megatone.

Zonele de amplasare ale Obiectivului „S”, cele zece PRTB, poziţiile de start ale Diviziei a 51-a Rachete, posturile de comandă şi aerodromurile erau apărate de Regimentul Aviatic 32 Gardă pentru avioanele de vânătoare şi de către două divizii de rachete antiaeriene, a 12-a şi a 27-a. În fiecare divizie erau câte trei regimente de rachete antiaeriene, o bază tehnică de rachetă şi un batalion radiotehnic. Batalioanele radiotehnice aveau radare P-30. În fiecare regiment de rachete antiaeriene erau câte 24 de instalaţii de lansare pentru racheta S-75. Într-o divizie erau 72. În două divizii erau 144 de instalaţii de lansare şi cinci seturi de rachete.

În Regimentul 32 Gardă de avioane de vânătoare erau 40 de avioane MiG-21F-13. Acesta e unul dintre cele mai renumite regimente aviatice sovietice. În 1943, era comandat de colonelul Stalin Vasilii Iosifovici.

Din componenţa VVS, în Cuba au fost detaşate următoarele unităţi: o escadrilă de bombardiere – purtătoare de armament nuclear (şase avioane Il-28A), două regimente de rachete de croazieră de front (16 instalaţii de lansare şi 80 de rachete FKR-1 cu încărcături nucleare), un regiment de elicoptere (33 de elicoptere Mi-4).

Pentru paza şi apărarea posturilor de comandă, a punctelor de comunicaţie, a magaziilor şi depozitelor, a aerodromurilor, a poziţiilor de rachete şi a celor două divizii de rachete antiaeriene din componenţa Armatei Terestre, în Cuba au fost detaşate patru regimente izolate motorizate şi trei divizioane de rachete tactice „Luna”.

Fiecare regiment motorizat avea un batalion de tancuri şi trei batalioane de puşcaşi, o companie de recunoaştere şi una de geniu, o baterie antiaeriană, una de mortiere şi două antitanc.

Unul dintre aceste regimente era comandat de colonelul Iazov Dmitrii Timofeevici. Peste trei decenii, el va deveni mareşal al Uniunii Sovietice, ministru al Apărării în URSS. Mulţi ani după aceea, mareşalul Iazov a mărturisit că, în regimentul său motorizat, numai pentru transportul muniţiilor existau o sută de autocamioane.

În caz de nevoie, divizioanele de rachete puteau executa foc de susţinere pentru regimentele motorizate cu rachetele tactice 3R9, iar dacă se cerea, şi cu 3R10, cu încărcături nucleare.

În timpul operaţiunii „Anadîr” se plănuia să fie detaşaţi în Cuba un total de 54 de mii de soldaţi şi ofiţeri îmbrăcaţi în uniformele militare ale Cubei sau în haine civile.

Însă, pe lângă planul „Anadîr”, a fost aprobat şi planul „Kama”, conform căruia în Cuba trebuia desfăşurată Flota a 5-a, sub comanda viceamiralului Abaşvili Gheorghi Semenovici. În componenţa flotei intrau două crucişătoare, două contratorpiloare de rachete şi două de artilerie, 12 cutere de rachetă, 11 submarine diesel (4 pentru torpile şi 7 pentru rachete), opt nave auxiliare, un regiment de aviaţie înarmat cu torpile (30 de avioane Il-28T), un regiment de coastă cu rachete de croazieră antinavă 4K87.

2

Detaşarea unei asemenea mase de oameni şi a unei imense cantităţi de tehnică militară dintre cele mai complicate s-a desfăşurat practic fără nici o pierdere. În calele metalice, din cauza căldurii infernale, au murit 18 soldaţi şi ofiţeri. Regulamentul cere suportarea cu tărie a greutăţilor şi a riscurilor slujbei ostăşeşti. Aceşti 18 nu au făcut faţă. Însă zeci de mii au supravieţuit!

Se înţelege că micile pierderi din timpul transportului nu au îngrijorat pe nimeni. Altceva neliniştea. Spre Cuba se îndreaptă nave civile, dar oamenii stau în cale. Închişi ermetic, precum scrumbiile în conserve. Aşa îi duceau negustorii de sclavi pe robii negri din Africa spre plantaţiile cu trestie de zahăr din Lumea Nouă. E drept, pe atunci, corăbiile erau de lemn. Nu se încingeau atât de tare sub soarele tropical.

După cum se ştie, navele noastre nu ies cu nimic în evidenţă. Dar atunci de ce navele militare americane merg ca o haită de lupi alături de ale noastre, care, în aparenţă, nu sunt decât nişte nave comerciale paşnice? De ce avioanele huruie chiar deasupra catargelor? Ce i-ar fi putut alerta? Ce le-ar fi putut atrage atenţia? Pe ocean, navele militare

americane i-au întrebat pe căpitanii sovietici ai navelor comerciale: ce duceţi? Dreptul internaţional apără navele comerciale pe teritoriul apelor neutre. Pe catarg e steagul Uniunii Sovietice, bordul navei e teritoriu suveran al URSS. Nimeni nu are dreptul să atenteze la independenţa noastră. Încercarea de a opri nava comercială în ape neutre, de a o asalta, de a-i controla încărcătura înseamnă încălcarea dreptului internaţional şi act de război. Asaltarea atât a unei nave militare, cât şi a uneia comerciale echivalează cu un asalt asupra ţării al cărui steag îl poartă. De aceea, căpitanii sovietici au răspuns prin tăcere la interogatoriu: nu-i treaba voastră, ce trebuie aceea cărăm.

Ce naiba le-o fi atras atenţia blestemaţilor ăstora de americani? Înainte, Uniunea Sovietică ducea în Cuba milioane de tone de petrol şi de grâu, autobuze, tractoare şi buldozere, ţevi şi ciment, maşini-unelte şi armătură şi nimeni nu s-a gândit vreodată să pună întrebări. A dus şi altfel de încărcături: tancuri IS-2 şi T-34-85, autotunuri Su-100, avioane de vânătoare MiG-15. A dus şi tehnică modernă pentru armata lui Fidel. Şi, din nou, acest lucru nu a deranjat şi nu a neliniştit pe nimeni. Iar acum, dintr-odată, li se acordă o atenţie sporită. De ce oare?

Contratorpiloarele americane aproape că şterg navele, iar avioanele de recunoaştere aproape că rup vârfurile catargelor.

Pe 12 septembrie 1962, la ora 4 dimineaţa, ora Moscovei, în apropiere de portul Nicaro, pe deasupra catargelor cargobotului „Leninskii Komsomol” a trecut de două ori un avion fără nici un fel de însemne. La următoarea vizită, necunoscutul a lovit apa şi s-a scufundat.

Incidentele s-au înmulţit. S-a ordonat ca asemenea evenimente să fie raportate personal tovarăşului Kozlov Frol Romanovici.

3

Încă de pe 29 august 1962, avionul american de spionaj U-2 (din nou el!) a trecut, la înălţimea de 21 de mii de metri, pe deasupra zonelor în care avea loc desfăşurarea Diviziilor a 12-a şi a 27-a de rachete antiaeriene. Interpretarea fotografiilor nu lăsa loc de îndoială: nu s-a mai văzut niciodată aşa ceva: o colină artificială în mijloc şi şase cerculeţe împrejur. Pe colină, un container cu baza rotativă şi trei farfurii imense: cabina de emisie-recepţie. Cerculeţele din jurul colinei sunt platformele pentru instalaţiile de lansare ale complexelor de rachetă antiaeriană S-75. Colina şi cele şase cerculeţe reprezintă un divizion de rachete antiaeriene. Iată unul. Uite-l şi pe al doilea, uite-le pe al treilea şi pe al patrulea. Patru divizioane înseamnă un regiment de rachete antiaeriene. Au numărat peste douăzeci de divizioane. Instalaţiile de lansare sunt peste o sută. Asta înseamnă că nu e o singură divizie de rachete antiaeriene, ci mai multe. Rachetele antiaeriene înseamnă apărare antiaeriană. Dar ce să apere? Havana este capitala revoluţiei cubaneze. Ea nu este protejată de rachete antiaeriene. Rachetele antiaeriene protejează nişte zone cu puţină populaţie şi cu nişte pâlcuri de palmieri. De ce?

Pe 4 octombrie 1962, vasul diesel-electric „Indighirka” a adus în portul Mariel încărcături nucleare pentru lansatoarele 8K63.

Pe 14 octombrie 1962, avionul de spionaj U-2 a fotografiat noile poziţii abia dotate cu armament ale trupelor sovietice. Examinarea atentă a fotografiilor, cât şi unele cercetări ulterioare de la înălţime au identificat în poziţii nişte obiecte ciudate, lungi, acoperite cu prelate. În jurul unui asemenea obiect sunt îngrămădite mai multe vehicule speciale. Ce să fie oare? După vreo doi kilometri, încă un asemenea obiect acoperit. Şi

iarăşi o îngrămădire de vehicule. Sunt dispuse în aceeaşi ordine, închipuind acelaşi model.

Interpretând fotografiile, experţii americani ajung la o concluzie de necontestat: Uniunea Sovietică a desfăşurat în Cuba rachetele strategice 8K63. Dacă Uniunea Sovietică va desfăşura în Cuba şi 8K65, atunci, practic, tot teritoriul SUA va fi în vizorul rachetelor strategice sovietice.

Guvernul Americii nu şi-a explicat niciodată ce i-a împins să ia decizia de a trimite avioane de cercetare deasupra pâlcurilor de palmieri din Cuba.

E simplu ca bună ziua: guvernul SUA a fost prevenit în legătură cu ce anume trebuia să caute şi unde.

Americanii nu doar că au căutat pur şi simplu rachetele sovietice exact în locul unde se aflau, ci au luat şi măsuri fără precedent pentru a-şi desfăşura propria grupare de rachete. De pe 1 iunie până pe 22 octombrie 1962, ca o completare la rachetele introduse anterior în misiunea de luptă, au fost furnizate încă 82 de rachete intercontinentale balistice: 36 „Atlas", 36 „Titan-2" şi, bătând toate recordurile, primele 10 rachete „Minuteman" înainte de termenul stabilit.

4

În seara zilei de 21 octombrie 1962 s-a întâmplat ceva despre care nu au vorbit nici ziarele americane, nici cele sovietice. Noul ambasador al Uniunii Sovietice în SUA, Anatoli Dobrînin, a fost chemat la Departamentul de Stat, unde i-a fost înmânată o notă cu cererea guvernului SUA de a fi retrase imediat rachetele strategice şi toate încărcăturile nucleare de pe teritoriul Cubei. Nota a fost transmisă numaidecât la Moscova. Între timp, la Moscova era deja ziua de 22 octombrie. La Kremlin a fost convocat un consiliu secret, la

care au participat cinci dintre cei mai importanţi conducători: tovarăşii Hruşciov, Kozlov, Brejnev, Kosîghin şi Mikoian. Se discuta următoarea chestiune: au avut de unde să ştie americanii despre detaşarea rachetelor şi încărcăturilor în Cuba, iar dacă au ştiut despre aceasta, atunci de unde?

Au fost chemaţi să răspundă ministrul Apărării al URSS, mareşalul Uniunii Sovietice Malinovski, şi primul adjunct al ministrului Apărării, şeful Marelui Stat-Major, mareşalul Uniunii Sovietice Zaharov. Amândoi insistau cu fermitate: totul a fost făcut cum trebuie, americanii nu au de unde să ştie despre amplasarea rachetelor, iar dacă cer să fie retrase rachetele şi încărcăturile, atunci e doar o mişcare diplomatică. Poate că au nişte presupuneri şi bănuieli şi atunci ne dau un ultimatum pentru a ne verifica reacţia… Umblă „cu minciuni", „cu sperieturi".

A fost chemat apoi preşedintele KGB, generalul-colonel Semiceastnîi. Şi lui i-a fost pusă aceeaşi întrebare: au avut de unde să ştie americanii despre rachetele strategice sovietice din Cuba, iar dacă au ştiut despre aceasta, atunci de unde?

Întrebarea l-a uimit foarte tare pe şeful organelor represive: bineînţeles că americanii ştiu tot, există o scurgere de informaţii strict secrete de la cea mai înaltă conducere militară a Forţelor Armate, iar veriga de legătură este colonelul GRU Penkovski Oleg Vladimirovici, care a fost pus sub strictă supraveghere; despre acest lucru i s-a raportat în scris tovarăşului Kozlov încă din decembrie anul trecut. Nu v-a informat?

Tovarăşii Hruşciov, Brejnev, Kosîghin şi Mikoian s-au întors cu toţii în acelaşi timp către tovarăşul Kozlov: Frol Romanovici, e adevărat?

5

Membrul Prezidiului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, al doilea secretar CC al PCUS, tovarăşul Kozlov Frol Romanovici, a fost dus în urletul sirenelor la instituţia medicală pentru tovarăşii de rang înalt. Inima nu e de fier, te lasă.

În aceeaşi clipă, colonelul Penkovski Oleg Vladimirovici a fost prins pe stradă şi, în urletul sirenelor, a fost dus la instituţia care-i pedepsea pe duşmanii deosebit de periculoşi ai regimului comunist.

În aceeaşi zi, pe 22 octombrie 1962, preşedintele John Fitzgerald Kennedy, neprimind nici un răspuns de la Moscova pentru ultimatumul secret, a instituit alerta de război pentru toate Forţele Armate ale SUA, a anunţat trecerea în carantină după 48 de ore a insulei Cuba şi s-a adresat poporului cu mesajul: naţiunea este în pericol!

6

Interogarea lui Penkovski a început imediat.

Primul şi cel mai important lucru pentru colţosul anchetator penal era să îl termine moral pe „clientul" său. Pentru aceasta, anchetatorul penal are un arsenal imens de procedee, mijloace şi metode, verificate de sute de ani. Metoda de acţiune cea mai simplă, mai inofensivă şi mai sigură e să îl dezbraci complet pe client şi să îl interoghezi astfel. Şi chiar să îl plimbi pe coridoare, pe scări înainte de interogatoriu.

Ce e aşa de speriat în asta?

Aparent, nimic.

Însă încercaţi şi dumneavoastră. Există oameni cărora o asemenea condiţie le produce

plăcere. Ei aleargă pe stadion goi-puşcă, exact în momentul deschiderii Jocurilor Olimpice, sub privirile a miliarde de telespectatori. Dar aceştia sunt numai o parte. Majoritatea cetăţenilor planetei noastre se văd în cele mai înfricoşătoare vise într-o situaţie înfiorătoare: toţi sunt îmbrăcaţi cum trebuie, numai cel care visează aleargă gol printre ei. Omul se trezeşte panicat şi îşi dă seama uşurat că a fost doar un vis.

Pe colonelul Penkovski l-au dezbrăcat imediat ce l-au împins în „salonul de primire" de la Lubianka. Odată dezbrăcat, l-au condus prin vestibulurile de marmură şi scările de granit sub şoaptele şi privirile uimite ale tuturor celor care le ieşeau în cale. Lubianka nu e uşor de surprins. Dar nici nu sunt plimbaţi arestaţii goi-puşcă pe coridoarele ei, în fiecare zi.

7

Între timp, criza rachetelor din Cuba a luat amploare.

Se crede că preşedintele SUA, John Kennedy, a anunţat blocada insulei Cuba. Însă nu e adevărat. Potrivit normelor dreptului internaţional, declararea blocadei maritime echivalează cu o declaraţie de război. De aceea nu s-a declarat blocada. A fost declarată carantina: toate navele comerciale trebuiau controlate; dacă transportau încărcături inofensive, să fie lăsate să treacă, iar dacă transportau încărcături militare, să fie confiscate.

Iar de confiscat, aveau ce. În Cuba sosiseră 44 de mii de soldaţi şi ofiţeri sovietici şi o cantitate imensă de tehnică militară, printre care:

– 36 de încărcături termonucleare de o megatonă pentru rachetele strategice cu rază medie de acţiune 8K63;

– 36 de încărcături nucleare pentru rachetele de croazieră FKR-1;
– 6 bombe a câte 6 kilotone pentru avioanele Il-28A;
– 12 încărcături a câte 2 kilotone pentru rachetele tactice 3R10;
– 6 încărcături pentru rachetele de coastă antinavă 4K87.

E mult, dar nu e totul.

Se aştepta sosirea transportului principal cu încărcături.

Forţele principale erau concentrate, însă nu ajunsese elementul-cheie: racheta 8K65. În Divizia a 51-a Rachete erau cinci regimente: trei regimente de rachete 8K63 şi două regimente de rachete 8K65, care erau mult mai puternice. Cele trei regimente 8K63 sosiseră, debarcaseră şi se desfăşuraseră, însă cele două regimente 8K65 erau încă pe ocean.

Pe 23 octombrie 1962, după o zi de la apelul televizat al preşedintelui SUA către poporul american (şi către conducătorii Uniunii Sovietice), vasul „Aleksandrovsk" a sosit cu cea mai preţioasă încărcătură în portul La Isabella: 24 de încărcături termonucleare pentru rachetele 8K65 şi 44 de încărcături nucleare pentru rachetele de croazieră FKR-1.

Numărul total de încărcături nucleare în Cuba în momentul fazei de început a crizei era de 164.

Dar s-a întâmplat ceva neprevăzut: cele mai puternice încărcături pentru lansatoarele 8K65 sunt deja în Cuba, dar înseşi rachetele sunt încă pe ocean.

Carantina a intrat în vigoare la ora 10, în dimineaţa zilei de 24 octombrie 1962.

Ce ordonaţi să facem?

Nu existau variante: 23 de nave de transport sovietice, dintre care 4 cu rachetele 8K65, au primit ordinul să se întoarcă în Uniunea Sovietică.

Momentul-cheie

Pe 22 octombrie 1962, în momentul când criza rachetelor din Cuba a intrat în faza de început, Uniunea Sovietică practic nu avea nici o rachetă balistică intercontinentală, deşi s-a lăudat cu ele într-un mod sistematic. Împotriva SUA puteau fi folosite cinci complexe de lansare ale rachetei 8K74: unul în Tiura-Tam şi patru în Pleseţk. Totuşi, complexele erau extrem de vulnerabile, pentru că erau nişte construcţii imense, descoperite şi staţionare, semănând cu acelea cu care se efectuau lansările navelor cosmice cu echipaj. În jurul acestor complexe a fost desfăşurată o infrastructură puternică, dar extrem de vulnerabilă, întrucât cuprindea staţiile de oxigen. Rachetele 8K74 erau păstrate în silozuri, iar pregătirea lor pentru start necesita mult timp. Aceste complexe ar fi putut să fie folosite împotriva SUA, cu toate că rachetele 8K74 nu au fost niciodată în misiune de luptă.

Până în momentul crizei, Uniunea Sovietică avea racheta balistică intercontinentală 8K64, având componente cu punct ridicat de fierbere. E acelaşi produs care în octombrie 1960 a explodat la start, transformându-i în cenuşă albă pe comandantul Trupelor Balistice Strategice, mareşalul-şef de artilerie Nedelin, pe grupul de soldaţi de la start şi pe grupul constructorilor principali de la Uzina de Construcţii de Maşini Sud. În octombrie 1962, 19 asemenea rachete puteau fi folosite împotriva Americii. Toate erau lansate numai de pe instalaţii de lansare de suprafaţă, care nu erau apărate de nimic, şi necesitau mult timp pentru pregătirile de start. Problema consta în faptul că aceste rachete, deşi fuseseră deja produse în serie, nu fuseseră acceptate în dotarea cu armament a Trupelor de Rachete din cauza multitudinii de probleme, mari şi mici, care au rămas nerezolvate. Prin hotărâre de

guvern, RBIC 8K64 a fost acceptată în dotarea cu armament după 9 luni de la criză, pe 15 iulie 1963. Dar în anul următor, 1964, racheta a fost catalogată ca fiind perimată, deşi a mai rămas în dotare încă 13 ani.

În acelaşi timp, SUA avea în dotarea cu armament 253 de rachete balistice intercontinentale: 135 „Atlas", 108 „Titan-1" şi „Titan-2", 10 „Minuteman". Toate rachetele „Titan" şi „Minuteman", precum şi 71 de rachete „Atlas" erau lansate din silozuri. În afară de asta, americanii puteau să deschidă focul asupra Uniunii Sovietice cu rachete cu rază medie de acţiune de pe teritoriul Marii Britanii, al Italiei şi Turciei. În total, în aceste ţări au fost amplasate 105 instalaţii de lansare pentru rachetele balistice cu rază medie de acţiune „Thor" şi „Jupiter".

În momentul crizei, flota SUA avea 9 submarine nucleare, fiecare având câte 16 rachete balistice cu raza de acţiune de 2 200 de kilometri şi oferind posibilitatea lansării imediate de sub apă. Submarinele îşi aveau bazele în Spania şi Marea Britanie. Ieşind din bază sau chiar rămânând acolo, ele puteau efectua lansări de rachetă. Aceste submarine acţionau numai pe suprafeţe de apă unde nu erau şi nu ar fi putut exista aviaţie sovietică antisubmarin şi unde erau apărate cu siguranţă de un posibil atac al navelor sovietice antisubmarin.

În acel moment, în Uniunea Sovietică erau cinci submarine nucleare ale proiectului 658, fiecare având câte trei rachete cu combustibil lichid 4K50, cu raza de acţiune de 600 de kilometri şi lansare la suprafaţă. Însă unul dintre aceste submarine, K-19, după avaria suferită în Oceanul Atlantic, se afla într-un proces îndelungat de reparaţie. Altul, K-33, se pregătea să intre în reparaţii, fiind andocat în momentul crizei, pe 25 octombrie 1962. Mai rămâneau trei: K-16, K-40 şi K-55. Pentru a putea ataca SUA, aceste submarine

trebuiau să străbată oceanul, să iasă la suprafaţă lângă malurile Statelor Unite, acolo unde supremaţia aviaţiei şi a flotei lor era copleşitoare, iar după 15-20 de minute de pregătire să lanseze racheta.

În afară de asta, Uniunea Sovietică mai avea 19 submarine diesel-electrice ale proiectului 629, care aveau aceeaşi dotare: trei rachete 4K50 şi şase torpile. Aceste submarine se confruntau cu aceleaşi probleme: pentru a putea ataca America, trebuiau mai întâi să traverseze Atlanticul sau Pacificul, apoi să iasă la suprafaţă în apropierea ţărmului american, să alimenteze racheta, să o ridice deasupra cabinei de comandă şi să o lanseze. Problema se complica prin faptul că viteza sub apă a unui submarin din cadrul proiectului 629 era de 12 noduri. Chiar dacă mergea cu viteză maximă, traversarea oceanului necesita prea mult timp, scurtând drastic timpul propriu-zis al misiunii de luptă. Iată de ce s-a decis ca şapte asemenea submarine să fie detaşate în Cuba. Dar, în momentul crizei, ele încă nu ajunseseră.

În octombrie 1962, până în America puteau să ajungă două modele sovietice de bombardiere strategice: 3M şi Tu-95. Amândouă puteau zbura numai la o viteză subsonică.

Potrivit diferitelor estimări, numărul acestora era, în acel moment, cuprins între 68 şi 152 de aparate (în varianta purtător de arme nucleare).

SUA aveau posibilitatea să lanseze asupra Uniunii Sovietice atacuri nucleare folosind bombardierele strategice supersonice B-58A. În momentul fazei de început a crizei rachetelor, existau 115 aparate. În timpul crizei, pe 26 octombrie 1962, în dotarea cu armament au mai intrat încă trei aparate de acest fel.

Flota Statelor Unite putea lansa atacuri asupra Uniunii Sovietice cu ajutorul bombardierului nuclear supersonic A-5 „Vigilante”, îmbarcat pe portavion. În momentul crizei existau 57 de astfel

de aparate. Două dintre ele erau folosite pentru a curăţa calea grupului principal de bombardiere, adică pentru a neutraliza sistemul PVO pe direcţiile alese. Apoi, intrau în acţiune sute de bombardiere B-47 şi B-52.

La aceasta trebuie adăugat că Uniunea Sovietică putea bombarda toată aviaţia tactică a Statelor Unite şi a numeroşilor ei aliaţi.

În iunie 1991, la două luni după prăbuşirea Uniunii Sovietice, Ministerul Apărării al URSS a recunoscut faptul că în octombrie 1962 SUA aveau de 17 ori mai multe încărcături nucleare decât URSS (*Voenno-istoriceskii jurnal*, nr. 6, 1991, p. 66).

Capitolul 18

1

Pe 22 octombrie 1962, pentru prima oară în istoria sa, omenirea se afla pe marginea autodistrugerii.

Întâlnirile secrete dintre spioni şi diplomaţi au continuat timp de câteva zile, fratele preşedintelui SUA s-a întâlnit cu ambasadorul URSS, iar guvernele făceau schimb de telegrame… Ministrul de Externe al URSS minţea cu înverşunare, spunând că în Cuba nu au fost sub nici o formă rachete sovietice, ţinându-i isonul şi ambasadorul sovietic în SUA, tovarăşul Dobrînin, şi reprezentantul permanent al URSS la ONU, tovarăşul Zorin.

Atunci, americanii au arătat lumii întregi fotografiile: atunci ce caută salamurile astea sub palmieri? Iar asta ce e? Haideţi să trimitem în locul acesta o comisie internaţională, să vedem, poate că butoiul ăsta de optsprezece metri o fi plin cu bere.

Au trebuit să recunoască faptul că, într-adevăr, au ceva acolo. Şi din nou negocieri, întâlniri secrete ale spionilor celor două ţări, note diplomatice, garanţii şi declaraţii. Însă preşedintele SUA ţine degetul pe buton. Iar câţiva consilieri îl împing de la spate: apasă, altfel vei pierde!

John Kennedy s-a săturat de toate astea şi a anunţat că în scurtă vreme se va adresa naţiunii cu un comunicat important. Ce ar fi putut să comunice în acel moment preşedintele SUA poporului său şi lumii atât de important? Nimic altceva decât că va trece la acţiuni decisive.

Hruşciov tremura.

Printr-un mesaj necodat, Hruşciov s-a adresat Americii direct prin radio: Retrag rachetele! Totul! Criza s-a terminat!

Ca să nu-şi strice complet imaginea, a pus câteva mici condiţii: nu vă atingeţi de Cuba; vă luaţi rachetele din Turcia.

— Atunci aşa să fie, a răspuns Kennedy.

2

Contingentul sovietic a fost retras imediat din Cuba. Au scos avioanele de vânătoare şi transportoarele blindate, rachetele şi încărcăturile, artileria şi bombardierele. Rachetele au fost încărcate în grabă pe nave, transformându-se în fier vechi. Orice adâncitură însemna că racheta nu mai putea fi folosită. Iar adâncituri, zgârieturi şi crestături aveau din plin.

Avioanele de vânătoare MiG-21, bombardierele şi bombardierele-torpilor Il-28 au fost încărcate pe punţile navelor comerciale sovietice sub privirile vigilente ale supraveghetorilor americani. Dar nu era nevoie neapărat să fie încărcate, pentru că ar fi putut să fie zdrobite pe loc, cu barosul sau scufundate în mare. La întoarcerea acasă, oricum a trebuit să fie trecute la pierderi.

Retragerea din Cuba a fost înjositoare. Soldaţii sovietici plecau ca nişte şcolari poznaşi sub fluierăturile şi chiuiturile marinarilor americani, sub huruitul avioanelor de cercetare, care, fără să se mai sfiască de nimeni, zburau deasupra zonelor de încărcare, a pâlcurilor firave, care nu demult erau denumite zone poziţionale de campanie (PPR).

Închipuiţi-vă că plecaţi cu o navă de transport de viteză redusă, greoaie. Calele sunt pline cu armele care până mai ieri erau atât de

ameninţătoare. Dar sunteţi neînarmaţi şi fără apărare. Iar alături trece un elegant contratorpilor gri, american, iar căpitanul rânjeşte cu obrăznicie şi marinarii aruncă cu dispreţ mucurile peste bord, scuipând cu dezgust…

3

Acum e timpul să întrebăm: de ce a mai dus Hruşciov rachetele în Cuba?

Orice istoric oficial înţelept poate explica pe înţelesul nostru: dacă s-ar fi tras din Cuba, atunci s-ar fi scurtat durata zborului. Surpriza atacului – iată în ce consta câştigul!

Explicaţia e convingătoare, dar numai pentru cei care nu şi-au dat seama despre cum stau lucrurile.

Un atac cu rachete de pe teritoriul Uniunii Sovietice, într-un grad mai mare sau mai mic, ar fi putut să fie neaşteptat. Se înţelege, condiţia este să aveţi cu ce efectua un asemenea atac.

În 1962 nu existau mijloace pentru o luptă cu rachete balistice şi nici mijloace sigure pentru descoperirea rachetelor care zboară spre dumneavoastră. Dintr-odată, de după orizont, apărea racheta cu o viteză nebună. Nu avea prea mare importanţă dacă venea de departe sau de aproape.

Însă, dacă racheta este pregătită pentru start în taigaua siberiană, nu aveţi cum să vedeţi această pregătire. Teritoriul e imens, zonele de amplasare a rachetelor nu sunt locuite, sunt sălbatice, bine păzite. Datele referitoare la un atac cu rachete vor ajunge la postul dumneavoastră de comandă în momentul când focoasele rachetelor sovietice vor apărea ca nişte steluţe la orizont. Dacă aveţi timp, apăsaţi şi dumneavoastră pe buton pentru un atac.

Însă focoasele care zboară spre dumneavoastră nu le mai puteţi opri nicidecum.

De pe teritoriul Cubei, lansarea unui atac neaşteptat cu rachetele 8K63 şi 8K65 era imposibilă. Pe insula Cuba, rachetele sovietice erau extrem de vulnerabile *până* în momentul startului. Dacă pregăteaţi un atac cu rachete, atunci trebuia să ridicaţi în acelaşi timp câteva zeci de rachete în poziţie verticală, să le alimentaţi şi să le pregătiţi pentru start timp de câteva ore. În acest caz, rachetele s-ar fi ridicat deasupra vârfurilor palmierilor şi ar fi fost observate de departe.

Zonele de poziţie ale rachetelor se aflau în locuri dens populate, foarte circulate, cu o vegetaţie nu prea bogată. Dacă rachetele sunt într-un loc jos, pot fi văzute de la înălţime. Dacă sunt pe un loc înalt, sunt văzute de jos. Pentru amplasarea lor au trebuit evacuate gospodăriile ţăranilor. Aceştia s-au arătat nemulţumiţi şi au pus întrebări: ce se petrece acolo, pe plantaţiile noastre? Conducerea comunistă a Cubei avea în acele vremuri mulţi duşmani. În zonele rurale acţionau detaşamente de sabotaj, transferate în Cuba în cadrul pregătirii pentru operaţia „Mangusta”, al cărei scop era preluarea insulei şi răsturnarea regimului lui Castro.

În cazul unei ridicări simultane a zeci de rachete strategice în poziţie verticală, mulţi ar fi aflat despre asta. Şi atunci rachetele ar fi putut să fie bombardate şi s-ar fi putut trage asupra lor atât de pe pământ şi de pe apă, cât şi din aer. O singură tijă de bombă, un singur glonţ al lunetistului, o singură grenadă a sabotorului ar fi scos toată racheta din funcţiune. În jurul fiecărei rachete este o învălmăşeală de oameni şi utilaje, de cabluri, furtunuri şi conducte fără apărare. Aici sunt componente dăunătoare, toxice şi uşor inflamabile. Scoaterea din funcţiune chiar şi a unui singur utilaj ar fi făcut imposibilă pregătirea pentru start a rachetei. Un incendiu la un agregat ar fi ameninţat

cu o catastrofă întregul complex de lansare şi tot grupul său militar.

În ultimele ore dinaintea startului, grupul sovietic de rachete din Cuba ar fi putut să fie nimicit de pe portavioane, de pe alte nave de suprafaţă şi submarine ale SUA, de pe teritoriul Floridei sau al bazei americane Guantanamo. Cât timp rachetele sovietice din Cuba sunt ridicate în poziţie verticală şi pregătite pentru start, guvernul SUA poate ordona lansarea unui contraatac cu rachetele sale asupra Uniunii Sovietice şi Cubei.

Prin amplasarea rachetelor în Cuba, durata de zbor s-a scurtat, dar asta nu a făcut ca atacul să fie neaşteptat. Dimpotrivă, adversarul putea descoperi pregătirile pentru atacul cu rachete cu câteva ceasuri înainte ca operatorii sovietici să apese butonul „Lansează”.

Pe teritoriul Uniunii Sovietice, rachetele puteau fi distruse numai printr-un atac cu rachete neaşteptat, adică în condiţiile unui al treilea război mondial. Dar în Cuba ele puteau fi distruse cu orice, chiar şi dacă ai fi tras cu puşca.

4

Şi atunci, propaganda de la Kremlin s-a gândit la un alt răspuns frumos la întrebarea: de ce rachete în Cuba? Iată răspunsul: Nikita Hruşciov a fost în Bulgaria şi cineva i-a spus că acolo, în Turcia vecină, sunt rachete americane îndreptate către Uniunea Sovietică… Iar Hruşciov s-a revoltat, s-a pus pe treabă, a decis să amplaseze rachete în Cuba ca o contracarare, pentru ca apoi să facă un schimb: voi le luaţi din Turcia, iar noi din Cuba… În acelaşi timp, această mişcare a lui Hruşciov a salvat revoluţia cubaneză.

Şi asta sună tot frumos pentru cei care nu înţeleg.

Dar cei care gândesc cât de cât îşi vor pune întrebarea: în primul rând, de ce ne interesează pe noi Cuba? De ce ne interesează această „insulă a libertăţii” din care oamenii fug şi sunt împuşcaţi în ceafă şi în spate?

Dacă Uniunea Sovietică nu râvneşte la dominarea întregii lumi, dacă nu încearcă să promoveze comunismul în întreaga lume, atunci de ce ne interesează Cuba? Sau de ce ne interesează Indonezia, Algeria, Irak, Siria, Egipt, Nicaragua, Chile, Angola, Mozambic, Vietnam, Coreea, China, Yemen, Guineea-Bissau, Mongolia, Libia, Afganistan, Somalia, Etiopia şi aşa mai departe. Şi de ce să întreţinem partidele comuniste din SUA, din Franţa, din Marea Britanie şi din Uruguay sau Paraguay?

Iar dacă tot am vrut atât să susţinem această „revoluţie”, atunci de ce să ducem rachetele în Cuba? În acei ani, întreaga lume cunoştea superioritatea Uniunii Sovietice în ceea ce priveşte rachetele şi credea în ea. Preşedintele Kennedy a declarat public faptul că rachetele americane nu sunt atât de performante. Trebuia să ne folosim de această eroare generală! Trebuia să fie anunţată lumea întreagă la Adunarea ONU: în cazul unui asalt asupra Cubei, Uniunea Sovietică va răspunde printr-un atac cu rachete nucleare asupra Americii din Siberia. Care preşedinte al SUA ar mai fi plănuit atunci un atac? Să ardă Cuba asta cu vâlvătăi! Ducă-se naibii cu tot cu revoluţia ei! Dă-o-ncolo şi uit-o!

Iată şi întrebarea: nu e oare tot un drac fie că ameninţi cu rachete care chipurile ar fi în Siberia, fie cu cele reale din Cuba?

Şi dacă într-adevăr s-a hotărât să fie amplasate în Cuba, de ce atât de multe? O grăsunică pentru Washington, alta pentru New York şi a treia pentru Chicago. Pentru mai multă siguranţă, câte două bucăţi pentru fiecare ţintă. Cine va mai vrea apoi să ia cu asalt Cuba voastră?

Aşadar, de ce zeci de mii de soldaţi? De ce 164 de încărcături? Şi plănuiau să aducă şi mai multe, doar că nu au mai reuşit.

Cel mai interesant e faptul că Uniunea Sovietică nu a ameninţat niciodată America cu aceste rachete. Dimpotrivă, şi Hruşciov, şi ministrul de Externe, tovarăşul Gromîko, şi ambasadorul în SUA, şi reprezentantul permanent la ONU minţeau cu toţii că nu există rachete în Cuba!

Într-adevăr, a ieşit ceva interesant: au amplasat rachetele sub palmieri doar ca să sperie America şi să salveze biata Cubă, însă, dimpotrivă, nu au mai speriat-o, ci au liniştit-o: nu vă temeţi, aici la noi nu există rachete!

Prin urmare, rachetele au fost duse în Cuba nu de dragul salvării lui Fidel Castro şi a regimului său. Scopul a fost altul.

5

Explicaţia cu rachetele americane din Turcia e absolut ridicolă. Chipurile, din cauza lor a început totul. Hruşciov a aflat că, dacă nu se ocupă de rachetele din Turcia, atunci ele vor ajunge în Uniunea Sovietică peste câteva minute. Şi Nikita a hotărât că trebuie să termine cu această obrăznicie, trebuie să îi facă pe americani să îşi strângă rachetele.

Bine. De acord. Dar în Turcia erau 15 rachete. Iar în Italia şi Marea Britanie încă 90, cu aceleaşi caracteristici. Dacă sunt luate 15, dar rămân 90, oare într-adevăr lui Hruşciov îi va fi mai uşor?

Oare într-adevăr pentru acele cincisprezece rachete lumea trebuia să fie adusă în pragul unui al treilea război mondial? Doar în Atlantic şi în Marea Mediterană, pe nouă submarine nucleare, sunt încă 144 de rachete „Polaris”, având

caracteristici considerabil mai bune şi un grad de vulnerabilitate mult mai scăzut.

De ce aceste 15 rachete îl nelinişteau atât de tare pe Hruşciov, iar cele din Marea Britanie, Italia, Atlantic şi Marea Mediterană, care erau într-un număr mult mai mare, nu îl îngrijorau?

Şi dacă totul constă în contrabalansarea celor 15 rachete din Turcia, atunci de ce să fie duse în Cuba o divizie de rachete, două divizii de rachete antiaeriene, două regimente de rachete de croazieră de front şi un regiment de rachete antinavă? De ce bombardiere Il-28? De ce 164 de încărcături? De ce flota a 5-a, cu submarine şi crucişătoare?

Dacă totul se întâmplă doar pentru a fi retrase cele 15 rachete din Turcia, atunci de ce să se mintă în cadrul ONU?

Imediat ce americanii au aflat de rachetele noastre din Cuba, iar acest lucru a fost făcut cunoscut întregii lumi, trebuia să se anunţe în mod clar: da, rachetele noastre sunt în Cuba! Luaţi-vă rachetele din Turcia, iar noi o să le luăm din Cuba!

Cine ar fi putut obiecta la aşa ceva? Cine ar fi judecat-o pe pacifista Uniune Sovietică?

Însă ai noştri au minţit în chip obraznic şi fără ruşine: noi nu avem rachete în Cuba!

Să presupunem pentru o clipă că rachetele sovietice au fost duse în Cuba pentru a determina America să îşi retragă rachetele din Turcia. Dar, în acelaşi timp, rachetele sovietice au fost duse astfel încât nimeni să nu afle despre asta, pentru ca America să nu reacţioneze în nici un fel la apariţia lor şi, prin urmare, să nu îşi retragă rachetele din Turcia…

6

Când situaţia s-a încins şi au fost daţi în vileag, Huşciov şi-a amintit de rachetele din Turcia: bine, iau rachetele din Cuba, dar şi voi să le luaţi pe ale voastre…

Doar că ar fi putut să ceară să fie retrase rachetele nu doar din Turcia, dar şi din Italia, de exemplu. De ce nu?

Hruşciov ar fi putut să ceară să fie retrase 60 de rachete din Marea Britanie. Şi le-ar fi retras! Nimeni nu s-ar fi împotrivit.

Iată cum stau lucrurile. Statele Unite au întrecut considerabil Uniunea Sovietică în privinţa creării de rachete cu combustibil solid. De aceea, americanii puteau să îşi permită să desfăşoare în acelaşi timp două programe grandioase: construcţia în masă a submarinelor nucleare, cu câte 16 rachete „Polaris” fiecare, şi a rachetelor „Minuteman” în silozuri.

În 1962, ambele programe dăduseră deja roade din plin. Iar pe la sfârşitul lui 1963, pentru misiuni de luptă existau în silozuri 450 de rachete cu combustibil solid „Minuteman” şi 256 de rachete cu combustibil solid „Polaris” pe 16 submarine nucleare. Dintre acestea, ultimele şase submarine erau din noua clasă „Lafayette”, cu o nouă variantă de rachetă, „Polaris A-2”. Desfăşurarea programului „Minuteman” şi construcţia submarinelor nucleare cu rachete (ca, de altfel, şi cu torpile) a continuat în acelaşi ritm nebun.

Despre faptul că în 1963 se va produce un asemenea salt în dotarea cu rachete a SUA ştia oricine încă din 1962. Nimeni nu ascundea aceste programe. Despre ele se discuta deschis şi aprins în Congres şi în presă. Pe fondul unei dezvoltări atât de furtunoase a rachetelor cu combustibil solid, rachetele pe bază de combustibil lichid „Thor” şi „Jupiter” deja nu mai erau considerate, ca înainte, o armă eficientă. Ele nu le mai erau de folos americanilor. Racheta cu combustibil lichid

are multe neajunsuri: pregătirea pentru start durează mult, necesită numeroşi oameni de cea mai înaltă calificare, o mulţime de maşini diverse, complexe de lansare scumpe şi complicate, care sunt cam vulnerabile…

S-a hotărât încă din 1961 ca peste doi ani rachetele cu rază medie de acţiune „Thor" şi „Jupiter" să fie scoase din dotarea cu armament şi retrase din Marea Britanie, Italia şi Turcia. Despre faptul că în 1963 rachetele vor fi retrase nu numai din Turcia, dar şi din Marea Britanie şi Italia se ştia nu numai la Kremlin şi în Marele Stat-Major. Putea afla oricine ştia să citească în limba engleză.

Aşa că, iată, Hruşciov şi-a desfăşurat rachetele în Cuba nu pentru ca americanii să îşi retragă cele 15 rachete din Turcia. Ei oricum le-ar fi retras peste un an. Şi nu numai din Turcia. A meritat oare ca, la sfârşitul anului 1962, lumea să fie adusă pe marginea unei autodistrugeri nucleare, atât timp cât se ştia dinainte că în mod sigur problema rachetelor din Turcia se va rezolva de la sine la începutul lui 1963?

7

Propaganda noastră transformă imediat orice înfrângere într-o victorie. Atunci au fost anunţate următoarele aspecte (iar cei nu prea înţelepţi le repetă chiar şi după o jumătate de veac):

- În primul rând, noi am salvat Cuba revoluţionară de la o invazie inevitabilă.
- În al doilea rând, am obligat SUA să-şi retragă rachetele din Turcia.
- În al treilea rând, i-am determinat pe blestemaţii de americani să treacă de la confruntare la o coexistenţă paşnică.

Toate astea sunt prostii.

Au meritat oare tovarăşul Fidel Castro, supranumit în Cuba „Armăsarul”, şi „revoluţia” lui de pe insula cârciumilor, a localurilor cu jocuri de noroc, a consumului de droguri şi a prostituţiei, ca de dragul lor întreaga lume să fie distrusă şi, odată cu ea, însuşi Fidel şi revoluţia sa?

A meritat oare ca, pentru 15 rachete din Turcia, care şi aşa trebuiau retrase, să fie riscată existenţa omenirii?

Cât despre coexistenţa paşnică, mai bine să nu pomenim. După criza rachetelor din Cuba a izbucnit o cursă a înarmărilor nemaiîntâlnită în istorie. Americanii au plasat 1 000 de rachete „Minuteman”, au pus în funcţiune 41 de submarine nucleare cu câte 16 rachete „Polaris” fiecare, au creat noi bombardiere strategice. Uniunea Sovietică a urmat exemplul Statelor Unite, nemaicunoscând nici un fel de limite şi nu s-a oprit până când nu s-a frânt şi nu s-a fărâmat sub greutatea acestei coexistenţe paşnice şi a propriei industrii militare.

Mareşalii sovietici se lăudau cu mândrie: cel puţin, am atins paritatea!

De ce le trebuia paritate dacă ţara se năruia sub mormane de rachete, tancuri şi submarine care se degradau cu repeziciune?

Momentul-cheie

Pistolul-mitralieră Kalaşnikov este ruşinea naţională a Rusiei.

Daţi pe ştirile oricărui post de televiziune din Franţa, Marea Britanie, de pe insula Tasmania, din Honduras sau Katmandu şi – minune! –, în fiecare zi, la orice emisiune de ştiri, veţi vedea pistolul-mitralieră Kalaşnikov. Istoria lumii se scrie cu această armă în mâini, iar aceasta are un nume rusesc.

Acest pistol-mitralieră apare pe stemele naţionale ale câtorva ţări din Africa, de exemplu, Mozambic. A existat un proiect pentru stema Republicii Congo cu o siluetă de Kalşnikov. Pistolul-mitralieră Kalaşnikov este ales drept simbol de către organizaţiile teroriste.

Apare în Cartea Recordurilor Guiness ca fiind cea mai răspândită armă de pe planetă. La ora actuală, în lume sunt cam 100 de milioane de pistoale Kalaşnikov. Unul dintre ele atârnă pe perete în cabinetul meu. La fiecare 60 de locuitori ai planetei există un „Kalaş". Apropo, în Africa, băieţii primesc un nume nou, Kalaş.

Uniunea Sovietică a acordat dreptul de a produce pistoale-mitralieră Kalaşnikov unui număr de 18 ţări, în general, ca pe un dar oferit gratis. Acum, din cauza generozităţii sale nesăbuite, Rusia pierde în fiecare an două miliarde de dolari.

Puteţi să obiectaţi: uite, astăzi la ştiri nu au pomenit de „Kalaş"!

Nu zic, se mai întâmplă uneori. Dar atunci, în loc de „Kalaş", veţi vedea aruncătorul de grenade RPG-7, puşca-mitralieră Kalaşnikov PK, tancul T-54, mitraliera Vladimirov, bateria antiaeriană Zu-23 sau transportoarele blindate BTR-60P.

Toate acestea erau oferite gratuit oricui declara că luptă împotriva capitalismului. Armele erau încredinţate împreună cu drepturile de producţie, cu documentaţia tehnologică şi cu instructajul gratuit atât producătorilor, cât şi utilizatorilor.

Aceasta se făcea pe socoteala Uniunii Sovietice, unde în jumătate dintre maternităţi nu era apă caldă, iar în jumătate dintre şcoli nu erau toalete încălzite; pe socoteala ţării care nu putea să se hrănească singură şi să pună la dispoziţia ofiţerilor ei locuinţe. Asta făcea ţara al cărei popor se degrada, se apuca de băut şi pierea. Asta făcea ţara care nu era în stare să producă nimic altceva decât arme şi păpuşi Matrioşka. Petrolul şi gazul

nu sunt creaţia noastră. Nu-ţi trebuie multă minte ca să faci găuri în pământ. Cu atât mai mult cu cât acum, tot mai des, British Petroleum face găurile pentru noi.

Să încercăm acum să ne închipuim Africa sau lumea musulmană fără arme sovietice şi mai ales fără pistoale-mitralieră Kalaşnikov. Veţi vedea că fără ele lumea ar fi fost alta.

De ce a îmbibat Uniunea Sovietică lumea cu arme? Dacă nu pentru o Revoluţie Mondială, atunci pentru ce? În mod sigur nu pentru beneficii materiale.

Aşa că, iată, conducătorii de la Kremlin trăiau după următorul principiu: *Viaţa de la noi nu o putem face la fel de onorabilă ca la voi, dar ne străduim să coborâm nivelul vostru de trai la nivelul nostru.*

Şi s-au străduit. Trei sferturi de veac. Fără să se cruţe şi tot spunându-şi: să ardă şi casa vecinului!

Se găsesc oameni care repetă cu mândrie: puşca noastră este pe stema Mozambicului!

Dar, oricum, important este că buba e în cu totul altă parte. Vă voi arăta acum în ce loc blestemat este. Bucurându-ne de prezenţa „Kalaşului" pe stemele prinţişorilor africani, scăpăm oarecum din vedere faptul că nu ni s-a cuvenit niciodată să avem arme pentru uz personal. În magazinele sovietice nu se vindeau pistoale-automate. Şi nu doar automate. În magazinele sovietice nici măcar un pistol obişnuit nu putea fi cumpărat. Numai cekiştii, miliţienii şi soldaţii puteau merge înarmaţi. Însă numai în timpul efectuării serviciului. Iar dacă un ofiţer cu o domnişoară la braţ era întâmpinat pe stradă de o bandă de delincvenţi juvenili, atunci el putea să îşi apere onoarea ofiţerească numai cu pumnii. Iar banda ataca numai dacă era în mod clar superioară numeric. Şi era înarmată cu vergele metalice.

Răsfoind paginile marii literaturi ruse, vom descoperi cu uimire prezenţa armelor la toţi eroii noştri preferaţi. Să trecem ca vântul şi ca gândul peste creaţiile nepieritoare ale lui Tolstoi şi Kuprin, ale lui Lermontov şi Cehov, ale lui Puşkin şi Dostoievski, ale lui Leskov şi Saltîkov-Şcedrin. Să nu vă reţineţi uimirea: în *Dubrovski*, de exemplu, este un episod despre felul în care un meditator, un franţuz, a fost închis în cameră cu un urs imens şi înfricoşător, de dragul distracţiei. Martinel a mirosit, s-a ridicat pe labele din spate şi s-a dus spre bietul *monsieur*. Acesta, isteţ, a scos din buzunar un mic pistol, i l-a pus lui Martinel la ureche şi a făcut poc! Martinel, cum stătea pe labele din spate, s-a răsturnat. S-au adunat oameni în fugă, însă nimeni nu s-a gândit să întrebe: dar de unde ai tu, *monsieur*, un pistol în buzunar? Oare la graniţă nu te-au căutat? Sau poate că aici, la noi, ţi-ai făcut rost de o armă?

Însă în Uniunea Sovietică ar fi fost găsit vinovat. Şi i-ar fi dat un termen.

Aşa că, iată, domnilor, tovarăşi şi fraţi, aşa se obişnuia în vremurile de demult: om liber era acela care era înarmat. În multe ţări, nebunilor, celor de alt neam şi sclavilor le era interzis să poarte armă. Dar în Rusia ţaristă până şi cei de alt neam mergeau cu armă, precum acel *monsieur* cu pistol. Numai sclavilor, în orice ţară şi din toate timpurile, le era interzis să poarte armă.

Nici cetăţeanului sovietic nu i se cuvenea să aibă armă. Şi nici cetăţenilor Rusiei libere.

Cetăţeni ai Rusiei libere, în ce categorie vă încadraţi? În a celor de alte neamuri sau în a nebunilor?

Vă răspund eu: sunteţi consideraţi nebuni şi de alt neam în propria voastră ţară.

Şi sclavi.

Capitolul 19

1

Din nou întrebarea: de ce rachete în Cuba?

Răspunsul e simplu: pentru soluţionarea în întregime a problemei Berlinului şi a Germaniei.

Intenţia era ca, în septembrie şi octombrie 1962, să se desfăşoare în secret o puternică mişcare de trupe sovietice în Cuba, supradotată cu încărcături nucleare. Însă pe 12 noiembrie 1962, tovarăşul Hruşciov trebuia să sosească în Cuba pentru o vizită oficială. Se înţelege că venea cu un crucişător. Trebuia să semneze împreună cu Cuba un acord cu privire la dislocarea trupelor sovietice pe această insulă îmbelşugată. Pentru ca apoi să anunţe lumea întreagă: uite câţi dintr-ai noştri sunt aici! Iar în Uniunea Sovietică sunt şi mai mulţi! Domnilor, dacă dumneavoastră o asemenea învecinare vă provoacă nelinişte, haideţi să facem un schimb: voi retrageţi trupele americane din Germania de Vest (şi, în acelaşi timp, pe cele britanice şi franceze), iar noi le retragem pe ale noastre din Cuba.

Altfel…

Însă John Kennedy ştia că nu avea să se întâmple nimic groaznic. Uniunea Sovietică nu are rachete să tragă asupra Americii de pe propriul teritoriu, iar cele care sunt în Cuba sunt extrem de vulnerabile. Kennedy a fost prevenit în legătură cu faptul că generalii şi mareşalii sovietici ştiu foarte bine cât de evident de înapoiate sunt rachetele şi încărcăturile sovietice şi de aceea nici nu vor începe un război. Iar din această cauză nu există nici un motiv de îngrijorare atunci când pantoful lui Hruşciov bubuie în tribuna Adunării ONU sau

un motiv pentru care să cedeze pretenţiilor sale. Hruşciov poate să-şi umfle muşchii cu aer cât o vrea.

Ca să nu îl pună în mod definitiv pe Hruşciov la colţ, lui Kennedy i-a fost uşor să se pună de acord cu retragerea celor 15 rachete din Turcia, întrucât ele oricum nu mai erau folositoare, iar decizia de a renunţa la aceste rachete fusese deja luată.

John Kennedy ştia că toată gruparea din Cuba este un fond de schimb.

Iar colonelul Penkovski le-a demonstrat asta agenţilor de informaţii americani şi britanici printr-un exemplu foarte simplu. Iar acum, cunoscând în întregime felul în care erau distribuite forţele, putem să ne dăm seama singuri şi să ne convingem de faptul că gruparea din Cuba a fost creată tocmai pentru a se putea face un schimb.

2

Aşadar în Cuba au fost trimise 164 de încărcături nucleare.

Se pregătea detaşarea în Cuba a unei brigăzi suplimentare de rachete 8K11 (18 instalaţii de lansare, fiecare dintre ele având câte un complet şi jumătate de rachete şi încărcături nucleare pentru ele). Tot acolo se pregătea trimiterea unei întregi flote, în componenţa căreia, printre altele, intrau şapte submarine diesel cu rachete şi două contratorpiloare cu rachete. În acest caz, numărul încărcăturilor din Cuba ar fi depăşit două sute.

Se puteau începe tratativele, arătându-li-se inspectorilor americani: uitaţi-vă câte încărcături avem! Verificaţi-le, sunt adevărate! Vreţi să facem un schimb? Voi luaţi o divizie din Germania, iar noi o încărcătură din Cuba. Bine, două încărcături pentru o divizie!

Trei! Ba chiar şi cinci!

Însă preşedintele Kennedy le cunoştea amplasarea exactă. Pregătea un atac asupra poziţiilor rachetelor din Cuba.

Să ne imaginăm ce ar fi urmat dacă în octombrie 1962 ar fi fost lansat un atac.

Cea mai simplă variantă: un atac asupra poziţiilor rachetelor sovietice cu avionul de asalt uşor A-4 „Skyhawk", care operează de pe portavion.

Avionul e uşor, extrem de simplu, compact, iar când staţionează pe portavion nici măcar nu trebuie să îşi rabateze aripile. „Skyhawk" este extraordinar de sigur. În cazul în care trenul de aterizare nu funcţionează, atunci poate ateriza pe cele două rezervoare auxiliare. Mai mult, viteza maximă la altitudine joasă este de 1 000 km/h. Raza de acţiune: 1 000 de kilometri.

Cabina pilotului este blindată. Două tunuri automate de 20 de mm şi 3 720 de kilograme de bombe, rezervoare cu napalm, rachete ghidate şi neghidate.

„Skyhawk" a intrat în dotare în octombrie 1956; ultimul avion a fost construit în februarie 1979. S-a aflat în dotarea flotei americane aproape o jumătate de secol, până în 2003. În alte ţări se află în dotare şi astăzi.

Să ne închipuim atacul acestor prădătoare mici, sprintene şi feroce.

În total, în Cuba erau 60 de încărcături strategice – un complet şi jumătate de muniţii pentru 40 de instalaţii de lansare ale rachetelor 8K63 şi 8K65. E o armă îngrozitoare. O singură explozie a unei bombe din clasa megatonelor deasupra unui oraş mare înseamnă milioane de sacrificii umane.

Totuşi, două regimente de rachete 8K65 nu ajunseseră încă. Flota americană bloca accesul spre Cuba. Navele care transportau aceste rachete s-au întors acasă.

16 încărcături de o megatonă şi 8 încărcături de câte 2, 3 megatone au rămas fără lansatoare. Jumătate din puterea termonucleară concentrată în Cuba era adusă degeaba. Ea nu putea fi folosită.

În Cuba erau numai 24 de instalaţii de lansare 8K63 şi 36 de încărcături de câte o megatonă pentru ele. Însă un complet şi jumătate de muniţii a fost transportat degeaba. Dacă 24 de instalaţii efectuează o lansare, atunci nu cred că cineva le va mai da voie să pregătească şi să lanseze o a doua rachetă.

Aşadar, în Cuba, potenţialul strategic era de 70 de megatone, dar în octombrie 1962, în mod real, putea fi lansat un atac cu puterea de numai 24 de megatone.

Să ne imaginăm acum că preşedintele SUA nu a stat să aştepte până ce rachetele vor fi puse în poziţie verticală şi încărcate. Să presupunem că lansează un atac cu vreo două sute de „Skyhawk". Şi nu de pe portavioane, ci de pe aerodromurile din Florida, Alabama, Georgia. Amplasarea fiecărei instalaţii de lansare sovietică îi este cunoscută cu precizie metrică. O singură tonă de proiectile brizante este suficientă pentru a scoate din funcţiune oricare dintre instalaţiile de lansare descoperite. Iar aici sunt câte zece dragoni colţoşi la fiecare instalaţie şi câte trei tone de bombe la fiecare, plus focul tunurilor automate. Iar după asta nu va mai avea loc nici un fel de conflict nuclear.

Iar dacă două sute de „Skyhawk" înseamnă puţin, vor fi patru sute. Sau şase sute.

Nu degeaba a tremurat Hruşciov când i s-a raportat despre o asemenea perspectivă.

În Cuba sunt două divizii de rachete antiaeriene sovietice S-75! 144 de instalaţii de lansare. Cinci complete de muniţii!

Asta, bineînţeles, aşa e, însă pentru „Skyhawk", care acţionează la altitudini joase şi foarte joase, în special în zonele cu teren accidentat, „stâlpii de telegraf zburători" nu sunt

ceva de speriat. Rachetele S-75 au altitudinea minimă de 500 de metri. Însă aceasta pe teren drept. Dar dacă duci lupte pe un teren accidentat cu un avionaş sprinten, ce apare pe neaşteptate, este şi mai greu. Complexele de rachete antiaeriene ar fi putut să o păţească de la „Skyhawk".

Însă în Cuba sunt 40 de avioane MiG-21 sovietice! Înseamnă mult. Totuşi, aerodromul pe care se afla Regimentul 32 Gardă de avioane de vânătoare nu ar fi fost lipsit de apărare. Iar „Skyhawk" ar fi venit în mod clar escortate de avioanele de vânătoare potrivite pentru o asemenea situaţie.

Instalaţiile strategice sovietice de rachete ar fi putut să fie atacate de avionul F-4 „Phantom II". În 2008, când s-a sărbătorit cea de-a 50-a aniversare a primului zbor al acestui aparat remarcabil, el se afla încă în dotarea cu armament a Germaniei, Japoniei, Israelului şi a altor ţări care sub nici o formă nu pot fi bănuite nici de sărăcie, nici de lipsa unei preocupări pentru propriul arsenal. Viteza lui „Phantom" e de două ori mai mare decât a sunetului. În momentul crizei rachetelor din Cuba, el era o minune a tehnicii militare. În 1961, „Phantom" a stabilit recordul de viteză la altitudine joasă: 1 452 km/h. Acest record va rezista timp de 16 ani.

Apropiindu-se de ţintă la o altitudine joasă şi foarte joasă, „Phantom" nu se lasă intimidat nici de „stâlpii de telegraf", nici de avioanele MiG-21. Atacul avioanelor „Phantom" asupra instalaţiilor de lansare a rachetelor strategice din Cuba ar fi putut să fie iniţiat atât de pe teritoriul SUA, cât şi de pe portavioane, care s-ar fi putut afla cu mult în afara razei de acţiune a rachetelor sovietice de coastă. „Phantom" a fost primul avion militar din lume capabil să găsească şi să distrugă o ţintă care se află în afara câmpului său vizual, fără ajutorul

unei staţii de ghidare de pe pământ. Putea să poarte şapte tone de bombe şi rachete.

Acestea sunt variantele cele mai simple, care nu presupun folosirea armelor nucleare. Dar existau şi alte căi, mult mai complicate şi mai eficiente. Americanii aveau cu ce să neutralizeze 24 de lansatoare de rachete 8K63.

Ce i-ar mai fi rămas tovarăşului Hruşciov după un asemenea raid? Ar mai fi avut 6 bombardiere Il-28A, purtătoare de arme nucleare. Asta dacă rămâneau întregi după prima operaţiune aeriană. Il-28 e un aparat bun. Însă raza sa de acţiune este de până la 1 000 de kilometri. Viteza, subsonică. Să ne imaginăm ce pot face şase bombardiere subsonice în condiţiile unei dominaţii a mii de avioane de vânătoare supersonice?

Însă Hruşciov are alte metode nucleare în Cuba! Într-adevăr. La ele ne vom şi referi.

În Cuba erau trei divizioane de rachete neghidate, tactice, având în componenţa lor 12 complexe de rachete 2K6. Un complet de muniţii cu 24 de rachete 3R9 cu explozibil brizant şi 12 rachete 3R10 cu încărcături nucleare. Raza de acţiune a rachetei 3R10 era de 32 de kilometri. Pe teritoriul comunist al insulei Cuba se află baza militară americană Guantanamo. Se înţelege că o încărcătură nucleară va fi trimisă asupra bazei militare americane. E normal. Două încărcături sunt necesare în zonele de debarcare a trupelor. Dacă vor fi acestea. Iar restul de încărcături unde să fie aruncate? Mai departe de teritoriul Cubei oricum nu zboară. Trebuie 12 încărcături nucleare pentru ca insula Cuba să fie salvată de blestemaţii de imperialişti? Şi pe cine va mai interesa Cuba după aceste atacuri?

Încă 80 de încărcături, adică aproape o jumătate din arsenalul nuclear, erau destinate celor două regimente de rachete de croazieră FKR-1.

Ce înseamnă FKR-1? E un aparat zburător fără pilot, o copie la scară redusă a avionului de

vânătoare MiG-15. Însă nu decola de pe aerodrom, ci de pe o voluminoasă maşină-remorcă, cu ajutorul unui accelerator pe bază de praf de puşcă.

În fiecare regiment din Uniunea Sovietică erau câte opt lansatoare şi două cu câte jumătate de complet de muniţii, adică 20 de rachete. În Cuba au fost detaşate două astfel de regimente, însă fiecăruia i s-au încredinţat câte cinci complete de muniţii. În total, în două regimente erau 16 lansatoare, 80 de rachete şi tot atâtea încărcături nucleare pentru ele.

Iar acum să ne gândim: dacă într-adevăr va izbucni un război nuclear, atunci ce adversar va îngădui să se efectueze de pe fiecare dintre cele 16 lansatoare voluminoase şi vulnerabile câte cinci lansări de rachetă?

Încărcătura nucleară este o valoare materială şi strategică colosală. În 1962, FKR-1 se perimaseră total, atât moral, cât şi fizic. Acest model la scară mică al avionului MiG-15, fără pilot, zbura în linie dreaptă, cu o viteză subsonică. Orice avion de vânătoare supersonic ar fi putut să îl doboare în timpul zborului. De ce să fie încredinţate 80 de încărcături de o valoare considerabilă unui număr infim de lansatoare perimate? În caz de război, oricum nu pot fi lansate câte cinci rachete cu un singur lansator, cu atât mai mult spre o ţintă precisă.

Şi unde ar putea să tragă cu ele? Raza de acţiune maximă pentru FKR-1 este de 125 de kilometri. Oricum nu poate ajunge până în Florida. Să atace grupările duşmane de pe mare? Însă racheta de croazieră FKR-1 nu este destinată pentru aşa ceva, ea nu are mijloacele necesare pentru a detecta şi a ţinti duşmanul. Lansarea rachetelor FKR-1 se efectuează sol-sol. Oare toate cele 80 de încărcături nucleare aveau să fie folosite pe pământul Cubei pentru a salva proletariatul ei revoluţionar?

În regimetul de coastă mai erau 6 încărcături cu rachete de croazieră 4K87 împotriva navelor. Era acelaşi MiG-15 la scară redusă şi fără pilot. Tot subsonic şi cu aceeaşi rază de acţiune. Însă grupările de nave nu au motive să rămână în raza de acţiune a acestor rachete. Cu atât mai mult cu cât americanilor le era cunoscută cu precizie această rază.

Aşa că, 164 de încărcături şi lansatoarele aferente reprezentau fondul de schimb, materialul pentru negocierea retragerii trupelor americane şi ale celor aliate din Germania de Vest, ba chiar şi din întreaga Europă.

Se plănuia să fie detaşată în Cuba o brigadă de rachete operative tactice 8K11. Dar raza lor de acţiune era tot de 150 de kilometri. Nici ele nu ajungeau până pe coasta americană. De aceea, cu ajutorul lor, putea fi zăpăcit rechinul din ocean, dar nu se putea ameninţa America.

În Cuba trebuia să sosească o flotă sovietică. Însă navele de suprafaţă sunt nefolositoare în zonele dominate în întregime de aviaţia adversarului. Cum, de altfel, sunt şi submarinele diesel în zonele dominate de flota şi aviaţia adversarului.

Dacă americanii nu ar fi ştiut caracteristicile tuturor rachetelor sovietice, atunci te-ai fi putut tocmi cu ei.

Însă americanii ştiau că fondul de schimb era ceva în genul unui ambalaj de bomboană fără conţinut. Cineva le pusese la dispoziţie nişte instrucţiuni şi descrieri strict secrete. De aceea, ei nu erau intimidaţi de mascarada rusească.

3

Iată, au trecut deja 50 de ani de când a început propaganda Uniunii Sovietice, iar acum

Rusia susţine sus şi tare: noi am învins în Cuba! Noi l-am salvat pe „Armăsarul” havanez!

Haideţi totuşi să ascultăm puţin propaganda, ştiind că acestor băieţi li se dădea un obiectiv pentru care primeau mulţi bani. Munca lor era următoarea: să glorifice faptele eroice şi realizările. Şi, ascultând discursurile lor, să ne îndreptăm atenţia către un martor de rang foarte înalt, care l-a văzut pe Hruşciov pe 27 octombrie 1962.

Numele martorului este Semiceastnîi Vladimir Efimovici. Gradul militar: general-colonel. Funcţia ocupată în momentul crizei rachetelor din Cuba: preşedinte al KGB în cadrul Consiliului de Miniştri al URSS.

Istorisirea sa: în timpul unei şedinţe a înaltei conduceri a Uniunii Sovietice, intră Hruşciov, se lasă greoi în fotoliu şi aruncă trist următoarele cuvinte: „Gata. Cauza lui Lenin e pierdută”.

Cuvintele generalului-colonel Semiceastnîi le-am auzit personal, tolănit fiind în faţa televizorului, aruncând bucăţi de lemn în şemineu şi savurând berea belgiană Leffe Brune. (O recomand din plin. Nu luaţi asta drept o reclamă ascunsă.) Semiceastnîi era pe BBC. Oricine doreşte se poate adresa acestei companii de televiziune pentru a cere înregistrarea. Acum căutarea se face într-o clipă. Numai să-i spuneţi numele: Se-mi-ceast-nîi. Adică alcătuit din şapte părţi[1]. Numai că nu ştiu din care anume.

Ce m-a uimit ascultându-l pe fostul şef al celui mai groaznic departament de represiune din istoria umanităţii a fost faptul că Semiceastnîi nu a povestit despre triumful obţinut de Hruşciov prin retragerea celor 15 rachete americane perimate din Turcia, iar salvarea revoluţiei cubaneze nu-i provoca bucurie, nu îl înveselea.

Apropo, promisiunea americanilor de a nu invada Cuba nu a fost în nici un fel înregistrată juridic. Promisiunea a fost făcută de un preşedinte

care peste un an va fi ucis, iar noul-venit nu ne este cu nimic dator, întrucât nu a făcut nici un fel de promisiuni.

4

La acea conferinţă de la Kremlin s-au declarat pierdute definitiv şi ireversibil cauza lui Lenin şi cauza revoluţiei comuniste mondiale. În afară de asta, acolo a mai avut loc un episod care a dat istoriei un curs neaşteptat.

Ascultând cuvintele lui Hruşciov, care au răsunat ca o sentinţă dată comunismului mondial, toţi tăceau. Tăcea şi Hruşciov, aţintindu-şi privirile în tavan. Deodată, a luat o călimară de cristal şi a aruncat-o drept în capul tovarăşului Kozlov Frol Romanovici, care cu o zi înainte se întorsese de la clinica Kremlinului.

Frol Romanovici s-a ferit de călimara zburătoare. Dar asta nu l-a salvat. Călimara, şuierându-i pe lângă urechi, s-a spart de perete. Frol Romanovici, ferindu-se într-o parte, s-a prăbuşit la pământ. A fost dus iarăşi la clinică, de unde ieşea pentru scurte perioade. La muncă nu s-a mai întors niciodată.

Hruşciov a încercat să îl salveze pe Kozlov aşa cum monarhul cel nebun de furie l-a salvat pe moştenitorul său rănit de moarte în tabloul lui Repin *Ivan cel Groaznic şi fiul*.

Nu a reuşit să îl salveze. Hruşciov tot insista ca Frol Romanovici Kozlov să rămână în posturi înalte, indiferent de boala lui. Însă Kozlov nu s-a mai întors la muncă. S-a stins treptat.

Astfel s-a sfârşit fără a începe era lui Kozlov. A murit pe 30 ianuarie 1965, la vârsta de 56 de ani. Iar pe locul eliberat a fost numit Brejnev Leonid Ilici.

Uniunea Sovietică, în locul drumului pe care avea de gând să o conducă tovarăşul Kozlov, a pornit pe drumul pe care i l-a arătat tovarăşul Brejnev.

Însă, oricum ar fi fost, drumurile duceau către aceeaşi prăpastie.

5

Prin urmare, cauza lui Lenin era pierdută. Ce se avea în vedere?

Poate se credea că în Germania de Vest comunismul va putea fi răspândit odată ce americanii şi aliaţii lor îşi vor retrage trupele de acolo. Asta s-ar fi putut întâmpla numai într-un mod brutal. Nu s-a reuşit. Dacă e aşa, atunci, în viitorul apropiat, Germania de Vest va înghiţi Germania de Est. Va urma prăbuşirea întregului sistem socialist din Europa. După aceasta, nici Uniunea Sovietică nu va mai exista pentru mult timp.

Fără posibilitatea de a se răspândi, comunismul va pieri, pentru că nu poate coexista cu o comunitate normală de oameni, pentru că o comunitate normală apare ca un exemplu pentru oamenii subjugaţi de comunism.

Criza rachetelor din Cuba a fost cea din urmă încercare de a pregăti Germania de Vest prin înşelăciune să adopte comunismul. Încercarea a eşuat. Înseamnă că nici Marea Britanie, nici Franţa, nici Grecia nu vor fi vreodată convertite la comunism. Iar acesta este sfârşitul Uniunii Sovietice. După criza rachetelor din Cuba, Uniunea Sovietică va intra într-un proces îndelungat de descompunere şi dispariţie, va continua să existe, dar va fi precum un baobab putred pe dinăuntru. Nu mai erau speranţe. Hruşciov a înţeles aceasta pe 27 octombrie 1962.

6

După criza rachetelor din Cuba, totul a luat-o razna. Hruşciov a discreditat Uniunea Sovietică în ochii întregii lumi: a dus în secret rachete în Emisfera de Vest, iar de acolo a fost alungat într-un mod ruşinos. Cum va mai fi el respectat după aceasta?

După o asemenea problemă, pentru Hruşciov a apărut încă una: ce să facă cu participanţii la complot? Penkovski va fi executat. Aici nu mai încap discuţii. Dar ce să facă cu cei care poartă stele mari pe epoleţii de aur?

Hruşciov nu putea să dezvăluie lumii întregi problema legată de comandanţii de trupe care nu sunt de acord cu el, de generalii şi mareşalii care îi sabotează deciziile. De aceea, el nu îi putea aduce în instanţă pe mareşali şi generali. Participanţii la complot trebuiau pedepsiţi astfel încât să nu fie descoperită nesupunerea conducerii armatei faţă de deciziile autorităţii supreme. De aceea, pentru trădarea secretelor de stat către duşman şi pentru complotul împotriva autorităţii supreme nu au fost pedepsiţi cu sentinţe şi execuţii, ci li s-a atribuit formula „pentru pierderea vigilenţei”.

Mareşalul-şef de artilerie Varenţov a fost deposedat de titlul de Erou al Uniunii Sovietice şi retrogradat la gradul de general-maior.

Generalul de armată Serov (patru stele) a fost de asemenea deposedat de titlul de Erou al Uniunii Sovietice şi retrogradat la gradul de general-maior (o singură stea). Se poate ca la complot să mai fi luat parte şi alţi lideri militari, dar în această privinţă nu pot decât să fac presupuneri.

Însă ce era de făcut cu participantul la complot care avea cel mai înalt grad şi cea mai mare funcţie? Acesta era Biriuzov Serghei Semenovici. Gradul: mareşal al Uniunii Sovietice. Funcţia: comandant-şef al Trupelor Balistice Strategice.

Hruşciov a ezitat mult timp, s-a îndoit, s-a răzgândit, a socotit. Iar în martie 1963, după cinci luni de la criză, l-a avansat în funcţie pe mareşalul Uniunii Sovietice Biriuzov, numindu-l şef al Marelui Stat-Major.

Decizia a fost corectă. Cei din sectorul militar îl urau pe Hruşciov, la al cărui ordin, într-o singură clipă, au fost disponibilizaţi un milion două sute de mii de militari, la a cărui poruncă au fost strivite cu tancurile bombardiere noi, ca şi cum nu ar mai fi fost necesare. Apoi au distrus şi tancurile. Hruşciov nu putea defel să îl elimine pe Biriuzov, să îl degradeze, să îi facă proces. Şi-ar fi pierdut şi cea din urmă susţinere a armatei. De aceea, cea mai simplă decizie era următoarea: ştiu că ai uneltit împotriva mea, însă n-am să te dau afară, te avansez. Ai grijă! La prima abatere, ai să înfunzi închisoarea.

7

Şeful KGB, generalul-colonel Semiceastnîi, s-a indignat: cum se poate, mareşalul Biriuzov, participant la complot şi pe deasupra cel mai mare în grad militar şi ca funcţie ocupată! Şi l-au avansat!

Dar Semiceastnîi se indigna de unul singur. În mod deschis, nu avea nici o obiecţie. Sub el se clătina şi scârţâia fotoliul de prim cekist al ţării.

Pe de o parte, totul este corect: Semiceastnîi i-a raportat despre afacerea Penkovski şefului său indirect, tovarăşul Kozlov. Însă afacerea privea soarta Uniunii Sovietice şi a comunismului mondial. Ar fi putut să îşi dea seama că urmărirea lui Penkovski se lungeşte prea mult, având în vedere că totul se juca pe o carte. Inclusiv soarta omenirii!

Hruşciov ezita. Era periculos să îl înlăture pe Semiceastnîi. Hruşciov personal îl aduse la putere, era un om de-al său. Îl înlături pe Semiceastnîi, dar pe cine pui în locul lui? Şi ce planuri are noul-venit? De cine e legat? Şi cine e în spatele lui?

Situaţia aceasta îl punea pe gânduri pe Semiceastnîi. Hruşciov ştie că el e vinovat. De aceea îl poate înlătura în orice moment. Dar Semiceastnîi nu vrea deloc să plece dintr-un post atât de înalt, de la aceste înălţimi ameţitoare.

Aşa că a apărut un nou complot împotriva lui Hruşciov; unul dintre iniţiatorii şi organizatorii săi era şeful KGB, generalul-colonel Semiceastnîi.

Momentul-cheie

Pentru un om normal nu e deloc simplu să înţeleagă logica şi psihologia celor mai aprigi susţinători ai revoluţiei comuniste mondiale.

Iată unul dintre ei. Se numea Kviţinski Iuli Aleksandrovici. Ocupa funcţia de ambasador, iar împuternicirile sale nu se limitau la teritoriul unui anumit stat: era în fruntea delegaţiei Uniunii Sovietice la negocierile cu SUA în privinţa restricţiei de armament nuclear în Europa. Între 1986 şi 1990 este ambasador al URSS în RFG. Apoi, primul adjunct al ministrului de Externe al URSS.

Iată punctul său de vedere:

> Într-un grad considerabil, Berlinul ne-a stricat toată poziţia, fapt care ne-a costat o groază de bani. Prin Berlin, RDG „pierdea sânge” treptat şi avea nevoie de o reaprovizionare continuă pe baza resurselor noastre financiare, materiale, alimentare… Eu ştiam că, dacă aveam să dăm la o parte Zidul, totul avea să se prăbuşească (*Krasnaia Zvezda*, 30 iunie – 5 august 2008).

Acelaşi Kviţinski îi demască plin de mânie pe toţi cei care au propus dărâmarea Zidului Berlinului.

Cum trebuie înţeles ceea ce spune omul acesta? Nemţii din est nu voiau să trăiască în spatele sârmei ghimpate, dar dacă înlături Zidul, RDG se va prăbuşi. Totul era menţinut numai prin constrângere, numai prin împuşcarea pe la spate a celor care încercau să fugă din raiul comunist. Popoarele Uniunii Sovietice trăiau într-o sărăcie cruntă, deoarece pe socoteala lor trebuia întreţinut un nivel de viaţă cât de cât acceptabil în ţările ocupate.

Nemţii din est nu au nevoie de aşa ceva. Şi nici popoarele Uniunii Sovietice. De sistemul acesta prostesc aveau nevoie numai Kviţinski şi alţii ca el.

În 1991, când ţara a ajuns la un nivel atât de redus încât nici măcar în Moscova nu mai era nimic de mâncare, la Kremlin s-a găsit un grup de înţelepţi care au dat problemelor economice o soluţie poliţienească. Din moment ce în ţară magazinele sunt goale, înseamnă că trebuie să îi zdrobim pe nesătui cu tancurile. Şi imediat va fi din nou ordine.

Membrul Comitetului Central al Partidului Comunist Iuli Kviţinski li s-a alăturat imediat celor care deciseseră să zdrobească propriul popor cu tancurile. Kviţinski era în fruntea Ministerului de Externe al Uniunii Sovietice şi i-a anunţat pe toţi ambasadorii: să îi susţinem pe cei care sunt la Kremlin, pe cei care, după exemplul lui Hitler, au scos tancurile în Moscova.

Acei ultimi apărători ai sistemului sclavagist au fost excluşi de la Kremlin. Însă cariera lui Kviţinski a urcat tot mai mult. A intrat în Duma de Stat, a ajuns primul adjunct al preşedintelui comisiei Dumei de Stat pentru respectarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi pentru controlul respectării lor în statele străine.

Iată că tovarăşul Kviţinski demonstrează în principalul ziar militar al Rusiei că trebuia păstrat Zidul Berlinului şi, prin urmare, trebuiau ucişi toţi cei care încercau să fugă din raiul comunist, inclusiv copiii, iar propriul popor trebuia strivit sub şenilele tancurilor. Şi observă el vigilent: de parcă în vreo altă ţară nu s-a trecut cu vederea peste drepturile omului, unde n-au fost încălcate libertăţi.

1. Semiceastnîi poate fi gândit ca un nume provenit de la cuvintele *sem* („şapte”) şi *ceast* („parte”) (n. tr.).

Capitolul 20

1

Nu demult, am urmărit pe unul dintre posturile americane de televiziune o dezbatere despre torturi.

Unul dintre politicieni spunea: noi suntem americani! Nu avem dreptul să ne ocupăm cu aşa ceva! La noi este democraţie. La noi torturile sunt interzise prin Constituţie.

Cel de-al doilea îi răspundea: uită-te la rezultat! Pe un terorist l-au chinuit puţin, iar el, ticălosul, a recunoscut, şi-a dat drumul la gură; câţi oameni nu am salvat preîntâmpinând un atac terorist! Uite care este folosul!

Dacă în ţara care se consideră citadela democraţiei au loc asemenea dezbateri, dacă se aplică tortura (se înţelege că pentru binele general), fără a se ţine cont de dezbateri, atunci trebuie să fiţi de acord că în Uniunea Sovietică nu a existat nici o îndoială despre felul în care trebuie procedat cu colonelul Penkovski. L-au torturat. L-au torturat îndelung, cu persistenţă şi desfătare.

Şi ca să aveţi o imagine despre cum anume, recomand vizitarea oricărei ţări care a făcut parte cândva din măreaţa şi indestructibila, fericita şi puternica înfrăţire socialistă. În orice ţară vă vor arăta muzeul poliţiei secrete. Nu demult am fost la Budapesta. Acolo, în clădirea poliţiei secrete, celulele de tortură erau la demisolul unei case mari, cenuşii din centrul oraşului, pe un bulevard desprins parcă dintr-un tablou. Erau spânzuraţi în celula a cărei fereastră dădea spre intersecţia a două străzi. Prin sticla ferestrei, mânjită cu vopsea albă, se auzea cum afară râd trecătorii, cum

claxonează maşinile, cum huruie tramvaiele. Înaintea morţii îţi dai seama de toate acestea. Şi pentru ca trecătorii de dincolo de fereastră să nu fie speriaţi de ţipetele celui torturat, i se băga în gură o mingiuţă şi apoi era legat la gură cu o cârpă.

Însă, până să fie spânzurat, mai avea de trăit. Unele celule de acolo aveau câte douăzeci de metri înălţime. Erau şi celule în care apa rece era până la genunchi sau până la brâu. Celulele în care îi băteau cu bastoane de cauciuc aveau pereţii acoperiţi cu saltele impermeabile, pentru ca nici un ţipăt să nu distrugă liniştea cetăţeanului supus legii. Restul era ca la noi. Duşmanilor le ardeau tălpile pe plita electrică, le băgau în şezut ciocane electrice de lipit, foloseau pentru interogatoriu tot felul de metode, la fel de simple şi eficiente.

Dacă aşa lucrau fraţii noştri de clasă mai tineri, atunci să nu vă îndoiţi de faptul că metodele „fratelui mai mare" nu erau mai puţin eficiente. Colonelul Penkovski a trecut prin toate acestea.

Apoi au început să îl pregătească intens pentru proces. Cu Oleg Penkovski a lucrat cunoscuta maseuză a asociaţiei sportive „Dinamo", Katia, cu numele de alint Kirdîk[1]. Era cu totul ştearsă, scundă, robustă, părea tânără şi îşi iubea munca.

Orice maseur va găsi imediat pe trupul dumneavoastră tot felul de tuberculi care trebuie apăsaţi cu degetele, cu marginea palmei sau cu coatele. Apăsaţi astfel încât să vă facă să urlaţi. La unii, punctele dureroase sunt pe pulpe, la alţii pe spate, alţii sunt sensibili în zona şoldului. Profesioniştii găsesc în două minute locul cu cele mai multe perspective. Şi apasă.

Katia Kirdîk avea propria metodă profesionistă. Ea provoca crampe dintre cele mai îngrozitoare, sălbatice, adânci şi prelungite.

Pe 13 martie 1963, Penkovski Oleg Vladimirovici a apărut în faţa Colegiului Militar al Curţii Supreme de Justiţie. A fost condus pe banca

acuzaţilor de maseuza Katia Kirdîk. L-a bătut pe umăr: să nu mă laşi baltă, altfel ştii ce urmează.

Toate întrebările şi răspunsurile fuseseră pregătite dinainte. Repetate. Chiar dacă Penkovski ar fi refuzat să urmeze textul scenariului, n-ar fi fost nimic groaznic în asta, întrucât toţi oamenii din sală sunt de-ai lor, cu toţii sunt verificaţi şi aleşi special pentru această situaţie.

De fiecare dată când Penkovski se abătea puţin de la text, judecătorul anunţa o pauză, iar Penkovski era dus într-o cameră bine izolată fonic, unde Katia Kirdîk îi dădea de înţeles că abaterea de la textul pregătit nu era permisă.

Procesul a durat trei zile. Poporul din sală îl stigmatiza plin de ură pe trădător. În acei ani, sentinţa maximă era de 15 ani. Sau, dacă nu, pedeapsa cu moartea.

Procurorul a cerut pedeapsa cu moartea. Completul de judecată, ţinând cont de serviciile aduse pe front, a emis verdictul de 15 ani de închisoare.

Aici trebuie acordată o atenţie deosebită sistemului de alegere a celor care trebuiau să umple sala de judecată.

La noi, după cum se ştie, puterea aparţinea poporului. Iar Partidul Comunist îl conducea şi îndruma către noi victorii şi realizări. Partidul era cârmaciul nostru.

Şi iată că până şi la cel mai de jos nivel de conducere poporul îşi alege cei mai autoritari reprezentanţi. Partidul propunea candidaţi din orice pături ale poporului: Ivanov, Petrov, Sidorov. Toţi îi votează în unanimitate. Tovarăşii aleşi se apucă de lucru. Doi dintre ei nu spun nimic, acceptă deciziile Partidului şi le aplică cu îndrăzneală în viaţă. Dar cel de-al treilea observă că, uite, aici, la noi, ceva nu este cum trebuie. Şi nici aici. Trebuie îndreptat şi îmbunătăţit. Partidul e de acord: foarte bine, observi neajunsurile cu multă vigilenţă!

Numai că data viitoare acest vigilent nu mai apare pe lista candidaţilor. Pe listă vor fi tăcuţii Ivanov şi Petrov şi noul Nikolaev. Iar poporul îi votează în unanimitate. Apoi, cel mai bun dintre ei ajunge pe o listă mult mai înaltă şi va rămâne acolo până când va face o oarecare observaţie şi va propune îmbunătăţiri. Se înţelege că vor fi de acord cu el. Însă data viitoare pur şi simplu nu va mai apărea pe lista candidaţilor. Pe nici una. Niciodată. Iar altcineva se va ridica tot mai sus şi mai sus. Până la Sovietul Suprem! Şi să se voteze, să se voteze, să se voteze. Pentru dezvoltarea viitoare a ştiinţei şi culturii. Pentru prietenia indestructibilă dintre popoare. Pentru creşterea bunăstării muncitorilor. Pentru pace în toată lumea! Pentru o nouă direcţie în linia generală a partidului nostru.

Iar în fiecare uzină, în fiecare atelier a crescut deja rezerva de personal care vrea să fie trecut pe listă, chiar şi pe una oarecare, şi pentru asta e dispus să urle la mitinguri şi întruniri tot ceea ce i se ordonă să urle: astăzi pentru Stalin împotriva lui Troţki, mâine pentru Hruşciov împotriva lui Stalin, apoi pentru Brejnev împotriva lui Hruşciov. Şi apoi va fi pretutindeni.

Iată, aceşti fruntaşi ai muncii comuniste, de trei ori verificaţi, de patru ori cernuţi prin sita deasă a politicii de personal a partidului, umpleau sălile de judecată.

Dar până şi aceşti băieţi au fost indignaţi când judecătorul a anunţat pedeapsa de 15 ani pentru Penkovski: cum se poate?! A trădat puterea poporului!

Penkovski a fost scos din sală. Grefierul instanţei judecătoreşti a intervenit şi i-a liniştit pe muncitori:

— Magazinul, bufetul şi autoservirea sunt deschise până la miezul nopţii. Vă rog să nu vă îngrămădiţi, ajunge pentru toţi. În ceea ce priveşte

sentinţa, dragi tovarăşi, vă rog să nu vă revoltaţi. În curând vom relua.

2

Penkovski a fost scos din sala de judecată. S-a anunţat imediat că nu acesta a fost procesul, ci o repetiţie generală. La repetiţie, el nu şi-a îndeplinit rolul destul de convingător şi cu destulă încredere.

Pregătirile pentru adevăratul proces au durat încă două luni. Au exersat cu el fiecare propoziţie, fiecare exclamaţie, fiecare răspuns la întrebări.

Îl ţineau alternativ în două celule diferite. Una plină cu mâncare, cu aer curat, cu apă caldă şi aşternuturi moi şi curate. Cealaltă… Ei, înţelegeţi şi singuri. Repetiţia pentru proces avea loc în fiecare zi de la 10 la 12. Apoi masajul. Liniştitor, relaxant, care te adoarme. Sau crampele de nesuportat. Katia cea pricepută avea mâini foarte dibace. În funcţie de rezultatul lecţiei, noaptea avea să fie petrecută într-o cameră sau alta.

Numai atunci când s-a stabilit în mod definitiv că este gata, că nu îi va dezamăgi, clientul a fost pus din nou pe banca acuzaţilor. Din nou l-a condus Katia cea grijulie: vezi, străduieşte-te…

Procesul a decurs mai bine decât repetiţia generală. Nu i-au dat 15 ani, ci pedeapsa capitală. Imediat după proces, s-au împrăştiat zvonuri despre faptul că Penkovski ar fi fost graţiat şi ar fi rămas în viaţă, că i-au schimbat înfăţişarea şi i-au dat alte documente. Zvonurile acestea mai circulă şi astăzi; ele au pornit de la numeroasele repetiţii ale procesului, care se terminau cu pronunţarea unor sentinţe relativ uşoare.

Alături de el, pe banca acuzaţilor stătea curierul serviciului britanic de informaţii, Greville Wynne. Acesta a primit 8 ani, însă, în anul

următor, a fost dat la schimb cu un agent sovietic de informaţii care fusese deconspirat.

În mod intenţionat nu mă ating de soarta participanţilor americani şi britanici la această istorie. Ei înşişi au povestit multe. Iar ceea ce nu s-a spus, să povestească istoricii americani şi britanici. Bineînţeles, dacă îi interesează acest lucru. Treaba mea este numai să pun într-un singur mozaic bucăţelele cunoscute de toţi, aflate în văzul tuturor.

3

Despre faptul că Penkovski a fost trădat de un american, nouă, viitorilor ofiţeri GRU de căutare şi prelucrare a informaţiei, ne-au vorbit în repetate rânduri profesorii de la Academia Militară şi Diplomatică a Armatei Sovietice. Era clar că scopul profesorilor era acela de a-i speria pe tinerii agenţi de informaţie, de a le curma dorinţa de a fugi la duşman: dacă fugi, ei te vor trăda, aşa cum au făcut şi cu Penkovski.

Însă profesorii noştri, cu rare excepţii, erau oameni deştepţi, de aceea îşi întăreau cuvintele prin exemple cu care era greu să nu fii de acord. Totul se reducea la faptul că Penkovski dădea peste cap planurile complexului militar-industrial al SUA.

4

GRU şi KGB sunt două organizaţii adverse.

La fel ca Gestapo şi Abwehr.

GRU obţinea secretele duşmanului, iar KGB supraveghea GRU. Au fost întotdeauna aproape. Iar cekiştii râdeau: l-am mirosit pe Penkovski al vostru cu aproape un an înainte să fie arestat!

Râdeam în hohote ascultând fiecare cuvânt din timpul întâlnirilor sale din Moscova cu agenţii străini de informaţii!

Acum internetul e plin de amintiri ale cekiştilor care l-au urmărit pe Penkovski: râdeam în hohote…

Toţi cekiştii şi-au slujit regimul cu credinţă şi devotament, un regim al idioţilor şi al criminalilor. Acestui regim îi juraseră credinţă. Colonelul Penkovski Oleg Vladimirovici a dat o lovitură mortală puterii pe care cekiştii trebuiau să o apere. Însă râdeau în hohote… şi nu făceau nimic.

5

Penkovski a fost omorât. Între timp, procesul dezintegrării Uniunii Sovietice lua amploare. În 1963 s-a răsculat Krivoi Rogul. S-a dat foc la secţia de miliţie, iar un miliţian care trăgea în popor a fost spânzurat de stâlpul de telegraf. Revolta a trebuit să fie reprimată prin foc. Instigatorii sau mai curând cei care au fost prezentaţi astfel la proces au fost împuşcaţi.

Însă s-a ridicat şi Sumgaitul.

Tensiunea creştea, totul stătea să explodeze şi să se prăbuşească. Iar atunci Hruşciov a recurs la măsuri extreme. Uniunea Sovietică a început să cumpere grâne de la blestemaţii de capitalişti, în special din America. În 1963, Hruşciov a plătit pentru cereale şi alte alimente importate 520,3 tone de aur.

Hruşciov a fost un trădător, un duşman al poporului, un vânzător de patrie. Dacă o mică parte din acel aur l-ar fi plătit propriului popor, atunci în ţară ar fi fost o abundenţă de grâne, carne, ulei şi altele asemenea. Însă Hruşciov o ţinea morţiş pe-a sa: să nu primească bani ţăranii din colhozuri, ca să nu degenereze şi să se apuce

de băut, iar aurul îl dăm americanilor. Las' să prospere America. Las' să-i fie bine fermierului american.

Aşa au mers lucrurile. În fiecare an, Hruşciov şi apoi cei care l-au înlocuit îi plăteau Americii un tribut de sute de tone de aur pentru ca propriul popor să piară în mizerie. Cerşetorii sunt uşor de condus.

S-a dezvoltat un sistem simplu: aurul pe care conducătorii de la Kremlin l-au plătit americanilor nu se mai putea întoarce nicicând la noi. E o pierdere irecuperabilă. Însă grâul e un produs regenerabil. În America, în anul următor avea să crească din nou grâu. Pe care, din nou, aveau să îl vândă pe aur.

Uniunea Sovietică construia rachete şi submarine, tancuri şi avioane militare noi. Şi toate acestea pentru a preveni un posibil atac: dăm tot ce ne-a mai rămas, însă rachetele le vom nitui. Numai să nu fie război. Dar America n-avea nici un motiv să-i atace pe aceşti proşti care îşi dădeau de bunăvoie comorile. De ce să îi atacăm, dacă ei oricum plătesc regulat un tribut?

6

Însă Uniunea Sovietică se pregătea pentru distrugerea blestematului de capitalism. Construia submarine şi rachete, tancuri şi bombardiere strategice. Tot mai multe. Uniunea Sovietică înarma lumea întreagă cu pistoale-mitralieră Kalaşnikov. Susţinea orice luptători împotriva capitalismului, orice extremişti şi terorişti. Era un cântec pe atunci: „nu avem alt drum cât timp avem puşca în mâini".

Un alt drum într-adevăr nu era. Blestematul spaţiu capitalist trebuia distrus. În caz contrar, Uniunea Sovietică ar fi trebuit neapărat să se

prăbuşească, întrucât superioritatea economiei libere în faţa birocraţiei era prea evidentă.

Însă conducătorii noştri, investind fonduri enorme în producţia de armament şi în susţinerea luptătorilor împotriva capitalismului din întreaga lume, nu şi-au pus o întrebare destul de simplă: dacă până la urmă vom distruge capitalismul, atunci cine ne va mai hrăni?

7

Octombrie 1962 a reprezentat apogeul dezvoltării Uniunii Sovietice. A fost cel mai înalt nivel al zborului.

Apoi, a început alunecarea. Conducătorii au înţeles: trebuie schimbat ceva sau pe cineva. Înainte de toate, pe Hruşciov. Complotul a fost pus la cale.

În octombrie 1964, Hruşciov se odihnea pe ţărmul Mării Negre. Fără înştiinţarea lui, a fost convocată atunci şedinţa plenară a Comitetului Central. Iar Hruşciov a fost rugat politicos să se întoarcă la Moscova.

Hruşciov s-a înfuriat. Cum? Ce şedinţă plenară? De ce nu aţi raportat?

Nimeni nu i-a explicat nimic lui Hruşciov: întoarce-te, te aşteptăm.

De paza lui Hruşciov se ocupa KGB-ul. Era în subordinea generalului-colonel Semiceastnîi.

De comunicarea guvernamentală se ocupa tot KGB. Şi ea era subordonată generalului-colonel Semiceastnîi.

De tot ceea ce ţinea de transportul guvernamental, nave, trenuri, avioane, se ocupa tot KGB.

Hruşciov era în mâinile tovarăşilor cu capete înflăcărate şi inimi reci[2]. A sosit la Moscova cu avionul. Iar pe 13 octombrie 1964, oamenii pe care

însuşi Hruşciov i-a ridicat din noroi şi i-a făcut prinţi i-au spus tot ceea ce credeau despre el. În acea zi, Hruşciov a fost destituit din toate funcţiile. În ziua următoare, pe 14 octombrie, decizia partidului a fost formulată oficial.

Peste 5 zile, pe 19 octombrie 1964, şeful Marelui Stat-Major al Forţelor Armate ale URSS, mareşalul Uniunii Sovietice Biriuzov Sergei Semenovici a pierit într-o catastrofă aviatică.

Cât timp Hruşciov a fost la putere, nimeni nu s-a atins de el, însă afacerea Penkovski nu i-a fost nici uitată, nici iertată.

Momentul-cheie

Aud adesea: dar ideea e bună! Întruparea acestei idei măreţe e criminală şi prostească.

N-o să discutăm pe această temă. Dar să observăm o tendinţă. De dragul înfăptuirii ideii măreţe, în lumea întreagă au murit milioane de oameni. Peste tot, în Uniunea Sovietică şi Albania, în China şi Cuba, în Coreea de Nord şi Ungaria, în România şi Cambodgia, în Vietnam şi Etiopia, numeroasele încercări de a transpune în viaţă măreaţa idee au avut întotdeauna acelaşi rezultat: graniţe închise, un desfrâu total al birocraţiei, lagăre de concentrare, cozi nesfârşite, neajunsuri în toate privinţele, foame, nimicirea în masă a oamenilor, o poliţie secretă atotputernică, denunţuri în masă şi un mare conducător în fruntea ţării care îşi părăseşte postul numai printr-o lovitură de stat sau prin moarte.

Într-un secol întreg de încercări (şi chinuri), nimănui nu i-a ieşit nimic bun: doar promisiunea unui „mâine” strălucitor şi orbitor şi un „astăzi” cenuşiu şi murdar.

Aşadar haideţi să ne gândim: putea oare ideea să fie măreaţă, atât timp cât toţi adepţii ei erau

nişte criminali şi nişte neghiobi?

1. Termen argotic pentru „sfârşit” (n. tr.).
2. Da, chiar aşa, deşi în cântec este exact invers.

Capitolul 21

1

Însă nici lui Semiceastnîi nu i-a mers. Grupul pregăteşte un alt complot. Conspiratorii, ajungând sus, încep să împartă puterea între ei. Imediat, în grup începe o luptă înverşunată în urma căreia supravieţuieşte numai unul. Pe ceilalţi, acesta îi omoară sau îi alungă de pe culmile puterii.

Unul dintre cei mai activi iniţiatori şi participanţi ai complotului împotriva lui Hruşciov, şeful KGB, generalul-colonel Semiceastnîi, imediat după excluderea reuşită a lui Hruşciov, şi-a pierdut funcţia şi a fost înlăturat de la conducerea ţării.

2

După criza rachetelor din Cuba şi înlăturarea lui Hruşciov, Uniunea Sovietică a intrat lent într-o epocă istorică pe care până şi propaganda oficială o numeşte stagnare. Stagnarea a durat mult. Însă, printr-un ciudat capriciu al sorţii, Uniunea Sovietică nu s-a destrămat dintr-odată tocmai datorită lui Hruşciov.

Stalin considera aşa: să îţi vinzi resursele înseamnă să îţi vinzi patria. Iar el nu a vândut nimic. Furnizarea de resurse naturale în ţări ocupate de Armata Roşie avea un scop politic pe termen lung şi nu viza întoarcerea unui profit.

Acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu furnizarea resurselor lui Hitler. Aceasta s-a făcut nu de dragul

unui profit, ci pentru ca Hitler să poată distruge cu ajutorul nostru ţările democratice ale Europei.

Iar Hruşciov a construit o conductă de la est la vest. Toată economia Uniunii Sovietice se baza pe această conductă. Din această cauză, Uniunea Sovietică nu s-a prăbuşit imediat, iar descompunerea sa a continuat încă trei decenii.

Însă ţara se afunda încet-încet în mocirlă. Erau două posibilităţi: ori să nu faci nimic, ori să ieşi din mocirlă.

Dacă nu făceai nimic, te înfundai încet.

Dacă încercai să te smulgi, atunci erai înghiţit mai repede.

Brejnev nu a făcut nimic şi a condus fericit timp de 18 ani. După el, alţi doi bătrâni au pornit pe acelaşi drum.

Dar Gorbaciov s-a smuls…

3

În cazul în care colonelul Penkovski nu şi-ar fi îndeplinit misiunea istorică, atunci viaţa noastră ar fi fost cu totul alta. Asta în cazul în care am mai fi existat.

Se înţelege că americanii nu au recunoscut niciodată că îl au pe conştiinţă pe omul care a salvat lumea. Numai câţiva cercetători pomenesc numele colaboratorului Centrului pentru Securitate Naţională al SUA care l-a trădat pe Penkovski: Jack Dunlap. Dar şi în spatele acestuia se afla cineva.

Vă rog să nu mi se aducă reclamaţii, să nu fiu trimis în instanţă, întrucât nu eu am denunţat acest nume. Am amintit doar că unii cercetători vestici îl pomenesc.

Însă cred că istoria lui Penkovski va fi evocată cândva cu toată latura necunoscută.

Cekiştii sovietici trebuiau să ascundă faptul că au primit informaţia despre Penkovski din cealaltă parte a Oceanului. Pentru aceasta, a fost inventată o poveste despre felul în care, la Moscova, au urmărit o englezoaică cu un copil, de care s-a apropiat un om şi i-a întins o cutie cu bomboane. Chipurile, au pornit pe urma acestuia, i-au stabilit identitatea şi au început cercetările.

Chipurile, noi singuri, fără ajutor străin, ne-am dat seama de tot.

4

Propaganda de la Kremlin a făcut tot posibilul şi chiar mai mult pentru a-l înfăţişa pe colonelul Penkovski drept un ticălos şi un nemernic. Încă din timpul procesului, l-au mânjit din plin: chipurile, el şi-ar fi irosit viaţa prin baruri, dând şi exemple: a băut într-un restaurant şampanie dintr-un pantof de femeie…

Procurorul şi membrii completului de judecată minţeau fără reţinere. Sarcina lor se reducea la a demonstra că Penkovski nu putea să ştie şi nici nu ştia nimic interesant. A cules nişte bârfe şi le-a transmis spionilor americani şi britanici. Despre faptul că Penkovski era ofiţer GRU nu spuneau nimic. Pe atunci, în ţară, puţini erau cei care ştiau de existenţa GRU. La proces, cazul lui Penkovski nu a fost legat în vreun fel nici de criza rachetelor din Cuba, nici de activitatea înalţilor conducători ai Forţelor Armate ale URSS. Au expus totul mult mai simplu: staţiile radio din Vest ne calomniază viaţa fericită, iar Penkovski le furnizează bârfe.

Însă nimeni nu a răspuns la o întrebare simplă: de ce nu a dezertat, având în vedere că a fost de atâtea ori la Paris şi la Londra? Pentru informaţiile oferite trebuie să fi primit milioane.

Dar în Moscova nu putea să ducă o viaţă destrăbălată şi să cheltuie banii agenţiilor străine de informaţii. Activitatea ofiţerilor de la GRU nu le permite să îşi piardă timpul în zadar sau să aibă timp de beţii, ei trebuie să fie cu ochii pe toată lumea. Nu au timp să facă tot ce le place.

Propagandei sovietice i s-a adăugat cea americană. Cei pe care i-a salvat şi care l-au trădat l-au înfăţişat pe Penkovski drept un nebun şi un fanatic. Chipurile, le-ar fi propus americanilor să lanseze un atac nuclear asupra Moscovei. O credem şi pe asta, cum să nu? La Moscova sunt soţia şi fiica iubită ale lui Oleg Penkovski. Trimiteţi un atac nuclear asupra lor!

Penkovski se întorcea constant în Uniunea Sovietică. Probabil că îi ruga: băieţi, aşteptaţi puţin, numai să ajung la Moscova şi atunci puteţi să o loviţi cu o încărcătură nucleară…

Interesul propagandei americane: dacă au trădat pe cineva, înseamnă că acesta era în mod clar un om rău.

5

În ultimii ani, odată cu avântul internetului, născocirile propagandei moscovite au ajuns de-a dreptul îngrozitoare. Reţeaua e plină de ele.

Se spune că în Turcia Penkovski făcea comerţ cu obiecte de aur în bazar, acosta străinii ca să îl recruteze şi, mai mult, se ducea la serviciul turc de contrainformaţii, dezvăluia cine este rezidentul GRU în Turcia, rezidentul era expulzat, iar Penkovski îi lua locul. Uite ce ticălos!

Sună îngrozitor. Iar noi, bineînţeles, credem şi asta. Numai că pe ipoteza aceasta ajungem într-un punct mort.

În 1955-1956, când Oleg Vladimirovici Penkovski lucra în Turcia, era în vigoare Codul

Penal din anul 1926. În articolul 107 era prevăzută infracţiunea de „speculă”, adică „achiziţionarea şi revânzarea de către persoane private a produselor agricole şi a obiectelor de uz general”. Dacă ai cumpărat de la un ţăran un sac de cartofi şi l-ai vândut… te-ai ales cu o condamnare.

În lumea întreagă, vânzarea şi cumpărarea sunt baza vieţii economice. În Uniunea Sovietică, dacă ţi-ai cumpărat din magazin o bluză la un preţ şi ai vândut-o la alt preţ, aceasta era deja o infracţiune.

Dar dacă o vindeai la acelaşi preţ? În acest caz, explicaţia ar fi fost dată de instanţele de judecată: chiar dacă ai vândut la acelaşi preţ sau la unul mai mic, oricum vei fi închis! Nu contează rezultatul operaţiei de vânzare, contează intenţia. Iar intenţia consta în câştig! De aceea, locul vinovatului e în lagăr! Dar dacă ai cumpărat şi nu ai reuşit să vinzi? În acest caz, dacă instanţele considerau că se intenţiona vânzarea, te condamna. Numai că foloseau altă formulă: pentru pregătirea speculei.

Pe 22 august 1932, articolul 107 a fost întărit prin deciziile Comitetului Central Executiv şi Sovietului Comisarilor Poporului ale URSS. Din acest moment, pentru speculă şi revânzarea produselor agricole şi a obiectelor de uz general (adică a acelor şi foarfecelor, a săpunului şi a chibriturilor, a unui buchet de flori şi a unei legături de ridichi) se impunea închiderea în lagărul de concentrare pe un termen cuprins între 5 şi 10 ani, cu confiscarea proprietăţii şi fără drept de amnistie.

Da, lagăr de concentrare, nu exagerez. Citiţi decretul din 22 august 1932, acolo e trecut întocmai. Să fim atenţi la dată. În august 1932, Adolf Hitler pierdea orice speranţă de a ajunge la putere, iar la noi lagărele de concentrare înfloriseră deja ca nişte flori exotice. Nu îi închideau acolo pentru că ar fi încercat să răstoarne guvernul, ci

pentru subminarea economiei socialiste prin vânzarea de morcovi şi castraveţi. Cei care se aventurau să răstoarne puterea erau împuşcaţi.

În Uniunea Sovietică, numai statul avea dreptul să facă comerţ, practicând preţuri pe care le stabilea guvernul. Ţăranul putea vinde numai ceea ce cultiva el. Însă toţi ţăranii erau trimişi în colhozuri.

La ce vreau să ajung? La poveştile despre felul în care colonelul Penkovski făcea comerţ cu obiecte din aur în bazarul turcesc. O întrebare către tovarăşii cekişti: dumneavoastră, cetăţeni, aţi ştiut atunci despre asta? Şi de ce nu aţi făcut nimic?

Serviciul General de Informaţii, unde a lucrat Penkovski, se ocupa, după cum reiese şi din denumirea sa, cu informaţiile.

Iar Comitetul Securităţii de Stat se ocupa, după cum reiese şi din denumirea sa, cu probleme legate de securitatea statului. Băieţii îşi ciuleau urechile: cine va spune la ambasadă o glumă despre tovarăşul Hruşciov; adulmecau: cine a întrecut măsura la recepţia diplomatică; erau atenţi să vadă cine îi face cu ochiul nevastei altuia. În aceasta consta esenţa activităţii lor. Pentru aceasta, băieţii primeau ordine şi stele pe epoleţi. Şi uite că dintr-odată li s-a adus la cunoştinţă că un colonel sovietic face comerţ în bazar cu obiecte din aur. Iar ei nu au făcut nimic!

Dacă acest lucru e adevărat, atunci nu de colonelul Penkovski trebuie să se râdă, ci de cekiştii leneşi şi proşti. Dacă acest lucru e adevărat, atunci întregul KGB trebuia desfiinţat, iar conducerea judecată. Un colonel comite o infracţiune, iar netrebnicii de la KGB nu îşi îndeplinesc îndatoririle directe.

Traficul cu metale preţioase şi cu atât mai mult vânzarea de aur străinilor nu erau considerate în Uniunea Sovietică o speculă obişnuită. Pentru specula cu valută şi aur, pe timpul lui Hruşciov, oamenii erau împuşcaţi. Iată că cekiştii cei

vigilenţi au posibilitatea să se distingă, numai că se tem să-şi folosească autoritatea.

Poate că Penkovski avea nişte protectori suspuşi?

Nu vă faceţi griji: i-ar fi dus la închisoare şi pe protectori. Sus se ducea o luptă aspră pentru putere. Dacă s-ar fi raportat că un mareşal sau un general protejează contrabanda cu aur, atunci protectorul împreună cu executantul ar fi zburat acolo unde se practică munca fizică în aer curat. Dacă nu şi mai departe.

Sau poate că atunci cekiştii nu ştiau nimic din toate acestea. Au aflat mai târziu. Să admitem. Însă daţi-mi voie să întreb: când au aflat şi de unde? Au mers peste jumătate de secol în bazarul turcesc, i-au întrebat pe martorii care şi-l aminteau pe colonelul care făcea comerţ şi acum au răspândit vestea pe internet?

6

Este absolut ridicolă povestea că, în Turcia, Penkovski îi aborda pe străini pentru a-l recruta în orice serviciu străin de informaţii.

Asemenea încercări înseamnă în mod clar că îţi trădezi patria. Articolul 58-1. Înseamnă împuşcare. Repet întrebarea: tovarăşi cekişti, şi despre asta aţi ştiut atunci? Şi de ce nu aţi făcut nimic? Sau aţi născocit asta dinainte?

La fel de caraghioasă este povestea despre cum Penkovski l-a trădat pe şeful său serviciului turc de contrainformaţii.

Închipuiţi-vă că aţi fi în locul şefului serviciului turc de contrainformaţii. Misiunea lui e să lupte cu contraspionajul. Mai înainte de toate, cu cel sovietic. Cea mai sigură şi mai utilizată metodă de luptă e să prinzi un agent de informaţii sovietic cu ceva necuviincios şi să îl recrutezi în

tabăra ta. Atunci informaţia va fi de primă mână: cine şi cu ce se ocupă la rezidentură.

De exemplu, un diplomat sovietic se îmbată, face o gafă, este abordat imediat într-un mod paşnic: nu-ţi face griji, dragule, n-o să raportăm nimănui, o să uităm totul… Un alt diplomat petrece noaptea cu soţia altuia – şi la el poţi să mergi cu propunerea de a-l recruta…

Deodată, un colonel sovietic din aparatul de ataşaţi militari, adică un agent de informaţii căruia îi străluceşte o stea în frunte, vinde în bazar obiecte din aur, săvârşind o infracţiune pentru care în Uniunea Sovietică eşti pus la zid. Aşa că oare chiar nu l-a observat serviciul turc de contrainformaţii, oare chiar nu i-au oferit bani, atât timp cât colonelul avea atâta nevoie de ei? Iar nevoia sa de bani putea fi observată de lumea întreagă?

Apoi, se pare că acest colonel s-a dus singur la serviciul turc de contrainformaţii şi a spus cine este rezidentul GRU, unde poate fi urmărit şi pentru ce fapte poate fi expulzat. Chipurile, serviciul turc de contrainformaţii l-a izgonit pe rezident şi l-a pus pe Penkovski în locul său.

Staţi puţin… Iar apoi serviciul turc de contrainformaţii nu l-a considerat pe Penkovski un trădător? Şi nu i-a cerut să continuie activitatea?

Dacă în propria ţară vine la dumneavoastră un colonel duşman şi vă divulgă nişte secrete de stat, îi mulţumiţi şi îl lăsaţi să plece liniştit? Doar el singur a muşcat momeala! El singur v-a adus pe farfurie o dovadă compromiţătoare în privinţa sa. Acum nu mai are unde să se ascundă. El singur a căzut în plasă!

Oare serviciul turc de contrainformaţii să fie chiar atât de prost? Colonelul GRU a ajuns un trădător, a adus singur materiale despre comandantul său. Însă, în acelaşi timp, a adus agenţiei de contrainformaţii materiale incriminatoare la adresa sa. Pentru asemenea

lucruri, în Uniunea Sovietică şi în orice altă ţară eşti omorât după nişte torturi de nesuportat. Oare serviciul turc de contrainformaţii să nu fi profitat chiar de această posibilitate? Oare trădarea voluntară nu l-a împins pe colonel la zid?

Nu, cetăţeni, serviciul turc de contrainformaţii nu e atât de prost. Aceste poveşti sunt dovezi ale prostiei celor care le concep.

Dacă toate acestea sunt adevărate, atunci haideţi să râdem de vitejii noştri cekişti, oameni neînfricaţi, cu priviri inteligente, deşi puţin obosite… Ei ştiau că un colonel sovietic îi divulgă serviciului turc de contrainformaţii date strict secrete despre activitatea rezidentului GRU în Turcia, însă laşii de cekişti, trădându-şi jurământul şi patria, nu şi-au îndeplinit îndatoririle.

Să nu uităm faptul că serviciul militar sovietic de informaţii, chiar şi după ce şeful GRU, generalul de armată Serov, a fost înlăturat şi coborât la gradul de general-maior, nu numai că nu a uitat de familia lui Penkovski, dar le-a şi ajutat pe soţia şi fiica sa. Ajutorul, adesea tacit, era acordat de protectori sus-puşi: de exemplu, bunurile lui Penkovski, în ciuda verdictului şi a pedepsei stabilite de legislaţia în vigoare[1], au fost lăsate familiei sale; fiica lui Penkovski a putut intra la MGU, universitatea de frunte a ţării, ale cărei uşi erau închise în acele vremuri pentru rudele criminalilor de stat.

La GRU, Penkovski era cunoscut, se mândreau cu el, îl iubeau.

7

În timpul marilor succese ale Uniunii Sovietice obţinute în cosmos, în popor circula şi era puternic alimentată de propaganda oficială o poveste despre un tip de rachetă deosebită, cu un

combustibil-minune, care îi permitea Uniunii Sovietice să deţină încrezătoare întâietatea în cucerirea Universului.

Scriitorul oficial al Uniunii Sovietice, cum nu mai era altul, era Aleksandr Borisovici Ceakovski, laureat al premiilor Lenin, Stalin şi al celui de Stat, Erou al Muncii Socialiste, cavaler a şapte ordine, dintre care patru ordine Lenin, membru al Comitetului Central al Partidului Comunist, deputat al Sovietului Suprem al URSS, secretar al Uniunii Scriitorilor şi multe altele. În anul în care a fost condamnat Oleg Penkovski, scriitorul Ceakovski a publicat povestirea „Lumina stelei îndepărtate”. La baza ei era o istorisire despre o cercetătoare dintr-un centru ştiinţific secretizat care creează un tip de combustibil neobişnuit pentru rachetă…

Imediat s-a făcut un film cu acelaşi titlu. L-a filmat însuşi Ivan Pîrev, preferatul lui Stalin, creatorul capodoperelor despre viaţa liberă şi fericită din colhoz, despre încântătoarele îngrijitoare de porci cu somptuoase coafuri, cu feţişoare angelice, pudrate şi sulemenite şi cu unghii lăcuite, despre cazacii din Cuban care cântă şi joacă şi care, între dansurile solo şi în grup, strâng recolta bogată.

Lansarea cărţii şi apoi a filmului *Lumina stelei îndepărtate* a coincis cu nişte fenomene stranii privind dezvoltarea programului cosmic sovietic. A început deodată, la început câte puţin, iar apoi tot mai clar, să se contureze o stagnare, urmată de o rămânere în urmă a URSS faţă de SUA.

Iar poporului i s-a comunicat: ticălosul de Penkovski a vândut secretele combustibilului nostru de rachetă!

Totuşi…

Totuşi, toate realizările cosmice sovietice au fost posibile cu ajutorul „Celei de-a şaptea

magnifice”, racheta R-7 a lui Koroliov (sau 8K71), şi al modelelor sale modificate.

Iar „Magnifica” zbura pe kerosen. Koroliov a fost întrecut de măreţul neamţ Wernher von Braun, care a creat pentru America cea mai puternică rachetă din istoria omenirii, „Saturn-5”.

Însă şi această rachetă zbura tot pe kerosen.

De aceea, dacă e să dăm crezare poveştilor despre faptul că Penkovski le-a vândut americanilor secretul combustibilului nostru de rachetă, atunci trebuie să recunoaştem că le-a vândut secretul obţinerii kerosenului.

De fapt, America a întrecut vertiginos Uniunea Sovietică în ceea ce priveşte obţinerea combustibilului solid pentru rachetele militare.

Pe 20 aprilie 1959 a avut loc prima lansare reuşită a rachetei cu combustibil solid „Polaris A-1”.

Pe 14 aprilie 1960 a fost prima lansare reuşită a acestei rachete de la suprafaţa apei, de la bordul submarinului nuclear „George Washington”.

Pe 20 iulie 1960 s-a efectuat prima lansare reuşită a rachetei „Polaris A-1” de sub apă.

Pe 15 noiembrie 1960, racheta „Polaris A-1” a fost acceptată în dotarea cu armament.

Peste 20 de ani, în octombrie 1980, în Uniunea Sovietică a fost acceptată pentru probe prima rachetă balistică sovietică cu combustibil solid pentru submarinele R-31 (3M17). Cu rachete de acest tip, în scop experimental, a fost dotat numai un singur submarin nuclear, K-140. Racheta nu a intrat în producţia de serie. Chiar înaintea destrămării Uniunii Sovietice, testările pentru racheta R-31 au încetat.

Au trecut încă 30 de ani, iar Flota Militară-Maritimă a Rusiei contemporane are, la fel ca înainte, mari probleme cu rachetele balistice cu combustibil solid pentru submarine.

Apropo, în traducere, „Polaris” înseamnă „Steaua Polară”. Uite-aşa ajunge până la noi

lumina stelei îndepărtate.

Încheiere şi concluzii

În cazul Penkovski, sunt câteva întrebări la care fie s-au dat răspunsuri neclare, fie nu s-au dat deloc.

Eu propun propriile mele răspunsuri. Dacă cineva are nişte explicaţii mult mai convingătoare, sunt gata să le ascult, să le examinez şi să fiu de acord cu ele. Aşadar să recapitulăm…

Întrebare: De ce să fie detaşate rachete în Cuba, dacă America putea fi ameninţată cu rachetele care se află pe teritoriul Uniunii Sovietice?

Răspuns: În 1962, aproape că nu era cu ce să fie ameninţată America de pe teritoriul Uniunii Sovietice. Din momentul apariţiei armamentului nuclear, Uniunea Sovietică a rămas considerabil în urma Americii în ceea ce priveşte cantitatea de focoase nucleare şi mijloacele lor de livrare. La sfârşitul anilor ’50 şi începutul anilor ’60 ai secolului XX, industria sovietică de rachete lucra intens la o scamatorie. Rachetele puternice au fost folosite numaidecât pentru demonstraţii în cosmos, pentru Forţele Armate rămânând prea puţin. În octombrie 1962, în Uniunea Sovietică erau numai 5 platforme de lansare pentru rachetele 8K74, care puteau să zboare până în America. Ele se găseau la suprafaţă, erau extrem de complicate şi vulnerabile. Forţele Armate aveau până la douăzeci de rachete 8K64, având componente cu punct de fierbere ridicat. Însă această rachetă încă nu fusese acceptată în dotarea cu armament. Singura posibilitate de a avea un impact psihologic asupra Americii consta în dislocarea în Cuba a

rachetelor cu raza de acţiune de 2 100 şi 4 500 de kilometri.

Întrebare: Care era valoarea strategică reală a încărcăturilor nucleare dislocate în Cuba?

Răspuns: Foarte mică. Teoretic, America putea fi ameninţată doar de 40 de rachete strategice cu încărcături din clasa megatonelor. Totuşi, erau extrem de vulnerabile până la lansare. Era imposibil să fie lansat un atac surpriză cu aceste rachete din cauza pregătirilor îndelungate, vizibile din exterior. Încă 20 de asemenea rachete cu încărcături erau nefolositoare. Nimeni nu ar mai fi permis ca, după o primă salvă de rachetă, să mai fie scoase din adăpost încă douăzeci de rachete strategice şi să fie pregătite pentru start, pe aceleaşi platforme de lansare. După primul atac nuclear lansat de pe teritoriul Cubei asupra SUA, ba chiar şi mai devreme, ar fi urmat un atac nuclear de pe teritoriul SUA asupra Cubei. Şi nu ar mai fi rămas nimic din ea.

Din 104 încărcături nucleare tactice care deja fuseseră aduse în Cuba, teoretic, puteau fi periculoase pentru SUA numai şase bombe, pentru şase bombardiere Il-28A. Însă probabilitatea ca ele să poată zbura până la ţintă în condiţiile unei dominaţii absolute a avioanelor americane de vânătoare supersonice era cât se poate de mică.

Restul de 98 de încărcături tactice erau imposibil de folosit împotriva Americii din cauza razei de acţiune insuficiente a lansatoarelor.

Întrebare: Care era scopul practic al dislocării în Cuba a unei puternice grupări de trupe sovietice, cu un surplus de încărcături nucleare, pentru care nu erau lansatoare corespunzătoare?

Răspuns: Gruparea trupelor sovietice era „un fond de schimb” pentru negocierile următoare cu privire la retragerea trupelor americane, britanice şi franceze din Germania de Vest.

Întrebare: Cum a putut colonelul Penkovski să transmită informaţii strict secrete la care nu avea şi nu ar fi putut să aibă acces?

Răspuns: El primea documente de la generalii şi mareşalii conducerii superioare a Forţelor Armate ale URSS care conştientizau pericolul unei posibile crize a rachetelor nucleare şi care aveau acces la toate secretele.

Întrebare: De ce nu a fugit? Propaganda sovietică asigura că motivele acţiunii sale erau nevoia de bani şi interesul crescut pentru femei.

Răspuns: Penkovski nu a fost un trădător. El nu a acţionat din proprie iniţiativă şi nu de dragul banilor, ci la ordinul şefului GRU, generalul de armată Serov.

Întrebare: Cum a putut serviciul sovietic de contrainformaţii să descopere trădarea lui Penkovski?

Răspuns: Nu ar fi putut nicidecum. Numai cu ajutorul celor de dincolo de Ocean a putut să o descopere. În plus, repede şi în totalitate.

Întrebare: De ce conducătorii KGB nu au luat decizia de a-l aresta pe Penkovski imediat ce a devenit clar că el lucrează pentru Marea Britanie şi SUA? Acest lucru a devenit clar pe 18 decembrie 1961, însă Penkovski a continuat să transmită materiale strict secrete în cantităţi imense, până în momentul arestării, pe 22 octombrie 1962. De ce conducerea KGB nu a oprit aceste activităţi?

Răspuns: Frol Romanovici Kozlov, omul numărul doi din conducerea sovietică, a încercat să folosească afacerea Penkovski împotriva conducerii Armatei Sovietice şi a lui Hruşciov, care era omul numărul unu.

Întrebare: De ce Penkovski nu a fost prins asupra faptului, de ce a fost arestat direct pe stradă, şi nu în momentul predării materialelor secrete?

Răspuns: Înalţii conducători ai Uniunii Sovietice, în persoana lui Hruşciov, Brejnev, Kosîghin şi Mikoian, au aflat despre afacerea Penkovski abia în momentul intensificării acute a crizei.

1. Articolul 64 din Codul Penal al RSFS din anul 1960, „Trădare de patrie", stabilea drept cea mai aspră pedeapsă condamnarea la moarte şi confiscarea averii.

Epilog

După opt ani de la condamnarea colonelului Penkovski, am intrat la Academia Militară Diplomatică strict secretă a Armatei Sovietice. La aceeaşi academie pe care a terminat-o cândva colonelul Penkovski Oleg Vladimirovici. Amintirea lui era vie atât în academie, cât şi la Serviciul General de Informaţii al Marelui Stat-Major, pentru care Academia pregătea cadre.

Pentru nimeni din conducerea GRU şi a Academiei Militare Diplomatice nu era un secret faptul că Penkovski a îndeplinit ordinul comandanţilor săi, deşi, în discursurile oficiale, la cursurile practice şi la prelegeri, toţi erau nevoiţi să îl stigmatizeze şi să îl blesteme pe ticălosul trădător. Dar apoi, în discuţiile particulare, se strecura mereu, ca o mică scânteie, câte un indiciu: nu e totul atât de simplu, băieţi…

În 1963, imediat după proces, au fost făcute cunoscute maselor fragmente din procesul-verbal al dezbaterilor din sala de judecată. Însă noi am avut posibilitatea după mulţi ani să vedem aceste materiale, într-un volum mult mai mare decât cel făcut public.

M-a uimit zâmbetul lui Penkovski din ultimul moment, când, după citirea condamnării la moarte, l-au scos din sală. Era zâmbetul unui om fericit.

Cum se poate? Îl duc pe condamnat la o pedeapsă îngrozitoare, iar el e fericit!

Pe de altă parte, să salvezi de la pieire o planetă – chiar dacă nu cea mai mare, însă cea mai frumoasă – nu e destul pentru o fericire deplină?

Postfaţă

Abia astăzi putem trage nişte concluzii definitive şi putem evalua întâmplările acelui măreţ deceniu, influenţa lor asupra destinului ţării şi al lumii. Viaţa noastră de astăzi s-a ţesut ca urmare a acelor decizii care au fost luate de ţară, de conducătorii săi, de popor, de fiecare dintre cei care am trăit atunci.

Nicăieri în lume nu mai era o atât de mare discrepanţă între adevărata stare de fapt şi promisiunile puterii: cetăţeni, în viitorul luminos veţi avea de toate după necesităţi, însă acum, cartele pentru produse de o calitate dezgustătoare.

Însă Moscova nu trebuia supărată. În Moscova erau străini. Trebuia să li se arate că în Moscova se vindea câteodată salam. Iar la pâine în Moscova aproape că nu erau cozi. Uneori, erau de vânzare ouă, lapte şi chiar carne!

Sistemul era simplu şi clar. Toată ţara hrănea şi îmbrăca Moscova. Din întreaga ţară se aduceau la Moscova carne şi ulei, brânzeturi şi cârnaţi, haine şi încălţăminte, ouă şi lapte, brânză de vacă şi smântână. Iar apoi populaţia întregii ţări se aduna la Moscova, cumpăra toate acestea şi se risipea înapoi în toată ţara.

Oamenii veneau în capitală de departe, se aşezau la coadă noaptea, stăteau toată ziua, iar către seară cumpărau o bucată de brânză, care cine ştie de ce se numea olandeză, salam făcut din ingrediente necunoscute, detergent, iar noaptea se întorceau acasă. În fiecare seară, din Moscova se îndreptau către toate colţurile ţării sute de trenuri pline până la refuz cu oameni fericiţi, care au reuşit să prindă o bucată de ceva. În popor, acele trenuri chiar aşa se şi numeau: cu mezeluri.

Conducerea de la Kremlin trebuia să se lupte cu această situaţie. Altfel, cei care soseau ar fi curăţat toată marfa, golind rafturile magazinelor. Moscoviţii se supărau. Ultimul conducător al Uniunii Sovietice a fost foarte talentat. A găsit o ieşire. A introdus în Moscova „cartea de vizită a cumpărătorului”. Dacă locuieşti în Moscova, ţi se dă o asemenea legitimaţie, mergi la magazin şi cumperi tot ce vrei. Iar dacă nu locuieşti în Moscova, nu primeşti legitimaţia de cumpărător! Poţi să te împingi şi o lună la cozi, că n-o să ţi se vândă nimic.

Gorbaciov avea o mare problemă: nu se gândea niciodată la urmările deciziilor sale geniale.

Da, au introdus în Moscova „cartea de vizită a cumpărătorului”, iar celor care soseau nu li se mai vindea nimic fără această legitimaţie. Însă cei care soseau nu mai aveau pe ce să îşi cheltuie banii. În oraşul lor nu era nimic, iar în Moscova era ordin să nu li se vândă. Ce să facă cu banii cu care nu puteau cumpăra nimic? Liderii comerţului sovietic şi-au imaginat repede cum să se folosească de situaţie. De ce să i se vândă deţinătorului „cărţii de vizită a cumpărătorului” o bucată de săpun la preţul de stat, dacă în ţară e un surplus de bani, iar pe piaţa neagră această marfă se vinde cu un preţ considerabil mai mare?

Prin urmare, toate mărfurile au ajuns în tabăra cealaltă a cumpărătorilor. Magazinele Moscovei s-au golit.

Decizia genială a tovarăşului Gorbaciov a avut şi o altă urmare. Ceilalţi au încetat să mai vină la Moscova, pentru că acolo oricum nu li se vindea nimic. Iar atunci, departe de Moscova, a ajuns să nu mai fie nimic de mâncare. Prin provincii oamenii au început să se mişte. În caz de ceva, aveau să atace conducerile acelor locuri unde nu erau „legitimaţii de cumpărător”, iar

magazinele erau goale: în Vladimir şi Iaroslav, în Riazan şi Tula, în Kuibîşev şi Kalinin.

Prinţişorii locali au început să se îngrijoreze: în cazul unei revolte izbucnite din cauza foametei, pe noi or să ne bată, nu pe conducătorii de la Moscova! Şi s-au revoltat: oamenii noştri n-au voie să cumpere de la Moscova nici măcar un salam împuţit! Bine. Dar cum a ajuns el la Moscova? Doar în Piaţa Roşie nu cresc porci şi vaci. Şi nici pe strada Gorki. Dar atunci unde? La noi! Noi, regiunile vecine, hrănim Moscova, trimiţând acolo produse. Nu, drăguţilor, voi în Moscova faceţi ce vreţi, însă eu la Moscova nu mai trimit carne din regiunea mea. Dacă va începe o răscoală, pe cine vor spânzura de picioare?

Iar regiunile învecinate au încetat să mai alimenteze Moscova cu produse. Atunci, locuitorii Moscovei s-au supărat: ce se întâmplă?

Aşadar statul tipăreşte bani cu care nu se poate cumpăra nimic. Cu ce se aleg conducătorii? În ianuarie 1991, secretarul general al CC al PCUS, preşedintele URSS Mihail Gorbaciov, a semnat un decret cu privire la scoaterea din circulaţie în termen de trei zile a bancnotelor de 50 şi 100 de ruble, apărute în 1961. Pe atunci, salariul unui inginer era de 150 de ruble pe lună. Oamenii lucrează, fac nave cosmice şi submarine, tancuri şi mitraliere, iar pentru munca lor primesc bani. Însă în magazine nu e nimic de vânzare. Iar Gorbaciov a declarat banii tipăriţi de guvern fără valoare. Ai bani la bancă, te-ai hotărât să îi scoţi, însă noi nu ţi-i dăm! Sunt anulaţi. Altfel ar fi prea mulţi bani în ţară.

Îmi place măreţul tablou al lui Makovski, *Crahul băncii*. În sala unei instituţii financiare în stare de faliment, o doamnă îi arată ceva agentului de poliţie, un general revoltat încearcă să-şi arate indignarea în faţa soţiei sale tinere, un negustor, plecându-şi mâhnit capul, s-a împăcat cu gândul că totul s-a terminat, că totul e pierdut. Iar în centru,

un domn agil, bine îmbrăcat, de la administraţia băncii, privind fugitiv împrejur, ascunde repede nişte hârtii în buzunarul interior.

Acest tablou a fost pictat cu o sută de ani înaintea prăbuşirii Uniunii Sovietice. Însă redă întocmai tot ce s-a întâmplat în timpul guvernării domnului agil şi bine îmbrăcat: oamenii au pus banii la bancă (la banca de stat!), banca a dat faliment, iar bănuţii au dispărut în buzunarele adânci ale conducerii.

Gorbaciov a furat de la poporul său miliarde. A furat de două ori.

Prima oară a propus ca banii să fie puşi la bancă şi nu i-a mai restituit.

A doua oară i-a lăsat fără bani pe cei care nu aveau încredere în stat, nu îşi păstrau banii la banca de stat, ci îi ţineau sub saltea.

Schimbarea bancnotelor a fost neaşteptată. Pentru schimb aveai la dispoziţie trei zile. Însă puteai schimba numai o sumă mică de bani. Cu restul puteai să îţi tapetezi pereţii de la toaletă. Nu mai erau primiţi.

Iar dacă eşti un geolog în pustiu, cum schimbi banii vechi cu cei noi? Iar dacă îţi ia o săptămână să vii cu trenul de la Vladivostok? Sau dacă eşti căpitan de submarin şi intimidezi duşmanul în ocean cu puterea nucleară? Sau dacă eşti ofiţer şi conduci instrucţiile de pe poligonul Toţki? Sau dacă eşti un cosmonaut într-un zbor cosmic? Sau dacă eşti un rachetist în siloz, în alertă de război? Sau dacă eşti actor şi lucrezi la turnarea unui film?

Răspunsul lui Gorbaciov e unul singur: s-au dus banii voştri. Eu pe ai mei am ştiut să îi schimb.

Închipuiţi-vă că aţi îndeplinit o activitate, clientul v-a plătit, iar apoi v-a spus că banii pe care vi i-a dat sunt falşi. Exact aşa a procedat Gorbaciov cu popoarele Uniunii Sovietice: banii pe care îi tipărea guvernul şi cu care era plătit poporul au fost declaraţi hârtii inutilizabile, care

nu valorează nimic. Gorbaciov şi guvernul său au sustras, au furat, au şterpelit banii poporului.

Repet pentru a suta mia oară: Uniunea Sovietică era condusă de proşti şi criminali. Îmi voi argumenta ideea pe baza exemplului lui Gorbaciov, preferatul Vestului. Este evident: Gorbaciov e un infractor, pentru că, semnând decretul cu privire la reforma financiară, şi-a prădat propriul popor. La asta adaug: este şi nerod. Să ne gândim: cine îi va mai fi loial după asemenea tertipuri financiare? Cine îl va mai susţine? Mai avea să stea mult la Kremlin după aşa ceva?

Odată am auzit nişte laude la adresa lui Gorbaciov: chipurile, el ar fi pus capăt Războiului Rece.

Nu i-a pus capăt, *l-a pierdut*, distrugând ţara prin conducerea sa „preaînţeleaptă", jefuind poporul şi lăsându-l în seama altor tâlhari, mult mai cumpliţi şi mai lacomi.

Însă vreau să cred că, dacă lumea va mai fi vreodată într-o situaţie atât de periculoasă, printre noi se va găsi din nou un erou care să o salveze de la pieire.

Bristol
11 iunie 2011

Victor Suvorov despre sine şi cărţile sale

Mi-a fost dat să mă nasc în Orientul Îndepărtat, în 1947. Copilăria mi-am petrecut-o în garnizoane îndepărtate şi chiar foarte îndepărtate – Barabaş, Ianciha, Slavianka, din nou Barabaş, Riazanovka… Acolo exista tot ce are nevoie un om pentru o fericire deplină: tunuri autopropulsate Su-76 şi Su-100, tunuri antiaeriene 52-K, transportoare blindate BTR-40, BTR-152 şi chiar BTR-50P, obuziere M-30 şi D-1, tractoare de artilerie, tancuri PT-76 şi multe altele, inclusiv sectoarele fortificate şi abandonate de pe coasta Oceanului Pacific.

La Barabaş era o divizie, iar la Slavianka la fel; de aceea, acolo, şcolile erau mari, însă la noi, în Riazanovka, era o singură învăţătoare pentru toate cele patru clase. Ea era şi directorul şcolii, şi femeie de serviciu. Într-o singură încăpere învăţau şi clasa întâi, şi clasa a doua, apoi, în schimbul al doilea, în aceeaşi încăpere, a treia şi a patra. Câte cinci, şase copii în fiecare clasă. Învăţătoarea făcea jumătate de lecţie cu clasa întâi, apoi a doua jumătate cu clasa a doua, iar după-amiază, prima jumătate de lecţie cu clasa a treia, iar a doua cu a patra.

În septembrie 1957, tatăl meu, după 12 ani de serviciu în Orientul Îndepărtat, a fost transferat în Districtul Militar Kiev. În Konotop locuiam pe strada Garmatnaia, adică pe strada Tunului sau a Artileriei, dacă e să traducem din ucraineană. Am învăţat la Şcoala nr. 8. Primele patru clase le-am făcut la cinci şcoli diferite. Când am plecat din Riazanovka, învăţătoarea a luat o foaie din caiet şi a scris o adeverinţă: „Volodia Rezun a primit în luna septembrie note excelente la următoarele

obiecte…” E clar că nu avea ştampilă. Cât se poate de concret, era o bucată de hârtie nefolositoare. Iar atunci tata a legalizat la comandament acest document cu ştampila ordinului 72 Port Arthur Gardă al Regimentului de Mortiere Aleksandr Nevski.

În august 1958 am intrat la Şcoala Militară „Suvorov” din Voronej. Şcolile „Suvorov” au fost create din ordinul tovarăşului Stalin, în 1943. În perioada sa existau 15 astfel de şcoli. În afară de acestea, erau încă două şcoli „Suvorov” ale NKVD. La acestea, epoleţii, petliţele şi lampasurile nu erau roşii, ci albastre. Erau numiţi „arakceevi”. După Stalin, în sistemul Ministerului Apărării au fost create încă două şcoli militare „Suvorov”: una la Leningrad şi una la Minsk. Structura tuturor şcolilor militare a fost stabilită personal de tovarăşul Stalin: şeful şcolii, un general-maior, avea adjuncţi trei colonei: primul adjunct era şeful departamentelor de educaţie şi politic. În fiecare şcoală erau şapte companii. Comandanţii companiei erau locotenenţi-colonei, iar ai plutonului maiori. Pe atunci nu exista gradul de sublocotenent, ci de subofiţer. Fiecare companie avea un plutonier, iar fiecare pluton un adjunct al comandantului de pluton. Adică în fiecare companie erau câte patru subofiţeri – sublocotenenţi, dacă e să translăm termenul în înţelesul contemporan.

Într-un pluton erau douăzeci şi cinci de cadeţi, într-o companie 75, iar în toată şcoala 525. Totuşi, foarte mulţi erau eliminaţi. După primul an de studii, se făceau de obicei câteva recrutări pentru a completa rândurile. Apoi erau îndepărtaţi cei nepotriviţi, însă nu se mai făceau alte recrutări şi de aceea în şcoli exista un deficit care în fiecare companie creştea pe măsură ce se apropia momentul absolvirii.

Cât timp am învăţat eu, şefii şcolii militare „Suvorov” din Voronej au fost colonelul Ivanov,

apoi generalul-maior Dudorov. Comandanţi de companie au fost locotenent-colonelul Merkulov, apoi locotenent-colonelul Istomin. Comandanţi de pluton au fost, pe rând, maiorul Fedorov, căpitanul Dementev, maiorul Stepanski, maiorul Panferov. Plutonier de companie a fost în toţi aceşti ani plutonierul Cernîh, de la serviciul de reangajare, iar adjunct al comandantului de pluton a fost plutonierul Uskov, de la serviciul de reangajare.

Garnizoana în care se afla şcoala a fost construită în timpul lui Alexandru al III-lea, special pentru batalionul disciplinar. Clădirile aveau două etaje, erau din cărămidă, făcute trainic. În centru era o construcţie masivă, cu câteva zeci de celule aflate la primul etaj, iar sub acoperiş erau nişte ferestre ca la închisoare, cu gratii şi obloane din fier. Pe vremea mea, în aceste celule erau depozitele şcolii, de la cele de armament până la cele de efecte şi alimente; erau multe celule. La al doilea etaj erau nişte săli imense. Acolo erau amplasate o bibliotecă grandioasă şi sala de lectură. Biblioteca nu era pur şi simplu grandioasă, ci luxuriantă. În timpul războiului, nemţii au fost pe partea dreaptă a râului, acolo unde e amplasat oraşul, însă pe partea stângă nu au fost lăsaţi. Aici era o suburbie numită Pridacea. Iar aici se instalaseră cazarmele. Înainte de începutul luptelor – care la Voronej erau la fel de dure ca la Stalingrad –, biblioteca a fost mutată în nişte cazarme indestructibile.

Până în 1917, Voronej a fost un oraş comercial, industrial, iar mai devreme, Petru I a construit acolo o flotă pentru a ieşi în Marea Neagră şi Marea Azov. Biblioteca orăşenească era plină cu cărţi din secolul al XIX-lea. Oraşul a fost şters efectiv de pe faţa pământului în timpul războiului, însă cazarmele de la Pridacea au rezistat, numai pe câteva clădiri rămânând urme de schije.

După război, oraşul nu mai avea nevoie de bibliotecă – oricum nu mai avea unde să o amplaseze, motiv pentru care a rămas în şcoala noastră. Se înţelege că la depozitul central de cărţi nu avea nimeni acces, pentru că acele cărţi nu se împrumutau. Excepţie făceau bibliofilii deosebiţi, care nu erau în toate minţile şi care veneau duminica de bunăvoie ca să pună în ordine mormanele de cărţi, să le sorteze, să le aşeze şi să realizeze cataloage. Lucrul mergea greu, însă nimeni nu îi grăbea. Nu ştiu ce s-a întâmplat mai târziu cu această comoară. Dar cred că autorităţile orăşeneşti au uitat pur şi simplu de faptul că au trimis undeva biblioteca în timpul războiului. Şi nimeni nu le amintea despre asta.

Împrejurul clădirii cu celule şi bibliotecă, ca un dreptunghi impenetrabil, se aflau celelalte construcţii: comandamentul, cazarmele, corpurile cu săli de curs, cantina, două săli de sport, unitatea sanitară, baia şi toate celelalte. Restul clădirilor aveau ferestre normale, înalte şi largi, însă prin deschizătura fiecărei ferestre ieşeau în afară bucăţi de bare groase de oţel de la gratiile care fuseseră tăiate pentru a transforma garnizoana batalionului disciplinar într-un loc de pregătire al tinerei generaţii de militari. Sala de festivităţi a fost construită în biserica simplă şi înaltă a batalionului, căreia i-au scos clopotniţa, iar în locul altarului au ridicat scena.

Programul era strict şi precis: deşteptarea la 7, înviorarea, toaleta, inspecţia de dimineaţă, micul dejun, şase ore de lecţii, prânzul, două ore de timp liber, două ore de studiu individual obligatoriu, cina, o oră de studiu individual opţional (puteai învăţa sau puteai citi o carte), plimbarea de seară (adică defilarea însoţită de cântece), apelul de seară şi stingerea.

La 13 ani am scris primul meu roman, despre un motan mecanic folosit în misiuni de recunoaştere şi acte teroriste. E mult de atunci,

însă câteodată drăcuşorii mă mai împung cu furcile în coaste: oare n-ar fi bine să refac textul? Pentru că era amuzant.

Eram învăţaţi serios şi după o programă specială. În şcolile obişnuite se făceau zece clase, la Şcoala Militară „Suvorov”, unsprezece. La sfârşitul fiecărui an şcolar se dădeau examene. După examene urmau taberele, unde continuam pregătirea. Pe măsură ce creşteai, urma stagiul la trupe: aveam uniformă de soldat, iar cizmele nu erau din pânză impermeabilă, ci din piele de vacă, ofiţereşti. În timpul stagiului, programul era ca în armată, cu deşteptarea la ora 6 şi pregătirea militară fără indulgenţe ori simplificări.

Însă demascatorii mei pot cleveti: a intrat la 11 ani la şcoala „Suvorov”! Uite corupţia! Uite nepotismul!

Ca să fie şi mai convingători, ar trebui să zică: a intrat la 11 ani, iar toţi ceilalţi uite la ce vârstă au intrat… Însă demascatorii nu s-au edificat. Pentru că, dacă s-ar fi spus că restul aveau 15-16 ani, atunci ar fi apărut o neînţelegere: ce caut eu singur printre toţi vlăjganii ăştia? Mi se preda după o programă specială sau cum? Iar când vlăjganii erau eliberaţi şi trimişi la şcoala militară superioară, ce se întâmpla cu mine? Mă puneau să repet cursul?

Cetăţeni, pe atunci, eram admişi cu toţii la 11 ani. Aşa a stabilit tovarăşul Stalin încă din 1943. Prima companie era cea mai tânără. După un an primea numărul următor: compania devenea a 2-a, peste încă un an a 3-a şi aşa mai departe. Compania a 6-a mai avea un an până la absolvire, iar a 7-a era în an terminal. Eram înmatriculaţi în prima companie după clasa a patra, la 11 ani. Când aveam 12 ani, compania devenea a 2-a, iar când aveam 17, a 7-a. La 18 ani terminam şcoala.

Frăţia dintre cadeţi se desfăşura într-o atmosferă de o anumită nobleţe interioară şi, aş spune, chiar aristocratism. Ticăloşii şi nemernicii

nu rezistau în acea atmosferă. Colectivele noastre de cadeţi, de la Piter până la Ussuriisk, se diferenţiau de toate celelalte. La şcoală ai venit dimineaţa, iar apoi ai plecat acasă. În instituţiile de corecţie pentru copii, unii vin pentru un termen scurt, alţii pentru unul mai lung; apar noi prieteni şi duşmani, pleacă cei vechi. Dar noi, care am venit pentru şapte ani, am fost adunaţi încă din prima zi într-o singură familie. Şi din prima zi cadeţii din companiile mai mari ne explicau regulile de comportament ale cadetului şi le răspândeau cu stăruinţă. Se pedepsea aspru turnătoria şi alte ticăloşii. Greşelile din anul întâi erau întotdeauna înţelese. Cel care nu se integra în colectiv pleca singur. Iar cel care nu făcea faţă sarcinilor era eliminat.

La început, în grupa mea erau opt oameni. După primul an de studii l-au eliminat pe Jenka Maslov şi l-au adus pe Vania Sarhoşiana. După al doilea an, l-au eliminat pe Volodia Solopov. După al treilea an, pe Vitia Şilov l-au transferat la şcoala militară „Suvorov" din Kiev, iar pe Saşa Slukin l-au eliminat din cauza problemelor de sănătate. După al patrulea an l-au eliminat pe Kostia Baraşkin şi pe Vania Sarhoşiana. După al şaselea an pe Volodia Lifşiţ. Am absolvit doi, eu şi Saşa Iurin. Salut, Saşa!

Trebuie să recunosc: cazul nostru nu era unul obişnuit. Însă, în general, tabloul era următorul: recrutau 75 de oameni în companie, peste un an adăugau 10, iar peste şapte ani absolveau 49.

În 1963, Şcoala Militară „Suvorov" din Voronej s-a desfiinţat. Pe mine m-au transferat la Şcoala Militară „Suvorov" din Kalininsk, pe care am terminat-o în vara lui 1965.

Şi din nou demascatorii vor cleveti: l-au trimis acolo pentru că avea pile…

Să îi punem în încurcătură cu o întrebare: dacă m-au transferat la o altă şcoală pentru că

aveam pile, atunci ce s-a întâmplat cu prietenii mei?

Haideţi să risipim ceaţa: în 1960, Nikita Hruşciov a dat o lovitură armatei. Aceasta a fost redusă la un milion două sute de mii de oameni. Reorganizarea a afectat şi şcolile „Suvorov”. S-a decis ca perioada studiilor să fie redusă de la şapte la trei ani. Însă, dacă se va reduce termenul, atunci în aceleaşi cazarme şi săli de curs vor putea fi pregătiţi de două ori mai mulţi ofiţeri. Prin urmare, şi numărul şcolilor „Suvorov” putea fi redus. În sistemul Ministerului Apărării existau 17 astfel de şcoli, iar ei au decis să rămână 9. Reorganizarea a fost făcută cu cap. În 1960, admiterile în toate şcolile militare „Suvorov” au fost suspendate pentru trei ani. De aceea, în toamna acelui an, în toate şcolile au rămas numai şase companii. Nu se mai formase compania 1, pentru că nu mai fuseseră organizate admiteri. În fiecare şcoală au apărut cazarme şi săli de curs goale. În acelaşi an a fost desfiinţată şcoala „Suvorov” din Saratov. Cele şase companii au fost trimise la alte şcoli. Cu toate acestea, nu au fragmentat companiile, nu au despărţit colectivele care se formaseră.

În anul următor, în toate şcolile „Suvorov” nu doar că nu mai exista compania 1, dar nici a 2-a nu mai era. S-au mai desfiinţat încă trei şcoli: de la Orenburg, Tula şi Tambov. La şcoala noastră au sosit două companii din Tula. Nu aveam companiile 1 şi a 2-a, în schimb aveam două companii a 6-a şi două a 7-a.

În 1962, în nici o şcoală nu mai exista compania a 3-a. În acelaşi an, după aceeaşi orânduială, au fost desfiinţate şcolile de la Novocerkassk şi Stavropol.

În 1963 ne-a venit şi nouă rândul. Cele trei companii rămase de la şcoala „Suvorov” din Voronej au fost transferate la Kalinin. În acelaşi an au fost reluate admiterile. Însă acum acestea se făceau de la vârsta de 15 ani. Pe aceşti băieţi îi

numeam „kutuzovi”. Erau simpatici şi corecţi, dar, din punctul nostru de vedere, în sistemul şcolilor „Suvorov” ceva se pierduse irevocabil şi pentru totdeauna.

În 1964 s-a desfiinţat Şcoala Militară „Suvorov” de la Kuibîşev. În acelaşi an au schimbat şi sistemul de numerotare a companiilor. Acum, numărul companiei nu mai reflecta vârsta. Nu reflecta nimic, era un simplu număr. Noi, fără se ne abatem, am învăţat în compania 1 până la a 6-a inclusiv, însă, în loc de compania a 7-a, cea râvnită şi stimată, am nimerit în compania a 4-a. Închipuiţi-vă că într-o şcoală obişnuită clasa a X-a s-ar numi dintr-odată a VI-a sau a V-a.

Pe timpul studiilor mele, director al Şcolii Militare „Suvorov” din Kalinin era generalul-maior Kostrov, iar comandantul companiei mele era locotenentul-colonel Prohojaev, comandant de pluton era maiorul Toporkov, plutonier de companie era plutonierul Alferov de la serviciul de reangajare, iar adjunctul comandantului de pluton era sergentul Maslov.

Să admitem că la Şcoala Militară „Suvorov” din Kalinin m-au transferat pentru că am avut relaţii, însă, ca să nu-mi fie urât, odată cu mine, tot cu relaţii au fost transferate încă trei companii cu tovarăşii mei. În total, în cinci ani de reorganizări, „pe bază de relaţii” au fost transferaţi 2 410 elevi din şcolile „Suvorov”, din opt licee desfiinţate, în cele nouă rămase.

Nu ştiu să fi fost vreodată în şcolile „Suvorov” comandanţi sau profesori slabi. Timp de şapte ani, n-am întâlnit asemenea cazuri. Iar epoleţii roşii de cadet, cu inscripţia „Kl SVU” îi păstrez şi astăzi.

După şcoala „Suvorov” am intrat în anul al II-lea al Şcolii Superioare de Comandă Generală de la Kiev, decorată de două ori cu Ordinul Steagul Roşu şi purtând numele lui Mihail Vasilievici Frunze; aceasta tocmai fusese transferată de la

Odessa la Kiev. La Kiev erau multe şcoli militare. Printre ele, una cu o denumire foarte modestă, KKTU – Şcoala de Comandă Tehnică din Kiev. În denumirea ei nu exista nici măcar cuvântul „militară”. Iar dacă şcoala este de comandă, e clar că nu e civilă. Cursanţii purtau embleme cu tancuri, iar şcoala era sub comanda generalului-maior de artilerie Muhacev. Acolo erau pregătiţi ofiţerii Trupelor Balistice Strategice, care urmau să activeze în unităţi şi formaţii, având în dotare 8K63, 8K64 şi 8K65, adică rachete strategice cu rază medie de acţiune şi intercontinentale. Tovarăşul Hruşciov a pus accent pe rachete şi a construit un puternic sistem de pregătire a cadrelor de comandă, inginereşti şi tehnice, însă imediat a fost clar că nu este nevoie de un asemenea număr de ofiţeri pentru Trupele Balistice Strategice. În 1956, la KKTU a absolvit ultima serie de „tanchişti”, după care a fost închisă.

Între timp, spaţiul Şcolii Superioare de Comandă Generală din Odessa a început să devină insuficient, pentru că acolo, în afară de ofiţeri sovietici, erau pregătiţi şi militari din cadrul mişcărilor de eliberare naţională. Acum, lumea întreagă lupta cu terorismul internaţional. Dar, înainte de a te lupta cu terorismul internaţional, acesta trebuia să existe. Şi iată că el a fost creat în Uniunea Sovietică, prin eforturile unor diferite organizaţii şi departamente. La acest lucru important şi-a adus aportul şi Serviciul General de Informaţii al Marelui Stat-Major (GRU GŞ). Ideea era simplă: popoarele Asiei, Africii şi Americii Latine să fie învrăjbite împotriva capitalismului, dar mai întâi împotriva americanilor. Apoi, de această problemă deosebit de importantă s-au ocupat în mod serios americanii şi britanicii. Ideea era la fel de simplă: să fie învrăjbiţi musulmanii împotriva Uniunii Sovietice. Şi i-au învrăjbit: i-au hrănit, li s-a dat de băut, i-au instruit, i-au dotat cu arme şi bani, i-au trimis în Afganistan…

Acum, cu puteri comune, vom lupta cu succes împotriva răului universal. Însă răspândirea acestei epidemii a început din ţara noastră.

Pe atunci existau şapte şcoli superioare de comandă generală. Toate aveau propriile particularităţi, propriile orientări. Şcoala Superioară de Comandă Generală (VOKU) din Odessa se diferenţia de celelalte prin faptul că se afla sub controlul secret al GRU. Cei de la GRU, fără să atragă atenţia asupra lor, îi ţineau sub observaţie pe cursanţi, pentru a repartiza în viitor câţiva absolvenţi la toate nivelele Serviciului Militar de Informaţii. Nici cursanţii, nici comandanţii de nivel mic şi mediu nu trebuiau să ştie acest lucru. Majoritatea absolvenţilor îşi continuau serviciul în detaşamentele şi unităţile motorizate şi de tancuri, fără să aibă nici o legătură cu Serviciul Militar de Informaţii.

Totodată, GRU pregătea la Şcoala Superioară de Comandă Generală din Odessa luptători pentru mişcările de eliberare naţională – sau, mai simplu, terorişti din ţările Asiei, Africii şi Americii Latine. Aceştia urmau o facultate specială. Pe la jumătatea anilor ’60, aceşti luptători au devenit atât de numeroşi, încât nu mai era suficientă o singură facultate. Nu era de dorit un contact între cursanţii sovietici şi fraţii lor în lupta de clasă. De aceea, s-a decis ca „fraţilor” să le fie oferite toate şcolile, iar cursanţii sovietici să fie duşi în alt loc. Dar unde? Iată că la Kiev s-a eliberat locul! Prin urmare, în vara anului 1965, Şcoala Superioară de Comandă Generală din Odessa a ajuns la Kiev, mutându-se în oraşul care se eliberase după desfiinţarea KKTU. Sosiţi de la Odessa, cursanţii nu erau deloc bucuroşi de o asemenea întorsătură. Scriau pe pereţi: „E mai bună Odessa cu gonoree decât Kievul cu castani”.

Chiar în acel moment, în august 1965, am intrat la Şcoala Superioară de Comandă Generală din Kiev. Acolo elevii erau pregătiţi serios. Am

absolvit cu menţiune. Am eliberat Cehoslovacia de influenţa vătămătoare şi nefastă a capitalismului. La întoarcere, am fost repartizat în Regimentul Motorizat de Instrucţie 145 din Budapesta, în cadrul Diviziei 66 Gardă din Poltava, decorată cu ordinul Steagul Roşu al Sectorului Militar Carpatic. Pe vremea noastră, repartizarea într-o divizie de instrucţie însemna o încurajare şi o avansare. În unităţile de linie, cel mai mare grad din pluton era locotenentul-major, iar din companie, căpitanul. În unităţile de pregătire, plutonul era comandat de un căpitan, iar compania de un maior. Iar salariile în formaţiile şi unităţile de pregătire erau mari. Regimentul meu se numea motorizat, însă pregătea sergenţi pentru subunităţile de recunoaştere, pentru unităţile motorizate şi pentru diviziile de tancuri ale Sectorului Militar Carpatic şi ale celor două grupări de trupe, centrală şi de sud, adică pentru trupele sovietice din Cehoslovacia şi Ungaria.

Pregătirea era, într-un termen mai nuanţat, cumplită. Pe atunci, misiunea generală a subunităţilor de recunoaştere şi a unităţilor de luptă era să caute şi să distrugă armamentul nuclear al duşmanului şi transportoarele. Dacă subunităţile de informaţii detectau în spatele frontului duşman o mină nucleară, o baterie de rachete sau un obuzier autopropulsat de 203 mm, ele trebuiau neapărat să comunice acest lucru la comandament şi să atace, indiferent ce şanse de succes aveau. Duşmanii noştri probabili şi mai puţin probabili înţelegeau asta, întrucât, încă din timp de pace, luau măsuri pentru paza şi apărarea obiectivelor de maximă importanţă. La aceasta, Armata Sovietică răspundea cu un număr sporit de subunităţi de recunoaştere. Cândva, forţa principală de atac a batalioanelor de recunoaştere şi a diviziilor motorizate şi de tancuri o constituiau tancurile-amfibii PT-76. Pe vremea mea, ele eu fost schimbate cu T-55 şi T-64.

Serviciul la unitatea de instrucţie nu era tocmai floare la ureche. În caz de alertă, divizia de instrucţie se putea desfăşura în orice moment în formaţie de luptă. Astfel de alerte erau destule. De aceea, parcă toţi am fi avut dintr-odată două slujbe în acelaşi timp: pregătirea sergenţilor şi păstrarea stării de mobilizare a formaţiei. Însă asta nu era tot. În caz de alertă, după plecarea diviziei, rămânea al doilea complex de armament, de tehnică militară, de transport, de muniţii şi aşa-numitul „nucleu" (adică grupul ofiţerilor) pentru primirea rezerviştilor şi desfăşurarea diviziei celei de-a doua unităţi militare, de curând formate. În timpul serviciului, am avut ocazia să fac parte atât din prima formaţie, cât şi din „nucleu".

M-am convins repede că iubita noastră conducere nu dă nimănui bani pe degeaba şi că nu răsfaţă gratis pe nimeni cu titluri militare. Nu în ultimul rând, serviciul se complica din cauza insuficienţei cadrelor militare. Din cadrul diviziei erau recrutaţi mereu ofiţeri pentru misiuni îndelungate în străinătate: în Cuba, Egipt, Siria, Vietnam şi naiba mai ştie pe unde. Exista însă un ordin al ministrului Apărării care prevedea ca funcţiile celor plecaţi în misiuni îndelungate să nu fie ocupate. Posturile rămâneau descoperite, iar cineva trebuia să îndeplinească sarcinile celor plecaţi. De exemplu, în batalionul meu nu era şeful Statului-Major – el lupta în Africa şi nu putea fi numit unul nou pe această funcţie. De aceea, comandantul primei companii îi îndeplinea temporar (pe trei ani) îndatoririle. Iar când comandantul companiei nu era prezent, atunci în locul său lucra comandantul primului pluton. În regiment nu era nici şeful Serviciului de Informaţii. Din aceeaşi cauză. De aceea, tot comandantul de companie îi îndeplinea îndatoririle…

Cursul de pregătire al sergenţilor dura o jumătate de an. Se primeau eşaloane de recruţi, iar

peste şase luni, primind însemnele militare din ordinul comandantului de divizie, erau trimişi la trupe. Cine lua examenul era caporal; dacă lua examenul cu calificativul „excelent”, era sergent. În esenţă, erau pregătiţi agenţi de recunoaştere pentru acţiuni sinucigaşe, însă moartea celor din grupurile de recunoaştere permitea supravieţuirea forţelor principale.

În Divizia 66 Gardă Motorizată de Instrucţie, am instruit patru eşaloane diferite. Următoarea treaptă pe scara carierei a fost Departamentul de Informaţii al Comandamentului Sectorului Militar din Privoljsk. Kuibîşev era capitala de rezervă, secretă a Uniunii Sovietice. Comandamentul sectorului era pe malul Volgăi, iar în spatele lui era o piaţă imensă. Se spune că este una dintre cele mai mari din Europa, dacă nu chiar din lume. Sub acea piaţă, după cum ştim cu toţii acum, se afla postul secret de comandă al tovarăşului Stalin; în comparaţie cu acesta, postul de comandă al lui Hitler sau al lui Churchill nu sunt deloc solide şi zdravene.

Dar să ne întoarcem la capitala de rezervă.

În timpul lui Hruşciov şi al lui Brejnev, rolul Kuibîşevului de capitală de rezervă, secretă s-a păstrat. De aceea, Comandamentul Sectorului Militar din Privoljsk a cărat în taină încărcătura suplimentară – în cazul unei agravări a situaţiei internaţionale, s-au construit posturi de comandă de rezervă pentru Marele Cartier General şi Marele Stat-Major, precum şi un punct strategic de legătură. Pe holul Departamentului de Informaţii al Comandamentului Sectorului Militar din Privoljsk, soarta m-a pus faţă în faţă cu acea fată cu voce răsunătoare din grupul de control pe care am amintit-o într-un singur rând în *Acvariul*.

După un an de serviciu în acest comandament, au urmat trei ani la Academia Militară Diplomatică a Armatei Sovietice, patru

ani de activitate în cadrul agenturii pentru adunarea de informaţii, iar apoi am plecat.

Demascatorii caută – şi găsesc – nepotriviri între biografia lui Victor Suvorov şi cea a lui Vladimir Rezun.

Degeaba vă chinuiţi, cetăţeni, nici nu trebuiau să fie corespondenţe. Dacă aş fi spus întocmai numele, locurile şi datele, aş fi comis o ticăloşie la adresa prietenilor mei, a colegilor şi a comandanţilor. De aceea am plasat naraţiunea într-un alt loc şi timp, am schimbat numele. În cărţile mele, am urmărit conştient „retogradarea".

În *Eliberatorul* şi *Acvariul*, Victor Suvorov e un şofer de colhoz care vinde în târg pepeni verzi şi contaminează Niprul cu deşeuri, iar pe Vladimir Rezun l-au pregătit de la 11 ani în şcoli militare speciale.

Victor Suvorov a intrat în anul I la Şcoala de Comandă de Tancuri de Gardă din Harkov, iar Vladimir Rezun a intrat direct în anul II la Şcoala Superioară de Comandă Generală, decorată de două ori cu ordinul Steagul Roşu şi care purta numele lui Mihail Vasilievici Frunze.

Victor Suvorov a activat în cadrul Comandamentului Sectorului Militar Carpatic, iar Vladimir Rezun în cadrul Comandamentului din Privoljsk, în capitala de rezervă, secretă a Uniunii Sovietice.

Ca locotenent-major, Victor Suvorov a făcut parte din nomenclatura Comitetului Central, iar „sprintenul" Rezun, deocamdată locotenent, a bătut toate recordurile.

În *Acvariul* am amintit într-un singur rând de fata cu voce puternică din grupul de control, dar în viaţa lui Rezun lucrurile nu s-au limitat la atât.

Toţi absolvenţii Academiei Militare Diplomatice erau obligaţi să facă cel puţin un an de pregătire la diferite direcţii GRU. Acest lucru l-a făcut şi Victor Suvorov, dar în realitate am făcut activitate militară în străinătate, fiind primul din

toată promoţia, absolvind şi acest an de pregătire suplimentară.

Victor Suvorov a lucrat în Viena, al doilea centru ca importanţă al spionajului mondial, iar Rezun la Geneva, primul centru şi principala sa capitală.

În *Acvariul* am un singur Navigator, însă în viaţa reală s-au schimbat trei rezidenţi: doi inteligenţi, iar al treilea nu prea. Când, la câţiva ani după toate cele întâmplate, al treilea a murit, nimeni de la GRU nu a venit să-l înmormânteze, deşi a fost general-maior. Toţi îl urau de moarte, şi şefii, şi subordonaţii. Vipuşca de la pantaloni a câştigat-o numai pentru că fratele său a fost asistentul şi prietenul lui Brejnev. Deşteptul ăsta cu pantaloni de general a avansat în cabinetele înalte ale Moscovei, iar prima sa funcţie în străinătate, mai înaltă decât oricare alta posibilă, a fost de preşedinte al GRU în Geneva. A distrus tot ce putea fi distrus. Nu mi-am murdărit cartea cu prezenţa lui. Iar adevăratele cauze ale plecării nu le-am explicat niciodată.

Victor Suvorov a fugit singur din Austria, pe când Vladimir Rezun, împreună cu soţia şi copii mici, însă din Elveţia.

Unde vreau să ajung? La faptul că şi *Poveştile unui eliberator*, şi *Acvariul* au fost scrise şi publicate în timpul tovarăşilor Brejnev şi Andropov, când uniunea indestructibilă a republicilor libere era măreaţă şi puternică şi puţini erau cei care credeau că în curând ea nu va mai exista. *Acvariul* nu mă are pe mine în centru, nici întâmplările prin care am trecut, ci felul în care lucrează agenţia militară de informaţii din cadrul batalionului şi de mai sus, până la cele mai importante agenturi. Aveam de ales între două căi.

Prima: să îi numesc pe toţi cei cu care s-a nimerit să lucrez şi să frâng multe destine.

A doua: să schimb toate numele, începând cu al meu, să mut acţiunea într-un alt timp şi alt

spaţiu. Atunci când a fost vorba despre agentură, am avut o grijă deosebită. Vă rog să observaţi că, după plecarea mea, nu a mai avut loc nici un proces de spionaj. Nimeni nu a mai fost arestat şi judecat.

Poate am lucrat prost şi nu am ştiut nimic?

Cel care lucrează prost la agentură este exclus după primul an. Eu am executat tot termenul care mi-a fost desemnat, de trei ani. Ca o excepţie, am fost păstrat şi în al patrulea an, iar ca o excepţie deosebită, şi în al cincilea.

Ca să nu provoc nimănui neplăceri, mi-am luat alt nume şi m-am hotărât să nu îmi divulg niciodată numele real. Primul care m-a demascat a fost şeful GRU, generalul-colonel E.L. Timohin: „Pseudonimul «Suvorov» şi l-a luat fostul maior Rezun Vladimir Bogdanovici” (*Krasnaia zvezda*, 29 aprilie 1992).

Iar acum criticii îmi reproşează: trebuia să-i dai în vileag pe toţi cei pe care îi ştiai! Trebuia să le dai la toţi numele adevărate, să corelezi întocmai acţiunea cu timpul şi spaţiul, ca să fie uşor de identificat nu doar cei care erau prin preajmă, dar şi cei mai îndepărtaţi! Şi ar fi trebuit să destăinui locurile întâlnirilor conspirative, numele, parolele! Agenturii străine trebuia să-i explici totul cu lux de amănunte, ca să-i prindă pe toţi şi să-i închidă!

Mulţumesc pentru sfat, dragi tovarăşi. Dar în viaţă merg numai pe drumul pe care singur mi l-am ales.

Şi acum, despre lucrurile importante.

Dar ce e important pentru mine?

Important e *Spărgătorul de gheaţă*.

În Uniunea Sovietică, studierea Marelui Război pentru Apărarea Patriei era interzisă şi persecutată. Cântece de suflet despre război erau, cum să nu? Iar să ridici în Stalingrad o statuie cu o muiere diformă nu erau bani aruncaţi. Dar faptul că betonul va crăpa peste câteva zeci de ani, iar

statuia de pe soclul artificial se va înclina şi va ceda nu a îngrijorat pe nimeni. Dă fondurile acum, iar problemele le vor rezolva generaţiile viitoare. Aşa că, iată, iubitul nostru stat, fără să-i pese de bani, a ridicat pe socluri nişte idoli ciclopici, ca să stimuleze patriotismul (şi să taie din buget), iar accesul la arhivele anilor de război l-a oprit complet. Asta mi-a atras atenţia. S-ar părea că războiul e şi Mare, e şi pentru Apărarea Patriei, doar că nu e recomandat să te afunzi în detalii. Ascund ei ceva acolo. Interesant, dar ce anume?

La academie, la un curs, un lup bătrân care a lucrat la obţinerea informaţiilor de agentură îmi explică semnele prin care un agent de informaţii trebuie să determine dacă adversarul pregăteşte un atac sau nu. Iată câteva dintre ele: duşmanul mută mai aproape de graniţă comandamentele şi posturile de comandă, punctele de legătură şi rezervele strategice de combustibil, muniţie şi tehnici inginereşti, extinde reţeaua de aerodromuri etc. La cursul următor, un alt colonel citeşte despre revoltătoarea noastră prostie din 1941: fără să-şi închipuie nimic, generalii şi mareşalii lui Stalin au adus aproape de graniţă comandamentele şi posturile de comandă, punctele de legătură şi rezervele strategice de combustibil, muniţie şi tehnici inginereşti, au extins reţeaua de aerodromuri. În acelaşi timp, au construit în raioanele vestice ale ţării 254 de aerodromuri! Chiar şi cu piste de beton! Au dus acolo combustibil, provizii alimentare, bombe, au săpat adăposturi, au instalat corturi, iar nemţii au venit şi au găsit totul de-a gata: în magazii erau tone de cartofi, în butoaie varză, în unităţile sanitare bandaje, până şi bombele sovietice le-au prins bine nemţilor, pentru că e totuna ce fel de bombe agaţă avionul. Dacă n-ar fi fost aceste aerodromuri, piloţii nemţi nu ar mai fi avut o asemenea libertate pe cerul nostru şi mai cu seamă pe piste.

Râdeam cu toţii de prostia tovarăşului Stalin şi a generalilor săi. Toată lumea râde şi astăzi de noi. Însă nu e de râs. Nu pentru Hitler şi piloţii lui au fost pregătite acele aerodromuri, ci pentru un atac neaşteptat asupra lui Hitler. Şi nu e nimic ruşinos în asta. Doar era Hitler!

Nu trebuie să fii un geniu ca să îţi dai seama că Stalin pregătea un atac. Odată clarificat acest lucru, putem analiza orice aspect al pregătirii ţării pentru război şi vom putea vedea cu ochiul liber dovezile acestei presupuneri. Iată, pe timp de pace au fost pregătite detaşamente de partizani pe care le-au desfiinţat chiar înainte de război. De ce? Pentru că se pregăteau să lupte pe un teritoriu străin. Au pregătit un număr incredibil de paraşutişti, care, într-un război de apărare, sunt absolut inutili. De ce? Acelaşi răspuns.

Sunt o mulţime de probleme pe care nu le-am abordat în cărţile mele, iar subiectul nu este epuizat. Însă pentru orice problemă neînţeleasă *Spărgătorul de gheaţă* vă va deschide răspunsul ca o cheiţă de aur.

Da, mi se poate reproşa că în ştiinţă nu se procedează aşa: trebuie adunate fapte, trebuie analizate, iar apoi trase concluziile. Însă la tine este invers: mai întâi ai tras concluzia, iar apoi ronţăi ca pe alune orice fel de fapte. Asta nu e o abordare ştiinţifică!

Într-adevăr, nu e o abordare ştiinţifică. Aceasta e abordarea serviciului de informaţii: să vezi o mică ciudăţenie, un fleac. Uite, pe cărare e ruptă o crenguţă. De ce oare? Abia după ce găseşti o explicaţie pentru acest fapt ciudat, restul va deveni clar. Apropo, nu numai serviciul de informaţii acţionează aşa. Aţi citit cărţi cu Sherlock Holmes? Iată! Şi acest Holmes acorda atenţie la tot felul de firişoare ciudate de praf, de iarbă sau unor pete mici, găsea o logică în tot ce era ilogic la prima vedere şi atunci toate celelalte fapte deveneau clare.

Analistul serviciului militar de informaţii lucrează asemenea unui anchetator penal. Nimeni nu îi va dezvălui logica evenimentelor. În asta constă munca lui: să găsească această logică. Nimeni nu se apucă să deschidă larg în faţa agentului de informaţii seifurile. Apropo, nici în faţa istoricului nu le va deschide nimeni. De aceea, şi profesia de istoric, şi cea de agent de informaţii sunt înrudite. Sarcina lor este să pătrundă acolo unde sunt păstrate tainele. Iar dacă nu pot avea acces la acele documente, atunci nu le rămâne decât să îşi dea seama de tainele ascunse în seifuri şi prin alte locuri de păstrare. Descifrarea tainelor istoriei înseamnă cercetarea trecutului. Iar istoricului îi trebuie la fel de mult curaj. El îşi riscă viaţa la fel ca agentul de informaţii: poate să îşi piardă capul. Sau cine mai ştie ce.

M-am apucat să scriu *Spărgătorul de gheaţă* în prima noapte de după plecare. Mă gândeam că voi spune totul într-un singur articol. Am scris articolul, dar mi-am dat seama că pentru înţelegerea lui trebuie să mai scriu două articole explicative, iar pentru înţelegerea acestora, alte patru. Articolele se înmulţeau, se transformau în capitole; trebuia să trăiesc din ceva. A trebuit ca, fără să întrerup lucrul la tema principală, să aduc alta în prim-plan. După câteva luni am scris *Poveştile unui eliberator*. Pentru aceasta nu a fost nevoie să alcătuiesc o cartotecă, să strâng din nou date despre divizii şi corpuri de armată, despre generali şi mareşali, să citesc din nou cărţile din adolescenţă şi tinereţe.

Poveştile unui eliberator sunt despre perioada când am fost cursant, când am stat la carceră, când am curăţat toaletele generalilor, când am ajuns ofiţer, când am eliberat ţara înfrăţită care căuta să se abată de la drumul cel adevărat.

Să găseşti un agent literar, un editor, un traducător, să verifici traducerea, să o redactezi – toate acestea necesită timp, răbdare şi nervi. Cartea

a apărut abia în 1981. Editorul insista să o public cu numele real. În cazul acesta, cartea avea să devină sigur un best-seller. Pentru asta existau toate condiţiile: diplomatul sovietic Vladimir Rezun s-a rătăcit împreună cu soţia şi cei doi copii în Elveţia neutră.

Diplomatul nu e o persoană privată, ci un reprezentant oficial al ţării sale. Dispariţia unui diplomat, oricare ar fi rangul său, e ceva de senzaţie. Războiul Rece e în toi. Două superputeri se opun una alteia peste tot în lume, din Cuba şi Chile până în Egipt şi Siria, din Indonezia şi Vietnam până în Cehoslovacia şi Germania. În orice moment, totul se poate agrava, cu un sfârşit neaşteptat pentru întreaga omenire. Aşa ceva s-a mai întâmplat, şi nu o dată. Însă la Geneva, între pereţii Misiunii Permanente a URSS de pe lângă sediul ONU, au loc negocierile cu privire la încărcăturile nucleare şi transportarea lor, cu privire la submarine şi apărarea antiaeriană, cu privire la tancuri şi tunuri.

Iată că a dispărut nu un simplu diplomat dintr-o oarecare ambasadă, ci unul care făcea parte din această Misiune Permanentă a URSS. Iar Foreign Office anunţă că îi oferă azil în Marea Britanie diplomatului fugar. Radioul, televiziunea, presa stau nerăbdătoare pe poziţii: iată principalele titluri, iată coperţile revistelor pentru fotografii, iată timpul alocat în buletinele de ştiri. Însă fugarul tace. În presă circulă cele mai incredibile versiuni ale celor întâmplate. Toţi caută explicaţii pentru faptul că nu au loc discursuri publice, cu denunţuri şi demascări. Se fac supoziţii conform cărora, pentru Rezun, diplomaţia era doar un paravan pentru nişte activităţi secrete. Asta e şi mai interesant. În presă apăruse o versiune şi mai interesantă: n-o fi de la GRU? De la KGB sunt mulţi dezertori. Însă de la GRU s-a dezertat ultima oară în urmă cu 32 de ani, în 1946. În afară de asta, colonelul Penkovski făcea parte din GRU.

Însă el nu a dezertat. Dacă acesta e de la GRU, atunci… Editorii iau legătura cu Foreign Office şi fac următoarea propunere: iată contractele, suntem gata să îi cumpărăm cartea dacă se hotărăşte să o scrie. Îl plătim imediat, din abundenţă, nu contează ce o să fie în cartea aceea, important e să fie cât mai repede, iar pe copertă să apară numele autorului: Vladimir Rezun!

În cele din urmă, nu am apărut nici pe ecrane, nici în principalele titluri ale ziarelor. Niciodată. Vladimir Rezun a dispărut pentru totdeauna. M-am hotărât să intru în literatură nu pe coama unui senzaţional ieftin, ci, ca să spun aşa, „pe considerente generale" şi să găsesc drumul spre cititor nu printr-un nume pus pe copertă, ci prin conţinutul cărţii. De aceea am început de la zero: uite cartea unui autor pe care nu-l ştie nimeni. A fost foarte anevoios să răzbat. Am găsit, în sfârşit, după multe încercări, un editor care a acceptat să publice cartea despre Armata Sovietică a unui autor necunoscut. Odată, chiar m-a întrebat: nu cumva eşti Rezun? Aflând că eu sunt, s-a bucurat: acum vom publica cu numele real! Vom da lumii un best-seller! Însă nu voiam să provoc nimănui neplăceri, de aceea am decis cu fermitate: numai sub pseudonim. Dacă e aşa, atunci avansul va fi nesemnificativ, iar tirajul va fi mic, pentru că nu sunt garanţii în privinţa succesului.

Eu o ţineam pe-a mea: numai sub pseudonim. Atunci a apărut următoarea întrebare: care anume? Editorul spune: trebuie să fie ceva rusesc, cel mai bine ar fi să fie ceva din trei silabe şi să fie oarecum legat de armată, însă cititorul să nu ştie care este legătura: parcă am mai auzit numele ăsta, dar nu ştiu unde.

Eu: Kalaşnikov! El: nu, pe ăsta îl ştim. Şi apoi, are patru silabe. Trebuie unul mai scurt. Eu: Suvorov. Ăsta cine e? întreabă el. A fost unul, răspund eu.

Aşa ne-am decis. Eu mă gândeam că în momentul acela alegeam ceva în glumă, iar apoi mă voi gândi la ceva serios. Lucrările mele oricum nu vor ajunge vreodată în Uniunea Sovietică, iar aici, în Marea Britanie, se ştie despre Suvorov tot atât cât se ştie despre genialul comandant vicontele de Turenne, mareşal al Franţei.

Iată că unul dintre înţelepţii mei demascatori nu m-a lăsat în pace: fie că scrii cu numele real sau sub pseudonim, e totuna. Dovada: nu îţi scrii singur cărţile!

Om bun, am ales pseudonimul numai pentru prima carte, cea despre închisorile militare din Kiev. Iată ce a scris Valera Simonov, bunul meu prieten din Şcoala Superioară de Comandă Generală de la Kiev, iar mai târziu şeful Serviciului de Informaţii al Armatei: „Eu personal, citind cartea *Eliberatorul*, am fost uimit de exactitatea cu care autorul a descris închisoarea militară a garnizoanei din Kiev. Nu voi ascunde faptul că eu însumi am fost nevoit să stau acolo în total cel puţin cincizeci de zile şi de nopţi” (*Moskovskaia pravda*, 31 iulie 1994).

Însă, dacă e să-i dăm crezare nu prietenului meu, care a stat acolo mult mai mult decât mine, ci demascatorului, reiese că un rus (cu rădăcini ucrainene) care a fost acolo şi a trecut prin asta nu e în stare să povestească despre propriile impresii, ci numai nişte britanici înţelepţi, care nu au fost acolo, care nu au curăţat toaletele generalilor, ar putea să descrie toate acestea. N-are cum să fie altfel, veridicitatea povestirii nu am dat-o eu, ci omniprezentul serviciu britanic de informaţii, care a pătruns în acele toalete.

Iar numele de pe copertă, cetăţene demascator, nu-i un lucru ce trebuie lăsat la urmă. Semnezi cu numele tău, primeşti un onorariu sub pseudonim, cu totul altul. Numai cel care nu a avut niciodată de-a face cu lumea editorială nu înţelege

asta. Aşa că iată: deseori, numele autorului (real sau pseudonim) e mai important decât conţinutul.

În cazul meu, situaţia era simplă.

Exista în lume o superputere ce se numea Uniunea Sovietică. Conducătorii acestei superputeri îi învăţau pe toţi cum trebuie să trăiască, îşi impuneau propria rânduială în privinţa tancurilor, însă în propria ţară nu puteau să-i asigure populaţiei haine şi încălţăminte.

Superputerea a umplut lumea gratuit cu tancuri T-54, cu mitraliere Vladimirov şi pistoale-mitralieră Kalaşnikov, cu rachete S-75 şi aruncătoare de grenade RPG-7, însă nu era în stare să se hrănească pe sine.

Superputerea îi ajuta pe toţi, din Angola şi Etiopia până în Mozambic şi Libia. Însă nu era capabilă să construiască locuinţe pentru ofiţerii săi.

Superputerea a fost prima care a deschis drumul spre cosmos, dar nu putea sub nici o formă să asigure în şcoli toalete încălzite, iar în maternităţi apă caldă.

De dragul victoriei comunismului în Cuba, superputerea mai că nu a împins lumea într-o catastrofă nucleară.

Superputerea îi ţinea pe cei care îi procurau hrană în colhozuri, fără să le dea paşapoarte interne, pentru ca ei să nu se împrăştie peste tot, şi ducea o luptă asiduă pentru eliberarea popoarelor asuprite din Asia şi Africa.

Superputerea nu-şi plătea propriii ţărani, iar cu banii care i-a plătit mai târziu nu se putea cumpăra nimic. Această superputere trimitea în fiecare an sute de tone de aur în America în schimbul grânelor: să fie bogat şi fericit fermierul american, să aibă cu ce să-şi cumpere o casă, un automobil, un tractor.

Superputerea ducea o luptă de moarte împotriva capitalismului, anunţând în lumea întreagă, prin vocea conducătorului ei: o să vă îngropăm! Însă dacă superputerea îi va îngropa pe

blestemaţii de capitalişti, atunci cine o va mai hrăni?

Iată, din Marele Stat-Major al acestei superputeri a fugit un ofiţer. A scris o carte despre Armata Sovietică. Închipuiţi-vă că editorul anunţă: iată numele său adevărat, iată fotografia, iată biografia. În acest caz, succesul este asigurat. Pe atunci, în aceste condiţii, succesul unei cărţi depindea numai de numele autorului de pe copertă.

Iată o altă situaţie. Apare cartea despre Armata Sovietică. Iar despre autor se ştie numai că îl cheamă, de exemplu, Macedon Alexandru Sergheevici. Se înţelege că şi cititorul, şi criticii au o atitudine de neîncredere faţă de această carte. Iar într-o asemenea situaţie e imposibil de garantat succesul. De aceea şi avansul este infim.

Am vrut să fie preţuită cartea nu pentru numele de pe copertă, ci pentru conţinut.

Şi au preţuit-o. Şi a ajuns best-seller.

După aceea situaţia s-a inversat. Acum cititorul vrea cărţi noi, pe ale căror coperţi să fie trecut acest nume ciudat. Propune-i editorului să scrii sub alt pseudonim sau chiar cu numele adevărat, dar nu mai acceptă. Cât timp au tradus *Eliberatorul*, cât timp l-au pregătit pentru publicare, iar aceasta e o treabă îndelungată şi anevoioasă, am scris a doua carte. M-am gândit la un nou pseudonim, însă editorul mi-a tăiat-o: prea târziu, frăţioare, acum eşti cunoscut cu pseudonimul Suvorov.

Cea de-a doua carte se numea *Armata Sovietică: probleme şi soluţii*. Editorul a respins acest titlu. Cartea a apărut cu titlul *Inside the Soviet Army* (*În interiorul Armatei Sovietice*). Era despre cele mai simple lucruri: despre întâietatea cizmei în faţa bocancului, despre motivele pentru care batalioanele sovietice nu sunt întotdeauna comandate de locotenenţi-colonel, ci şi de maiori, ba chiar şi de căpitani. Am explicat cele mai elementare lucruri.

Pe atunci se râdea de noi. La ruşi există calibrul de 76 mm. Îl au şi tunurile antiaeriene, şi cele navale, şi cele de tancuri, şi cele de regiment, şi cele de divizion. Iar ei, proştii, pentru SPG-9 au născocit, cine ştie de ce, un nou calibru, de 73 mm. Există şi un calibru de 122 mm – acesta e şi obuzier, şi tun de tanc, şi autotun pe şasiu IS-2, şi tun de corp de armată. Iar ei, din cine ştie ce motiv, creează un obuzier autopropulsat de acelaşi calibru de 122 mm, iar pentru tancuri au născocit un calibru nou, de 125 mm! Unde e standardizarea? Unde e logica? Prostie şi nimic mai mult. Iar hohotele răsunau cu ecou pe ambele părţi ale Atlanticului.

Pe baza acestui exemplu şi al altora, am explicat în carte: nu, domnilor, aici totul e corect, totul are logică. Proşti sunt copiii mamelor dumneavoastră. Trebuie priceput: în Germania de Vest, mortierele sunt de 120 mm, iar tunul de tanc tot de 120 mm. Însă proiectilele tunului de tanc nu se potrivesc la mortiere. Aşa că la ce vă foloseşte o asemenea standardizare? Ea provoacă numai încurcături. În luptă, sub bubuitul exploziilor, trebuie să ceri muniţii de cutare calibru, iar apoi să urli în receptor şi pentru ce arme.

Am scris această carte pentru cei din domeniul militar, argumentând o idee: nu trebuie să ne consideraţi proşti, nu suntem mai răi decât dumneavoastră, domnilor. Din cine ştie ce motive, această carte a fost cumpărată nu numai de militari, dar şi de studenţi, pensionari, elevi, gospodine. Cartea nu doar că a ajuns best-seller, dar în SUA a fost considerată „cartea lunii”. Acest lucru mi-a permis să mă achit de toate datoriile şi să cumpăr o casă cu şemineu de marmură. Acum puteam să stau toată viaţa fără să fac aproape nimic ori să fac numai ceea ce îmi place. Iar mie îmi place să scriu cărţi. Au urmat *Acvariul*, *Epurarea* şi alte cărţi.

În 1985 am terminat *Spărgătorul de gheaţă*. Deşi sunt o mulţime de edituri, n-am putut să public cartea. Am inserat câteva fragmente în ziarul *Russkaia mîsl*, în revista *Kontinent* şi în revista Institutului de Studii pentru Apărare şi Securitate a Serviciilor Regale Britanice (Royal United Services Institute for Defence and Security Studies). Căutam cu îndârjire un editor. Între timp, continuam să lucrez şi la carte. Adăugam capitole noi, le refăceam pe cele vechi. Prima dată am reuşit să o public în limba germană, în 1989, iar apoi în limba engleză, în 1990. *Spărgătorul de gheaţă* nu a apărut niciodată în limba rusă în străinătate. S-au apucat unii, dar au anunţat apoi că ar trebui schimbat stilul. Nu prea e ştiinţific.

Dar mie nu-mi trebuie un stil ştiinţific. Pentru cine scriem cărţile? Pentru popor. Aşa că haideţi să scriem cu un limbaj care îi este apropiat şi pe înţelesul lui. Nu-ţi trebuie prea multă minte ca să scrii într-un limbaj ştiinţific. Orice academician poate să scrie aşa. Dar, iată, încercaţi să scrieţi astfel încât să fie interesant şi pentru elevi, pentru gospodine, pentru soldaţi, pentru ofiţeri, pentru tăietorii de lemne sau pentru muzicieni.

Intenţionat nu mi-am expus teoria într-un cerc academic şi n-am dezbătut-o cu înţelepţii noştri luminaţi. Am scris astfel încât ideea mea să ajungă până la masele largi de oameni, iar ei să fie cei care să le pună întrebări înţelepţilor şi să le ceară răspunsuri.

Între timp, în Uniunea Sovietică se dezlănţuise aşa-numitul „glasnost”, sub a cărui acoperire au fost distruse tone de documente de arhivă. Cei de la revista *Neva* au publicat *Acvariul* şi mi-au spus: mai dă-ne ceva! Dar nu o să tipăriţi. Iar ei: dă-ne, acum avem libertatea cuvântului. Le-am dat *Spărgătorul de gheaţă*, după care s-a aşternut tăcerea. Îi sun după o lună: ei, cum e? Ei îmi răspund că totul e în regulă, numai că nu e nici o aniversare cu care să poată coincide publicarea.

Au trecut lunile şi se apropia o aniversare: cincizeci de ani de când a început Marele Război pentru apărarea patriei! Îi sun: ei, cum e? Ştii, răspund ei, nu-i putem supăra pe veterani într-o asemenea zi.

După aceasta, s-a liniştit din nou totul. Cauza a rămas aceeaşi: nu există o aniversare cu care să coincidă publicarea cărţii. Iar dacă o publici aşa, pur şi simplu, cine o va citi? Aşadar nimeni nu s-a putut hotărî, nici măcar după ce s-a prăbuşit Uniunea Sovietică.

De publicarea *Spărgătorului de gheaţă* s-a apucat Dubov Serghei Leonidovici. Se întreba care trebuie să fie tirajul. Omul era precaut, nu îi plăcea să rişte; de aceea, pentru început, a făcut o încercare modestă: 320 de mii. Apoi, închipuindu-şi că e puţin, în timp ce tipăreau tirajul de probă, a adăugat un milion.

Iar eu aveam un coş plin cu alte cărţi. Până să mă apuc de scris *Spărgătorul de gheaţă*, mă gândeam că va încăpea într-un articol mai mare. Peste ani, s-a dovedit că nici măcar o carte nu e de-ajuns. Pentru a explica unele momente din *Spărgătorul de gheaţă* a trebuit să scriu *Ziua M* şi *Ultima republică*, iar aceasta din urmă, la rândul ei, s-a întins pe trei volume.

Trebuia să prelucrez şi temele paralele ce apăreau în timpul lucrului. Mi se tot repeta: nu puteau ruşii să pună la cale aşa ceva, doar erau complet nepregătiţi pentru război. La asta m-am decis să răspund într-un articol în forţă: dar uitaţi-vă la Hitler! La armata lui, la pregătirea lui pentru război. Imediat ce m-am aşezat să-l scriu, articolul s-a dezvoltat într-o carte, *Sinuciderea*: în statul şi armata hitleristă nu exista nicidecum mai puţină prostie ca la noi. Scriind cartea, mi-am dat seama că tema e abordată numai în treacăt. Cândva, mă voi întoarce la ea.

Criticii nu mai încetau: Stalin nu putea pregăti un atac, doar el însuşi şi-a decapitat armata.

La asta m-am decis să răspund cu un articol în forţă, care s-a transformat în cartea *Epurarea*: uitaţi-vă la Tuhacevski şi la alte „genii” asemenea lui. Şi această temă s-a dovedit inepuizabilă. Abia dacă am deschis-o puţin. Poate voi reveni şi asupra ei. Nu e timp pentru toate. O altă problemă a apărut la orizont: a existat la noi un comandant cu numele Jukov, atât de genial şi talentat… A trebuit să reacţionez şi la această afirmaţie printr-un articol care mai avea nevoie de două articole explicative, care la rândul lor mai aveau nevoie de… În fine, am scris despre Jukov două cărţi: *Umbra victoriei* şi *Îmi retrag cuvintele*. Dar în mod sigur mă voi întoarce la el cândva.

Iată, de jumătate de secol se tot combate *Spărgătorul de gheaţă*, cu un argument care s-ar părea că e distrugător: un singur om nu poate scrie aşa, aici a lucrat o grupă de experţi de la serviciul britanic de informaţii.

Metoda aceasta e veche de mai multe sute de ani. Când băieţii din Sfânta Inchiziţie – chiar aceia, cu inimile reci şi capetele înflăcărate – nu mai aveau ce argumente să aducă, anunţau: asta n-ai scris-o tu, prin mâna ta a lucrat Diavolul! Şi asta-i tot. Încearcă să le demonstrezi că nu e aşa. Mişcarea aceasta e cu atât mai bună cu cât îţi permite să eviţi din start orice deliberare cu privire la esenţa problemei: e creaţia Diavolului, ce rost mai are să discutăm?

Aşa că, iată, folosirea argumentului despre serviciul britanic de informaţii e o manifestare a laşităţii şi o încercare de a evita analizarea problemelor cu adevărat importante. În curând se vor împlini 30 de ani de când tot cer: propuneţi un grup de experţi împotriva mea, o să ne încăierăm în faţa camerelor de televiziune, iar poporul va judeca.

Însă nici ministrul Apărării, nici şeful Marelui Stat-Major, nici preşedintele Academiei de Ştiinţe, nici conducătorii superiori nu au răspuns încă la

această chemare. Şi nici nu vor răspunde vreodată. Pentru că punctul lor de vedere e ilogic şi total imoral. Ei susţin două postulate care se exclud reciproc.

Primul: Armata Roşie a salvat Europa de nazism.

Al doilea: Uniunea Sovietică a fost un aliat de încredere al lui Hitler, nu ar fi atacat niciodată Germania, nu se pregătea şi nu avea de gând să elibereze pe nimeni.

De ce se face asta? De ce conducătorii şi personalul lor ideologic demonstrează cu atâta înverşunare ceea ce este de nedemonstrat? Pentru că trebuie să fure ce a mai rămas de la fosta putere şi din bogăţiile statului, însă nu e uşor să furi de la oamenii inteligenţi. De aceea, trebuie să-i prosteşti. Şi iată rezultatul: zeci de milioane de oameni repetă în unanimitate: Uniunea Sovietică a eliberat Europa de „ciuma cafenie", însă nu a vrut să o elibereze – nici măcar nu era capabilă de asta, întrucât era complet nepregătită pentru război.

Prietenia şi colaborarea cu Hitler, participarea la crimele sale, furnizarea de materii prime strategice fără care desfăşurarea războiului şi capturarea Europei ar fi fost imposibile reprezintă ruşinea noastră naţională. Mi-am distrus soarta, am frânt-o pe cea a rudelor, a prietenilor, a celor apropiaţi pentru a demonstra ţării şi lumii că alianţa cu Hitler a fost o metodă tactică, o diversiune. Planul strategic al lui Stalin era de a înfrânge Germania şi de a elibera Europa de fascism. Să fii prieten cu Hitler e o ruşine şi o ticăloşie fără margini. Să îl ataci pe Hitler e ceva sfânt. Declarând asta, salvez onoarea ţării, a poporului şi a armatei mele. Despre asta am scris în toate cărţile mele.

E uşor să scrii cărţi despre cineva. Dar să scrii o carte bună despre cineva e foarte greu.

De la o vârstă timpurie, încă de când scriam povestea despre motanul mecanic, mă chinuiam să

rezolv o ghicitoare: ce înseamnă o carte bună? Care sunt cerinţele pe care trebuie să le îndeplinească?

M-am gândit îndelung, am cugetat, am despicat firul în patru şi iată la ce concluzie am ajuns.

Daţi-mi voie să v-o împărtăşesc: din punctul meu de vedere, o carte bună trebuie să îndeplinească o singură cerinţă – trebuie să fie interesantă.

Unii vor veni cu obiecţii: cum se poate una ca asta?! Ea trebuie să fie şi plină de înţelepciune, şi bine închegată, şi cu un conţinut bogat, şi educativă, îmbietoare, antrenantă, care să vină din suflet şi să te inspire. Ni se vor impune încă o grămadă de cerinţe.

La rândul nostru, vom face următoarea obiecţie: dacă o carte e interesantă, oare asta nu spune totul? Oare prin asta nu sunt epuizate în acelaşi timp toate caracteristicile posibile? Oare trebuie ceva în plus?

Haideţi să ne gândim. Dacă o carte e interesantă, oare, pe lângă asta, poate fi şi stupidă? Dacă e interesantă, oare poate să fie şi lipsită de sens? De conţinut? Goală? Să nu vină din suflet?

O carte interesantă e întotdeauna plină de înţelepciune şi de sens, şi educativă, şi din suflet.

Însă cum să o faci să fie astfel? Se spune că în creaţie trebuie să pui o bucăţică din sufletul tău.

Nu, cetăţeni! Nu vă lăsaţi ademeniţi! O bucăţică nu ajunge!

Nu vă zgârciţi! Nu vă codiţi! Nu vă caliciţi! Nu vă scumpiţi! Puneţi tot sufletul! În întregime! Fără să mai rămână nimic!

Iar după asta? Dacă pui tot sufletul, cu ce mai rămâi?

Staţi liniştiţi, scepticilor, cinicilor şi pesimiştilor. Doar sufletul e nemuritor. Dacă vă puneţi sufletul în creaţie, asta nu înseamnă că el vă

va părăsi. Dimpotrivă, va deveni mai înalt, mai cuprinzător, mai adânc şi mai curat.

Interesant, dar ce e mai simplu: să scrii o carte interesantă ori să faci un film interesant?

Aici nu pot exista două păreri. Ca să faci un film interesant, trebuie să depui suflet şi să investeşti bani. Însă pentru carte e de-ajuns numai sufletul. Cred că sunteţi de acord: o călimară, o pană din coada gâştei şi o foaie de hârtie nu presupun cine ştie ce cheltuieli. În general, se investeşte numai sufletul.

Asta e tot?

Da, asta e tot.

Dar nici aici nu e atât de simplu. Nu oricine e capabil să îşi dezvăluie şi să îşi arate sufletul. Şi nu toată lumea are ce arăta. Unii poate ar vrea să şi-l arate, dar nu pot din cauza absenţei sale totale. Din cauza asta, nu întâlneşti nicidecum o carte bună în fiecare zi. Tocmai de aceea e imposibil să scrii o carte bună pentru cineva. N-ai cum să-ţi îngrămădeşti sufletul între coperţile cărţii scrise pentru altcineva.

Iar când potrivnicii mei rămân fără argumente, încep să scrie despre mine nişte poveşti mincinoase, murdare şi ticăloase. Cândva, mă deranja asta. Dar soarta mi-a trimis-o ca tovarăş de viaţă pe fata cu voce răsunătoare de la grupul de control. Pe aici e întrebată uneori: aveţi un accent atât de frumos, sunteţi suedeză? Da, răspunde, suedeză de pe lângă Poltava. Această femeie înţeleaptă, alături de care nu demult am sărbătorit nunta de rubin, m-a liniştit odată: lasă-i să vorbească! Lasă-i să spună cu voce tare! Lasă-i să ţipe, să urle, să răcnească! E o dovadă a faptului că nu au nimic de obiectat. E o mărturisire.

Victor Suvorov, acelaşi cu Vladimir Rezun
21 august 2011

Table of Contents

Cuvântul autorului
Prolog
Capitolul 1
Capitolul 2
Capitolul 3
Capitolul 4
Capitolul 5
Capitolul 6
Capitolul 7
Capitolul 8
Capitolul 9
Capitolul 10
Capitolul 11
Capitolul 12
Capitolul 13
Capitolul 14
Capitolul 15
Capitolul 16
Capitolul 17
Capitolul 18
Capitolul 19
Capitolul 20
Capitolul 21
Epilog
Postfață
Victor Suvorov despre sine și cărțile sale

Table of Contents

Cuvântul autorului	5
Prolog	6
Capitolul 1	9
Capitolul 2	25
Capitolul 3	33
Capitolul 4	54
Capitolul 5	69
Capitolul 6	87
Capitolul 7	103
Capitolul 8	118
Capitolul 9	128
Capitolul 10	137
Capitolul 11	149
Capitolul 12	167
Capitolul 13	185
Capitolul 14	199
Capitolul 15	219
Capitolul 16	241
Capitolul 17	250
Capitolul 18	265
Capitolul 19	279
Capitolul 20	295
Capitolul 21	306
Epilog	321
Postfaţă	322
Victor Suvorov despre sine şi cărţile sale	327